

Compleet in ongeveer 15 Afl. à f 0,95 per afl.; het meerdere gratis.

BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER

NOORD- EN ZUID-NEDERLANDSCHE

LETTERKUNDE,

DOOR

Dr. W. J. A. HUBERTS, W. A. ELBERTS en F. Joz. P. VAN DEN BRANDEN,

Leden van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

Aflevering 1. en 2

(Deze uitgave wordt niet voortgezet)

~~~~~  
**Tweede vermeerderde druk.**  
~~~~~

DEVENTER,
A. J. VAN DEN SIGTENHORST.
1887.

Zie achterzijde.

C. oct.
1398

neerdere gratis.

CH

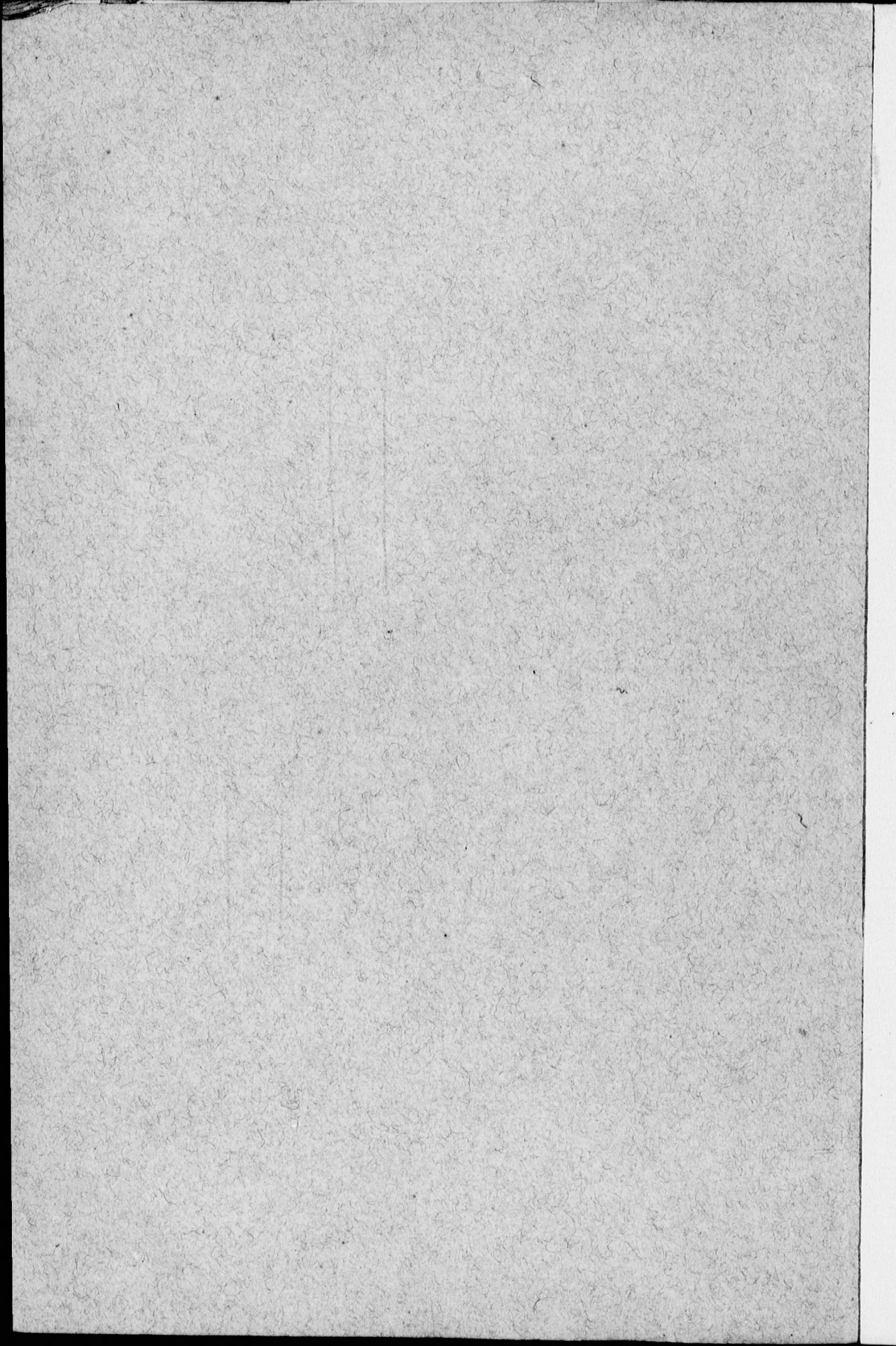
OEK

HE

DEN BRANDEN,
iden.

niet voortgeret

e achterzijde.

A

Aa (Cornelis van der) [1749–1816] geb. te Leiden, boekhandelaar te Haarlem en daarna te Utrecht, ijverig aanhanger van Willem V, in 1796 om politieke redenen veroordeeld tot vijf jaar tuchthuisstraf, in 1799 op vrije voeten gesteld, daarna boekhandelaar te Utrecht, overleden te Amsterdam.

Hij schreef de volgende werken: *Handboekje der Vaderlandsche Geschiedenis*, 6 dln., Dordrecht 1804; *Geschiedenis van den jongstgeëindigden oorlog tot op het sluiten van den vrede van Amiens*, 10 dln. met pl., Amst. 1802–8; *De Geschiedenis der Vereenigde Nederlanden en derzelver buitenlandsche bezittingen*, 25 dln. met pl., Dordrecht 1811; *Geschiedenis van het leen, karakter en lotgerallen van Willem V*, 5 dln. met portr., Amst. 1806–9; *De doorlichtige vorsten uit den huize van Oranje Nassau en derzelver uitmuntende daden*, 's Hage 1814; *De Tirannijen der Franschen in den jare 1747, 1785–1813, in de Nederlanden gepleegd*, Amst. 1814; *Verslag van de gebeurtenissen in Amsterdam en Woerden in Nov. en Dec. 1813*, 2 stukjes, Amst. 1814.

Aa (Pierre Jean Baptiste Charles van der) geb. te Haarlem, 31 Oct. 1770, was advocaat te Amsterdam en een ijverig voorstander van de staatsomwenteling in 1795. In 1796 werd hij baljuw van Amstelland; tien jaar later vatte hij de praktijk weer op te Leiden. Uit haat tegen de vreemde overheersching wilde hij noch onder L. Napoleon, noch onder den keizer dienen en onderhield hij zijn talrijk gezin met de opbrengst van zijne praktijk en van zijne pen. Hij schreef of vertaalde vele werken o. a.: *Handboek voor de jongelingschap of lessen voor het maatschappelijk leven*, Amst. 1802; *Aanspraak in dichtmaat ter gelegenheid van het heugelijk vredefeest*, Amst. 1802; *Redevoering, over den*

minst geachten stand in den Burgerstaat, Amst. 1802; *Kleine gedichtjes voor zeer jonge kinderen*, Amst. 1803. Voorts een groot aantal juridische werken. Hij is de vader van de twee van der Aa's, die onmiddellijk volgen, en overleed 12 Mei 1812.

Aa (Christiaan Petrus Eliza Robidé van der) geb. te Amsterdam 7 Oct. 1791, studeerde en promoveerde te Leiden in de rechten, bekleedde in den Franschen tijd verschillende betrekkingen, werd in 1818 procureur te Leeuwarden, vestigde zich tien jaar later, na zijn tweede huwelijk, metterwoon op den Hemelschen berg bij Arnhem, in welke stad hij het rechterambt bekleedde, en stierf 14 Mei 1851 aan den kanker in het aangezicht, na de drie laatste jaren van zijn leven aan de gevolgen van eene hersenziekte geleden te hebben.

Robidé van der Aa heeft zich doen kennen als dichter van vele huiselijke en gelegenheidsgedichten, wier opsomming ons minder doelmatig voorkomt, doch waarvan er verscheiden te vinden zijn in de Muzen Almanakken of in die van het Schoone en Goede waarvan hij een reeks van jaren redacteur was. Hij schreef waarschijnlijk *de Duivelin*, tooneelsp., Leiden 1810; verder werd hij door de maatschappij tot N. v. 't A. met goud bekroond voor zijn *Gevolgen van huiselijke achteloosheid, wanorde en verkwisting*, 1824. Voorts zijn van hem: *Losse bladen in het groote levensboek*, 2 dln., Amst. 1832; *Veldrioeltjes*, Amst. 1834; *De zoon der Natuur en de zoon naar de wereld*, 2 dln., Amst. 1836 (onder medewerking van Ds. O. G. Heldring); *de Rijn in afbeeldingen en tafereelen geschetst*, 2 dln., Amst. 1837 (vrij naar 't Engelsch van Tomblesons' *Views on the Rhine*); *Volksverhalen en Legendes aan*

de *Rijnoevers verzameld*, 2 dln., Amst. 1839 (vrij naar 't Hoogduitsch van Reumonts *Rheinlands Sagen*); *Oud-Nederland in de uit vroeger dagen overgebleven burgten en kastellen*, 2 dln., Nijm. 1841.

Van der Aa heeft zijn grootsten roem te danken aan zijn stukken in den *Volksbode*, een tijdschrift door hem en bovengenoemden Heldring uitgegeven, Arnhem 1839-47, in hetwelk hij tegen het misbruik van sterken drank en andere volksgebreken met kracht te velde trok. Ons bestek gedooft niet een lijst te geven van al de verhandelingen, evenmin als van de kinderwerkjes door hem in 't licht gegeven.

Aa (Abraham Jacobus van der) geb. te Amsterdam 6 Dec. 1792, werd aanvankelijk opgeleid voor geneesheer, doch het overlijden zijns vaders en de conscriptie deden hem in 1812 de studie vaarwel zeggen: hij verkoos den zeedienst boven den landdienst, in de hoop van alzoo scheepsdokter te worden. 't Schip, waarop hij diende, werd door de Engelschen genomen en de bemanning krijgsgevangen gemaakt. Door de omwenteling van 1813 kwam hij op vrije voeten en nam dienst als tamboor bij een korps Hollanders; te Yarmouth verblijf houdende. Hij maakte den veldtocht van 1815 mede, woonde den slag van Waterloo bij, doch verliet in 1817 den dienst, omdat er voor hem weinig uitzicht op bevordering was. Hij vestigde zich als boekhandelaar te Leuven, doch onbekendheid met den handel en diens gevolge achteruitgang in zijne zaken dwongen hem in 1819 zijn handel aan kant te doen. Nu zocht hij zijn bestaan als onderwijzer en werd op eene bloeiende kostschool te Savre Moulin geplaatst, welke inrichting later te Vilvoorden gevestigd was. Van 1825-30 was van der Aa particulier secretaris van den Auditeur Militair te Antwerpen, doch de Belgische opstand dwong hem als Hollander Antwerpen te verlaten, met achterlating van al het zijne; hij vluchtte naar Breda, stelde zich ter beschikking van den gouverneur dier vesting en bewees het vaderland in die hachelijke tijden menigvuldige diensten; onder anderen ondernam hij, op last van hooger hand, een tocht naar Antwerpen, waar hij herkend werd en op staanden voet zou doodgeschoten zijn, zoo zijne tegenwoordigheid van geest hem niet gered had. Na het vredestractaat met België in 1839 vestigde zich van der Aa metterwoon te Gorinchem, om met des te meer gemak de uitgave van zijn groote woordenboek te kunnen besturen. Hij overleed aldaar den 21 Maart 1857, na de beide laatste jaren veel geleden te hebben aan de ziekte (kanker), die zijn ijzersterk gestel langzaam onder-

mijnde. De werken van dezen schrijver zijn: *Het metalen kruis*, vaderl. blijspel met zang, Amst. 1832; *Aardrijkskundig woordenboek van Noord-Brabant*, Breda 1832; *Herinneringen uit het gebied der geschiedenis, betrekkelijk de Nederlanden*, Amst. 1835; *Beknopt Aard. Woordenb.*, één dl., Gor. 1835; *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden*, Gorinchem 1836-51, met het ahangsel 13 dln.; *Nieuwe Herinneringen uit het gebied der geschiedenis, betrekkelijk de Nederlanden*, Amst. 1837; *Geschied- en Aardrijkskundige beschrijving van het Koninkrijk der Nederlanden en het Groothertogdom Luxemburg* Gorinchem 1841; *Nieuw Biographisch, anthologisch en critisch Woordenboek van Nederlandsche dichters*, kunnende dienen als ahangsel op P. G. Witsen Geysbeeks woordenboek van Ned. dicht., 3 dln., Amst. 1844-46; *Geschiedkundige Beschrijving van de stad Breda en hare omstreken*, met pl. en facs., Gorinchem 1845; *Nederl. Oost-Indië*, met pl., 4 dln., Amst., later Breda 1846-57 (bevat alleen de beschrijving van 't eiland Java); *Beschrijving van den Krimpener- en Loopikerwaard*, Schoonh. 1847; *Nederland, handboekje voor reizigers*, met kaartjes, Amst. 1849; *Lotgevallen van Willem Heenvliet, ook op Borneo en Bali*, met pl. en k., Amst. 1851, (waarin hij zijn eigen lotgevallen, tijdens zijne militaire loopbaan beschreef); *Biographisch Woordenboek der Nederlanden*, Haarlem 1850-57. Dit Woordenboek bewerkte van der Aa tot het artikel *Coeboorn*; 't is na zijn dood voortgezet door van Harderwijk en Schotel en thans geheel voltooid. Voorts gaf v. d. Aa nog een Bloemlezing van van *Effens Hollandsche Spectator* in 't licht, 2 dln., in 't klassiek letterkundig Pantheon van H. A. M. Roelants, Schiedam 1855; *Parelen uit de letterkunde van Nederlandsche dichters*, Amst. 1856; *Ons Vaderland en zijne bewoners* (prachtwerk met fraaie lithographiën en houtgravures tusschen den tekst), Amst. 1855-57. Eindelijk was hij redacteur van den *Zuid- en Noord-Hollandschen Volksalmanak* en leverde hij onderscheiden bijdragen in verschillende tijdschriften, als in het *Letterlievend Maandschrift*, de *Vaderlandsche Letteroefeningen*, *Vriend des Vaderlands*, *Algemeene Konst- en Letterbode*, *Maria en Martha*, *Astrea*, de *Globe*, de *Navorser*, enz. enz.

Aa (Martinus Wilhelmus van der) geb. te Amsterdam den 10 Maart 1830, waar hij ook gevestigd is, schreef onder het pseudoniem van Henry van Meerbeke: *Waarnemingen en waarheden*, Amst. 1859; *Nog iets over Klaasje Zevenster*, Amst. 1866; *Zoo wordt men lid van de Tweede Kamer, een Hollandsche verkiezingsroman*, Amst. 1869.

Aa (*Pieter Jan Batist Carel Robidé van der*), zoon van C. P. E. Robidé van der Aa, geb. te Oosterbeek bij Arnhem 23 Mei 1832, studeerde aan het Luthersche Seminarium te Amsterdam, doch vestigde zich later te 's Gravenhage, waar hij zich op aardrijkskunde en koloniale wetenschappen toelagde. Onder het pseudoniem van Robrecht van Peene schreef hij van 1860--1862 een wekelijksch overzicht der politiek in het *Zondagsblad*, daarna in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*. Voorts bijdragen in de *Koloniale Jaarboeken*, de *Gids*, de *Nederlandsche Spectator* (waarvan hij mede-oprichter was), *Handelingen van het Indisch Genootschap*, *Bijdragen, uitgegeven door het Koninklijk Instituut van Taal-, Land- en Volkenkunde*, enz. Ook bezorgde hij eene uitgaaf der reisbeschrijvingen van den natuuronderzoeker C. B. H. von Rosenberg en schreef hij eene brochure getiteld: *Afrikaansche Studiën. Koloniaal bezit en particuliere handel op de Westkust van Afrika*, 's Hage 1871; *De groote Bantamsche opstand in het midden der vorige eeuw, bewerkt naar meerendeels onuitgegeven bescheiden uit het oud-koloniaal Archief, met drie officiële documenten als bijlagen*, 's Hage 1881.

Abbema (*Andries Sybrand*) geb. te Reenen 19 Febr. 1736, studeerde en promoveerde in de rechten, was eerst advocaat, later raad in de vroedschap van Utrecht. Van 1785 tot 1795 leefde hij ambteloos, waarna hij lid van den Raad van State en eerste voorzitter van het Comité tot de zaken van het bondgenootschap te lande werd. Later bekleedde hij de betrekkingen van directeur der militaire finantiën, lid der nationale rekenkamer, agent der finantiën en lid van den raad van finantiën. Hij overleed 28 Mei 1802.

Hij schreef: *Mijn bevingen, gedachten en bedrijven, gedurende mijne Sessie in de vroedschap der stad Utrecht*, 4 dln. fo. en 8 dln. bijlagen, Utrecht 1775--1788.

Abbing (*Cornelis Alard*) werd geboren te Hoewelaken 11 October 1800, studeerde te Utrecht in de theologie en later in de letteren. Tijdens zijn promotie was hij reeds werkzaam als conrector te Hoorn. Van 1826 tot 1868 was hij rector der Latijnsche scholen aldaar. Hij vestigde zich in 1868 metterwoon te Heeze in Noord-Brabant, waar een zijner zonen predikant was, en overleed aldaar 26 Juni 1872. A. schreef behalve eenige Latijnsche werken: *Beknopte Geschiedenis der stad Hoorn en Verhaal van de stichting, voltooiing en verfraaiing van de groote Kerk tot op den brand die haar vernielde op den 3den Augustus 1833*, Hoorn 1833; *Geschiedenis der stad Hoorn, hoofdstad van Westvriesland, ge-*

durende het grootste gedeelte der XVII en XVIII eeuw, of vervolg op Velius' Chronijk, beginnende met het jaar 1630, met aantekeningen en bijlagen, 2 dln., Hoorn 1841 en 42; *Letterkundig leven van Marcus Tullius Cicero, in zijne kindsheid en eerste jongelingsjaren*, Hoorn 1886. Voorts schreef hij het *levensbericht van Thade Pan* achter de *Handelingen van de Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leiden*, 1860.

Abbink (*Johannes Jacobus*), geboren te Amsterdam 28 Juli 1802, was beëdigd translateur bij de Arrondissements-Rechtbank aldaar. Hij overleed 26 Dec. 1870 in zijn vaderstad. Behalve vele vertalingen uit het Engelsch en het Hoogduitsch schreef hij: (vermoedelijk onder het psdnm Ceratinus) het zangspel *W. van Teisterkoord of de gebroken domper* Amst. 1826; *Leven van koning Willem II*, Amst. 1849; *Proeve van staat- en staathuishoudkundige fabelen*, Amst. 1849. Ook schreef hij enkele losse gelegenheids-gedichten bij den dood van Willem II en de komst van Willem III te Amsterdam in 1850.

Abbring (*Hermannus Johannes*), geb. te Groningen 2 Jan. 1788, ging in den krijgsveld dienst bij de genie en bracht het tot kapitein, in welken rang hij in 1826 gepensionneerd werd; hij overleed 14 April 1874. Hij schreef: *Maurits van Werdenberg of de vrijgeest*, Gron. 1832; *Weemoedstoonen uit de geschiedenis van mijn leven of mijne reis naar Curaçao en vlugtige beschouwingen van hetzelfde, gedurende mijn tienjarig verblijf op hetzelfde*, Gron. 1834; *Fragmenten uit mijne aantekeningen*, 2 dln., Gron. 1836; *Het dal Kerah of de pelgrimsoogst, Een Perzisch verhaal*, 2 dln., Gron. 1836--37; *Geron of de Onde op den berg, een boek voor ingewijden*, 2 dln., Gron. 1837; *Keur van kleine geschiedenissen en verhalen*, 2 st., Utrecht 1838--39; *Het Heelal of beschouwing van den sterrenhemel tot opwekking van godsdienst en godsvereering*, Amst. 1849.

Abbrugge (*M.*) leefde in de 17e eeuw; hij schreef: *Mengelmoes van verscheidene gedichten, in nieuwe Minnewijzen*, 's Hage 1669.

Abcouw (*C. J. van*), schreef: *De man van de wereld, of de verfranschte zeden blijspel*, Amst. 1834; *De twee Neven, een verhaal uit den vijftienjarigen vrede*, Amst. 1835; *Schetsen en Phantasiën*, Amst. 1837.

Abeele (*Achior van den*), schreef: *Den Weg der Verganckelykheid*, Haarlem 1717, behelzende overdenkingen bij ziekte, dood en graf. Voorts: *Stichtelijke Gedichten waarin een jongelings Pelgrimagie beplant met gedichten en gezangen over verscheide voorwerpen*,

Haarlem 1718. Nog zond hij in 't licht *Weereldlyke Alarm*, 1719 en *Christelijke Huis-houding*, 1740.

Abeele (*Albijn van den*) geb. te Sint Martens-Laathem bij Gent, 27 Augustus 1835, was in zijne geboorteplaats lid van den gemeenteraad en burgemeester, terwijl hij er thans schepen is; bij dit alles oefent hij het bedrijf van landbouwer uit. Hij schreef: *Geschiedenis van Sint-Martens-Laathem*, 1863; *Geschiedenis der stad Deinze*, 1865. *Karel en Theresia, eene schets uit het Vlaamsche dorpsleven*, 1866; *Het jaar zestien* (1816), *eene schets uit het werkmansleven*, 1869; *Het Hof-ter-Beken, eene schets uit het leven der Vlaamsche landbouwers*, 1873; *Een dorpsbe-chaver, schetsen uit het maatschappelijk leven*, 1874. Al deze werken werden te Gent gedrukt.

Abblang van Giessenburg (*Willem Jan Baron d'*) geb. te Amsterdam den 1 Juli 1812, was achtereenvolgens referendaris bij den Raad van State, lid van den Hoogen Raad van Adel, referendaris bij het Dep. van Binnenl. Zaken en Raad Adviseur bij het Dep. van Justitie; hij woont thans ambtelooz te 's Hage. Hij schreef *Regmatigheid van schadevergoeding voor afgeschafte Heerlijke Regten*, 's Hage 1849; *De Deutsche Orde of beknopte geschiedenis, indeeling en statuten der broeders van het Deutsche Huis van St. Marie van Jeruzalem*, 's Hage 1857; *De Ridderschap van Veluwe of geschiedenis der Veluwsche jonkers met pl. van wapens*, 's Hage 1859; *Nederl. Gemeentewapens*, 's Hage 1862; *Wapenboek der Ridders van de Deutsche Orde, Balije van Utrecht*, 's Hage 1871.

Abblaing van Giessenburg (*Rudolf Carel Baron d'*) geb. te Amsterdam 26 April 1826, is sedert 1851 boekhandelaar in zijn geboortestad onder de firma R. C. Meijer. Hij schreef *Zedekunde en Christendom, voorloopig antwoord op den open brief van J. B. en R. C. Meijer* (pseudoniem Rudolf Charles) Amst. 1859; *Origineelen en zonderlingen, Parijsche typen*, een reeks artikelen uit *Omnibus* overgedrukt. Amst. 1871; *Wat eischt de Vaderlandsliefde in zake de voorgestelde uitbreiding van ons militair defensiewezen*, Amst. 1872; *Curiositeiten van allerlei aard*, 44 nummers Amst. 1874—8; *Algemeene dienstplicht*, Amst. 1882. Voorts verschillende boekbeoordeelingen, artikelen in de *Verzamelaar* Amst. 1851, in de *Dageraad*, sommigen geteekend Rudolf Charles, andere onder zijn eigen naam (1856—67), al de ongeteekende artikelen in de *Dageraad* van 1879—1882; artikelen geteekend R. C. in *Recht door Zee* Amst. 1882—4, in *het verbond der vrije gedachte* Amst. 1859, in de *Omnibus* Amst. 1865 ge-

teekend R. C., L. Dabinga, D. A. V. G., Aërobaat, Jan Rechttuit, Karel en Caper. Hij heeft nog onderhanden een werk in de Fransche taal over de ontwikkeling der godsdienstige begrippen in Palestina.

Ablijen (*Cornelis*) notaris te Antwerpen, waar hij in de 16de eeuw leefde. Hij schreef: *De nieuwe Werelt der landschappen ende eylanden die tot hier toe allen ouden weereltbeschrijveren onbekent geweest syn*, Antwerpen, 1563.

Abrahamsen (*Isaäk*) geb. te Vlissingen 15 Aug. 1663, was krankbezoeker in zijne geboortestad en overleed aldaar 4 Oct. 1714. Behalve eenige stichtelijke werkjes schreef hij *Kronyk-Register van de voornaamste Kerkelyke en Wereldlyke Geschiedenissen van den beginne des Werelds enz.*, Middelb. 1713, meermalen herdr.

Acker Strating (*G.*). Zie **Strating**.

Acker (*August van*), geb. te Eekloo den 22 Maart 1827, was eerst werkman, daarna notarisklerk en vervolgens werd hij 4 Juli 1859 benoemd tot secretaris der stad Eekloo, welk amht hij heden nog vervult. Eerst schreef hij losse gedichten, waarvan er verscheidene bekroond werden. Den 1 April 1849 werd hij opsteller van het weekblad: *De Eekloonaar* en in Juli 1867 stichtte hij een ander weekblad: *De Gazette van Eekloo en het District*. Als prozaschrijver leverde hij: *Jan en Lotte, novelle uit het leven mijner ouders* (bekroond door het Willemsfonds), Gent, 1872; *Tonia, novelle*, Eekloo, 1874; *Martje Martens, novelle* (bekroond door het Vlaamsch Volk), Antwerpen, 1876. Tevens gaf hij in het licht: *Merkwaardige Extracten uit de Resolutieboeken der stede, Keure en de Vrijheid van Eekloo, uit de Resolutie-registers der Municipaliteit van het canton Eekloo, van den Regeeringsraad en den Gemeenteraad der stad Eekloo*, (1655—1859), Eekloo, 1864.

Acker (*Leopold Johan van*), broeder van voorgaande, insgelijks te Eekloo geb. 21 November 1832, was eerst notarisklerk, doch later, gedurende vier jaren, hulponderwijzer in zijne geboortestad. In 1852 kwam hij als loteling bij het leger, waarbij hij bevorderd werd in 1862 tot onderluitenant, den 1 Januari 1868 tot luitenant en den 25 Juli 1877 tot Kapitein bij het 10e Linieregiment. Thans is hij bestuurder der regimentschool te Philippeville. Verspreide gedichten en letterkundige bijdragen van hem verschenen in het *Nederlandsch Tijdschrift*, in *Meitoover*, de *Gazette van Eekloo*, *De Toekomst* van Yperen, *De Toekomst* van St. Nicolaas, *De Eendracht* van Luik, enz. Ook maakte hij

vrije vertalingen van zes en dertig novellen, welke te Eekloo verschenen. Met zijn vriend luitenant V. van de Weghe gaf hij eene Nederlandsche vertaling van Belgische kriegsreglementen, enz. Alleen zond hij tevens in het licht: *De Soldatenschool*, Antw. 1874.

Ackere (*Maria van, geboren Doorlaeghe*), geb. 25 October 1803, dochter van een pottebakker uit Dixmuiden, die te Iperen in eene zusterschool Fransch en Vlaamsch leerde en daarna bij hare ouders aan huis les in het rekenen nam van zekeren Petrus Johannes Gheysen. Deze ontdekte bij haar het eerst eene natuurlijke dichtgave, waarna zij onder bescherming genomen werd door den notaris L. van Roo, die haar met de meeste dichters van haar vaderland in kennis bracht. In 1826 werd zij te Iperen bij een prijskamp met goud bekroond. Zij stond in hoog aanzien bij den dichter Prudens van Duyse, die haar verscheiden zangen wijdde. Onder hare beste gedichten behooren *Aan de Belgische Dichters*, gedrukt in de *Nederduitsche Letteroefeningen* van October 1833; *Dichtstuk bij de inhuldiging van den nieuwen steenweg van Dixmude op Perceysen*, den 24 Juni 1840, opgedragen aan het stedelijk bestuur van Dixmude. 1840; *Maddieren*, Dixm. 1840; *Palfijn* (uitvinder van den forceps), *vaderlandsch gedicht*, Gent 1848; *St. Godelieve, legende uit de XI eeuw, dichtwerk*, 1849; *De arondlamp, dichtbundel*, 1850, waarin haar schoon gedicht *Huwelijksheil*, geschreven na haar huwelijk (in 1836) met van Ackere, verloskundige uit Kortrijk; *Den aedelsten Heere de Breynne-Peellaert, herkozen als burgemeester der stad Dixmude*, Dixm. 1855; *De schoone kunsten in België, prijsraers*, bekroond in 1857 te Gent; *Zetternam*, 1857; *Winterbloemen, dichtbundel*, Gent, 1868; *Najaarsvruchten, dichtbundel*, 1869; *Petronella Moens, Hollands blinde dichteres*, Antwerpen, 1872; *Vreemde harpen, vertalingen*, Gent, 1873; *Nieuwe dichtbundel*, Gent, 1873; Hare *Vereenigde Dichtwerken* verschenen te 's Gravenhage in 1876. De dichteres overleed 7 April 1884 te Dixmuiden en van haar verscheen dan nog: *Jongste Dichtbundel met het portret van de schrijfster op 80-jarigen ouderdom*, Roeselare, 1884.

Ackersdijk (*Willem Cornelis*) geb. te 's Hertogenbosch 12 Dec. 1760, studeerde en promoveerde in de rechten te Utrecht, werd advocaat in zijne geboortestad, en na 1807 te Utrecht. Van 1811—20 was hij vrederechter in laatstgenoemde plaats; sedert dien tijd leefde hij als ambteloos burger te Rotterdam. Hij stierf den 7 Febr. 1843.

Behalve als rechtsgeleerde muntte A. insgelijks uit als letter-, geschied- en oudheid-

kundige, waarvan talrijke opstellen in de werken van verschillende genootschappen of in tijdschriften kunnen getuigen. Acht bijdragen van zijne hand vindt men in de werken van de Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leiden, waaronder zijn: *Geschiedkundig Onderzoek omtrent Herman de Ruyter van 's Hertogenbosch, zijne inneming en verdediging van de vesting Loevestein en de omstandigheden daartoe betrekkelijk*. Afzonderlijk heeft hij uitgegeven: *Korte beschrijving van het dorp Lommel en deszelfs omtrek, mitsgaders Onderrikt omtrent het Noorder-kanaal, ondernomen tot vereeniging van de rivieren de Rijn, de Maas en Schelde*, Nijm. 1808, zijnde de geschiedenis der *Eugeniaansche* gracht, die de infante Isabella Clara Eugenia in 1626 wilde maken, ten einde Hollands handel te fnuiken; *Aanmerkingen omtrent de Nederlandsche taal, bijzonder met betrekking tot de zuidelijke provincieën* (Nederlandsch en Fransch naast elkander), Antw. 1822.

Ackersdijk (*Jan*), zoon van den voorgaande, werd te 's Hertogenbosch geb. 22 Oct. 1790, studeerde in de rechten te Utrecht en vestigde zich aldaar als advocaat. In 1815 maakte hij als vrijwilliger den veldtocht tegen Napoleon mede; in 1817 werd hij benoemd tot subst. officier bij de rechtbank van eersten aanleg te Utrecht, in 1825 tot hoogleeraar te Luik en na 1830 te Utrecht, welke betrekking hij tot Juni 1860 waarnam. Hij stierf 13 Juli 1861. Als eene bijzonderheid van dezen geleerde vermelden wij zijn onverzadelijken lust tot reizen: bijna alle landen in Europa zijn door hem bezocht van westelijk Ierland tot Kazan in Rusland en van Lapland tot Palermo. Hij schreef: *Verhaal eener reis in Rusland, gedaan in 1835*, 2 dln., Gron. 1840. Voorts vindt men proeven uit zijn reisjournalen in de *Vriend des Vaderlands*. Op oeconomisch gebied gaf A. verscheiden brochures uit.

Acket (*Jan*) leefde in het laatst der 17de eeuw te Brugge, waar de Rederijkerskamer „de Drie Sanctinnen” op 15 Februari 1700, een treurspel van hem opvoerde, getiteld: *Clarinde, Princesse van Mantua of de rampspoedighe liefde*, Brugge, 1700. Verder is nog van hem bekend: *Gelukkige en ongelukkige minnestrijd*, zangspel, Brugge, 1706.

Acquoy (*Johannes Gerhardus Rijk*), geb. 3 Jan 1829 te Amsterdam, promoveerde in de theologie, was achtereenvolgens predikant te Eerbeek, Koog a/d Zaan en Zalt-Bommel, en werd in 1881 kerkelijk hoogleeraar te Leiden. Behalve losse stukken in den *Kalender voor de Protestanten in Nederland*, 1856, vlgg., en in de *Geschiedenis der Christelijke kerk in Nederland in tafereelen*,

Amst. 1864, schreef hij: *Herman de Ruyter, naar uitgegeven en onuitgegeven authentieke documenten*, 's Bosch 1870; *Jan van Venray (Johannes Ceporinus) en de wording en vestiging der Hervormde gemeente te Zalt-Bommel*, id. 1873; *Het klooster te Windesheim en zijn invloed* (uitgegeven door het Provinciaal Utrechtsch genootschap van kunsten en wetenschappen, dat den schrijver met goud bekroonde), 1ste deel, Utrecht 1875, 2de deel 1876, 3de deel 1880; *Kerkgeschiedenis en geschiedenis van het Christendom; Redevoering*, Leiden 1882. Onder het pseudoniem van *Johs. Jacobi* schreef hij een dramatisch gedicht: *Mattathias de Chasmoniër*, Amst. 1866.

Acronius (Daniel) schreef: *Geschiedenis der Steden*, 1651.

Adama van Scheltema (C. J.). Zie **Scheltema**.

Admiraal (Aart) geb. te Goedereede 13 October 1833, werd opgeleid voor onderwijzer, doch ging in 1860 bij de telegrafie over. Sinds 1869 was hij directeur bij de rijkstelegrafie te 's Hage, later te Schoonhoven, waar hij 13 Nov. 1878 overleed. Hij schreef van 1856-65 opstellen in de *Dageraad*; voorts zonder zijn naam: *Ideën over Multatuli*, Amst. 1861; *Hoe hij koning werd*, Dord. 1863; *De vijand der maatschappij*, 1865; *Het leven in Doortrek* (in het Tijdschrift Nederland); *De laatste Hollandsche Minnezanger*, 1865; *Het kransje te Wemeldingen en een Vraag, twee Novellen*, Delft 1866; *De godsdienst des volks*, 1867 (psd. *Bato van der Maas*); *Een schoofje distels*, Arnh. 1874; *Dr. A. Kuyper is geen vertegenwoordiger van het Nederlandsche volk. Een woord ten gunste der kinderen en gemeentekassen*, Schoonhoven 1875; *Een ander schoofje*, 's Hage 1876; *Een badreis (Lippsprange, herstellingsoord voor longlijders)*, Schoonhoven 1877; *Krisje de Gier, een kleine roman*, 's Hage 1878; *Verbranden en begraven* (uit de nagelaten papieren), 's Hage 1880. Wijders vele bijdragen en opstellen met zijn naam of onder de psd. van B. v. d. M., een Oud-Ondermeester en Jb. van der Zande, in de *Nederlandsche Spectator*, *Vaderlandsche Letteroefeningen*, *Tijdspiegel*, *Gids*, *Omnibus*, enz.

Adolfs (Jan). Zie **Bekker (Balthazar)**

Adriaan. Zie **Engelbregt (A. C.)**.

Adriaens (Jan) geboren te Gouda omtrent het begin der 16e eeuw, schreef: *Een gouden Cyborie des weerddigen H. Sacraments des outaers. In welke dat allen simpelen ende onghelerden menschen getoont wort, die warachticheyt ende weerddigheyt des heylighen Sa-*

craments, opgemaakt ende tsamen vergadert van broeder Jan Adriaens van ter Goude, Minnebroeder tot Mechelen. Nemet in dancke F. J. G. Antw. 1553.

Adriaens (Hendrik) werd te Antwerpen geboren in de eerste helft der 16e eeuw. Toen hij weduwnaar was geworden, begon hij zijne geestelijke studiën aan de Hoogeschool te Leuven en in Maart 1586 werd hij pastoor van het St. Elisabethsgasthuis zijner geboortestad. In 1601 werd hij kapelaan der Antwerpsche hoofdkerk, in welke betrekking hij 21 Mei 1607 stierf. Zijne nagelatene werken verschenen onder de titels: *Catholieke Sermoenen ofte verclaringen op alle de H. Evangelien van de Sondaghen*, Antw. 1592; *Nieuwe Legende, ofte 't leven, wercken, dood ende miraculen ons liefs Heeren Jesu Christi, met syne lieve Heilighen*, Antw. 1593 en 1609.

Adriaensen (Jan Baptist Cornelis) geb. te Brussel 20 October 1847, ontving zijne opleiding in de normaalschool te Lier, werd in 1867 onderwijzer aan de gemeenteschool te Leuven en twee jaren later aan de staatsmiddelbare school te Antwerpen. Sedert 1880 is hij schoolopziener voor het kanton Lier. Hij schreef in tijdschriften en dag- en weekbladen bijdragen in proza en soms ook hekelverzen onder het pseudoniem Jan Jans. Afzonderlijk gaf hij uit: *Het eerekruis*, tooneelspel met zang, 1868; *Meester zijn*, tooneelstukje, 1868; *Moeders naamfeest*, tweespraak, 1868; *Mietje Strik*, tooneelstukje in één bedrijf, 1868; *De zee*, groot zingdicht, 1868; *De zuster van liefde*, cantate (bekroond) 1869; *Zwingela*, lustspel met zang in één bedr. 1869; *Kompornol*, idem, 1869; *Snoepen en Sparen*, idem, 1869; *De krollebol*, alleenspraak, 1869; *Verloren Maandag of de gevolgen van spel en drank*, 1869; *Het kind en de bedelrouwe*, samenspraak, 1870; *Madame van Grollegom*, kluchtspel, 1870; *Eene Aalmoes*, tooneelspel, 1870; *Frans en Emiel*, geschiedenis van twee gebuurkinderen, 1871; *Vivat ons dorp!* lustspel met zang, 1871; *Sus Trotselaar*, tooneelspel, 1871; *Jan de knecht*, alleenspraak, 1871; *Oost west, 't huis best*, tooneelspel met zang, 1871; *Liever thuis*, tooneelspel, 1871; *Werk, talent en kapitaal*, cantate, 1872; *Pieter Pauwel Rubens, zijn tijd en zijne tijdgenooten*, 1872; *Zindelijk Netje*, alleenspraak, 1872; *De kwakzalver*, id., 1872; *Berijmde fabels en andere gedichten*, 4 reeksen, 1873; *Pachter Noest, of werken is zalig*, tooneelsp. in één bedr., 1873; *Het melkboerinnetje*, alleenspraak, 1873; *Degeschiedenis van een potlood*, 1873; *Van Dijk en Jordans*, 1873; *Berijmde fabels en gedichten*, Antw. 1873; *Anton Wiertz, leven en werken*, Lier, 1873; *David Teniers, leven en werken*, Lier, 1873; *De Fortuna*, lyrisch diorama

Antw. 1875. De tooneelstukjes, voor kinderen geschreven, zijn allen geteekend met *Ja* als pseudoniem en te Lier gedrukt. Verder gaf hij eenige schoolboekjes uit voor het rekenen.

Adriaensens (*Adriaan*) omstreeks het jaar 1530 te Antwerpen geboren, trad in 1547 in de orde der Jezuieten te Leuven en stierf aldaar 18 October 1581. Hij schreef: *Eenen Gheestelijken Berch die alle menschen profijtelijk, int cort begrypende reel pointen claerlyck wtgheleyt, die in menigherley boeckkens verduystert beschreven staen, en doorgaens van godtvruchtighe herten qualijch verstaen, ende met schade sowel na lichaem als nae der zielen beoeffent worden, ghemaect by den Eerweerdighen Heere ende Meester Adriaen Adriaens van Antwerpen, Priester der Societeit Jesu, de tweede Editie*, Leuven 1568 en 1569; *Dry suyverlycke Tractaetkens, allen menschen gheestelycke ende weerlycke seer nut ende profijtelijk*, Leuven 1567; *Tghebet des Heeren, dweck men ghemeynlyk noemt Den Pater noster, met zijnder verclaringhe, ghenomen wt die heylighe Schriftuere, ende Doctoren der heyligher Kercken, ghemaect by den Eerweerdighen Heere ende Meester Adriaen Adriaens van Antwerpen*, Leuven, 1567; *Van des Cloosters leven, oorspronck ende voortsganck, van over duysent jaren roer Christus gheboorte tot hedensdaechstoe, alsoo beschreven dat alle menschen profijtelijk can wesen*, Leuven, 1570; *Van d' Inspreken des Heeren, Inhoudende alderhande troostelycke vaste leeringhen der discretien, soowel weerlycke als gheestelycke menschen, na ziele ende lichaem profijtelijk*, Leuven, 1570; *Verscheyden gheestelycke ende stichtelycke Tractaten, ghemaect door den Eerweerdighen Heere ende Meester Adriaen Adriaensz. van Antwerpen, Priester der Societeit Jesu, D'eerste van Dinspreecken des Heeren, Psalm 81, Ick sal hooren wat die Heere Godt in my spreeckt want hy sal vrede sprecken*, Leuven, 1570; *Van Evangelische armode*, Leuven, 1571; *Van Evangelische suyverheyt*, Leuven, 1571; *Van ghehoorsaemheyt ende hoe een ondersaet hem tot zijn overste ende een overste tot zijn ondersaet hebben sal*, Leuven, 1571; *Een suyverlyc Boeckken van der Biechten, hoe corte, salighe, volmaecte biechten spreken sal*, Leuven, 1573.

Adriani (*Marcus Jan*) geb. te Oterdum, 28 Febr. 1771, werd in 1794 pred. te Aengwirden en eerst 1809 te Oude Pekel-A. Hij stierf aldaar den 5 Dec. 1845. Twee zijner verhandeligen, de eerste over de geschiedenis van Jezus, de tweede over die der Apostelen zijn door de Maatsch. tot N. v. 't Algem. bekrond. Zijne overige werken zijn: *Redevoering ter nagedachtenis van A. Wester*,

Gron. 1822; *Hulde aan de Nagedachtenis van Graaf Adolf van Nassau door M. J. Adriani en H. A. Spandaw* (redevoering bij de onthulling van 't eerste monument ter nagedachtenis van graaf Adolf niet ver van Heiligerlee in 1826), Gron. 1827; *De Prosodist of Woordenlijst voor de Uitspraak*, Gron. 2e Dr. 1827.

Adriani, Rzn. (*Bernard Jacob*) geboren te Bolsward, 7 October 1823. Vroeger predikant te Otterloo, Waddinksvveen, Haarlem, Utrecht, Rotterdam, en sedert 1862 te Amsterdam. Hij schreef: *Stille Uren. Liederen en overdenkingen op den wec des tijdens*, Haarlem 1855; 2e druk Amsterdam 1864; *Op weg naar huis. Iets voor bekende en onbekende reisgenooten*, Utrecht 1858; 3e druk Amsterdam 1872. *Zondagavondsonden*, 2 deelen, Utrecht 1861 en 1862; *Voor het huisgezin. Proeve van een handboek voor de huiselijke godsdiensstofening*, Amsterdam 1864; *Gave der liefde. Raad en bestuur voor jeugdigen in jaren die belijdenis des geloofs hebben afgelegd*, Amsterdam 1865; 2e druk 1871; *M. Goszner's gulden spreuken voor elken dag des jaars. Den Christenen in Nederland aangeboden* Amst. 1865; *Liefelijke paden van vroegje godsvrucht*, Amst. 1867; *Woorden op het ziekbed. Evangelische blaadjes voor Kranken*, Amst. 1869; *Johan Albrecht Bengel*; naar het Hoogduitsch van Dr. O. Wächter, Amsterdam 1869; *De opstanding der dooden. Een paaschavare, uit het Hoogduitsch*, Amst. 1871; *Renata, hertogin van Terzara in haar leren en lijden* Amst. 1873. Voorts: *Afscheidsrede te Haarlem* 1856; *Afscheidsrede te Utrecht* 1859, en *Bijbelwaardering en Bijbelverspreiding. Toespraak bij het openbaar verslag der Amsterdamsche Afdeling van het Nederlandsche Bijbelgenootschap*. Amsterdam 1876.

Aelbroek (*Jan Lodewijk van*), geb. te Sottetegem 31 October 1755, overleden 29 October 1846 te Gent, waar hij lid van den gemeenteraad en lid van de provinciale staten van Oost-Vlaanderen was. Hij schreef: *Memorie nopen de oorzaken der geweldige overstromingen en stilstand der wateren op de meischen en leege landen, gelegen langs de Leye, Opper- en Nederschelde, gedurende de jaren 1816 en 1817*, Gent, 1817; *Werkdadige landbouwkunst der Vlamingen, verhandeld in zamenkomsten tusschen eenen grondeigenaar en zijnen pachter*, Gent, 1823, met platen.

Aelst (*Willem van*) omstreeks 1600 geb. te Antwerpen, waar hij schoolmeester was en in 1659 overleed. Van hem zijn bekend: *De eerste boeken der Nederlandsche oorloghen*,

bescreven door den Eerw. Pater Faminianus Strada, priester der Maetschappij van Jesus, aenvanghende met het vertreck van Keyser Karel V tot het begin der regeringhe van Alexander Farnesius, hertog van Parma en Placencen, op nieuw in 't latyn overzien en verbeterd ende verciert met de voornaemste personagien, seer constig naer 't leven in 't coper gesneden. Het tweede deel begint met het stadthouderschap van Alexander Farnese, enz. van het jaer MDLXXVIII tot het jaer MDXC, Amsterdam, 1649. De eerste uitgave van dit werk verscheen te Antwerpen in 1634. *De Eensaemheydt van Philagia dienende tot gheestelyke oefeningen in de eensaemheydt*, Antwerpen, 1646; *De Liefde Godts*, door den saligen Franciscus de Sales, Antwerpen, 1651.

Aeneae (B. W. Schultetus). Zie **Schultetus Aeneae**.

Aerde (J. van) schreef *Treurspel van de vier uytterste des menschen oft vertooninge van het leste oordeel*, afgebeeld in de Christelijke standvastigheyt van Elias en Enoch. Ronsse 1790 (?)

Aerlebout (Petrus) leefde in de 17e eeuw en dichtte: *Onweêr op zee van God gesteld door het aantichten van den vrede tusschen Engeland en de Nederlanden*, hetwelk gedrukt is in den *Lagchenden Apol II*, 125.

Aerts (Philips) te Gent geboren, leefde in het laatst der 16de en in de eerste helft der 17de eeuw; hij werd 15 Juli 1604 als prediker bevestigd en ging met D. van Male als gezant van den Aartshertog Albert, naar Engeland, waar hij twaalf jaren bleef. Teruggekeerd werd hij onderprior te Gent en later prior van het klooster te Yperen. Hij overleed te Moerbeke 24 Juli 1637. Hij schreef: *Gheestelyken schat van de derde orde St. Dominici*, soo wel voor cloosterlyck als voor die in haerlieder bysondere huysen en ootmoedige penitentie leven willen. Inhoudende de instellingen, voortganck, gratie, privilegiën, regel ende eenige historien der wytvermaerde personen van de derde orde. Byeen vergadert ende uyt verscheiden talen overgezet door den Eerw. Philippus Aerts, Gent 1620, 2e dr. 1635, 3e dr. 1663.

Afflighem (Willem van) een dichter uit de 13e eeuw. Zijn eigenlijke naam is onbekend, want de naam van Afflighem is die eener abdij in Brabant, waar hij in 1295 abt was. Later werd hij prior in de abdij van Frausnes in Henegouwen, waar hij over-

leed. Hij schreef *Het leven der H. Ludgardis*, een gedicht.

Afman (Engel) schreef *De bankroetier of de ontvluchting in een wijnmand. Een tooneeltje uit het volksleven des tegenwoordigen tijds. Kluchtspel*. Purmerende 1875.

Agatha. Zie de **Goeje**.

Agathophilus. Zie **Cammings** (Christiaan).

Aghina (Josephus Joannes) geb. 8 Aug. 1822 te Alkmaar, studeerde in de medicijnen, was van 1855 tot 1862 geneesheer te Zwaag en sedert dien tijd te Hoorn, waar hij nog woont. Hij schreef behalve eenige losse dichtstukjes in jaarboekjes, enz.: *Een hedendaagsch duel*, blijspel in 2 bedrijven, Purmerende 1858; *Het stereoskoop en het stereoskopisch zien*, Hoorn, 1863; *In d'ouden Dik*, Westfriesche Novelle, Hoorn 1868; *Toespraak tot de Vereeniging voor volksvermaken te Hoorn, bij hun vijftigjarig bestaan*, Hoorn 1875.

Agricola. Zie **Meijler** (W. de).

Agron (Pierre), schoolonderwijzer te Amsterdam en een der redacteurs van de stads-courant in 't laatst der vorige en 't begin van deze eeuw. Hij gaf uit *Eenzaam tijdsverdrif in dichtstukjes*, Amst. 1794. Hij was met Landré en Weiland bewerker van den vroeger zeer bekenden *Dictionaire portatif*.

Ailliet (Jan) Thieltsche dichter der 18e eeuw. Zijne kenspreuk was: *Zonder Liefde niet*. Omstreeks 1733 schreef hij: *Refereyn tot Lof der Reden-Rycke Gulde-broeders van den Heyligen Joannes Baptista binnen de stede van Thielt*, roerende voor kenspreuk: *Gebloeit in 't Wilde*, door Joannes Ailliet insignis poëta.

Altzema (Lieuwe van), een Friesch edelman, geb. te Dokkum 19 Nov. 1600, resident der Hanzesteden te 's Gravenhage en aldaar overleden 23 Febr. 1669. A. is bekend door zijn historisch werk, getiteld: *Saken van Staat en Oorlogh in ende omtrent de Vereenigde Nederlanden*, 15 dln. in 4°, 's Hage 1665—71: tweede druk 1669—72, 7 dln in fol., waaraan is toegevoegd: *Verhaal van de Nederlandsche vrede-handeling* (van Munster) en *Herstelde Leeuw*

ofte Discours over het gepasseerde in de Vereenigde Nederlanden in 't jaer 1650 en 1651. Het werk bevat eene rijke verzameling van staatsstukken voor het roemvolle tijdperk onzer geschiedenis van 1621 tot 1668 (vrede van Aken).

Aken (*Hein van*), waarschijnlijk geb. te Brussel, pastoor te Corbeke, tusschen Leuven en Brussel, leefde in de dertiende eeuw. Hij vertaalde uit het Fransch in Nederlandsche verzen *le Roman de la Rose* door Guillaume de Lorris begonnen en door Jean de Meung voltooid. De vertaling is waarschijnlijk omstreeks 1260 gemaakt en Dr E. Verwijs bezorgde er in 1868 een uitgave van. Van hem is nog *Hugo van Tabarien* of *Dit es van Saladin* insgelijks uit het Fransch vertaald. Het gedicht is uitgegeven door van den Berg in de werken van de maatschappij der Nederl. Letterk. 1844.

Aken (*Frans van*), geboren te Amsterdam, was geruimen tijd horologiemaker te Leiden waar hij o. a. in 1776 huwde. Later vestigde hij zich waarschijnlijk weder te Amsterdam, waar hij overleed. Hij is de vervaardiger van *Vaderlandsche Zangen voor de jeugd* Amst., 1786, waarin hij in berijmd proza zijn patriotsche ideeën neerlegt. Hij schreef ook: *De matroos door list, blijspel*, Amst. 1783; *De bedriegster gestraft, klucht-blijsp.*, Amst. 8785; *De wapening der landlieden, klspel*, Amst. 1785; *De aristocraten, treursp.*, Amst. 1785; *De aristocratie ontmond, door een vriend des volks*, 1785; *De wanhoop der heerschzucht, of het Haagsche Moordrot verstrooid, toneelst.* 1786; *De edelmoedige aanbieding, toneelst.* 1786; *Elise, opera*, Amst. 1786; *De zeldzame man*, Amst. 1788.

Aken (*J. M. van*) schreef: *Bezint eer gij begint*, blijsp. Purmerende 1886.

Akerlaecken (*Barthold van*) geboren te Dordrecht, was licentiaat in de rechten en advocaat te Zevenbergen. Hij overleed in 1646. Zijne geschriften zijn: *Genealogie der Hertoghen van Gelre, Gulick, Clere, Berghe en Graven van der Marck: Midts de Keyzers, Coninghen, Hertoghen, Prinsen, Graven, en van verscheyden andere door alliancien van deselve afdaelende* 1627, 2e druk Nijmegen 1655; *Het Recht der Graven van Eymond, op het Hertogdom Gelderland*.

Akerlaecken (*Marie Margaretha*) dochter van den voorgaande, gaf den tweeden druk van het eerstgenoemde werk haars vaders uit *Vermeerdert ende met Rijmen verciert*, waarvoor zij van de regeering te Nijmegen eene belooning ontving. Ook schreef zij:

Cleefsche Pegasus, inhoudende den lof der Keurvorsten en der Prinzen van Oranje, Nijmegen, 1654

Alaers (*Frans*) omstreeks den aanvang der XVIe eeuw geb. te Brussel; trad in de orde van Sint Dominicus, en toen hij een indruk makend kanselredenaar was geworden, ging hij over tot den Lutherschen godsdienst. Daarom ter dood veroordeeld, vluchtte hij naar Oldenburg, waar hij aalmoezenier van den regeerenden Vorst werd. Zoodra de nieuwe geloofsbelijdenis zich openlijk begon te uiten in de Nederlanden, kwam Alaers derwaarts en predikte beurtelings in Brabant en in Friesland. In Mei 1566 vestigde hij zich in Antwerpen, en opnieuw vervolgd, verkondigde hij er het woord Gods in eene schuur. Bij de komst van Alva vluchtte hij het volgende jaar naar Holstein, alwaar hij overleed 10 September 1578. Zijne bekende en in druk verschenen werken zijn: *Een cort verrat van alle menscheijckce insettinghen der roomsche Kercke, beghinnende van Christus tyden af tot nu toe, ghenomen meer dan uit XXII authoren*, (Antwerpen) 1566; *Een heerlicke troostbrief van des menschen leven ende wesen, door François Alardts*, (Antwerpen 1567); *Die catechismus op vrage en de antwoorde gestelt, door Franciscum Alardum, pastoor tho Wilster, eertyds predicant t' Antwerpen in de schuere*, 1568. Dit werk werd later herdrukt met den titel: *Catechismus, dat is: onderweysinghe van de voornaemste hoofdstucken der christelycker leere, op vrage ende antwoort ghestelt door Franciscum Alardum, eertyds dienaar des godlyken woorts tot Antwerpen in de schuere*, Antwerpen, 1585; *Beecys uyt Godes woord ende den schriften D. Lutheri, dat de Erfsonde niet sy der menschen weesen, syn seel en lyf*, Lubeck, 1576.

Albada (*Bruno Lieuwes van*) geb. 11 Dec. 1792 te Maastricht, doch weinige weken na zijne geboorte reeds met zijn ouders naar Leeuwarden gegaan, wijdde zich aan den onderwijzersstand, werd in 1816 hoofdonderwijzer te Oudebildt zijl, en in 1828 te Workum, waar hij in 1860 gepensioneerd werd en 27 Jan. 1877 overleed. Hij schreef eene menigte schoolboekjes, en vele bijdragen in 't *Archief van Nederd. taalkunde* door Dr. A. de Jager. In 1875 kwam te Groningen van hem uit: *Uit de Oude en Nieuwe doos, en Herinneringen uit de school en het leven van een 80-jarigen oud-hoofdonderwijzer. Ernst en luim*. Voor zijn schoolboekjes werd hij door de Provinciale commissie in Friesland een paar malen bekroond.

Alberdingh Thijm (*Joannes Franciscus*) geb. te Amsterdam 22 October 1788, koopman en fabrikant aldaar, was medearbeider

aan het Spectatoriale tijdschrift van Anton Cramer *De Arke Noach's* (1827—34). De muziekbeoordeelingen daarin en eenig menigwerk in proza en verzen zijn van zijne pen, gelijk de redactie van den laatsten jaargang, na Cramers dood, ten gerieve van de weduwe door hem bezorgd is. Hij overleed in zijne geboorteplaats 15 April 1858. De oud-Amsterdamsche naam van Thijm werd, met machtiging des Konings, door hem en zijne kinderen (waartoe de drie volgenden behooren) aangenomen in 1835.

Alberdingk Thijm (*Josephus Albertus*) geb. te Amsterdam, 13 Augustus 1820, koopman, drukker en uitgever aldaar, door Hendrik Harmen Klijn en Withuys tot dichter ontwikkeld, en groot vereerder van Bilderdijk. Hij is thans hoogleeraar aan de Academie van beeldende kunsten in zijne geboortestad. Het eerste wat van hem in druk verscheen waren aesthetische opstellen in de *Kunstkronek* (psd. M). Voorts schreef hij: *Oer de spelling van de bastaartwoorden* (psd. M.) 1843; *Drie gedichten*, Utr. 1844; *Viooltjens en grover gebloemde*, 1844 (niet in den handel); *De Klok van Delft, een romantisch verhaal*, Utr. 1846; *Legenden en Fantazien* 1847; *De Nederlandsche spelling in haar beginsel, haar wezen en eischen beschouwd*, Utr. 1847; *Palet en Harp, Romantisch dichtwerk in vaerzen en proza* 1849; *Karolingische verhalen* 1851 (nieuwe bewerking 1873); *Gedichten uit de verschillende tijdperken der Noord- en Zuid-Nederlandsche literatuur*, 1150—1655, 2 dln. 1850—52; *Oude en nieuwere kerstliederen*, enz. met de melodien, bewerkt in vereeniging met L. J. Alb. Thijm, 1852; *Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken*, 1852—76; *Geertruide van Oosten*, 1853; *Het voorgeborchte en andere gedichten*, 1853; *Een lees- en zangboekjen voor de jeugd*, 1853; *Magdalena van Faerne-wijk; een ware geschiedenis* (onder het psd. Pauwels Foreestier, Buikslooter), 1854; *Mejuffrouw Leclerc. Iets uit de jongste, „Oude tijd”*, 1854; *De la littérature neerlandaise à ses différentes époques*, 1854; *De Dietsche Warande. Tijdschrift voor Nederlandsche oudheden en nieuwere kunst en letteren*: 1855—76 (te beschouwen als een vervolg van het door hem met S. J. van den Bergh en anderen bewerkt tijdschrift: *De Spektator, Kritisch en Historisch Kunstblad*, eerst te 's Hage, daarna te Utrecht uitgegeven van 1843—50); *De Heilige Linie, proeve over de Oostwaardsche richting van kerk en antaaf als hoofdbeginsel der kerkelijke bouwkunst* (vermeerderde overdruk uit de *Warande*), 1858; *Portretten van Joost van den Vondel. Eene laatste aftefening tot het werk van Mr. Jac. van Lennep*, 1876. Zijne in onderscheiden tijdschriften verspreide ver-

halen verschenen 1879—84 te Amsterdam, in 4 dln. onder den titel van *Verspreide verhalen in proza*. Voorts een menigte van vlugschriften, verslagen, artikelen in Nederlandsche en Fransche tijdschriften, dag- en weekbladen, enz. De werken waarbij geen plaats is vermeld zijn te Amsterdam uitgegeven.

Alberdingk Thijm (*Lambertus Joannes*), broeder van den voorgaande, geb. te Amsterdam 30 Sept. 1823, en aldaar overleden 1 December 1854, medewerker, inzonderheid voor het muzikale gedeelte aan den Spectator (1843—50) en aan den bundel *O. en N. Kerstliederen*, bewerkte behalve eenige vlugschriften over muziek, de vertaling van *De volks-evelje*, Amst. 1852, met een voorrede van Pauwels Foreestier d. i. J. A. A. Th.

Alberdingk Thijm (*Petrus Paulus Maria*), jongste broeder van de beide voorgaanden, geb. te Amsterdam 21 Octoher 1827, studeerde aan het athenaeum te Amsterdam, promoveerde in de letteren te Utrecht, was van 1864—70 leeraar aan het gymnasium en de Hoogere Burgerschool te Maastricht en is sedert Hoogleeraar te Leuven. Hij schreef: *Een Studiebeeld in ontrek*, 1852 (jaarboekje Dorcas); *Louis en Jan*, 1855 (Amsterdamsche studenten-Almanak); *Iets orer Magn. Aur. Cassiodorus Senator en zijne eeuw*, twee drukken, 1857; *Geschiedenis der kerk in de Nederlanden*, als: I, Willibrordus, apostel der Nederlanden, Amst. 1861. en II, Karel de Groote en zijne eeuw, Amst. 1867; *Schets der algemeene geschiedenis, voor scholen, systematisch opgesteld*, Amst. 1870; *De geschiedschrijver Gröner en zijne werken*, Haarlem, 1870; *Een blik op de aloude Vlaamsche Lettervruchten*, Leuv. 1875; *De vroolijke Historie van Marnix van St. Aldegonde en zijne vrienden, eene zedenschets, opgedragen aan alle zijne bewonderaars*, Leuv. 1876. *Iets orer Vlaamsche kunst en nijverheid*, Leuven, 1876; *Spiegel van Nederlandsche letteren, bijzonder bestemd voor Belgische scholen*, Leuven, 1877; *De gestichten van liefdadigheid in België, van Karel den Groote tot aan de XVI eeuw*, (Bekroond), Brussel, 1883. Voorts artikelen van historisch-litter. en aesthetischen aard in de tijdschriften: *Spektator* (Kritisch en Historisch kunstblad), *Dietsche Warande*, in de *Katholieke Nederlandsche Brochuren-vereeniging* en de daaruit ontsproten *Wachter* (sedert 1874, *Onze Wachter*) in de *Vlaamsche School*, in de *Werken van het Davids fonds*, in eenige inlandsche Fransche en in verscheiden buitenlandsche tijdschriften.

Alberdingk Thijm (*Joannes Carolus*) zoon van de hoogleeraar J. A. Alb. Th. geb.

te Amsterdam 3 Juni 1847 ontving zijne opleiding aan de HBS. te Rolduc en de seminariën van Warmond en Kuilenburg, en werd als priester gewijd in de orde der Jezuiteten. Hij is thans werkzaam als leeraar te Mariëndaal en schreef behalve bijdragen in katholieke tijdschriften *Levensschets van P. Joannes Philippus Roothaan, generaal der Sociëteit van Jezus*. Amsterdam en Brugge 1885.

Alberdingk Thijm (*Catharina Louisa Maria*), dochter van den hoogleeraar J. A. Alb. Th. geb. te Amsterdam 29 Nov. 1848, legde zich aanvankelijk op het onderwijs toe, en deed daarvoor eenige examens; daarna bracht zij verscheidene jaren door in Engeland, Duitschland, Polen, België en Frankrijk, en wijdde zich sedert 1881 voornamelijk aan de letterkunde. Zij was eenigen tijd Directrice van het Museum der internationale kunstvereniging te Amsterdam, doch sedert 1885 vervult zij deze betrekking niet meer. Zij richtte in 1882 het weekblad voor meisjes *Lelie- en Rozeknoppen* op, waarvan zij nog hoofdredactrice is. Zij schreef: *In vrijen tijd, Oorspronkelijke verhalen voor de jeugd*, Amst. 1883, 10 dln. bevattende: 1. *De wees*, 2. *Ware en valsche vriendschap*, 3. *De clown*, 4. *De wraak*, 5. *Teruggevonden*, 6. *De redder*, 7. *De weduwe van den soldaat*, 8. *Henriette*, 9. *De verzoening*, en 10. *Europa*; *Lucratieve betrekkingen eoor Vrouwen uit den beschaafden stand*, Gouda 1884; *De godsdienst in het onderwijs der meisjes*, Rotterd. 1885; *Galathea*, Schiedam 1885; met Louise Stratenus schreef zij *Dicaallichtjes*, een bundel novellen; *In één dag verwelkt*; *Schetsen en novellen* gevoegd bij een verzameling gedichten van haar vader; *De huistiran*, Amst. 1886, en een bundel *Novellen*. Verder schreef zij vele bijdragen in Duitse en Fransche bladen, en een aantal tooneelstukjes, waarvan er twee bekroond werden.

Alberdingk Thijm (*Karel Joan Lodewijk*) zoon van den Hoogl. J. A. A. Th., geb. te Amsterdam 22 Sept. 1864, waar hij werkzaam is voor de journalistiek; Hij schreef: *Een wederwoord voor Dr. H. J. A. M. Schaepman*, Amst. 1882. In 1883 werd van hem gespeeld een tooneelspel *Wederzien* getiteld, dat echter niet werd uitgegeven. Verder *Over Literatuur*, Amst. 1886 (psdm Lodewijk van Deyssel). Hij schreef in de *Dietsche warande* vele artikelen onder de pseudon. *Hovius*, *Duyrcant* en van der *Punt*, en in de *kunstkronyk* als van *Horn*.

Albert (*Isidoor Antoon*) 3 April 1864 geb. te Gent, bezocht de Normaalschool zijner geboortestad, waar hij van 1883 tot 1885 gemeenteonderwijzer was; sedert is

hij onderwijzer te Beirvelde. Hij gaf uit: *'s Levens Kweekschool, gedichten voor de jeugd*, 1885; *Langs naakte Dreven, schetsen en gedichten*, 1886, en *Roue en Troost, tooneelspel in twee bedrijven*, 1886.

Alberthoma (*Robertus*) geb. te Groningen in 1690 en predikant aldaar. Behalve zijn theologische werken heeft hij uitgegeven: *Bijbelpoezie*, Gron., 1730; *Liederen ter onderwijzing der godgeleerdheid*, Gron., 1754 en *Mengeldichten*, Gron. 2 dr. 1754. Hij stierf 12 Jan. 1772.

Albertsz (*Hendrik*) schreef *May-gift van verscheide vogelen aan alle eerbare jongelieden, waer agter bijgevoegt is het kinderspel*, Amst. 1730.

Alcmaer (*J. C. van*) dichtte een *Nieuw schriftuerlijk liedeboekken*, Hoorn 1631.

Aldershoff (*Willem Gerrit*) geb. te Groningen 9 Febr. 1856 werd voor het onderwijs opgeleid en is thans hoofdonderwijzer te Delfzijl. Hij schreef: *de kleine George*, 1883; *Peter de baanveger, of God verlaat de zijnen niet*, 1883; *Een kerstnacht in de gevangenis*, 1884, alles te Delfzijl gedrukt; *Rode Kasper en De zoon van den houthakker*, beiden te Harderwijk, 1886.

Alderwerelt zie J. K. H. de Roo van **Alderwerelt**.

Alewijn (*Abraham*) leefde in het laatst der 17e en 't begin der 18e eeuw te Amsterdam, waar hij als rechtsgeleerde eenigen naam had. Als dichter stond hij bij zijne tijdgenooten gunstig aangeschreven. In 1713 kwam van zijn *Zede-, Harp- en Herderszangen op noten* een derde druk in 4°. in 't licht; terwijl vroeger van hem verschenen *Amarillis, blij-eindend treurspel*, Amst. 1693; *Hardersspel* 1696; *Hardersspel ter eere van Corn. Pruimer*, 1702, *De bedrooge woekeraar*, blijspel 1702; *Latona of de verandering der boeren in kievorschen*, met pl. 1703, een satire op de boerenrederijkerskamers van zijn tijd; *Philippyn, Mr. Koppelaar*, blijspel, 1707; *Beslikte Swaantje en drooge Fobert of de Boererechthbank*, blijspel, 1715; *De Puiterveensche Helleveeg of beslikte Swaantje aan den top*, blijspel 1720; beiden tot 1760 op het tooneel gebleven; *Jan Los of den bedroogen Oostindievater*, blijspel 1721; *De bedroogen Woekeraar*, blijspel 1737; *Orpheus Hellaart om Euridice*, muziekspel met pl. z. j. Al zijne werken zijn te Amst. uitgegeven.

Alewijn (*Zacharias Henrik*) heer van

Mijnden en de beide Loodsrechten geb. te Amsterdam in de eerste jaren der vorige eeuw, studeerde en promoveerde in de rechten en was schepen en raad in zijne geboortestad, waar hij in April 1788 overleed. Hij was medeoprichter van de Maatsch. der Ned. Letterkunde te Leiden. Hij leverde eenige taal- en letterk. bijdragen in de werken van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leiden, waaronder zijn *Verdediging over de voornaamste dichtertijke vrijheden*. Als dichter deed hij zich kennen door zijn parodie op Vondels Geuze-Vesper, of krankentroost voor de 24, getiteld: *Krankentroost voor de vijanden van de Nationale Synode*.

Alkemade (Cornelis van) geb. te Noordwijk 11 Mei 1654, bekleedde gedurende verscheiden jaren de betrekking van eersten commies ten Comptoire van Convoyen en Licenten te Rotterdam. Hij overleed 12 Mei 1737. Niettegenstaande zijne drukke ambtsbezigheden vond hij tijd en gelegenheid om zijne historische en oudheidkundige nasporingen met betrekking tot Nederland voort te zetten, en de resultaten dier nasporingen in verschillende werken neer te leggen.

Daartoe behooren: *Behandeling van 't Kamprecht, d'aaloude en opperste Rechtsor-dering voor den Hove van Holland onder de eerste graven*, Delft, 1699; *Munt der Graven van Holland*, Delft, 1700; *Inleiding tot het Ceremonieel en de plechtigheden der begravenissen*, Delft, 1713; *Rotterdamsche Heldendaden of Jonker Franses oorlog*, Rotterd., 1724. Met zijn schoonzoon van der Schelling gaf hij te zamen uit: *Beschrijving van de stad Brielle en den lande van Voorne* 2 dln., Rotterd., 1729 en *Nederlands dischplechtigheden* 3 dln., Rotterd., 1732—1735. Ook bezorgde van Alkemade een nieuwen druk van Melis Stoke's *rijmkroniek*.

Allan (Francis) geb. te Helvoirt, 12 Oct. 1826, waar zijn vader onderwijzer was, werd opgeleid voor de koopvaart, voer eenige jaren ter zee, doch door den dood zijns vaders veranderde hij van loopbaan en koos het vak van onderwijzer. Na van 1850—62 hoofdonderwijzer op het eiland Marken geweest te zijn, werd A. in dat jaar leeraar aan 's Rijks kweekschool voor onderwijzers te Haarlem. Behalve een paar leerboeken schreef hij tusschen 1856—58: *Het eiland Marken en zijn bewoners*. Onder denzelfden titel beschreef hij *Vlieland*, *Urk*, *Wieringen*, *Teezel* en *Schiermonnikoog*, allen te Amst. uitgegeven. Voorts: *De stad Edam en hare Geschiedenis*, Edam, 1857 en onder dierge-lijken titel verscheen van hem eene beschrij-

ving van *Enkhuizen*, *Schagerbrug*, 1857, van *Utrecht*, Amst., 1857 en van 's *Gravenhage* Amst. 1857, terwijl hij thans met die van *Haarlem* bezig is, waarvan acht à tien afl. het licht zien. Voorts *Zee-man Schoolmeester*, een verhaal, Amst. 1858; *Uit het leven, drie oorspronkelijke novellen*, Wageningen, 1859.

Allard (Herman Jozef Petrus Hugo) geb. 1 April 1830 te Geertruidenberg, ontving zijne wetenschappelijke opleiding in België en werd in 1861 te Leuven tot priester gewijd. Hij was eertijds gedurende een aantal jaren leeraar in geschiedenis, letterkunde en oude talen aan 't Gymnasium te Katwijk a/R en aan 't Seminarie te Kuilenburg, en is thans hoogleeraar in de kerkelijke geschiedenis te Maastricht aan een bijzondere inrichting voor hooger onderwijs. Hij schreef, als medearbeider van de *Studiën op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied*: *Vondels gedichten op de Sociëit van Jezus, toegelicht en voorafgegaan van eene bijdrage tot zijne bekeeringsgeschiedenis* 1868; *Charlotte Flandrina van Nassau en Louise Hollandina van Boheme* 1869; *Petrus Bertius, hoogleeraar te Leiden*, 1870; *Petrus Engelraeae, predikant te Boskoop, en Maria de Combe, geb. van Zijls*, 1872; *De H. Jacobus Lacops, een der XLX martelaren van Goreum*, 1872; *„Een genie” en „slechte manieren in de letterkunde”*, 1873; *De eerste oudroomsche en eerste oudkatholieke bisschopskeuze en bisschopswijding*, 1873; *Mathias Zelhorst, predikant te Hengelo in Gelderland*, 1875; *Johan Lodewijk van Nassau-Hadamar*, 1875; *Johan de jongere van Nassau-Siegen*, 1877. Al deze studiën verschenen te s-Bosch bij W. van Gulick. Nog schreef hij: *Vondel en de moeder des Heeren*, Utrecht 1869; *Vondel en de Paus*, Amst. 1869; *Pater Adrianus Poiters S. J.*, Amst. 1877; *Pater Adrianus Cosijns S. J. een historisch letterkundige schets*, Amsterdam 1873; *Antonius van Gils en de kerkelijke gebeurtenissen van zijn tijd*, 's Bosch 1875; *De verspreide gedichten van P. J. Koets, verzameld en ingeleid door H. J. Allard*, Amst. 1870; *Philips II, naar het Duitsch van R. Baumstark door H. v. W.*, met een voorrede en aantekeningen van H. J. Allard, 's Bosch 1876. Behalve een aantal opstellen in de *Dietsche Warande*, in de *Bijdragen voor de geschied. van 't bisdom van Haarlem*, in *Onze Wachter*, leverde hij in den *Volk-s-Alm.* voor Ned. Kath. in 1870 *Br. Daniël Seghers S. J.*, in 1871 *Pater Cornelius Hazart S. J.*, in 1877 de *Catacomben van Geulhem onder Bergh-Terblijt*. Een drama in proza getiteld *Hermenigild of de zegenpraal der godheid van Christus* verscheen in 1875 in het *Jaarboekje voor Katholieken*, Amst. *Het beleg en de zoogenaamde verwoesting van*

Maastricht in 1579 door A. F. Haakman en H. J. Allard, Roermond 1877; Laurens en Vondel, bekeerder en bekeerling, Utr. 1885.

Allart (Abraham) dichter te Amsterdam in 't begin der vorige eeuw. Hij gaf uit: *De groote Herschepper der wereld ofte de Monarch des levens, een leven van Jezus in XIV historische en zinnebeeldsche kunstprenten*, Amst. z. j.

Allart (Johannes) geb. te Amsterdam, was uitgever in zijn geboorteplaats en overleed in Nov. 1815. Hij schreef: *De vrijheid*, 3e dr. Amst. 1783; *De vrijheid aan de Nederlandsche jeugd*, ald. 1784; *de Waereld*, (naamloos) aldaar 1786.

Allebé (Gerardus Arnoldus Nicolaas), geb. te Amsterdam 29 Nov. 1810, promoveerde in de medicijnen, en vestigde zich toen in zijne geboortestad, waar hij nog practiseerend geneesheer is en de betrekking bekleedt van Secretaris en lid van den geneeskundigen raad van Noord-Holland, honorair directeur van het Amsterdamsch genootschap tot bevordering der koepokinenting, enz. enz. Behalve een paar Lat. werken schreef hij: *De ontwikkeling van het kind, handboek voor moeders*, Amst. 1845, 6e dr. 1886; *Het kind in zijne ontwikkeling* Amst. 1851 (uitgegeven van wege de Maatsch. tot Nut van 't Alg.) Hij leverde vele bijdragen in de *Gids*, de *Schat der gezondheid*, het *Nederlandsche weekblad voor geneeskunde*.

Allebrandi (Pauli Albertus) zie **Neef Paul**.

Alleplas (Mr. Abraham van) schreef de twee volgende werken: *Digtlicende Bedenkingen over 's Heilands leven*, Amst. 1774; en *Opwekking aan Nederlands volk tot ware verootmoediging onder Gods gevoelige tuchtroede*, Rotterdam. 1781.

Alof zie **Meeter Pz.** (A.).

Alphen (Hieronymus van) geb. den 9 Mei 1700 te Amsterdam was achtereenvolgens predikant te Nieuw Loosdrecht, Leeuwarden en Amsterd., waar hij 22 April 1758 overleed. Behalve enkele godsdienstige werken, schreef hij: *Honderd geestelijke Liederen, in digtmaat bebragt naar de zangwijze van eenige der berijmde Psalmen Davids*. In den 2den druk van dit werk, Amst. 1748, vindt men ook nog *Eenige reisgezangen* van zijne hand.

Alphen (Hieronymus van) werd geb. te Gouda 8 Aug. 1746, waar zijn vader Raad in de Vroedschap en Schepen der stad was, studeerde in de rechten te Utrecht en te Leiden en werd in eerstgenoemde stad

in 1768 tot Mr. in de beide rechten bevorderd. Daarna vestigde zich onze dichter als advocaat in de oude bisschopsstad; in 1780 werd hij benoemd tot procureur-generaal bij den Hove van Utrecht; gedurende de negen jaar dat hij dit ambt bekleedde, deed zich van Alphen als een ijverig aanhanger van het Oranjehuis, in de politieke twisten van die dagen krachtig gelden. Toen echter na de interventie der Pruisen de Patriotten, vooral in Utrecht en Friesland, verbannen en hunne goederen verbeurd verklaard werden, 't geen v. Alphen zeer tegen de borst stuitte, omdat zijne pogingen tot verzoening miskend en verijdeld werden, verkoos hij de gerechtelijke nasporingen niet meer te helpen uitvoeren, en nam de minder voordeelige betrekking van Raad en Pensionaris van Leiden aan (1789). Hij woonde in die stad tot hem in 1793 de onderscheiding te beurt viel van tot Thesaurier-generaal der Unie benoemd te worden; slechts anderhalf jaar diende hij zijn land in deze hooge betrekking, toen de omwenteling van 1795 alle aanhangers van den stadhouder uit hunne ambten ontzette en van Alphen dus in het private leven terugkeerde. De laatste acht jaren van zijn leven sleet onze dichter in werkzame rust te 's Gravenhage, waar hij 2 April 1803 aan de gevolgen van een aanval van beroerte overleed. Zijn tweede vrouw en eenige dochter kwamen bij den ramp van Leiden om (12 Jan. 1807); terwijl hem slechts een zoon uit zijn eerste huwelijk overleefde.

Zijne werken zijn de volgende: *Proeve van Stigtelijke Mengelpoezy*, Utrecht 1772, uitgegeven met zijn vriend P. L. van de Kastele. De beide jonge mannen waren groote bewonderaars van de toenmalige Hoogduitsche dichters; *Over den eed der Utrechtsche Bisschoppen* (Werken van Letterk.), 1174; *Verhandeling over de verdiensten, uit het Hd.*, Utr. 1777; *Gedigten en Overdenkingen*, Utr. (1777); *Riedels Theorie der schoone kunsten en wetenschappen*, 2 Dln. Utr. 1778—80; *Digtkundige Verhandelingen*, Utr. 1783. In de beide laatstgenoemde werken legt hij de resultaten zijner overdenkingen neer omtrent alles wat hij bij vreemden en landgenooten over 't begrip van kunst en bijzonder van dichtkunst had gelezen. Voorts *Nederlandsche Gezangen*, 1779, bij gelegenheid van het tweede eeuwfeest der Unie van Utrecht, *Kleine Gedigten voor kinderen*, Utr. 1781, tallooze malen herdrukt; *Mengelingen in proza en poezy met Gedigten voor Elise*, (minnedichten aan zijne latere tweede vrouw Elisabeth van Valkenburg), en met de Cantaten: *de Doggersbank, de Starrenhemel en de Hoop der Zaligheid* Utr. 1783—1802; *Over de kenmerken van het ware en valsche vernuft* (Werk. v. Letterk.) Leiden 1785; *De waare*

volksverlichting, Utr. 1793, *Proeve van liederen en Gezangen voor de openbare Godsdienst*, 's Hage, 1801—2, van welke er verscheiden in verschillende gezangbundels zijn opgenomen; *Nagelaten Schriften*, Utr. 1813. Voorts verscheiden werken van stichtelijken of theologischen inhoud.

De volledige dichtwerken van H. van Alphen zijn voor het eerst uitgegeven in 1838 in 3 dln., 2e druk 1857 2 dln. 3e druk door Mr. J. I. D. Nepveu, 1872, met een uitvoerig levensbericht.

Alphen (*Daniel François van*) geb. te Utrecht 30 Aug. 1774, zoon van den voorgaande, diende eerst als tweede luitenant bij de marine, werd in 1796 om zijn Oranjegezindheid ontslagen, terwijl hij zich op Java bevond. Een jaar later trad hij in dienst van het Indisch-Hollandsche gouvernement en werd resident van Soerabaja. Doch in 1808 verliet v. A. Java omdat hij 't gezag van Daendels niet erkennen wilde. Na Noord-Amerika bezocht te hebben, vestigde hij zich metterwoon in Gelderland. Na de vestiging van het Koninkrijk der Nederlanden was hij lid van de Tweede Kamer tot aan zijn dood. Hij stierf op Stadwijk onder Voorschoten 10 Oct. 1840. Van hem zien het licht: *Iets over armoede en het gebrek aan arbeid, in betrekking tot huishoud- en staatkunde*, Leid. 1820; *Redevoering over het ontwerp van wet der geldleening ten behoeve van de overzeesche bezittingen* (uitgesproken in de 2e Kamer), Leid. 1826.

Alphen (*Petronella Cornelia van*) (1763—1833) geb. en overl. te Rotterdam, gaf in 1810 *Gedichtjes voor de jeugd* te Rotterdam uit, die destijds veel opgang maakten. Ook in Uyenbroek's *Kleine Dichterlijke Hand-schriften* vindt men eenige stukjes van hare hand.

Alphen (*Jhr. Daniël François van*) geb. te Londen 13 Mei 1813, promoveerde in de rechten en was van 1839 tot 1862 rechterlijk ambtenaar bij de Arrondissements-rechtbank te Leiden. Thans woont hij ambteloos te 's-Hage.

Hij schreef: *Londen, zijne omstreken en het eiland Wight. Handboek voor reizigers*, Leiden (1862); eene bijzondere uitgave hiervan verscheen in hetzelfde jaar onder den titel: *Londen, zijne omstreken en het eiland Wight. Toer naar en uit Schotland (uitstap van Liverpool naar Dublin); Door Zwitserland, Savoye en het noorden van Italië, langs de Middellandsche zee en door Provence Reisverhalen en indrukken. Dagboek met aantekeningen*, Leiden 1864; *In de grot van Han en door het noordoosten van Zwitserland*

Bodensee, Via mala, Bad Pfäfers en Glarus. Nieuwe reisverhalen en indrukken. Dagboek met aantekeningen, Leiden 1864; *Reisverhalen en indrukken uit Ierland, 't Noorden van Wallis, enz. Een dagboek met aantekeningen*, 's-Hage 1869; *Reisverhalen van een herinnering aan een togt via Harwich, Londen en Weymouth, naar de Normandische of Kanaaleilanden Jersey en Guernsey*, 's-Hage 1871; *Reisverhalen en indrukken van een tocht via Benthem (Münster), Hannover, Hamburg, Kiel en Korsör naar Koppenhagen (In brieven aan een vriend in Nederland medegedeeld) Met aantekeningen*, 's Gravenhage 1874. *Dagboek met aantekeningen van een vierden togt naar Londen (Heenreis uit 's-Gravenhage via Ostende en Dover, terug over Harwich en Rotterdam, 17—23 Aug. 1874, Haarlem 1876. (Niet in den handel).*

Altana (*Adrianus van*) geb. 11 Nov. 1788 te Dordrecht, ging in den krijgsveld, en diende bij het Fransche leger tijdens Napoleons regeering; later was hij boekhouder op eene suikerraffinaderij in zijne geboortestad, waar hij 21 Oct. 1861 overleed. Hij schreef: *De Hollander onder de Fransche Cohorten, of mijne lotgeallen als Conscrit door Adrianus van Altana, gewezen sergeant-majoor bij de 88ste Cohorte 1812 en 1813*, Dordr. 1827.

Althuyzen (*Jan*), geb. te Franeker in 1715, was predikant op de Joure en stierf aldaar 9 Aug. 1763. Hij gaf twee bundels gedichten in de landtaal uit, getiteld: *Friesche Rijnclery*, Leeuw. 1755.

Alting (*Joannes Hendrik Carpentier*), geb. 26 Juni 1802 te Werkendam, ontving zijne opleiding te Kampen, waar zijn vader predikant was. Hij studeerde in de theologie te Leiden en werd toen predikant te Purmerland, waar hij 15 Aug. 1857 overleed. Hij schreef: *Hendrik en Maria. De Protestantsche en Roomsche-Catholieke jonge lieden in wederzijdsche betrekking. Een verhaal uit den tegenw. tijd*, Amst. 1842; *Het huisgezin eener weduwe*, Amst. 1843; *Broeder en zuster*, Amst. 1844; *Het Christendom in Nederland*, hist. roman, 2 dln., Amst. 1846; *De erfenis, een oorspr. Nederl. verhaal door A. van de Werken*, (psd.), Alkmaar 1847; *De Maleier in Nederland, of hoe een vreemdeling oordeelt*, Amst. 1849; *Rome en de wereld, oud en nieuw in de geschiedenis en het dagelijksch leven*, 2 dln., Tiel 1851; *Onze kerkgebouwen, in hunne betrekking tot de geschiedenis, de maatschappij en het persoonlijk geluk*, Purm. 1851; *Episoden uit het leven van Filips van Montmorency, graaf van Hoorn, enz.*, Purm. 1852; *Jutte van 't Eiland en eenige verspreide novellen*, na G. A.'s dood uitgegeven door

Alb. van Toornenbergen, Purm. 1858. Behalve de drie laatstgenoemde werken, werden ze allen anon. of pseudon. uitgegeven.

Alting (Albertus Samuel Carpentier), zoon van den vorige, geb. 30 Dec. 1837 te Purmerland, werd na zijne studiën volbracht te hebben in 1862 predikant te Colmschate bij Deventer en in 1865 te Dokkum, Thans is hij sedert eenige jaren predikant in Ned. Indië. Hij schreef: *De beteekenis der Nieuwere Bijbelbeschouwing in voorbeelden aangewezen*, Dev. 1867; *Een apostel der humaniteit*, (Lessing), huishbibliotheek, 1867; *Het huwelijk* (volksvoordracht), Amst. 1870; *Geschiedenis van den Duivel*, vrij bew. naar G. Roskoff, Gron. 1873. Verder gaf hij eenige theol. brochures, vertal., opstellen en verhand. uit, en was hoofdredacteur van *Oostergoo*, *Alg. Nieuwsblad*, waarin de hoofdartikels over staat- en letterkunde meest allen van zijne hand zijn. Sedert 1867 was hij ook hoofdredacteur van het te Dokkum verschijnende tijdschrift *de Nieuwe Richting in het leven*. Bovendien schreef hij artikelen in het *Godsd. Album*, het *Morgenlicht*, de *Jaarb. der Maatschappij van Weldadigheid*, het *Jaarb. van den Nederl. Vrededebond*, enz.

Altius of **Aeltius** (Godeschalcs), geb. te Harderwijk, waar hij ook studeerde, werd in 1601 predikant te Wilp; hij werd in 1605 predikant te Bolsward, en in 1629 te Arnhem, waar hij in 1649 overleed. Hij schreef: *Querela pacis, dat is vreden-clacht, aen die vereenichde Nederlanden, waerinne de vrede haer beclaecht datse onder den schijn van vrede ofte trevis, beyde uijt die Kerkelijke ende Burgerlijke regeringhe wort verdreven ende verbannen*. Tot navolginghe des gheleerden en wiit beroemden D. Erasmi Roterodami, aldus ghestelt, ende op den teghemoordighen tijt gepast, ter eeren Godes, ende waerschouwinghe des Vaderlands. Leeuwarden 1612; *Speculum veritatis* ofte antwoort op twee theologische vraghen rakende het herte van de politie de ziele van de theologie, 1637; *Gelrica dat is Gelders trompet voor desen genoemt speculum veritatis spiegel der waarheid*, Arnhem 1644.

Altius (A.) was predikant en schreef: *Hogheliedt Salomonis, overgezet ia verscheidene Nederlandsche gedichten*, Arnhem 1681.

Altorffer (Johan Coenraad) geb. te Middelburg 18 April 1814, is in zijne geboortestad boekdrukker en boekhandelaar. Hij schreef een groot aantal bijdragen in proza en poëzie in jaarboekjes en tijdschriften, waarvan de voornaamste zijn: *Een duinliedje*; 24 Sept. 1860, *gedicht op den Tollensavond*; *Een liedke van de oranjezon*; *De*

weeklagende jonkman; *In de Meimaand van 1870*; *De emancipatie der vrouw*, alles overgedrukt uit de *Liefdebode*; *Tien jaren 1865—75*, *Uit het oude in het nieuwe*, in de verslagen van de Vereeniging „uit het volk — voor het volk;“ *Uit den vreemde*, een viertal vertaalde gedichten overgedrukt uit de *Bibliotheek voor het huisgezin*; *Zeeland. Proeve eener lijst van beschrijvingen van plaatsen, oudheden en zeden van dat gewest*, 1860; *De Vlissingsche poort te Middelburg*, 1868; *Vorsten uit het huis van Oranje te Middelburg 1814—74*, 1874; *Het Prins Hendrik dok*, 1876, in het *Zeeuwsch Jaarboekje*. Afzonderlijk werden gedrukt de volgende gedichten: 24 Sept. 1860, *Middelburg 9 en 10 Juli 1867*, een spoorlied; *In memoriam, wijlen den heer F. V. van Lissa toegewijd* 21 Sept. 1869; *Uit de Congresdagen 2—6 Sept. 1872*; *Uit het hart, het lied der Weezen*, 1875, *Berusting en herinnering ter nagedachtenis van F. V. Beunke*, 1874; *Tollens, eene herinnering*, enz. In proza werden nog afzonderlijk gedrukt: *Rede bij het vijftigjarig bestaan der Afdeling Middelburg van de kunst en wetenschap beoorderende Maatschappij V. W.*, van welke A. voorzitter is, *de Overduin, herinneringen van een Congreslid* 6 Sept. 1872, *Over de invoering van de boekdrukkunst te Middelburg*, 1873.

Alutarius (Henricus) geb. in de laatste helft van de 16e eeuw, werd in 1612 predikant te Blankenham, in 1616 te Ouderkerk a/d. Amstel, in 1619 te Woerden, in 1627 te Rotterdam en in 1632 Gorinchem, waar hij in 1634 overleed. Hij schreef: *Spiegel, ofte proef-steen der genaemde Lutherschen*. Daerin betoont wort te dat D. Mart. Lutherus, als oock de onveranderde Augsbursche confessie accorderen met de Ghereformeerde kercke; 2e dat de hedendaegsche ghenoomde Lutherschen niet en accordeeren met D. Luthero. Amst.

Amelry (Frans), bachelier in de godgeleerdheid en prior van het klooster der Carmelieten te Yperen in de 16e eeuw, schreef: *Een seer schoon Homelie oft sermoen uytgegeven by den grooten Basilius erdtsbisshop van Cesarien enz.*, Antw. 1543; *Een vruchtbare wlegghinge*, op dat H. Evangelie van den rijcken vrecke ende den armen Lazaro, Luce int XVI cap. Wtgegeven biden Gheleerden endereligiöse broeder Fransoys Amelry, carmelijt Typeren, Antw. 1544; *Een cleen traectaelken van de waarde des helich Sacraments*, Yperen, 1548; *Veel schoone beweeghelike ende vierighe ghebden*, Ghemaect by broeder Fransoys Amelry, bacularius in de Godheyt en prior van den Carmeliten Typren, Antw. 1549 en 1552; *Een schoon ende profitelycke*

wtlegginghe, oft declaratie opten CXIII psalm van David, Ghemaect by B. Fransoys Amelry (met portret van den schrijver), Antw. 1551: Een Dyalogus oft tsamensprekinge van die Kersten siele ende haer scoelvrouw schriftuerlyc onderweys, Ghemaect by B. Fransoys Amelry, prior van den Carmeliten Typren, Antw. 1551; Een zeer cortelic ende wtneemende troostelic hantbouckkin, inhoudende diversche sermoenen, ende bedynghen, Ghemaect by broeder Franchoys Amelry (met portret van den schrijver), Yperen, 1548, Antw. 1551 en Yperen 1552; Een dialogus oft tsamensprekinge der sielen ende schriftuerlyck bewys, die siele tot kennisse van haren Bruydegom treckende, Ghemaect by den eerwerdighen heere broeder Fransoys Amelry, Antw. 1551; Een devot boeckken leerende hoe men God dienen sal, door den gheleerden pater broeder Fransoys Amelry, Antw. 1551 en 1552.

Amelse (C.) schreef behalve schoolboeken, *Het Heelal*, een dichtstuk, Amst. 1835.

Amersfoordt (Hendrik) geb. te Amsterdam 30 Mei 1796, studeerde in de letteren te Leiden, werd in 1818 rector der Lat. scholen te Sneek en overleed aldaar aan eene beroerte 8 Mei 1843. Hij gaf uit met zijn vriend Hans Willem Cornelis Anne Visser pred. te Ysbrechtum een *Archief voor Vaderlandsche en inzonderheid Friesche Geschiedenis, Oudheid en Taalkunde*, Leeuw. 1824—28, 3 St. Hij was mede oprichter van het *Provinciaal Friesch Genootschap ter beoefening der Friesche Oudheid-Geschied- en Taalkunde*. Het laatste werk dat hij met zijn vriend Mr. Everts in het licht zond was eene vertaling van een Latijnsch handschrift, berustende onder den heer Everts, getiteld: *Verhaal van de verigtingen der Jezuïten in Friesland door Pater Willebrordus van der Heyden, lid van het zich noemende gezelschap van Jezus*, Leeuw. 1845.

Amersfoordt (Jacob Paulus) geb. te Amsterdam 4 Juli 1817, studeerde en promoveerde te Leiden in de rechten en letteren, was advocaat in zijne geboorteplaats, daarna burgemeester van den Haarlemmermeerpolder en woonde ald. op zijn buiten, *Badhoeve* genaamd, waar hij 1 Febr. 1885 overleed. Van zijne hand verschenen: *Herinnering aan Maria voor allen die haar bemind hebben* (niet in den handel), Amst. 1850; *De droogmaking van het Haarlemmermeer*, leerdicht, Purm. 1857; *De Kilbemaling v den Haarlemmermeerpolder*, een opstel over het verbeteren van de waterstanden in Haarlemmermeer, door droogmaling van het lage en bevlöeiing van het hoge land, in verband met een verbeterde eind-opmaling van het boezemwater,

1869; *Het Haarlemmer-Meer*, oorsprong, geschiedenis, droogmaking, wegen en vaarten, wijze van bestuur van waterschap, kultuur van den grond, twee voordrachten in de afd. Koophandel der maatschappij Felix Meritis gehouden 1857; *Willem Bardes*, tooneelspel in 5 bedrijven, Amst. 1858; *Verzamelkaart van spoorwegplannen*, ontworpen door verschillenden, tusschen IJ en Maas, aantoonende hoe al deze plannen te zamen overeen te brengen zijn, uitgewerkt door A. Huët. Voorts gaf hij een beschrijving van *Badhoeve*, en leverde hij bijdragen over verschillende onderwerpen in de *Purm. Cour.*, de *Landbouw Cour.*, het *Haarlemmer-meerweekbl.* en in de tijdschriften de *Volks-vrijt*, het *Vaandel* enz.

Amorie van der Hoeven zie **Hoeven**.

Ampt (Anna Adriana Everdina Henriette) geb. te Nijmegen 3 Jan. 1832, sedert 1854 gehuwd met den heer T. W. Steens Zynen, woonde te Tiel, waar zij 5 Maart 1885 overleed. Zij schreef onder het pseudoniem *Anna* de volgende werken: *De bruid van Angrogna, Romantische episode uit de geschiedenis der Waldenzen*, Nijmeg. 1854; *Schaduwbeelden uit Suriname*, Amst. 1858; nieuwe uitgave, Dordr. 1862; *Tafereelen uit de geschiedenis der lijdende kerk*, 1862, gedrukt in de Evangelische Bibliotheek; *Verspreide gedichten*, 1879 (niet in den handel); bovendien vertaalde zij nog een paar werkjes uit het Engelsch. Na haar dood werden nog *Novellen* gedrukt, doch deze zijn evenmin in den handel.

Ampzing (Samuel) geb. te Haarlem in 1591 (?) en predikant in zijn geboortestad. Aldaar overleden 29 Juli 1632. Hij schreef: *Beschrijvinge en de lof der stad Haarlem in Holland, in rym bearbeyd*, Haarlem 1628. Voorts een *Rijm-Katechismus*, Leid. 1624; *Bijbel-poezye*, Leid. 1624; *Christen Hooghtyden*, Leid. 1625: enkele losse gedichten, zooals: *Westindische triumphbazuin op de verovering van de zilveren vloot, Nassausche laurenkranen op de verovering van 's Hertogenbosch*, Haarl. 1629; *Catoos koppeldichten van de Seden*; *Tooneel van Europa*; *Theod. Schrevelii, jambi morales oft sedendichten* Haarlem en Harderwijk 1629—32.

Amshoff (Maurits Albrecht) geb. 3 Sept. 1801 te Ulsen (gr. Bentheim), studeerde te Groningen in de godgeleerdheid en werd in 1825 predikant te Hall, in 1827 te Huisen, in 1830 te Franeker, in 1832 te Groningen, en vroeg zijn emeritaat in 1865. A. ging te Zutphen wonen, waar hij 25 Maart 1874 overleed. Hij schreef: *Herinnering aan de godsdienstige feestereugde der 50jarige*

Evangeliebediening op 25 Nov. 1838 van J. P. Amshoff, Koevorden 1839; *Moed en volharding, toespraak in het Gron. Onthoudingsgenootschap*, Gron. 1845; *Zendbrief van Amalia Sieeking aan hare vrienden onder de behoeftigen*, Gron. 1846; *Norderney, Brieven bij een badbezoek geschreven in 1851*, Gron. 1852, en verder een groote menigte preeken, godsdienstige toespraken en redevoeringen, bijdragen in theologische tijdschriften; hij gaf met W. Muuring de *Bijdragen ter bevordering van het christelijke leven*, 1846—49, uit, en bewerkte met C. P. L. Rutgers en E. J. Diest Lorgion nog een ander godsdienstig tijdschrift.

Amstel (A. van den) zie **Neuman** (J. C.)

Ancona (G. J. d') boekverkooper te Amsterdam, schreef: *Gedichtjes voor de Nederl. jeugd*, Amst. 1840; *Zedekundig schouwtooneel voor de Nederl. jeugd*, 1e dl. 1e st., Amst. 1840; *Een Amst. standje*, boertig dichtstuk, Amst. 1840; *Luilekkerland*, boertig dichtst., Amst. 1840; *Nieuwjaarsgedichtjes voor kinderen aan hunne betrekkingen*, Amst. 1842; *Verzameling van 250 toasten voor alle bruiloften en festiviteiten*, Amst. 1842; *Allereerste kindergedichtjes*, Amst. 1843; *Hymen, bruiloftsliederen*, Amst. 1843; *Verjaargedichtjes voor kinderen aan hunne betrekkingen*, Amst. 1843; *Honderd toasten voor vrolijke bijeenkomsten*, Amst. 1844; *Kluchtige bruilofts- en gezelschapsvoorzittingen* (proza en poezie), Amst. 1844; *De Echtscheiding*, boert. dichtst., Amst. 1845; *Nieuwe verzameling van 300 toasten*, Amst. 1845; *Pyramus en Thisbe, waarbij de rusie op de vischmarkt*, boert. dichtst., Amst. 1845; *Jantje lach en Jantje huil*, Amst. 1846; *Bruiloftsvereugde*, Amst. 1847; *De Flesch*, dichtst., Amst. 1848; *Een standje op den Dam in Maart 1848*, boert. dichtst., Amst. 1848; *Verlovingspredikatie*, Amst. 1848.

Andel (Adriaan van) geb. 30 Juni 1823 te St. Laurens (Walcheren), was in 1857 eerst predikant der Duitsch Gereformeerde gemeente te Pesh (Hongarije); hij werd in 1864 predikant te Praag in Bohemen en is sedert 1871 bij de Schotsche Zendingskerk te Amsterdam werkzaam. Behalve een aantal werken in de Hoogduitsche taal schreef hij: *Israëls zending onder de volken*, Amst. 1872; *Wachter! wat is er van den nacht?* Amst. 1873; *Reis door Rusland*, Nijkerk 1877.

Andel (Jan van) geb. te 's Hertogenbosch 11 Oct. 1839, studeerde in de godgeleerdheid, werd predikant bij de Christelijke Gereformeerde gemeente te Zutphen, later te Heusden, en staat sedert 1879 te Leeuwarden. Hij schreef: *Het koningschap der men-*

schen, Kampen 1873; *De bestemming der vrouw*, Kampen, 1875; *De avondster*, (maandschrift, 2 jaargangen) 1876—7; *De morgenstond van Jezus' leven*, Heusden 1878; *Jezus' laatste vaarwel*, Heusden 1879; *De kleine profeten*, Heusden 1881; *Van Adam tot Abraham*, Heusden 1882; *De Mozaïsche wet*, Heusden 1883; *Jezus' leer*, Heusden 1883; *Paulus' Evangelie*, Kampen 1885.

Andel (Helenus Marius van) geb. 7 Sept. 1859 te Batavia, was scheepsbouw- en werktuigkundig ingenieur der Marine, doch overleed reeds 23 Juli 1886 te Delft. Hij schreef in den Delftschen studenten Almanak onderscheiden bijdragen en gaf afzonderlijk uit: *Een onkruidzaaiër*, Furrn. 1883.

Anderson (Anna Maria) geb. te 's Gravenhage, 2 Aug. 1842, is zonder betrekking en woont te Wiesbaden. Zij schreef onder het pseudoniem van Mevrouw *Quarles* de volgende werken: *Schetsen naar het leven*, Amersfoort 1880; *Een Christen uit Holland, en andere novellen*, Arnhem 1881; *Aquarellen*, Arnhem 1881; *Zoo zijn er*, 's Gravenhage 1881; *Clebitius Nachtegaal, hist. roman*, Arnhem 1882; *Cyriacus de kloosterling, hist. roman*, Arnhem 1882; *Sabine, hist. roman*, Gouda 1882; *Een roman naar het leven*, Gouda 1883; *Hebron, hist. roman*, Almelo, 1884; *De ruiter met het rosse paard, hist. roman*, 's Hage 1884; *Aphorismen*, Beverwijk, 1885: Zij schreef onder eigenaam of pseudoniem eenige tendenz- en philosophische brochures en vlugschriften, en eene menigte kleine verhalen, stukken en artikelen in verschillende tijdschriften en couranten.

Andreac (Arnoldus Johannus) geb. te Kollum 30 Januari 1845, is notaris in zijne geboorteplaats; hij schreef: *Kollumerland en Nieuw-Kruisland, geschiedkundig beschreven*, Kollum 1884; *Oudheidkundige plaatsbeschrijving van de gemeente Kollumerland en Nieuw-Kruisland*, 1ste ged. Kollum 1885.

Andreac (Johan Henricus Beucker) geb. te Leeuwarden den 20 Oct. 1811, studeerde te Utrecht in de rechten en vestigde zich in 1843 als advocaat te Leeuwarden; in 1851 benoemde hem de koning tot burgemeester van die stad, welk ambt hij tot aan zijn dood bekleedde, die den 3 Maart 1865 overviel. Behalve eene Latijnsche dissertatie over de geschiedenis van het Friesche municipaalrecht schreef hij: *Eenige brieven uit Morea en Athene*, Utr. 1843; *Herinneringen aan Italië*, Leeuw. 1856. Voorts leverde hij bijdragen, critieken en rapporten, o. a. in het *Letterl. Maandschrift*, in de *Friesche Volksalmanak*, in het *Nederl. Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, enz.

Andreae (S. J. Focheme) zie **Focheme Andreae**.

Andriessen (Andreas) geb. te Axel in 1698 (?) predikant te Veere, aldaar overl. 12 Jan. 1768. Hij was de aanleidende oorzaak van de betere Psalmberijming, die in 1773 in de Hervormde Kerk werd ingevoerd. In 1745 sprak A. in zeker gedicht met minachting over de psalmberijming van Dathenus tot groote ergenis van den Middelburgschen boekverkooper Petrus Dathenus, die in rechte lijn van den bekenden Hervormden predikant afstamde. De boekdrukker besloot deswege den Veerschen predikant in geschrifte aan te tasten, doch werd in zijn voornemen door den dood verhinderd. Desniettemin gaf A. zijn stuk in 't licht, geheel in den stijl van Dathenus, onder den titel van: *Aanmerkingen op de psalmberijming van P. Dathenus*, Middelb. en Amst. 1756. Het gedicht maakte opgang en verhaastte de uitvoering eener betere berijming. Overigens was A. een middelmatig dichter; behalve eenige proza'swerken bestaat van hem: *Katechismus in dichtmaat*, Middelb. 1755; *Dichtlievende uitspanningen*, Middelb. 1755 en *Hiskia*, in drie zangen, Middelb. 1760. Zijn zoon

Andriessen (Jacob Johan) vermoedelijk geb. te Veere in Juni 1706, waar hij in 1755 schepen werd. In 1767 werd hij burgemeester aldaar en bekleedde dit ambt afwisselend met dat van schepen tot in 't laatst der eeuw. Jaar en plaats van overlijden zijn ons onbekend. Zijne *Gedichten*, *Zede- en Mengelstoffen* werden in 1792 te Middelburg uitgegeven.

Andriessen (Jacob), geb. te Haarlem 11 Oct. 1785. was onderwijzer te 's Hage, waar hij 19 Juni 1859 overleed. Hij schreef: *Verzameling van opstellen met fouten tegen de taal, spelling, woordvoeging, enz. van de Nederlandsche taal*, 's Hage 1821, waarvan tal van herdrukken verschenen; *De waarheid in een narrenkleed, boertige behandeling der Romeinsche geschiedenis*, 3 dln., 's Hage; *Morgencandelingen door 's Gravenhage*, 's Hage 1832; *Deugd en godsdienstzin of tafereelen uit de geschiedenis en uit het leven van bijzondere personen*, 's Hage 1833; *Kinderbrieven, een leerboek voor de scholen tot oefening in den briefstijl*, 's Hage 1839.

Andriessen (Johannes Cornelister Brummeler) geb. te Gouda 9 Oct. 1809, studeerde in de godgeleerdheid en werd in 1842 predikant te Oostmond bij Medemblik, in 1842 te Hoorn en woonde na in 1881 zijn emeritaat gevraagd te hebben op Hypolitushoef op het eiland Wieringen. Hij schreef: *Mr. W. Bilderdijks eerste huwelijk naar zijne briefwisseling met vrouw en dochter (1784—1807)*

Medegedeeld door zijn aangehuwden kleinzoon, Leiden 1873.

Andriessen (Pieter Jacob) geb. te 's Hage den 17 Dec. 1815, waar zijn vader instituuteur was. In 1843 werd hij tot hoofdonderwijzer te Amsterdam benoemd, welke betrekking door hem met ijver tot 1872 werd waargenomen, toen hij zijn eervol ontslag vroeg en verkreeg om zich voortaan geheel aan letterkundigen arbeid te wijden. Hij overleed te Amsterdam 19 Maart 1877 en werd te Diemerbrug begraven, waar 19 Juni 1877 een gedenkteeken voor hem onthuld werd. Onder het pseudoniem van Pieter Jacobus gaf hij uit de romans *Adolf of de Verloren zoon*, 's Hage 1848; *De Minnezanger van Gravinne Ada*, 2 dln., 's Hage 1843; *De schoondochter*, 2 dln. 1856; *Nieskruid*, 4 novellen 1860. Voorts schreef A. voor kinderen: *Tony en Armand*, Amst. 1849; *Marie en Pauline*, Amst. 1852; *Adolf en Clara*, Amst. 1859; *De zoon van den Zeeroover*, Amst. 1860; *De wezen van Vlissingen*, Amst. 1861; *De Zeeman tegen wil en dank*, Amst. 1862; *De Schildknaap van Gijsbrecht van Amstel*, Amst. 1862; *De Prins en Johan de Witt*, Amst. 1863; *De Deserteur*, Amst. 1863; *Het Huisgezin van den Raadpensionaris*, Amst. 1865; *De kinderen van den Zoetelaar*, Amst. *De Tamboer bij Quatre Bras en Waterloo*, Amst. 1865; *Koning en Stadhouder*, Amst. 1866; *Een zoon van Friesland*, Amst. 1867; *Erlo of de Heidenknaap*, Amst. 1869; *Het begin van den strijd*, Amst. 1871; *De Republ. in woeling en strijd*, Amst. 1872; *De Bataafsche Republiek en Leiden in 1573 en 1574*. 1873. Al deze romans zijn werkjes voor kinderen op 't gebied der vaderlandsche Historie. Aan de Fransche Historie ontleende hij zijn: *Val van een koningshuis*, Amst. 1866; *De dageraad van een keizerstrook*, Amst. 1867; *De kolossus der 19e eeuw*, Amst. 1869; *Achttienhonderd zeventig*, Amst. 1871; *De kinderen van den Hugenoot* 1872. In de Pruisische geschiedenis vond hij de stof voor zijn: *Een onderdrukte kroonprins*, 1871 en *Vorst en Dichter*, 1872. In zijn *Columbus*, 1873 behandelt hij de ontdekking van Amerika. Op aardrijkskundig gebied schreef A. *Iets anders*, Dev. 1871; *Land of Water*, Dev. 1872 en *Insulinde*, 1872; op letterkundig gebied: *de Muiderkring*, Amst. 1868 en *de Suppoost aan de bank van leening*, Amst. 1869. Voor meisjes: *Emma van Bergen of Wereldzin en Christendom*, Amst. 1863; *Albertina of zelfverloochening*, Amst. 1868 en *Eca*, Dev. 1873; *De val van een koningshuis of het eerste tijdperk der Fransche revolutie*, Amst. 1873 (in de schoolbibliotheek), *Twee groote vorsten uit vroeger tijd, verhalen aan de geschiedenis van Engeland en Frankrijk ontleend*, id 1873 (in de schoolbibliotheek);

De leerschool der dieren, Prettige en leerrijke fabelen, Arnh. 1873; *Lina*, Leid. 1873; *Oranje Nassau, Leven en heldendaden van de vorsten uit dat stamhuis*, Arnh. 1873; *Voor oud en jong, Leiden in 1573 en 1574. Uit het dagboek van Martha Janszoon Brouwer*, Amst. 1873; *Langs doornen en distelen. Een verhaal*, Dev. 1874; *Lotwisselingen op den troon. Twee bladzijden uit het boek der geschiedenis*, Amst. 1874; *De held van Duinkerken of hoe een visschersknaap een edelman werd*, Amst. 1874 (schoolbibliotheek); *De reis om de wereld in 80 dagen, in den Amsterdamschen schouwburg*, Amst. 1875; *De tocht naar Rusland of het begin van den val van 't keizerrijk in 1812*, Amst. 1875; *Op Markestein. Een boek voor meisjes*, Amst. 1875; *Door het kreupelbosch tot den troon. De jeugd van prinses Elisabeth Koningin van Engeland, 1533—1558*, Amst. 1875; *Dora en Eduard*, Amst. 1875; *Wat groeit er op de aarde en waarvoor?* Amst. 1875; *Wat zich onder de aarde bevindt en wat men daarmede doet*, ald. 1875; *Panorama van Neêrlands verleden*, Dev. 1875—77 (van dit werk is later een tweede druk verschenen); *De Hollandische Robinson Crusoe. Een leerzaam en prettig verhaal voor de Nederlandsche jeugd*, Zwolle 1876; *De moedige knaap en drie andere verhalen*, Amst. 1876; *Juultje en Toosje en haar poesje en de geschiedenis van Daniel en zijn kunstzel*, ald. 1876; *De dochter van den fabrikant. Een verhaal uit onzen tijd voor meisjes*, Amst. 1876; *De reis naar de maan*, Amst. 1876; *Voor 't jonge volkje (met houtsneefiguren tusschen den tekst)*, 's Hage 1876. Nog leverde hij bijdragen in de *Nationale prenteboeken* en gaf drie gedichten uit van P. A. de Genestet onder den titel van: *Een twaalfjarig dichter*, Amst. 1876. Van zijn hand verschenen nog in 1877 *Arme Lena en drie andere verhalen*, Arnh.; *De Dierentuin te Amsterdam. Voor de jeugd*, Amst.; *De trouwe Turk en hoe een arme knaap een geacht man werd*, Arn. Voorts zijn nog van hem de volgende navolgingen (geen vertalingen) uit den vreemde: *Een Engelsche jongen op een Hollandsche kostschool*, Amst. 1864; *Hein Versteeg*, Amst. 1866; *De Zilveren Schaatsen*, Amst. 1867; *De looppman van Antwerpen*, Amst. 1871; *De Appeljongens en Moeder de Gans*, Amst. 1865; *Esther en Agatha*, Amst. 1873. Ook heeft A. veel bijdragen geleverd in de *Bato*, 't *Leeskabinet* en de *Nieuwe Recensent*, van welk laatste tijdschrift hij vijf jaar lang 1858—63 hoofdredacteur is geweest. Zijn *Geïllustreerde Almanak voor de jeugd*, Amst. 1865 en 66 heeft slechts twee jaar bestaan. Behalve de genoemde werken heeft A. nog eenige schoolboekjes vervaardigd.

Andriessen (Simon Jacobus), geb. 2 April

1831 te 's Gravenhage, studeerde in de theologie, en is thans predikant te Oost- en Westgraftdijk; hij gaf behalve bijdragen in tijdschriften, Nederlandsche bewerkingen in het licht van de *Hamlet* van Brachvogel, Andersons *Sprookjes*, *Kleine vossen* van Mevrouw Beecher Stowe, *Een ziel gered* van Mevr. Hillern-Birch, enz.

Andriessen (Susanna Maria), dochter van P. J. Andriessen, geb. te Amst. 16 Jan. 1850, waar zij zonder betrekking thans nog woont. Zij schreef: *Augusta*, 1880; *Het Klaverblad*, 1880; *Constance de Wild*, 1880; *Elsje van den bezembinder*, 1880; *Greta en Meta*, 1880; *Een dagje bij vrouw Aaltje*, 1881; *Heide en veld*, 1881; *De familie van Herpen*, 1883; *De Savoyaard en zijn aapje*, 1883; *Een brutaal meisje*, 1883; *Klimop*, 1883; *Op de Kostschool*, 1883; allen verhalen voor meisjes. Verder *Binnen- en buitenshuis, verhalen uit van Lenneps Liefelingsboek*, 1883; *Prettige uurtjes*, 1881; *Vertellingen over alles*, 1884; allen te Amsterdam gedrukt; *Warech, geschiedkundig verhaal gedurende den eersten kruistocht*, Leiden, 1885; *Guido de Vioolspeler*, Amst. 1886.

Andriessens schreef *Alena van Dilbeek. Legende uit de 7e eeuw in 7 zangen*, Meerhorst 1882.

Angelkot (Hermanus) te Amsterdam (1658—1713), gaf twee dln. *Tooneelpoezy* uit, waarin een oorspronkelijk kluchtspel getiteld *Vechter*, 1679. De vertaalde daarin voorkomende en berijmde stukken zijn: *Misantrope* van Molière, 1682; *Soliman*, 1689; *De buitensporige herder*, 1714; *Don Cesar of de broederlijke minnaar*, 1717. Achter deze tooneelpoezie komen *Mengeldichten* van hem voor. Voorts berijmde hij verhalen uit Fransche werken.

Zijn zoon Hermanus **Angelkot** de jonge gaf, behalve eenige vertalingen, met P. Langendijk in 1715 *Addisons Cato* uit en een kluchtspel 't *Vrouwtje van Ephesus*, 1721.

Angelo (Philip) was kunstschilder en graveur, die in het midden der 17e eeuw waarschijnlijk te Leiden woonde, waar hij kort na 1665 overleed. Hij schreef *Lof der Schilderkunst*, Leiden, 1642.

Angillis (Angelus August Eugen) geb. in April 1830, was notaris van Rumbke en archivaris van Roeselare; hij overleed in eerstgenoemde plaats 30 Nov. 1876. Hij gaf uit (met Edw. van Even): *Liederen eener onbekende kloosterlinge uit de 13e eeuw, voor de eerste maal uitgegeven naar een hs. der Burgondische Bibliotheek*, Thielt, 1854; alléén gaf hij uit: *Geschiedenis der Rouselaarsche Rederykerskamer „de zeebare*

Herten, Thielt, 1854; *Dry legenden uit West-Vlaenderen*, Roeselare, 1856; *Rumbeeksche Avondstonden*, Roeselare, 1856—8; *Over de Rederykkamer „Altoos doende” te Leffinghe*, Roeselare, 1857; *Over eenige Zuid-Nederlandsche dichtersessen*, Antw. 1858. Verder gaf hij een aantal bijdragen in tijdschriften en dagbladen.

Anker (Sybrand van den), geb. 16 Juli 1822 te IJsselsteyn, is sinds 1864 leeraar aan het seminarium te Kuilenburg. Hij schreef: *Verdediging van het tijdelijk bestuur des Pausen of de geneesmiddelen door Lord Derby, Disraeli en de la Guéronière tot herstel van den Kerkelijken Staat voorgeschreven te laat aangekomen*, door een R. C. Priester, Amst. 1859; *De onschendbaarheid van den Kerkelijken Staat*, Amst. 1859; *Eene ergernis voor onze eeuw of de Zaligverklaring van een bedelaar door S. A.*, Amst. 1861; *Leren van den H. Aloysius aan Gonzaga, beschermheilige der katholieke jeugd*, Amst. 1861, 2e druk, 1864; *Leven van den zaligen Joannes Berchmans*, Amst. 1866, 2e druk 1867; *Leven van den H. Stanislaus Kostka*, Amst. 1868; *De opheffing van de tempeliers*, 's Bosch 1868; *De Harmonie tusschen Rede en geloof*, 's Bosch 1869; *Het naturalisme in den Staat door den Paus gedoemd als ongerijmd en goddeloos*, 's Bosch 1870; *Het adres der katholieken aan Z. M. den Koning*, 's Bosch, 1871; *Waar ligt Europa's toekomst?* Amst. 1871; *De St. Bartholomeusnacht*, 's Bosch 1870, 2e druk 1872; *De Parijsche commune, eene consequente toepassing van het liberalisme*, 's Bosch 1872; *Over de opvoeding der kinderen, voor christelijke ouders en opvoeders*, Amst. 1872; *De Piusdagen*, 's Bosch 1872; *Wie zijn voor, wie tegen de kloosterwet te Rome?* (anoniem), 's Bosch 1873; *Europa's onzekere toestand*, 's Bosch 1873; *Het eigendomsrecht*, 's Bosch 1874; *De onderwijssquasitie in Noord-Amerika*, 's Bosch 1875.

Ankersmit Wzn. (Jan Hendrik) geb. te Deventer 1 Juli 1825 en koopman aldaar. Deels door zelfonderricht, deels tengevolge van zijn omgang met Dr. van Vloten, Dr. van Eyk, Didymus en anderen vormde hij zich tot letterkundige. Hij overleed te Deventer 9 Dec. 1876. Aanvankelijk schreef hij anoniem vele politieke en andere artikelen in 't *Deventer Weekblad*. Voorts verschenen van zijne hand de volgende werken: *Alra, Een geschiedkundig karakter, tooneelmatig voorgesteld*, Dev. 1857; *Het geweten, dramatisch fragment*, (naar Schillers Räuber), Dev. 1861; *Willem Willemsz, een bladzijde uit Deventers beleg en ontzet in 1813 en 14, gedramatiseerd*, ald. Achtereenvolgens verschenen nog eenige vertalingen, zooals *Vader en Zoon* (naar Laube), Zwolle 1862; *Graaf*

Struensee (naar Laube), Dev. 1866; *Pietra* (naar Mosenthal), Pauline, Dev. 1869 en *Richelieu*, Dev. 1870 (naar 't Engelsch van Bulwer) en *Ahasuerus* (naar 't Hoogduitsch van Dr. Aug. Klingeman), 't laatste werk in vijfvoetige jamben gedicht, Dev. 1873; *De aesthetische voordracht* (vrij bewerkt naar het Hoogduitsch van Roderich Benedix), Dev. 1873; *Het aesthetisch gebarenspeel* (vrij naar het Hoogduitsch van Oscar Guttman), 2 Afl., Utr. 1876. Bij de viering van het Aprilfeest in 1872 verscheen van zijne hand: *Koppestok, de wakkere veerman op Rozenburg*, volksdrama. Nog gaf hij uit *Deventer Ketterjacht*, Zw. 1867; een pleidooi ten behoeve van den hoogleeraar Dr. van Vloten, toen deze zich met ontslag van zijn post aan het Deventer Athenaeum bedreigd zag.

Anna. Zie **Ampt** (A. A. E. H.).

Annoqué (J. B.) geb. te Gent 14 Dec. 1796, was eerst professor aan de katholieke Universiteit te Leuven, daarna pastoor te Oordegens (O.-Vlaanderen), waar hij 9 Dec. 1862 overleed. Hij schreef: *Geschenk aan de jeugd op den dag harer eerste communie*; *Christelyke gedachten voor elken dag van de maand*; *Kort begrip der heilige geschiedenis, gevolgd door een kort verhaal en het leven van Jezus Christus*, Gent; *Kerkelyke geschiedenis*, Gent; *Tweede spelboek ten gebuik der Katholieke scholen*; *Devotie ter eere der zeven deugden en de zeven smarten van den H. Joseph*, Gent, 1856.

Anonymus Batavus. Zie **Verwer** (A.).

Anri (Pol) geb. te Gent 20 April 1865, is onderwijzer bij de opperlagere jongensschool zijner geboortestad. Van hem verschenen: *De ondergeschikte Dienstbode*, blijspel met zang in één bedrijf, Gent, 1880; *Judas wint*, blijspel met zang in één bedrijf, Antwerpen, 1885; *Blauw en Grauw, poëzie*, Gent, 1886; *Aan Strand terug*, zangspel in één bedrijf, Antwerpen 1886; *De Waterzoo en het Jubilee*, blijspel in één bedrijf, Gent, 1886.

Anselmus. Zie **Dwars** (J. A.).

Anslijn (Nicolaas) geb. te Leiden 12 Mei 1777, legde zich eerst op het schilderen toe, doch door den dood zijns vaders in 1789 was hij verplicht naar een voordeliger werkkring om te zien. Zoo werd hij eerst verlakker, daarna boekbinder, in 1804 onderwijzer op eene stadsarmenschool te Amsterdam en in 1807 hoofdonderwijzer op eene dergelijke school te Haarlem. Hij bekleedde die betrekking met den grootsten lof tot 1819, toen hij wegens zijn zwakke gezondheid zijn ontslag moest nemen, en verder slechts huisonderwijzer bleef. Hij ging later

bij zijn zoon Pieter Daniel (die volgt) hoofd-
onderwijzer te Alkmaar wonen en overleed
aldaar 12 Sept. 1838. Zijn meest bekende
werken zijn: *De brave Hendrik, een lees-
boekje voor jonge kinderen*, waarvan in 1844
reeds de 17e druk verscheen; *De arme Jacob*,
Leiden 1823, en *Systematische beschrijving
der voor ons meest belangrijke voorwerpen
uit de drie rijken der Natuur*, Leiden 1822.
Behalve deze schreef hij: *Letterbladen*, Leiden;
*Bijbelsche voorbeelden ter bevordering van
Godsrrucht en deugd*, Leiden 1810; *Aanlei-
ding tot de Nederlandsche spraakkunst voor
eerstbeginnenden*, Leiden; *Nederduitsche
spraakunst voor eerstbeginnenden*, Leiden
1815; *Nieuw spel- en leesboekje*, Leiden 1828;
*Verzameling der merkwaardigste ontdekkin-
gen betreffende onze aarde, derzelver bewoners
en voortbrengselen*, Leiden 1817; *Belangrijke
onderwerpen uit de Nat. Geschied. en aard-
rijksbeschrijving*, 3 stukjes, Amst. 1819; *Ka-
raktertrekken uit de Algemeene en Vader-
landsche Geschiedenissen*, 2 stukjes, Leiden;
*Raadgevingen en onderrigtingen voor kinde-
ren*, 2 stukjes, Leiden; *Leesboek tot oefening
in het kunstmatig lezen*, 2 stukjes, Leiden
1820; *De brave Maria*, Leiden; *Leesboek
voor de tweede klasse ten dienste der scholen*,
Leiden; *Maria Welmoed en hare kinderen*,
Amst. 1821; *Natuur- en Aardrijkskundige
Mengelingen ter bevordering van algemeene
kundigheden*, 4 stukjes, Leiden 1821; *Hand-
leiding tot de kennis der artsenijsgewassen*, 6
stukjes, Leiden 1822; *Aardrijkskundig lees-
boek*, 2 stukjes, Leiden 1824; *Schets der Nederl.
Geschiedenis*, Kaart 1825; *Handleiding om
de kinderen het lezen te leeren*, Leiden 1827;
Leesboekje voor eerstbeginnenden, Leiden
1828; *Keur van Nederlandsche Dichtstuk-
ken*, Leiden 1829; *Nederlandsche voorbeelden
van deugd*, 3 stukjes, Leiden, *Merkwaardig-
heden betreffende de Natuur- en Aardrijks-
kunde*, 4 stukjes, Leiden; *Adolf en Sientje*,
3 stukjes, Leiden; *Beschrijving der Washing-
tons- en Sandweicheilanden, benevens die van
het Pitcairn-eiland, een leesboek voor jonge
lieden, die hunne kennis ten aanzien van
landen en volken wenschen uit te breiden*,
Leiden; en bovendien nog eene menigte
reken-, lees- en andere schoolboekjes en
prenten voor zijne werken, welke hij zelf
op steen teekende.

Anslijn (Pieter Daniel) geb. in 1802 te
Leiden, legde zich op het onderwijs toe;
was reeds in 1828 onderwijzer te Alkmaar,
later Directeur in het fundatiehuis van de
Vrijvrouw van Renswoude te Utrecht. Hij
overleed aldaar 11 Juni 1865. Hij schreef:
*Vaderlandsche tafereelen uit de 16e en 17e
eeuw*, Zaltbommel 1834; en behalve dat
nog eene menigte schoolboekjes, en bijdra-
gen in paedagogische tijdschriften; *Leesboek*

*voor de jeugd ter vorming van het zedelijk
gevoel*, I en II, Leiden 1828 en 1830; *Lees-
boek betreffende de voornaamste personen en
gebeurtenissen in ons Vaderland*, 3 stukjes,
Leyden 1830—31; *Theoretisch onderrigt in
de toepassing van de hoofdregelen der Reken-
kunde*, Leyden 1833; *Leesboek voor de hoogste
klasse*, 2 stukjes, Zaltbommel 1833.

Anslo (Reinier) een zoon van Reyer
Glaasz Anslo, aldus genaamd naar de stad
Anslo, thans Christiania in Noorwegen, geb.
te Amsterdam in 1626, maakte zich als La-
tijnsch en Nederlandsch dichter beroemd.
Zijn ouders waren burgermensen, die tot
de Doopsgezinde gemeente behoorden. In
1647 of 48 echter ging hij over tot de
Roomsche kerk, zonder dat daarvoor de
reden met genoegzame zekerheid bekend is.
’t Jaar daaraanvolgende begaf onze dichter
zich naar Rome, alwaar hij den geestelijken
stand schijnt omhelsd te hebben en secre-
taris werd van den kardinaal Caponi. Hij
stierf te Perugia 16 Mei 1669.

Zijn Nederlandsche gedichten, eerst hier
en daar in afzonderlijke dichtbundels ver-
schenen, zijn door F. de Haes in 1713 ver-
zameld en uitgegeven, waaronder bekend
zijn: *Parijsche bloedbruiloft*, treurspel, 1647
of 48; *De Pest te Napels*, een beschrijvend
gedicht; *Martelkroon van St. Steven*; *Zege-
tempel aan Frederik Hendrik*; *Afscheid aan
Amsterdam*, 12 Sept. 1649. Voorts bestaan
er nog van hem *CLV Bijbelsche printver-
beeldingen* met een versje onder iedere plaat,
Amst., in 8o. Anslo was een dichter die
zich Vondel tot model stelde.

Ansloo (Johan van) schreef: *Liederen en
versjes*, Amst. 1876; *Het liefhebbertoonel
voor bruilofsgasten en feestgenooten*; *Nieuwe
verzameling van kluchten, kamerstukjes en
blijspelen voor 1, 2 en meer personen*, Oost-
burg 1880, inhoudende de volgende stukjes,
die echter afzonderlijk verkrijgbaar zijn:
De historie van een brand, kluchtspel met
zang; *Twee honden vechten om een been enz.*,
kamerstukje; *Geschoren*, kluchtspel met zang;
Een huwelijksadvertentie, kamerstukje; *Het
middagslaapje v. mijnheer Bombazijn*, klucht;
Hij is jaloersch, kamerstukje met zang; *De
Nachtwacht*, komieke scène; *Dik en Dun*;
De molenaar van ’t dorp, kluchtspel; *De
oude vrijer of het gestoorde bruilofsfeest*,
kluchtspel met zang; *De schalk*, vroolijke
rijmen en dichten. *In- en uitvallen voor
lachers en denkers*. *Lectuur op reis en in de
huiskamer, tevens geschikt ten voordracht in
gezellige kringen*, Dieren 1884; *Vrij en blij*,
luimige voordrachten, komische scènes, Dieren
1884.

Anspach (Jan Adolph), geb te Amsterdam

8 Nov. 1803, promoveerde te Leiden in de theologie, werd in 1829 predikant te Zalk en Veecaten en twee jaar later naar Deventer beroepen, waar hij tot 1870 werkzaam was en 10 Oct. 1885 overleed. Hij schreef behalve eene Latijnsche dissertatie en leerredenen: *Woorden van vermaning en raadgeving inzonderheid voor jeugdige menschen*, Dev. 1853. Voorts bijdragen (meestal onder de eindletters N. H. H.) in het *Nederlandsche Tractaatgenootschap*, de *Kerkelijke Courant*, de *Morgenster*, de *Evangeliespiegel*, de *Evangelische Almanak* (o. a. een gedicht op Kevelaar) in het *Dagboek bij den Bijbelschen Almanak*, in *Christophilus*, in de *Fakkels*, *Evangelisch Christelijke Huisvriend*, *Christelijke Volksalmanak*, enz.

Ansus (Jan), bekend onder den bijnaam van de *Smid van Huyse*, alwaar hij werd geboren omstreeks het midden der XIVe eeuw. Van hem verschenen drie voorzeggingen, waarvan de oudste moet gedrukt zijn ten jare 1553. Eene andere uitgave is getiteld: *De Notabel ende waerachtige prophetie van den Smet van Huyse, gheheeten Jan Ansus. Ghedruckt in 't jaer ons Heeren MDLXXXII*. Zij werd verscheidene malen herdrukt; doch de meest-verspreide is: *De notabel prophetie van den Smet van Huyse, mitsgaders die van Abacuch, gepropheeteert binnen Ghendt in de jaren 1376 en 1391. Naer eene copie gedrukt in 't jaer ons Heeren 1582*, Gent, omstreeks het einde der XVIIIe eeuw.

Antheunis (Jakob Jan), geb. te Gent omstreeks 1750, overleed aldaar in het begin der 19e eeuw. Hij studeerde te Gent en te Douay, en nam deel aan den opstand tegen Keizer Jozef II, waardoor hij genoodzaakt was een tijd lang naar Frankrijk te vluchten, en zijn verblijf te Parijs, Maubeuge en Rijsel te houden. Hij schreef: *De protocole Jakobs, soone Johans, soone Balthasars, die de vryheyt der Gauen ende de goede uitvoering hunner wetten lief heeft*. Gent 1799. Dit was een tijdschrift gericht tegen de knevelarijen der keizerlijke commissarissen. Daarin kwam onder anderen een scherp artikel voor van zijne hand, getiteld: *De Legende der Nederlandsche Roffianen en Stroopers*.

Antheunis (Gentil Theodoor), schoonzoon van H. Gonscience, geb. te Oudenaarde 9 Sept. 1840, was van 1859 tot 1860 leeraar in het college zijner geboortestad en in 1861 leeraar te Dendermonde. Vervolgens studeerde hij aan de Hoogeschool van Gent, promoveerde in 1866 en werd 1 Januari 1868 vrederechter te Oost-Rozebeke. Van daar ging hij in dezelfde hoedanigheid naar Thourout. Den 15 Juli 1877 werd hij vrederechter te Halle en vervolgens te Brussel, waar hij zijn

ambt nog uitoefent. Hij schreef in verschillende dagbladen en tijdschriften *liederen en gedichten*, waarvan er onderscheidene door Willem Demol op muziek zijn gezet, onder anderen: *Lentelied*, *Ik ken een lied*, *Droeve tijden Bethlehem*, enz. Zij zijn allen vereenigd in één bundel 1873. In 1874 werd hij door de Antwerpsche Rederijkkamer *de Olijftak* bekroond voor een *Minnelied*. Verder gaf hij nog in het licht: *Uit het hart*, *Liederen en gedichten*, Dendermonde en Leiden, 1875; *Liederkrans, uit de Loverkens van Hoffmann van Fallersleben*, met muziek van G. Antheunis, Gent 1877; *Leven, lieven en zingen*, Gent, 1879.

Anthonissen (H.), schreef: *Bemoediging en Hoop. Dichtregelen opgedragen aan Z. K. H. den Hertog van Brabant*, 9 April 1853, Brussel 1853.

Anthoon (Juliaan), geb. 27 Januari 1832 te Cruybeke (Oost-Vlaanderen), genoot zijne opleiding aan de normaalschool te Lier. In 1850 werd hij hulponderwijzer te Temsche, in 1856 gemeenteonderwijzer te Hamme, alwaar hij overleed op 23 October 1881. Hij plaatste bijdragen in proza en poëzie in het *Jaarboekje van Gent*, in het *Taalverbond* van Antwerpen, enz. Hij schreef *Rozen en Doornen*, roman geplaatst als feuilleton in het Antwerpsch *Handelsblad*. Om het straatgezag te verbeteren, vervaardigde hij vele liederen, welke allen in druk verschenen, en in de Vlaamsche provinciën veel gezongen worden b.v.: *Zingt Fransch of zwijgt!* — *Rust noch Vrede!* — *Het bloemken mijns harten*. — *De Podenier!* — *Meilied*. — *De wereld draait*. — *Kerstliederen*. — *St. Nikolaas*. — *De Leurders*, enz. Gelegenheidsgedichten, redevoeringen, lijkredenen enz. werden velen van hem in 't licht gegeven. In 1877 gaf hij eene voordracht over *de beschaving in Afrika*, welke veel bijval vond.

Antonides van der Goes (Johannes) geb. te Goes 3 Mei 1647 uit burgerouders, die zich in 1651 metterwoon te Amsterdam vestigden. Zij gaven hun zoon eene goede opvoeding en bestemden hem voor apotheker. Hij leerde dus Latijn en maakte in die taal zulke vorderingen dat hem de lust bekwam Latijnsche verzen te maken. Door het lezen van Vondels gedichten geprikkeld, wijdde hij zijne krachten aan de Nederlandsche muze en schreef een treurspel *Trasil of overrompeld Sina*, 1664. Toen Vondel, die zich met de behandeling van dezelfde stof, de overheersching van China door de Tartaren, onledig hield (*Zunchin*), gewaar werd dat Antonides met dat werk bezig was, ging hij den jongeling opzoeken en maakte

kennis met hem en zijn gedicht. Sedert dien tijd ontstond er eene innige vriendschap tusschen beide mannen.

Intusschen ging A. op den ingeslagen weg voort en toonde zijn dichterlijken aanleg door het maken van *Zegezangen*, zooals de *Zettriomf der Venetianen*, 1666; de *Teems in brant*, 1667 en vooral *Bellona aen bant* (op den vrede van Breda) dat een verbazenden opgang maakte, en waarvan Vondel verklaarde dat hij er zijn naam wel onder zetten wilde. In 1671 verscheen zijn *IJstroom* in vier zangen.

Inmiddels geraakte hij in kennis met een vermogend man, Diederik Buisero genaamd, een eersten voorstander der edele poëzie, die den talentvollen dichter de middelen verschafte om te Utrecht in de medicijnen te gaan studeeren en die hem na zijn promotie eene ruim bezoldigde betrekking bij de Admiraliteit van de Maze bezorgde. Hij huwde in 1678 met Susanna Bormans, doch zijn echtgeluk was niet van langen duur; hij stierf aan een bloedspuwing den 18 Aug. 1684.

Te vergeefs had men zich met een gedicht van grooten omvang geveild naar aanleiding van zijn belofte in de voorrede van zijn *IJstroom* uitgesproken; dat werk van „stichtelijke ernsthaftigheid” zou een heldenzang zijn ter verheerlijking van den Apostel Paulus, doch het kwam er niet toe, omdat de dichter vreesde godsdienst-quaestien te moeten aanroeren, waaromtrent groot verschil van meening bestond en die hem aan „schampere pennen” zouden blootstellen. Dit zeggen doelde op Joachim Oudaen, die zich ongunstig had uitgelaten over het groot aantal goden en godinnen, welke in den *IJstroom* optreden.

A. is nog gedurende eenigen tijd een werkzaam lid geweest van het dichtlievend genootschap *Nil volentibus arduum*; de treurspelen *Agrippa of koning van Alba* en *Oroondates en Statira* heeft hij helpen vertalen en berijmen. Later geraakte de dichter in onmin met zijn medeleden, deels omdat hij hunne slaafsche navolging der Franschen afkeurde, deels omdat zij naijverig op zijn talent waren; hij maakte zelfs een hekeldicht op hen, *Marsyas* getiteld. Zijn gezamenlijke gedichten zijn uitgeg. door zijn vader in 1688 en vijf maal herdrukt. W. Bilderdijk bezorgde er insgelijks een uitgave van met aantekeningen, 3 dln., Leiden 1827. Van den *IJstroom* bestaan verscheiden afzonderlijke uitgaven; de laatste is die van Witsen Geysbeek, 1838.

Antonides (*Theodorus*) predikant te Westervijrtwert en Menkeweer, gaf behalve eenige theologische werken uit: *Over de Olympische spelen der Grieken nagebootst van de Romeynen*, Gron. 1732.

Antonio. Zie *Buren Schele (van)*.

Antwerpen (*Barent Dirksz. van*) schreef: *De behouden onnoozelheid*, Amst. 1612.

Apél (*Karel Frederik Ternooij*) geb. te Vreeswijk 26 Januari 1829, studeerde te Leiden in de theologie en werd predikant te Rokange; sedert 1860 is hij predikant te Amsterdam. Hij schreef: *Het verlangen naar de bevreemding onzer lichamelijke behoeften*, Gron. 1861; *Feestrede op den gedenktag van Neerland 50-jarige onafhankelijkheid*, Amst. 1863; *Feestrede bij het 75-jarig bestaan van het Nederlandsch zendelinggenootschap 17 Juli 1872*, Amst. 1873; *Godsdienst en Maatschappelijk leen*, Amst. 1876; *Toespraak bij zijn 25-jarige Evangeliebediening in de hoofdstad des Rijks*, Amst. 1885. Verder gaf hij tal van godsdienstige toespraken in het licht, en schreef artikelen in *het Vliegend blad over het socialisme*, in *de Vrijheid*, de *Wekstem*, *Christelijk Album*, *Evangelische Volksalmanak*, enz.

Apél (*Mari Jacobus Ternooij*) zoon van den vorigen geb. te Amsterdam 15 Juni 1867, waar hij werkzaam is op een kantoor. Hij schreef onder de pseudoniem van *M. J. van Dalbergen* en *Mita*: *Een ster in den nacht*, *Norelle*, Amst. 1885; *Willem Jacobszoon Hofdijk op zijn 70-jarigen geboortedag herdacht. Gedicht*, Amst. 1886; *Kinderen der liefde. Gedichten*, Amst. 1886 (niet in den handel); *Letterkundige scheurkalender 1887*; *Enclie Tooneelsp.* Amst. 1887; verder verschillende gedichten in de *Portefeuille. Afdrukken van indrukken in de Graafschapsbode* (Deutinchem) getiteld: 1. *Arm Grietje*, 2. *Zijn eerste werkloon*, en 3. *Zijn laatste gang*. Voorts gaf hij onderscheiden artikelen en gedichten in het *Bijbelsche dagschrift*, de *Evangelische Volksalmanak*, enz.

Appeltère (*Johan Christiaan van*) geb. te Gorinchem, in Dec. 1764, student in de rechten aan de hoogeschool te Leiden, gaf, ofschoon pas een en twintig jaar oud zijnde, blijken van meer dan middelmatigen dichterlijken aanleg. Hij heeft ons een dertigtal stukjes medegedeeld in het *Taal-, Dicht- en Letterkundig Kabinet* van G. Brender a Brandis. Hij stierf te Gorinchem den 8 Jan. 1786.

Apeltern (*H. van*). Zie *Engelen* (*A. W.*).

Appellius (*Jean Henri*), geb. te Middelburg in 1767, studeerde te Leiden in de rechten en promoveerde in 1786, waarna hij zich als advocaat te Middelburg vestigde. In 1795 werd hij Pensionaris van Zeeland, in 1803 raad van Finantiën, in 1804 lid van

den Staatsraad; Koning Lodewijk benoemde hem in 1809 tot minister van Finantiën, en Napoleon in 1810 tot Staatsraad te Parijs. Na zijn terugkeer in het vaderland benoemde koning Willem I hem tot Directeur-Generaal der indirecte belastingen, in 1820 tot Minister van Staat, belast met de algemeene directie der ontvangsten, en in 1824 tot Minister van Finantiën. Hij overleed te 's Hage 12 April 1824. Hij schreef: *De staatsomwenteling van 1795 in haren aart, loop en gevolgen beschouwd*, Leiden 1801, welk werk anoniem verscheen.

Aquarius, Zie Landré (A. L. J.)

Aranda (Emmanuel d') een Bruggeling van Spaansche adellijke afkomst, geboren in 1612 en in zijne geboortestad overleden omstreeks 1686. Hij onderscheidde zich als reiziger, historieschrijver en dichter. Zijne voornaamste pennevruchten zijn echter in het Fransch geschreven. In het Nederlandsch leverde hij enkel het dichtwerk: *Den lachende ende leerende Waerseggheer*, Brussel, 1679.

Arenbergh (Frans van) geb. te Leuven den 11 Maart 1811, studeerde in het groot seminarie te Mechelen en was, na zijne priesterwijding (13 Juni 1835) professor in het college van Gheel. In 1844, bij de herinrichting van het college van Lier, werd hij bestuurder van het zelve, doch na een paar jaren moest hij, om gezondheidsredenen, van het bestuurschap afzien. Hij vestigde zich dan in zijne geboortestad, alwaar hij overleed op 5 October 1845. Zijn poëzie verscheen onder den titel: *Gedichten van Frans van Arenbergh, bijeenverzameld en met levensbericht en eenige noten uitgegeven door L. W. Sch. pr.* Leuven, 1881.

Arend (Johannes Pieter) geb. te Amst. 6 Nov. 1796 uit burgerouders, bracht zeven jaar op een Duitsch handelskantoor door, alwaar hij den grond legde voor zijne uitgebreide kennis van nieuwere talen. Vandaar naar Hoorn vertrokken, zette hij zijn studie in de oude talen voort bij den rector Swaan. In 1824 werd hij tot lector in de nieuwere talen aan het Athenaeum te Deventer benoemd, welke betrekking hij in 1837 verwisselde met die van Leeraar in 't Engelsch en Spaansch aan het koninklijk Marine-Instituut te Medemblik. Hij bleef hier tot 1850, toen het Instituut naar Breda verplaatst werd en hij een benoeming aan het Gymnasium te Amsterdam ontving. Hij bekleedde deze betrekking slechts een jaar toen hij op zijn verzoek eervol ontslagen werd om zijn tijd ongehinderd aan de bewerking van zijne *Geschiedenis* te kunnen

wijden. Niet lang echter had hij genot van zijne werkzame rust; eene ziekte van slechts weuige dagen sleepte hem in 't graf den 5 Oct. 1855.

Behalve vele verhandelingen, vertalingen en stukken van geschied- en letterkundigen aard, schreef hij: *Het 2e eeuwfeest van de stichting der Doorluchte school te Deventer*, 16 Febr. 1830, Deventer 1830; *Geschiedenis der Dichtkunst en fraaije Letteren in Europa*, waarvan het eerste deel, loopende tot het jaar 1160, genoegzaam geheel afgewerkt werd (de *Proeve eener geschiedenis der Dichtkunde onder de Angel-Saxen* maakt hiervan een gedeelte uit) Amst. 1843; *Fingal naar het Gaelisch van Ossian, voorafgegaan door een onderzoek naar de echtheid der gedichten van Ossian*, Amst. 1845; *Richard Savage, een bijdrage tot de geschiedenis der letterkunde en die van het menschelijk hart*, Delft 1852. De voortzetting van dit werk staakte hij in 1839 tengevolge van eene uitnoodiging om een *Algemeene Geschiedenis des Vaderlands* te schrijven, welke hij aannam. Dit werk verscheen sedert 1840 te Amst. geregeld in afleveringen en hij was daarmede gevorderd tot het jaar 1585, toen de dood hem veraste. Het is daarna voortgezet eerst door den hoogleeraar van Rees, later door Prof. Brill, en toen door Dr. J. van Vloten, die het vervolgde tot 1742 (Deel V, 1ste stuk, 12e afl.); na den dood van den laatste schijnt het niet te worden voortgezet. In 1852 kwam er te Deventer nog van hem uit *Bloemlezing uit de werken van Pater Abraham van Sint Clara*.

Arends (Roelof) de Jonge te Dordrecht, van wien ons geen levensbijzonderheden bekend zijn, dan dat hij in 1787 in geen gunstige omstandigheden overleed. In 1757 gaf hij te Amsterdam een bundel *Gedichten* in het licht van gemengden inhoud. In 1772 gaf hij te Dordrecht nog een tweeden bundel van dergelijke *Gedichten* uit. Voorts *Vaderlandsche Kermisvreugd*, Dordrecht 1782, en eenige vertalingen. Ook is van zijn hand *Zegepralende liefde ter ere van de egtverbintenis van den prins van Nassau-Weilburg en de prinsesse Karoline* 5 Maart 1760. *Staat en Zinnespel* Amst. 1760.

Arendsz (Thomas) geb. te Amsterdam 6 Juni 1652, uit geringe ouders, makelaar in zijn geboortestad. De burgemeester Johannes Hudde, een groot minnaar der dichtkunst, zijn aanleg ziende, moedigde hem aan en vereerde hem met zijne vriendschap. Hij stierf 12 Jan. 1701. Hij was een dienstelijk lid van 't genootschap *Nil volentibus arduum* en heeft verscheiden tooneelstukken uit het Fransch op rijm vertaald, zooals de *Mithridate*, Amst. 1662 en de *Ba-*

jazeth, Amst. 1682, beide van Racine, de *Roeland*, Amst. 1685, de *Amrdis*, Amst. 1687, de *Cadmus en Hermione*, treurspel in maat-zang, Amst. 1687, de *schijnheilige vrouw met de uitvaart van Jan Jaspersen*, 1691, *het school voor vrouwen* van Molière, Amst. 1707, *Joan Galeasso, dwingeland van Milanen*, treurspel, Amst. 1718, de *Sertorius* van Corneille; de *Ifégenia* van Baum, Amst. 1722, enz. Zijn *Mengelpoëzie* verscheen te Amst. in 1724.

Arkstee (Hendrik Cornelis) schreef: *Nijmegen, de oude hoofdstad der Batavieren in dichtmaat beschreven en met aant.*; *de Oudheden van de stad en die van het quartier van Nijmegen betreffende, opgehelderd*, 's Gravenhage 1738.

Arnhem (Johan van), heer van Roosen-daal, geb. 12 Mei 1636 te 's Gravenhage, was een gunsteling van Willem III en drost van de Veluwe en overleed den 12 Dec. 1716. Hij was een zeer godvruchtig man, die ons een dik kwarto-deel met *Gedachten en Gedigten, geestelijke en zedelijke*, Leiden 1707, heeft nagelaten.

Arnold, zie **Wijnstok**.

Arnold (Johannes Rudolph), geb. te 's Gravenhage 13 Januari 1849, werd voor het onderwijs opgeleid, en was eerst hoofd der openbare school te Harmelen, daarna te Hilligersberg, waar hij nog is. Behalve bijdragen in de *Familiebode*, de *Huisvriend*, *Nederland*, *Astrea en Jong Nederland*, schreef hij *Blikken en grepen van een schoolmeester*. Schoonhoven 1879.

Arntz (Jacobus), geb. 15 December 1816 te Milligen bij Nijmegen, was van 1843 tot 1847 leeraar in de wijsbegeerte en wiskunde aan het seminarium te Kuilenburg, waarna hij in 1848 tot priester gewijd werd; van 1849—52 leeraar in de natuur- en wiskunde, daarna in de kerkelijke geschiedenis en het kerkrecht te Maastricht, van 1862—5 wederom leeraar der wis- en natuurkunde te Kuilenburg en na dien tijd in de Oostersche en Nieuwere talen. Hij schreef: *Savitri, eene episode uit de Maha-Bharata, uit het Sanskriet vertaald en toegelicht*, een aanhangsel op de *Blikken op Indien van F. Heynen*, Rott. 1870. *God, natuur en eeredienst, eene keus van zangen uit de Rig-Veda-Sanhita, studiën op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied*, 's Hert. 1871.

Arntzenius (Pieter Nicolaas) geb. te Delft en gest. te Amsterdam, (1745—99). Hij was een verdienstelijk rechtsgeleerde en beoefende de Latijnsche en Nederlandsche poëzie, van welke laatste men proeven vindt in de

Kleine Dichterlijke Handschriften van Uyenbroek, bijv.: *de lierzang aan de Eenzaamheid*. In 1792 droeg hij in het Letterk. Genootschap *Concordia et Libertate*, eene levensschets voor van den beroemden philoloog Pontanus, welke door zijn zoon Robert A., later in 't Vaderlandsch Magazijn van Wetenschap Kunst en Smaak is geplaatst.

Arntzenius (Robert Hendrik) geb. te Amsterdam 19 Dec. 1778, vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad, bekleedde van 1814—20 den post van advocaat-fiscaal voor de middelen te lande in N.-Holland; toen deze betrekking door eene verandering in 't finantiezezen des rijks verviel, benoemde de koning hem tot rijksadvocaat. De beide laatste jaren van zijn leven was hij lid van de Tweede Kamer. Zijne veelvuldige bezigheden gunden hem weinig tijd voor de beoefening der letteren, zoodat hij ons slechts weinig gedichten heeft nagelaten, meest huiselijke stukjes. Hij overleed te Haarlem 20 Nov. 1823. Van hem vindt men eenige stukjes in de *Kleine Dichterlijke Handschriften* van Uyenbroek en in de *Muzen-almanakken*. Voorts *Dichtliervende Uitspanningen*, Amst. 1801 en *Nagelaten Gedichten*, 2 dln., Haarl. 1825.

Arntzenius (Pieter Nicolaas), zoon van R. H. Arntzenius, geb. te Amsterdam 21 Juli 1802, studeerde in de rechten, werd na zijne promotie commies-griffier, en in 1828 substituut-griffier bij den Hoogen Raad; in 1841 advocaat-generaal bij dit collegie, en overleed te 's Hage 20 Juni 1857. Hij schreef een gedicht en een voorrede voor de *Nagelaten gedichten* zijns vaders.

Arp (Jan van), lid van de kamer *In liefde bloeiende* te Amsterdam, vervaardigde eenige weinig beteekenende tooneelstukken als: *Hellevaert van Juno*, 1631; *Chimon, op de Reeghel: Door Liefde verstandigh treur-bly-eyndent spel*, 1639; *Tolimond, Prince van Rodes, op de Reeghel: Door 't geylbeminnen, doelen de sinnen*, 1640; *Prixus, Prins van Theben*, 1640; *Singhende klucht van droncke Goosen, op de Reeghel: Selden raectmen in de ly, Of men isser selver by*, 1640; *Boertige Clucht van Claes Klick*; en nog enkele eeredichten op bruiloften; allen te Amsterdam uitgegeven.

Arrenberg (Reinier), geb. te Rotterdam in 1733, en overleden aldaar 21 Juli 1812. Hij was boekhandelaar, uitgever en redacteur van de *Rotterdamsche Courant* (1764—1812). Hij schreef: *Verdediging voor den ongelukkigen kapitein Andries de Bruyn; Naamregister van de Nederduitsche boeken welke sedert het jaar 1600 tot 1761 zijn uit-*

gekomen, enz. *Voorheen uitgegeven door J. van Abkoude, boekverkooper te Leiden. Nu overzien, verbeterd en tot in het jaar 1772 vermeerdert door R. Arrenberg; De koophandel van Amsterdam, 10e druk, verrijkt met nieuwe hoofdstukken, o. a. met een over Amerika; Historiën en zonderlinge gevallen, uit geloofwaardige schrijvers bijeenverzameld en uitgegeven om den leestlust in de jeugd op te wekken (in later tijd door den boekhandelaar F. Bohn te Haarlem gedeeltelijk op nieuw uitgegeven); Verzameling van Historiën, door de Maatschappij T. N. v. 't A. met den zilveren eereprijs bekroond (1803); Nieuw Nederduitsche speldeboek, opgesteld tot onderwijs der vorstelijke kinderen van Nassau-Weilburgh (voor de vervaardiging hiervan ontving hij een zilveren koffiekant ten geschenke). Voorts leverde hij opstellen in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* (1791—1801); memoriën voor het Boekverkoopers-Gilde, enz. en vertolkte eenige reishbeschrijvingen en geschiedkundige werken in onze taal.*

Arum (*Petrus Hanou van*), geb. te Beverwijk in 1790, was te Amsterdam tot 1830 klerk op een notariskantoor, toen werd hij rijks-schatte bij de Directe belastingen aldaar, en eindelijk praktijzn. Hij overleed te Amsterdam 31 Mei 1843. Hij werkte als letterkundige veel anoniem voor zijn broeder, die uitgever was; onder zijn eigen naam schreef hij: *Als het u belieft, een kleinigheid voor de kinderkamer*, Amst. 1833; *Floris van der Zaan. Een berijmde vertelling voor mijne kinderen*, Amst. 1838; *Christiaans reis rondom de wereld*, Amst. 1842; *De kleine Duitse familie van Groendal in een nieuw Hollandsch gewaad gebracht*, Amst. 1840. Van 1831—36 was hij redacteur van den *Almanak voor Hollandsche blijgeestigen*.

Asch van Wijk (*Jhr. Hubert Matthijs Adriaan Jan van*) geb. te Utrecht 14 Oct. 1774, was advocaat in zijne vaderstad; na de omwenteling van 1813 werd hij advocaat-fiscaal voor de middelen der provincie Utrecht. In 1822 nam hij zitting in de Tweede, later in de Eerste Kamer. Vijf jaar daarna benoemde de koning hem tot burgemeester van Utrecht, welke betrekking hij in 1839 om der wille van zijn gezondheid neerlegde. Hij overleed 16 Juli 1843. Als letterkundige is hij bekend om de volgende werken: *Proeve over den ouden loop van de rivier de Eem en de vroegere toestand der landstreek aan haar boorden gelegen*, 1832; *Geschiedkundige beschouwing van het oude handelsverkeer der stad Utrecht*, 4 St. 1838 46; *De stad Utrecht in hare betrekking tot de Hoogeschool in dezelve gevestigd*, 1841; *Levensschets van Hendrik Moreelse burgem. van Utrecht*

van 1662—64, 1844. Al zijne werken zijn te Utrecht uitgegeven.

Asch van Wijk (*Jhr. Anthony Michael Cornelis*) geb. te Utrecht 21 Aug. 1808, waar hij in de rechten promoveerde. Hij was rechter in de Arrondissements-rechtbank zijner geboortestad, waar hij 20 Januari 1876 overleed. Hij schreef: *Plegtige intrede van Keizer Karel V in Utrecht in 1540*, Utr. 1838; *Driejarige oorlog tusschen Maximiliaan van Oostenrijk en de stad Utrecht*, Utr. 1842; *Plegtige intrede van Philips II binnen de stad Utrecht in 1549*, Utr. 1846; *De Schut of Schuttengilden in Nederland*, Utr. 1849—51; *Geschiedenis van het amtsgebied in de Nederlanden van den tijd der Hervorming tot aan den tegenwoordigen*, Utr. 1852. Voorts gaf hij uit: *Archief voor kerkelijke en wereldlijke geschiedenis van Nederland meer bepaaldelijk van Utrecht*, 3 dln., Utr. 1850—54, zijnde een vervolg op het *Archief* door wijlen J. J. Dodt van Flensburg uitgegeven.

Asmodée. Zie **Vries** (*J. de*).

Asperen (*Pieter van*), geb. te Leeuwarden 4 September 1843, waar hij ambtenaar ter provinciale Griffie is. Hij schreef een bundel *Poëzie. Vruchten van letterlievenden arbeid in vrije uren*, Leeuw. 1875. 't Werd uitgegeven ten voordeele der nagelaten betrekkingen van visschers uit Pernis, die 21 Oct. 1874 in de Noordzee verongelukten.

Assche (*Jozef van*), te Gent geboren 7 September 1829, werd in 1856 notaris te Asper en sedert 1872 bekleedt hij dit ambt in zijne geboortestad. Van 1851 tot 1858 leverde hij *Poëtische Bijdragen* in de tijdschriften *De Eendracht*, het *Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje* en het *Leesmuseum* van Gent, en in *Het Taalverbond* en *De Vlaamsche School* van Antwerpen. Afzonderlijk liet hij verschijnen: *De minderjarigheid in haar gansche tijdperk voorgedragen*, Gent, 1855, en *Handboek van den notaris*, Gent, 1865—1874, 4 deelen; tweede uitgaaf 1883.

Asschenbergh (*Harmanus*) geb. te Amsterdam 22 Apr. 1726. Zijn bloeitijd valt te samen met dien der dichtliovende en letteroefenende genootschappen, van enkele van welke hij een werkzaam lid was; hij overl. 18 Nov. 1792. Hij werkte mede aan de psalmberijming bekend onder den naam van *Laus Deo, salus populo*. Hij vertaalde voor den Amsterdamschen schouwburg verscheiden stukken van T. Corneille, Destouches, Sedaine, Desforges en anderen als *Climene*, 1747; *de graaf van Essex*, 1758; *de Wispelturige*, 1762; *Het drieroudig huwelijk*, uit

het Fr. van Destouches, 1776; *Albert de eerste, of de edelmoedige keizer*, 1778; *Silvaan*, zangspel naar het Fransch van Marмонтel, 1783; *De uitmuntende minnaar*, 1786; *De twee jonge Savoyaards*, blijsp. uit het Fr. 1790; allen te Amsterdam uitgegeven; ook had hij de hand in de vertalingen van het dichtgenootschap *Oefening beschaaft de kunsten*. Zijn zwanenzang was een oorspronkelijk stuk getiteld: *De deugd-zame zoon en de edelmoedige vrienden*, tooneesp. 1792. Zijn gedichten zijn uitgegeven door zijn vriend P. J. Uyenbroek, Amst. 1793, behelzende grootendeels vertellingen en anekdoten op rijm. In 1869 verscheen er te Rott. een nieuwe druk van zijn vertelsels en punttdichten. Met H. J. Roulland gaf hij uit de *optimist of alles wel*, tooneesp. u. h. Fr. 1790.

Assellijn (Thomas), geb. te Amsterdam, bloeide in de tweede helft der 17e eeuw. Hij leverde eenige tooneel- en treurspelen n.m.: *Broederschap der schilderkunst, ingewijd door schilders, beeldhouwers en des zelfs begunstigers*, 21 October 1654 in Amsterdam, 1654; *Op- en ondergang van Mas Anjello of Napelsche beroerte*, 1669, 1675, 1701; *Den grooten Kurieen of Spaanschen bergsman*, 1669; *De moort tot Luik door den graaf van Warfusé aan den burgemeester de la Ruelle*, 1671; *De dood van de graaven Egmond en Hoorne*, 1685; *Juliaan de Medecis*, 1691; *De belegering en hongersnood van Samaria*, 1695. Zijne kluchten zijn tot aan 't begin dezer eeuw op het tooneel gebleven. Zij zijn: *Jan Claeszoon of de gevaande dienstmaagd*, 1683; *Het kraambed of Kandeelmaal van Saartje Jans, vrouw van Jan Klaaszen en De Stiefmoër*, 1684; *Echtscheiding van Jan Klaaszen en Saartje Jans*, 1685; *De Stiefmoër*, 1690; *De scheinhelige vrouw met de Uitaard van Jan Jaspersen*, 1691; *Melchior, baron de Ossekop*, 1691; *De Schoorsteenveger door Liefde*, 1692; *de Kwakzalver*, 1692; *de Spilpenning of verkwistende vrouw*; *Gusman de Alfarache of de doorsleepene bedelaers*, 1693; *Zoo, zoo. De geestdrijvende so, so, of de klucht van 't nickerspraetjen*. Gedrukt voor die so, so beminnen. *Keerom, de klucht die zal beginnen*. Onder al deze kluchten worden de *Stiefmoër*, de *Stiefmoër* en de *Spilpenning* voor de beste gehouden. Al zijn dramatische werken zijn te Amst. uitgegeven.

Asselt (Jan van) leefde in de eerste helft der 16e eeuw te Oudenaarde. Hij dichtte, bij gelegenheid van de geboorte van Philips II, een *Spel van Sinnen*, 'dat door de rederijkerskamer „de Bloeiende Jeugd" te Oudenaarde werd opgevoerd.

Assen (Cornelis Jacobus van) geb. te Harlingen 25 Aug. 1788, studeerde te Franeker in de rechten, vestigde zich als advocaat te 's Hage (1810) en werd in 1814 secretaris van prins Frederik. In 1820 bevorderde hem de Koning tot Referendaris bij den Raad van State; het volgende jaar werd hij te Leiden hoogleraar in de rechten, welke betrekking hij tot 1859 waarnam; hij overleed te Velp 13 Sept. van dat jaar. Onder zijne werken noemen wij: *Het Beeld van Ariadne in de Beeldengalerij te Parijs* (in het tijdschrift *Mnemosyne*) 1812; *Opgeave der verzameling van standbeelden en andere voorwerpen van oude Beeldhouwkunst in het paleis van de Louvre te Parijs* (*Mnemosyne*) 1815; *Hulde aan Christian Gottlob Heyne*, Amst. 1816; *J. M. Kemper, Redecoering over de lotgevallen van onzen leeftijd*, (uit het *Latijn* vertaald) Amst. 1816; *Verhandeling over de beste leerwijze op de Latijnsche scholen*, bekroond door de Maatsch. van Wetensch. te Haarlem, 1818; *Perikles van Athene* (twee voorlezingen in de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde), Delft 1819; *Over de begrippen van kiescheid bij de ouden* 1820; *Twee voorlezingen over het staatsbestuur volgens Cicero*, 1823 en 25; *Twee voorlezingen over de vrijheid van spreken en schrijven te Athene en te Rome* (geplaatst in 't *Magazijn van v. Kampen*) 1829; *Wenken, herinneringen en aantekeningen uit de dagen van Nederlands herstelling*, 2 st. 1830; *Verhandeling over de uitdrukking der smart in de beeldende kunsten*, 1833; *Romeinsche rechtspleging en Romeinsche zeden* (voorlezing in de openbare zitting van de 3de klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut) 1835; *Voorlezing over J. H. van der Palm* (Nieuwe werken van de Maatsch. der Ned. Letterk.) 1843; *Aanmerkingen op Mr. J. v. Lennep's Proeve van verduitsching der Nederlandsche Grondwet*; *De Taal der Grondwet*, 2 st. 1844 en 1847; *Over alliteratiën in onze moedertaal* (Nieuw Nederlandsch Taalkundig Magazijn 1854); *Over leren, geluk en dood, naar de begrippen der Ouden* (Werk der Holl. Maatsch.) Leiden 1850. Voorts een menigte rechtskundige verhandelingen en ongedrukte stukken.

Assen (Antoonij van) geb. 11 Jan. 1822 te Leeuwarden, was vroeger lid van de Prov. Staten van Friesland en lid van den gemeenteraad en de kamer van koophandel in zijne geboortestad, woont thans als partikulier te 's Hage. Hij schreef: *Hervorming van ons belastingstelsel*, Amst. 1867; *Wat nu?* Amst. 1868; *De roeping van de liberale partij in Nederland*, Amst. 1870; *Politiek pluksel*, Amst. 1878; *Geen zelfregeering in Indië*, Amst. 1879; *De Nederlandsche bank*, 's Hage 1879; *De Nederlandsche bank tegen-*

over den staat, den handel en de credietinstellingen, 's Hage 1881. Niet in den handel zijn een paar redevoeringen getiteld: *Willem I en het gedenkteeken van 1863*, 1863 en *Waterloo*, 1865; verder schreef hij nog eenige vlugschriften over staatkundige en staatshuishoudkundige onderwerpen.

Assen (*Pieter van*) geb. te Leeuwarden 29 Febr. 1844, werd aan de Mil. Acad. voor den dienst opgeleid en in 1863 2e Lt. bij de Infanterie; hij klom op tot kapitein, in welken rang hij in 1880 gepensionneerd werd; van 1867—71 en 1873—75 was hij in Indië. Hij woont thans te Hasselt in Overijssel. Hij schreef: *Is eenig verband tusschen het Nederlandsche en Nederlandsch Oost-Indische leger wenschelijk en mogelijk*, Leenw. 1872; *Vermakelijke geschiedenis der recht-kunst voor kenners en leken*, geïllustr. Amst. 1878—79.

Assendelft (*Adriaan van*) geb. te Haarlem 18 Sept. 1736 en gestorven te Leiden als predikant 6 Jan. 1809. Onder zijne medewerking kwam in 1785 de oprichting tot stand van het *Haagsche genootschap ter verdediging van de Christelijke Godsdienst tegen deszelfs hedendaagsche bestrijders*. Vele stukken van zijne hand zijn in de werken van dit genootschap opgenomen. Als dichter genoot hij in zijne dagen een niet onverdienden roem; de meeste zijner gedichten zijn geplaatst in de *Haagsche* en *Leidsche dichtgenootschappen* van dien tijd, onder anderen zijn *Heilgroete der Leidsche Zanggodinnen aan Z. D. H. Willem V*; ook schreef hij een zinnebeeldig tooneelstukje: *Leeuwendael in vreugde*, 1755.

Assenede (*Diederik van*), van wien ons geen andere bijzonderheden bekend zijn dan dat hij 's Graven klerk was in het stadje van dien naam, bij Sas van Gent, en waarschijnlijk in 1293 overleden is, vertaalde uit het Fransch de *Florys en Blansefloer*.

Asser (*Tobias Michel Carel*) geb. 28 Apr. 1838, studeerde en promoveerde in de rechten en is thans hoogleeraar aan de hoogeschool te Amsterdam, schreef: *Verhandeling over het staathuishoudkundig begrip der waarde*, bekroond door de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de hoogeschool te Leiden, Amst. 1858; *Het bestuur der buitenl. betrekkingen volgens het Nederlandsche staatsregt*, Amst. 1860; *Handelsregt en handelsbedrijf* (Inwijdingsrede) 1862; *Schets van het Nederl. handelsrecht ook ten dienste van het mid. onderwjs*, Haarl. 1873. *Schets van het internationaal privaatrecht*, Haarlem 1880; *De Scandinavische wisselwet van 1880, vergeleken met*

het Duitsche, het Nederlandsche en het Belgische wisselrecht, 's Hage 1880.

Assum (*J. van*) schreef een roman getiteld: *De Schilder*, 2 dln., Amst. 1835. Hierop volgde: *Licht en donker uit het werkelijk leven*, 2 dln. Gorinchem 1850.

Aulnis de Bournouill (*Johan baron d'*) geb. 9 April 1850 te Groningen, studeerde in de rechten en vestigde zich na zijne promotie in 1874 als advocaat te Amsterdam; spoedig daarop werd hij commies aan het Departement van Financiën te 's Gravenhage en in 1878 hoogleeraar der rechtsgeleerde faculteit te Utrecht. Hij schreef: *Het inkomen der Maatschappij*, (Academisch proefschrift) Leiden 1874; *Het kathedersocialisme*, rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, Utrecht 1878; *Het hedendaagsche socialisme*, Amst. 1886; en verder vele stukken in het rechtsgeleerde tijdschrift *Themis*. Onder de vele van hem uitgekomen brochures zijn o. a. vermeldenswaard: *De motie-Schaepman en de bezuiniging van de rijks-universiteiten*, Utrecht 1883 en *Encyclic en syllabus over vrijheid van godsdienst en drukpers*, 's Hage 1883.

Autodidactus. Zie **Nuyens** (*Franciscus Ludovicus*).

Auweghem (*Karel van*) leefde in de XVIe eeuw te Gent, waar hij gedurende de troebelen bijzonder werkzaam was. Hij was in 1578 een der bestrijders van Dathéen en Hembyze, tegen welken laatste hij in 1584 een gedicht schreef, hetwelk in 1839 nog herdrukt werd.

Auwera (*Jan Peter van der*), 29 Juni 1810 geb. te Leuven, waar hij geruimen tijd stadsontvanger, lid van den Provincialen en Stadsraad en bestuurder der burgerlijke godshuizen was, en overleed op 8 Mei 1881. Zijne werken verschenen als volgt: *Redevoering, uitgesproken bij de opening van het XIe Nederl. Taal- en Letterk. Congres te Leuven, den 6 September 1869*, door J. P. van der Auwera, voorzitter der Regelings-Commissie, Leuven 1869; *Frans van Mieris, penningkundige, voordracht, gehouden op het XIIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Middelburg, den 4 September 1872*, Leuven 1873; *Oorer den Dichter Jakob Duym, van Leuven, gevestigd te Leiden op het einde der 16e eeuw, voordracht gehouden op het XIV Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Middelburg op 25 Augustus 1875*, door J. P. van der Auwera, onder-voorzitter der 2e afdeling van dit Congres, Leuven 1875.

Auzon de Boisminart (*Willem Pieter d'*)

geb. te Maastricht, Dec. 1775, ijverig aanhanger van het huis van Oranje, trad in den krijgsdienst en nam in 1819 als majoor der infanterie zijn eervol ontslag. Sedert dien tijd leefde hij te Ysselstein in werkzame rust, tot 1823 toen hij op nieuw als administrateur van kleeding en wapening in dienst trad en naar Maastricht ging. Zijn heescheheid van stem maakte hem voor hoofdofficier minder geschikt. Een jaar later werd hij commandant van het Invalidenhuis te Leiden. Twintig jaar later (1844) nam hij zijn eervol ontslag en vestigde zich te Utrecht waar hij 2 Jan. 1870 overleed. Hij schreef: *Herinneringen uit den veldtocht van Rusl.*, 's Hage en Amst. 1824; *Gedenkschriften* (1788-1848), 3 Dln. 1841-45; *Proeve eener herhaalde beschouwing over het wenschelijke der stichting van een asyl voor ontslagen oudgediende krijgsliden*, Utr. 1859; *Krijgsmansdeugd aangewezen in een viertal edele voorbeelden*, Utr. 1859; *De gedenktag van Waterloo, beschouwd in het licht der geschiedenis en van het nationale pligtgevoel*, Utr. 1861; *de Nederlandsche vlag*, (proeve van onderzoek onder welke driekleur onze vaderen tegen Spanje gestreden hebben) Utr. 1862; *Een waardige stichting*, Rotterd. 1863; *Herinneringen van een oud officier uit het tijdvak van 1793 tot en met 1815*, Amst. 1863. Voorts nog verscheiden vlugschriften en opstellen, 't zij afzonderlijk uitgegeven, 't zij in tijdschriften en couranten geplaatst.

Avontroodt (Willem Juliaan) geb. op 4 Januari 1878 te Lier uit zeer geringe ouders. Hij dankte zijne ontwikkeling aan een aardrijkskundig werk dat hij in 't najaar 1785 op den weg vond; zich daarin willende oefenen, trok hij de aandacht van den kanunnik Buyens, die voor zijn onderricht verder zorgde. De jonge student had het plan zich op de artseneijkunde toe te leggen; doch zijne studiën werden afgebroken, door den inval der Fransche republikeinen. Hij trad

op zijn achttiende jaar in dienst der raunicipaliteit van Lier en werd bureeloverste, belast met het houden van den burgerlijken stand. Echter werd hij spoedig genoodzaakt met het Fransche leger op te rukken. Hij toog langs den Rijn, door Zwitserland, Savoie en Piemont, terwijl hij den Generaal Loison als bijzonder secretaris van dienst was. Vervolgens maakte hij ook den veldtocht van Italië, om bij den aanvang der XIXe eeuw langs het zuiden van Frankrijk terug te keeren in het vaderland, waar hij uit den krijgsdienst werd ontslagen. Aanstonds vestigde hij zich nu weder te Lier en hernam daar, in 1802, zijne vroegere betrekking. Na den val der Franschen werd Avontroodt door de nieuwe regeering zeer gewaardeerd. In 1816 ontving hij de benoeming van stadssecretaris en achtereenvolgens werd hij lid van den bestuursraad der kweekschool en van de commissie tot verbetering van het onderwijs, schoolopziener en waterschout der beide Nethen. Van al deze ambten mocht hij, na de omwenteling van 1830, slechts het laatste behouden. Aldus tot werkeloosheid veroordeeld, begon de ijverige man eene reeks werken te schrijven, welke nog niet allen waren gedrukt toen hij overleed op 8 Maart 1864. De werken welke in druk werden uitgegeven verschenen als volgt: *De Furie, of Lier op 14 October 1595 door den vyand verrast en door de burgers van Antwerpen en Mechelen hernomen*, Lier, 1840; *Verhandeling over den Maïs*, Lier, 1841; *Ierland beknoptelyk afgeschetst*, Lier, 1844; *Zee- tafereel*, Lier, 1845; *De Maïs of Spaansche tarwe en derzelver nuttigheid en bebouwing, beknoptelyk verhandeld, ten dienste der Nederduitsche landbouwers in België*, Lier, 1848; *De Kollegiale kerk van Lier*, Lier, 1851. Verders leverde hij bijdragen in het *Liersch advertentieblad*, *Den Nethebode*, *Den Liernaer*, en in de tijdschriften *De Middelaer*, *het Brabantsch Museum*, enz.

B

Baan (*Joost van der*), werd geb. te Zierikzee 24 Augustus 1808, was hoofdonderwijzer aan de openbare school te Zaamslag van 1836—63, en woont thans te Wolfaartsdijk. Hij schreef: *Geschiedkundige Beschouwing van Zaamslag met geslachtsregister en facsimile's*, Neuzen 1859; *Het geslacht Alvarez*, Neuzen 1863; *Physiologische Beschouwing van de letter G.*, id. 1863; *Wolfaartsdijk, geschetst als eiland en ambachtsheerlijkheid, als burgerlijke en kerkelijke gemeente, met geslachtsregisters*, Goes 1866; *Het legaat van Agatha Porrenaar, geschiedkundige bijdrage voor de diaconiën der Hervormde gemeente in Zeeland*, Middelb. 1873. Voorts verscheiden geschiedk. bijdragen in periodieke werken.

Baarda (*Dirk Johannes*), werd geb. te Leeuwarden 18 September 1807, was vroeger hôtelhóuder, later commissionair en overleed 19 April 1855. Zijne *Nagelaten Rijmen* verschenen te Leeuwarden 1855.

Baardt (*Petrus*), geneesheer te Leeuwarden, leefde in het midden der 17e eeuw. Hij maakte de navolgende dichtwerkjes: *Friesche Triton over 't gelukkig veroveren van de sterke stad Olinda, met alle de forten in Fernambucq 1630; Deughdenspoor, in de Ondeughden des Werelts afgebeeldt*, met pl. 2e druk, Leeuw. 1645, waarvan de eerste druk onder den titel van *Nebulo Nebulonum* in 1634 verscheen en welk boek sedert herhaalde malen herdrukt is. Voorts: *Wapenrok, gesneden op 't Italiaansch, op 't Duitsch geborduurd* enz., Leeuw. 1647; *Friesche Boerepractica* in 't Oud-Friesch, eene navolging van Virgilius' *Georgica*.

Baarnholt (*Frans van*) schreef: *De wraak van den Venetiaan*, 's Hage 1877.

Baart (*Elize*), geb. te Middelburg, 20 Juni 1854, hield eerst voorlezingen in gezelschap van Mej. Mina Kruseman. Later huwde zij met den heer B. P. Korteweg en overleed tegelijk met haar echtgenoot te Groningen, 13 Oct. 1879. Zij schreef: *Een oude jonge-juffrouwe*, Middelb. 1874; *Mathilde van Molenbeck*, novelle, Antw. 1877; *Drie novellen*, Rotterdam. 1878.

Baas (*B.*) schreef: *De gestoorde feestvreugde*, Blijspel met zang in 1 bedr. Amst. 1878.

Bachiene (*Willem Albert*), geb. te Leerdam, 24 Nov. 1712, was predikant bij de garnizoensgemeente van Namen en daarna te Kuilenburg. In 1748 werd B. benoemd tot predikant in het leger te velde, doch na den vrede keerde hij naar Kuilenburg terug. Zijn verblijf in deze gemeente duurde tot 1759, toen hij als predikant naar Maasricht vertrok, waar hem tevens de betrekking van hoogleeraar in sterre- en aardrijkskunde aan de Illustre School werd opgedragen. Hij stierf 6 Aug. 1783. Van zijne hand bestaan: *Heilige Geographie of Aardrijkskundige Beschrijving van het Joodsche land, alsmede der andere landen in de H. Schrift voorkomende*, 3 dln. met 12 landk., Utrecht 1763—68; *Kerkelijke Geographie*, 5 stukken met landk., Amst. 1768; *Beschrijving der Vereenigde Nederlanden*, zijnde een vervolg op A. F. Buschings *Geographie*, 5 dln., Utrecht 1773; *Nieuwe Kerkelijke Geographische Zak- en Reisatlas* in 13 kaarten, Amst. 1780; *Beknopte Beschrijving der X zoogenaamde Oostenrijksche Nederlanden*, Amst. 1785; *Geographische en Historische Beschrijving van Staats-Vlaanderen en Staats-Brabant*, 2 st., Amst. 1794. Ook bestaat er van hem

een veel vermeerderde druk van *J. Hubners Algemeene Geographie*, 6 dln. 1769.

Backer (*Jan Aukes*), koopman te Harlingen in de tweede helft der vorige eeuw, zag zich, door het verachten zijner zaken genoodzaakt broodschrijver te worden. Hij reisde van stad tot stad, vervaardigde toneelstukken, gelegenheidsgedichten, vertaalde romans enz. Dat hij op deze wijze zijn niet ongelukkigen dichterlijken aanleg vermoordde, behoeft nauwelijks gezegd te worden. Zijn oorspronkelijke werken zijn: *Proeve van dichtlievende mengelingen*, 3 dln. uitgeg. te Hoorn in 1774 en 1781 en te Amst. 1793; *Agnes de Castro*, treursp. Hoorn 1775; *De beloonde deugd*, treursp. Amst. 1785; *Alardus of de Zelfmoord der liefde*, treursp. Amst. 1786; *Het ontdekt bedrog*, Herderszangspel, Amst. 1787; *De Moerbeziënboom*, herdersz.; *De jonge reiziger door Nederland*, 3 dln. Amst. 1792; *Petrarcha en Laura*, een fragment met hist. aant. Amst. 1793; *Mengelingen uit mijn portefeuille in Proza en Poëzij*, Amst. 1794. Voorts eenige vertalingen uit het Fransch en Hoogduitsch.

Backer (*Theodoor de*), geb. in 1839, overleden 17 September 1872 te Gent, waar hij leeraar aan de Rijks Middelbare school was. Hij schreef: *Volksgezondheidsleer of handboek van openbare en bijzondere gezondheidsschool*, met platen, Gent, 1866—67.

Backer Dirks (*J. J.*), zie **Dirks**. (*J. J. Backer*).

Backore (*Peter de*), geb. te Gent in de eerste helft der 16de eeuw, was in 1560 inquisiteur, verder was hij eenige jaren prior van het Predikheerenklooster te Gent, en daarna te 's Gravenhage, waar hij vooral bevriend was met Johannes van der Does. In 1574 werd hij naar Leuven verplaatst, in 1577 naar Gent, van waar hij bij een oproer verbannen en zijn beeltenis verbrand werd. Hij nam de vlucht naar Kamerijk. In 1580 ging hij, als afgevaardigde van de kloosters van Neder-Germanië, naar de vergadering der Dominikanerorde te Rome; in 1584 werd hij prediker in de St. Bavokerk te Gent, van 1592—96 was hij prior van het klooster van Calcar bij Kleef, en naar Gent teruggekeerd, stierf hij aldaar 12 Februari 1601. Hij schreef: *Den scilt des gheloofs ghemaeft by broeder Jan van den Bundere, van de Predicaren ordin.*, ondersuiker des *H. Christen gheloofs*, teghen 't féninich ghescut Joannis Anastasii Veluani, Gent, 1557; *Sommighe vriendelicke ende zeer hertelicke minnebriefkens tusschen de leerende ziele en Alethia*, Gent, 1558; *Vriendelicke tsamensprekinghe tusschen de Christen zielen ende de Waerhey*

haer meesterse, zeer bequame om te lesen, Gent 1566, 2de druk 1576, 3de druk Brussel, 1586; *Corte verhandelinge over het ghebedt des Heeren*, Gent, 1599; *Gedicht ter eere van den voorschepen Philip Triest, heer van Aweeghem en het magistraet van der Keure*, in May 1600, Gent, 1600.

Backx (*Peter Jozef*), den 30 September 1833 geboren te Antwerpen, genoot zijn eerste onderwijs aan de gemeenteschool en deed vervolgens vier jaren studie aan het atheneum zijner geboortestad. Van 1852 tot 1870 was hij klerk in het leenkantoor van Antwerpen; tevens was hij aan de nijverheidsschool leeraar van staatkunde, geschiedenis en gezondheidsleer. Van 1870 tot 1880 was hij bestuurder van de Antwerpsche vischmijn en thans staat hij aan het hoofd eener lijsten- en spiegelmakerij. Hij was medestichter van het weekblad *het Vrije Woord*, dat van 4 Februari 1865 tot 29 December 1867 verscheen. Verder leverde hij in Antwerpsche bladen artikels over vraagpunten van maatschappelijken aard. Afzonderlijk verscheen van hem: *Algemeene Geschiedenis van het Menschdom* (drie volksvoordrachten), Antwerpen 1844, en: *Vijf en twintig jaren uit de geschiedenis van Antwerpen*, 1861—1886, Antwerpen, 1887.

Bacot (*Gerrit Jacob George*), geb. te Doornik (1747? — 1818?) waar zijn vader predikant bij de Staatsche troepen was. In 1770 predikant te Eenrum; ijverig patriot zijnde, week hij in 1787 uit, doch keerde in 1795 na de omwenteling terug, werd al spoedig lid der Nationale Vergadering, vervolgens lid van het departementale Gerechtshof te Groningen en stierf als Raadsheer in het hoogè gerechtshof te 's Hage. Deze man, ofschoon meer wijsgeer en rechtsgeleerde dan dichter, schreef de volgende dichtstukken: *De zedelijke natuur in verband met de burgerlijke maatschappij* (zonder naam) Amst. 1770; *Proeve op de gezelligheid*, in 4 zangen (zonder naam), Gron. 1787; *Gods wijsheid in zijne werken*, met goud bekroond door 't Leidsche dichtgenootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen*; *Het ijdele des waans omtrent de grootheid en bestemming der menschelijke kenvermogens*, 4 zangen, welke stukken met meer andere te vinden zijn in zijn *Wijsgeerige en Dichtlievende Mengelstoffen*, Gron. 1811. Voorts vindt men van hem nog eenige verspreide gedichten in verschillende andere werken.

Badon (*Johannes*), geb. te Leiden 1706 en overl. te Vlaardingen in 1790, waar hij Raad en Burgemeester en Ontvanger der Convoien en Licenten was, was gehuwd met **Ghijben** (*Klara*). Zij beoefenden te zamen

de poëzie en na haar dood gaf hij hun beider dichtstukken uit onder den titel van: *Mengeldichten van K. Ghijben en J. Badon*, Dordrecht 1756; *Mengeldichten en Bijtschriften van J. Badon*, Leiden 1783.

Badon Ghijben (*Jan Karcl*) geb. te Arnhem 23 Sept. 1805, achterkleinzoon van den hierboven genoemden Badon, conrector te Hoorn, later te Arnhem. Deze uitstekende geleerde sloeg somtijds de hand aan de lier, doch was moeilijk te bewegen zijn dichtelijke producten algemeen te maken. Bekend zijn: *Op een slapend kind* (*Drentsche Almanak*) 1829; *Chassé aan de zijnen en het vaderland* teruggegeven 1833; en in proza: *De val van het Kasteel van Antwerpen*. Hij stierf te Arnhem 18 Febr. 1843.

Badts (*Hendrik Augustijn de*), geb. te Poperinge op 10 December 1837, studeerde als geestelijke en werd onder-pastoor der Onze-Lieve-Vrouwenkerk te Brugge. Hij schreef een Latijnsch werk, leverde bijdragen in het West-Vlaandersch tijdschrift *Rond den Heerd* en gaf afzonderlijk uit: *Leven van den heiligen Job, voorbeeld van aller-grootste verduidelijking en bijzonderen patroon tegen allerhande gezevellen en zweeren*, Kortrijk, 1872.

Baelden (*Hendrik Desideer*) te Bulscamp, bij Veurne, geboren op 29 October 1851, studeerde de burgerbouwkunde aan de Hoogeschool van Gent en bekam met zijn diploma van burgerlijk ingenieur het ambt van ondersektie-overste bij den staatsspoorweg te Antwerpen. Hij leverde bijdragen in de studenten-almanakken en schreef: *Galilei, dramatisch gedicht*, Gent, 1874; *De Priester in het Huisgezin, dramatisch gedicht*, Gent, 1876; *Varli de Zanger, drama in drie bedrijven en in verzen*, Gent, 1881; *Christina Borluut, drama in vijf bedrijven en in verzen*, Gent, 1886.

Baerdt van Sminia (*Hobbe*) geb. 30 Sept. 1797 te Leeuwarden, studeerde in de rechten te Groningen, werd grietman van Tietjerksteradeel en beoefende de aloude geschiedenis van Friesland. Hij overleed 25 Juli 1858. Hij schreef: *Geschiedenis van de onlusten tusschen de Schieringers en Vetkoopers in Friesland door A. v. H. (Hobbe V Sminia A)*, 1827; *Nieuwe Naamljst van Grietmannen, met geschiedkundige Aanteekeningen van de vroegste tijden af tot 1795*, Leeuw. 1837; *Wandelingen van mijnen oud-oom den opzichter door een gedeelte van de provincie Friesland, bevattende eene plaatselijke en geschiedkundige beschrijving van de merkwaardigheden der Grietenij Tietjerksteradeel. Uit de nagelaten papieren van een Dorpspredikant,*

bijeen verzameld door H. van Rollema (psd.), Leeuw. 1841. Voorts leverde hij bijdragen voor geschiedenis en oudheidkunde in de *Leeuw. Cour.*, in den *Frieschen Volksatmanak* en in de *Vrije Vries*.

Baerland (*Michiel van*) was secretaris van zijne geboortestad Goes. Hij gaf twee dichtbundeltjes in 't licht: *De Uytmuntende Dorimena; uytzingende Verscheide Mengelrijmtjes, ter eere van de Goesche Terpsichore*, Dordrecht 1662; *Mengeldichten*, Dordrecht 1658.

Baerle (*Kaspar van*) of *Casparus Barlaeus* geb. te Antwerpen 12 Febr. 1584, waar zijn vader griffier was, doch die zijne woonplaats verliet na de verovering van die stad door Parma (1585). De oude van Baerle vestigde zich te Zalt-Bommel, waar hij het rectoraat aan de Latijnsche scholen bekleedde en zijn zoon de eerste opleiding genoot. Op nog jeugdigen leeftijd trok de jonge van Baerle naar Leiden, waar hij als leerling van het Statencollege onderwijs genoot in de godgeleerdheid. In 1609, na volbrachte studie, kreeg hij een beroep als predikant te Nieuwe Tonge; drie jaar later werd hij tot onderregent in het Statencollege te Leiden aangesteld, aan welke betrekking in 1217 die van hoogleeraar in de Logica aan de hoogeschool werd toegevoegd.

Intusschen had hij in de geschillen tusschen Remonstranten en Contra-remonstranten de zijde der eersten gekozen en dezen met zijne pen verdedigd. Dit kostte hem in 1618 het verlies van zijn beide betrekkingen. Van Baerle trok nu buitenslands, legde zich op de medicijnen toe, en werd te Caen in Normandië tot doctor in de geneeskunde bevorderd. In 1623 vinden wij hem weer te Leiden, zich generende met het les geven in philosophie en andere wetenschappen, tot dat hij eindelijk in 1631 als hoogleeraar in de wijsbegeerte en welsprekendheid aan de doorluchtige school te Amsterdam werd benoemd. Hier was hij de rechte man op de rechte plaats; hij nam zijn ambt met ijver en nauwgezetheid waar, tot aan zijn dood 14 Jan. 1648, na de beide laatste jaren van zijn leven aan hypochondrie geleden te hebben.

Van Baerle heeft zich vooral een grooten naam gemaakt als Latijnsch dichter; zijne niet zeer talrijke Nederlandsche gedichten, gedeeltelijk te vinden achter de Nederlandsche vertaling van zijn *Oratiën*, gedeeltelijk in andere dichtbundels verspreid, zijn in 1835 bijeengebracht en uitgegeven door Samuel Schull onder den titel van *Poëzie van C. van Baerle*, met een levensbericht, Zierikzee, 1836.

Baers (*Joannes*) geb. te Bergen op Zoom, werd in 1605 predikant te Scherpenzeel, in 1610 te Fijnaart en in 1619 te Vreeswijk. Op verzoek van de West-Indische Compagnie ging hij in 1625 als predikant naar Pernambuco in Brazilië. Na zijne terugkomst in 1632 werd hij predikant te Zoest tot 1645. Hij stierf in 1653. Hij schreef: *Olinda ingenomen*, Amst. 1630, *Cornu copiae d. i. een boek van allerlei materiën te Amst. gedrukt tot kost en last van den Auteur*, 1648.

Baert (*Laureis*), geboren te Brugge en aldaar in 1550 overleden, was in zijn tijd een bekend dichter, doch de meesten zijner werken zijn verloren geraakt. In 1539 verschenen evenwel te Antwerpen twee zijner godsdienstige gedichten *Leyden* getiteld.

Baert (*Pascal*) Minderbroeder te Gent, schreef *Reizen naar het heilige land en Rome*. Gent, 1867.

Baeten (*Jan*) te Turnhout geb. 5 September 1817, bezocht de Latijnsche school aan het college zijner geboortestad en werd 19 September 1840 tot priester gewijd. Daarna volgde hij de hoogere studiën aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij 29 Juli 1844 tot licentiaat in de godgeleerdheid werd bevorderd. Vervolgens toog hij voor een paar jaren naar Rome en vestigde zich toen te Antwerpen als onderpastoor der hoofdkerk. Als geestelijke bekleedde Baeten voorname ambten te Antwerpen en te Mechelen, alwaar hij als pastoor der O. L. V. Kerk overleed op 2 December 1883. Van hem zag het licht: *Verzameling van naamrollen betreffende de Kerkelijke geschiedenis van het aartsbisdom van Mechelen door J. B. Mechelen*, drie deelen.

Baets (*Peter de*), te Gent geb. 12 Februari 1825, studeerde aan de Hoogeschool zijner geboortestad en werd advocaat bij het Hof van Beroep te Gent. In 1854 werd hij gekozen tot lid van den gemeenteraad, doch nam zijn ontslag in 1857. Het arrondissement Gent koos hem in 1861, 1864, 1870 en 1874 ook tot lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers, waar hij de Vlaamsche Zaak moedig verdedigde tot hij te Gent 1 November 1875 overleed. De Baets schreef tal van artikels in dagbladen en tijdschriften, als het *Taalverbond* en de *Almanakken van het Willemsofonds*. De voornaamste zijner bijdragen zijn: *In eene Dijsselecheze naar Laarne, en Binst de Vacantie*. Behalve eenige vertalingen gaf hij afzonderlijk uit: *Iets over het Brood*, Gent, 1854 en *De vertegenwoordiging der minderheden*, Gent, 1855. Onder het bestuur van Dr. J. F. J. Heremans, P. de Baets en Edw. Campens

verscheen ook het *Leesmuseum, tijdschrift voor letteren, wetenschappen en kunsten*, Gent, 1856—59, 7 dln.

Baets (*Herman de*), zoon van den voorgaande, werd te Gent 8 September 1856 geb. en is thans advocaat bij het Hof van Beroep zijner geboorteplaats. Van hem verscheen: *Wetboek van rechtspleging in strafzaken*. Voorafgaande titel. *Wet van 17 April 1878, met de Nederlandsche vertaling*, Gent, 1878 en *Het Belgische herziene Wetboek van koophandel, met de Nederlandsche vertaling*, Gent, 1879.

Baetslé (*Desideer*), 5 September 1828 te Evergem, in Oost-Vlaanderen geb. en op 18 October 1885 overleden te Gent, leverde in het *Fondsblad* der genoemde stad als mengelwerk: *Verhalen van Reistochten* en in *Noord en Zuid en de Vlaamsche School* tal van bijdragen, waarvan eenige enkel met de beginletters zijner namen zijn ondertekend.

Bagelaar (*Johan*) gaf uit: *De ware Gereformeerde Kristelijke Katechismus*, in 52 klinckedichten, 1694.

Bake (*Laurens*) *Heer van Wulverhorst*, (1650?—1714) een zoon van Justus B. ald., den bekeniden zwager van P. C. Hooft, gaf uit te Amst. in 1682 *Bijbelsche Gezangen*; terwijl zijn *Mengelpoëzij* na zijn dood in 1737 te Amst. het licht zag door de zorgen van L. van den Broek. Bake was lid van het kunstgenootschap, onder den zinspreuk *In magnis voluisse sat est*, dat zich hoofdzakelijk met tooneelpoëzie onledig hield en schreef daarin *Gloorroos en Adelgond*, horders-verjaarspel, Amst. 1748.

Baké (*John*), geb. te Leiden 1 September 1787, studeerde en promoveerde in zijn geboortestad in de letteren, waar hij reeds in 1815 tot buitengewoon en in 1817 tot gewoon hoogleeraar in de letteren werd aangesteld; in 1857 vroeg en verkreeg hij een eervol emeritaat, en overleed te Velp 26 Maart 1864. Hij schreef alléén of in vereeniging met anderen een aantal werken in 't Latijn, waardoor zijn roem als geleerde zeer verbreid werd. In het Nederlandsch schreef hij: *Gedachten over de publieke schuld*, Leid. 1844; *Brief aan Y. D. C. Suermondt over eenige vragen betreffende ons muntstelsel*, Leid. 1845; *Over de vertegenwoordiging der wetenschap*, Leid. 1846; *Brief aan C. A. den Tex over de graanwet*, Leid. 1847; *Over Attisch staatsrecht*, Amst. 1852; *Over de methode van onderzoek naar de echtheid of de onechtheid van de op naam van Cicero gestelde eerste Catilinaria*, Amst. 1859. De beide laatste geschriften zijn overdrukken uit de

Verhandelingen der Koninklijke Academie van Wetenschappen.

Bake (Alexander), geb. te Leiden in 1791, rector te Leeuwarden en daarna in zijn geboortestad, waar hij in 1844 overleed. Hij schreef *Over den roem van het voorgeslacht met betrekking tot de nakomelingschap*, 1824; *Lessen over de Redekunde*, bekroond door de Maatsch. tot N. van 't Alg. 1828.

Bake (Rudolph Willem Jan Cornelis), geb. te Zutphen 18 Mei 1811, studeerde in de rechten en ging na zijne promotie naar Oost-Indië, waar hij in 1838 eerste gezwooren klerk bij den Raad van Justitie van Soerabaya werd; achtereenvolgens was hij zulks bij het Hoog Gerechtshof van Nederl. Indië, in 1842 advocaat en procureur bij den Raad van Justitie van Samarang, in 1846 te Soerabaya, in 1854 procureur bij het Hoog Gerechtshof in Nederl. Indië, en werd in 1860 eervol ontslagen, waarna hij naar Nederland terugkeerde. In datzelfde jaar werd hij Nederl. Consul te Leipzig en in 1864 als zoodanig op verzoek eervol ontslagen; van 1872 tot 1874 was hij Nederl. Consul te Djeddah (Arabië) en overleed te Groesbeek 8 November 1874. Hij schreef: *De doorgraving der landengte van Suez en hare gevolgen voor Nederland en zijne koloniën*, Amst. 1857; *Verhandelingen over den hedendaagschen opstand in Britsch-Indië*, 's Hage 1858; voorts verscheiden brochures over vrijen arbeid op Java, over verhooging van plantloon en andere O. I. aangelegenheden alsmede over de politiek van den dag.

Bakhuizen (H. G. van de Sande) zie **Sande Bakhuizen** (H. G. van de).

Bakhuizen (W. G. van de Sande). Zie **Sande Bakhuizen** (W. G. van de).

Bakhuizen van den Brink (Reinier Cornelis) geb. te Amst. 28 Febr. 1809. Na volbrachte studiën in de letteren, sleet hij vele jaren in 't buitenland, met name in België om de archieven te doorzoeken. In 1849 teruggekeerd werd hij vier jaar later tot Rijks-Archivaris benoemd. Hij was de herschopper van ons geheele archiefwezen, en genoot als zoodanig niet alleen grooten naam in ons vaderland, doch ook in het buitenland. Hij overleed te 's Gravenhage den 15 Juli 1865. Bakhuizen was met Potgieter, Heye, Pol en anderen stichter, en tot 1843 medearbeider van het tijdschrift *de Gids*, dat in 1837 voor 't eerst in 't licht kwam. Later werkte hij mede aan de *Kunsten en Letterb. de Ned. Spectator* (1858-65), de *Tesselschade*, de *Voorlezingen over filo-*

sofie en de Muzen. Hij schreef *Het Huwelijk van Willem van Oranje met Anna van Saksen*, *historisch-kritisch onderzocht*, Amst. 1853; *Overzicht van het Ned. Rijks-Archief*, 1e stuk, 's Hage 1854; *Piscatio, Pêcherie, Visscherij. De ware beteekenis dezer woorden gehandhaafd tegen Prof. M. de Vries*, 's Hage 1858; *Verzameling van onuitgegeven oorkonden en besluiten* (uitgeg. met L. Ph. C. van den Bergh en J. K. J. de Jonge) 1e dl., 's Hage 1857; *Studiën en schetsen over Vaderl. Geschiedenis en Letteren*, 1e dl., Amst. 1860 63; *Isaac le Maire*, een voorlezing, Amst. 1865; *Rede ter nagedachtenis van Mr. John Bake*, Amst. 1864. Voorts vele bijdragen in de *Gids*, zooals *Trudeman en zijn wijf*, *Vondel met Roskam en Rommel-pot*, *Cartons voor de Ned. Geschied. enz.* Van zijn *Studiën en Schetsen* gaf hij zelf Dl. I in 't licht, 1860; Potgieter Dl. II in 1870 en P. A. Tiele Dln. III en IV, 1875—77.

Bakker (Pieter Huizinga) (1712—1801) geb. te Huizinge in Groningerland en overl. te Amsterdam, waar hij een zeer geacht koopman was. Eerst op zijn zestigste levensjaar trad hij als dichter op met een kleinen dichtbundel, die negen jaar later door een tweeden gevolgd werd en waaraan hij in 1790 (allen te Amst.) nog een derde deel toevoegde, allen onder den eenvoudigen titel van *Poëzij van P. Huizinga Bakker*, waarin onder anderen voorkomen: *Bespiegeling der Vaderlandsche stroomen; Amsterdam; Schets van het geschapene en zijne hekel-dichten; Hippus, de kerkpedant; Aan den Hollandschen Scriblerus; de Bruiloftspoëzie verdedigd*. In proza gaf hij uit: *Het leven van Jan Wagenaar* (zijn zwager), Amst. 1776 en *Beschouwing van den ouden gebrekkelijken en sedert verbeterden trant onzer Nederduitsche Verzen* (V Dl. der werken van Letterkunde).

Bakker (Job Augustus), geb. te Rotterdam 4 Sept. 1796 en aldaar ongehuwd overleden 7 Juni 1876, was schilder en leeraar in het teekenen bij het genootschap *Hierdoor tot hooger gedurende meer dan een halve eeuw*. Zijne letterkundige geschriften zijn de volgende: *Proeve in het vak der geschiedenis, wijsbegeerte en letteren*, Rott. 1825; *Beschouwing van de staatkundige instellingen der oudheid in derzelver toepassing op de hedenlaagsche maatschappijen*, Rott. 1825; *Voorlezingen over de geschiedenis der beeldende kunsten bij de oude volken*, 2 dln., Rott. 1833; *Verhandeling over de Socratische gesprekken of beantwoording der Prijzeraag: Welke zijn de kenschetsende eigenschappen door welke de Socratische Gesprekken zich onderscheiden? Waarin bestaat derzelver voortreffelijkheid? En in hoeverre is die schrijfwijze der Ouden ook thans nog bij de behan-*

deling van wijsgeerige onderwerpen aan te prijzen (met zilver bekroond), Leid. 1834; *Verhandeling over de Deutsche Wijsbegeerte sedert de laatste vijftig jaren*, Utr. 1835; *Wijsgeerige verhandelingen over de boven-natuur-, zedekunde en rededogisdienst*, Rott. 1837; *Is de wijsbegeerte teregt gewezen door het geschrift van J. J. Doedes, het regt des Christendoms tegenover de wijsbegeerte gehandhaafd*, Leid. en Amst. 1847. Met J. van Harderwijk Rz. en G. van Reyn gaf hij uit: *Euthymia Bijdragen uit het gebied der zeden- en letterkunde*, 2 stukken, Rott. 1837. Ook was B medewerker aan de *Tijdspiegel*.

Bakker (Th. H.), schreef: *Clara de Chanteuse*, 1881.

Bakker Korff-Hoogeboom (Geertruida Johanna) geb. te Leiden 2 Nov. 1810, wijdde zich eenige jaren aan het onderwijs, doch huwde in 1866 den heer Joh. B. K. met wien zij thans te Amsterdam woont. Onder het pseudoniem Bernarda schreef zij kleine novellen in het Leeskabinet, Europa, de Huisvriend, enz. Later schreef zij de volgende romans, allen te Schiedam uitgegeven: *Een jongste zuster* 1882. *Augusta's roeping*, 1883. *Taco Vaalsma*, 1885.

Bal (Hendrik) een Zuid-Nederlandsch dichter, die in het midden der 15e eeuw te Mechelen leefde. In 1442 ging hij met zijne gezellen naar Lier, waar hij in den Omme-gang op de groote Markt, zijn *Spel van St. Gommaar* vertoonde. Ook op het Liersche Landjuweel van 1466 werden onder zijne leiding nog drie andere zijner *Gedichte Spelen* opgevoerd, waarvoor hij van stadswege beloond werd.

Baldaeus (Philippus) eigenlijk *Filippus* Baelde, geb. te Delft in Oct. 1632, eerst pred. te Batavia, later te Point de Galle op Ceylon. Daarna veldprediker gedurende den tocht van Rijklof van Goens op de kust van Malabar. Later was hij predikant te Jaffanapatnam op Ceylon. In 1666 keerde hij naar 't vaderland terug, werd predikant te Geervliet en stierf aldaar in 1672. Hij schreef: *Beschrijving der Oost-Indische kusten Malabar en Coromandel, benevens het eiland Ceylon*, Amst. 1672 met pl. Achter dit werk treft men eene *Malabaarsche spraakkunst* en een zoogenaamde *Ontdekking van de afgoderij der Heidenen* aan, waarin vele fabelen uit de *Mahabharata*, de *Poerana's* en de *Ramayana* gevonden worden.

Balen Jansz. (Matthys) geb. te Dordrecht 1 Oct. 1611 legde zich toe op de Nederlandsche taal en dichtkunst. Hij overleed 30 Maart 1691. Zijne gedichten zijn nooit

bijeen verzameld, maar verspreid in andere boeken. Hij gaf uit eene *Beschrijvinge der stad Dordrecht, vervat inde haar begin, opkomst, toeneming en verdere Staat*, Dordr. 1677.

Balen (Johan Hendrik van) geb. te Kralingen 8 Sept. 1851 is ambtenaar bij 's Rijks Waterstaat te 's Gravenhage, doch woont te Voorburg. Hij is een der vruchtbaarste schrijvers van den laatsten tijd, die het hinderlijk vindende dat onze jongens voortdurend boeken uit den vreemde moesten hebben als van Cooper, Verne, Aimard, enz. zelf besloot aan 't werk te gaan; daarom verschenen achtereenvolgens: *Onder de Mooren, avonturen van twee officieren in Marocco*. (Binnen 3 weken werden er 1000 ex. van verkocht) 1879; *Stuurman Tromp, wonderlijke avonturen en omzwervingen door de Poolzee en Siberië* 1880; *De roode Paradijsvogel. Eene handelsreis naar Nederlandsch Guinea*, 1880; *In Columbia. Het land van den Vampier en den Brulaap*, 1880; *De krankzinnige violist, of de reis door Afrika*, 1880, en de *Vliegende Hollander. Van zee tot zee*, 1880. Elk van deze zes werkjes, die te Rotterdam uitkwamen, werden geïllustreerd met 12 teekeningen van Ch. Rochussen, en gaven aan den schrijver den naam van den Hollandschen Jules Verne; deze werken kwamen ook uit onder den gezamenlijken titel van *Avontuurlijke reizen door alle werelddelen*. Daarna verschenen te Amsterdam sedert 1881 onder den gezamenlijken titel van *De Nederlanders in Oost en West, te water en te land*, de volgende twaalf werkjes: 1. *De adelborst van de Hollandia of de weg naar de Oost* (1595—1597); 2. *De Avonturiers. De grondleggers van den Nederlandschen handel en de eerste vestiging in de Oost* (1598—1603); 3. *De trompetter van Admiraal Spilbergh. De eerste Nederlander op Ceylon* (1601—1604); 4. *De scheepsjongen van Willem Barends. De Nederlanders aan de Noordpool* (1594—1597); 5. *De avonturen van Jacob Everts. Olivier van Noort. De eerste reis der Nederlanders om de wereld* (1598—1601); 6. *De twee Musketiers. Het beleg van Malakka. De Nederlanders in de Molukken*. (1606—1608); 7. *Lorenzo de Silba. De avonturen van Tholinx en Huydecoper. De Nederlanders in de Molukken en de verovering van de Banda-eilanden en Batsjan* (1608—1610); 8. *De kolonisten. De stichting van de Kaapkolonie door Johan Anthony van Riebeck* (1652—1654); 9. *De Schipbreukelingen. De avontuurlijke reizen van kapitein Willem IJsbrandtsz. Bontekoe* (1618—1650); 10. *De Valkeniers. De Nederlandsche Walvischvaarders van Sneeuwenburg op Spitsbergen*. (1612—1639); 11. *De verovering van Sumatra, Pieter van den*

Broeck in Azie. Jan Pietersz. Coen en de stichting van Batavia. (1618—1619); 12. Een ruiter van de Compagnie. De Engelschen op Amboina. Het beleg van Batavia.

Hierna verschenen: *Iwan Korsakoff, wonderlijke avonturen van twee ontsnapte nihilisten in Midden-Azië, 's Hage 1883, geïllustreerd door Schmidt Crans; De dadels van Khartoem. Reizen en avonturen in het land van den Mahdi, 1884; De Slavenhater, Tooneelen van Afrika's Westkust en reis naar het land der perels, 1885; De koning der tijgers. Reis- en jachtavonturen in Britsch-Indië, 1885; Onder de zeerovers en andere verhalen, 1886; Arabische vertellingen en sprookjes, 1886; Berentand, het opperhoofd der Sioux, 1885; De Panterkat, de beste krijger der Siminolen; een verhaal uit Florida, 1886; allen te Amsterdam uitgegeven.*

Verder schreef hij nog: *De wereld in. De avonturen van twee speelmakkers, Groningen, 1886; De landverhuizers. De groote „Trek” der Kaapsche boren in 1836, Tiel, 1886.* Ook was hij werkzaam op romantisch gebied en schreef: *Adda, de lotgevallen van een slaaf, roman onder het pseudoniem „Kapitein Hendrik Verveen”, Schiedam 1879; Hiram, Geschiedkundige roman uit de laatste regeeringsjaren van koning Theodorus van Abbyssinie, 2 dln., Schiedam, 1880; Jane, Tiel, 1883.*

Zijne wetenschappelijke werken zijn: *De zoogdieren van Nederland, Amst. 1877; De vogels van Nederland, Groningen 1882; Onze vogels of de vogels van Nederland, Gron. 1880.*

In 1881 werd hij redacteur van het *Nederlandsch Majazijn*, hetwelk hij in de beide jaren, dat hij er aan werkte, geheel hervormde. In 1883 richtte hij het *Album* op, een tijdschrift aan letteren en kunst gewijd, welk werk echter niet slaagde. In 1884 schiep hij het *Jonge Nederland*, geïllustreerd tijdschrift voor jongelieden, dat nog bestaat. In 1885 werd hij redacteur van het *Moederland*, weekblad voor de Nederlanders in den vreemde, dat slechts één jaar bestond. Hij gaf vele bijdragen in het *Leeskabinet*, *Nederland*, *Humoristisch Album*, *Bato*, voor 't *Jonge Volkje*, *Kindercourant*, *Lelien* en *rozeknoppen*, *Eigen Haard*, *Album der Natuur*, *Zondagsblad*, *Avondpost*, de *Hollandsche Afrikaan*, enz.

Ball (*Antje*), geb. 18 Februari 1833 te Zoutelande (Walcheren), was sedert hare geboorte blind. Zij woont te Middelburg en dichtte *Geschiedk. en andere dichtstukjes*, Midd. 1850; *Gedichten voor kinderen*, Midd. 1857.

Ballée (*Jan*), schrijver van het bekende gedicht: *De Menschelyke Wysheyd, of den weg des Fortuyns waer in duydelijk word aengetoont hoe ider mensch een vergenoegd*

en gelukkig leven genieten kan, in nederduytsche verssen, door Joannes Ballée, konstgreffier der oudvermaerde en wijdberoemde vrye Reden Gilde der dry Sanctinnen, binnen de stad Brugge, Brugge, 1769.

Ballieu (*Jan*) in de vorige eeuw schoolmeester te Antwerpen, schreef: *Nederduitsche spel- en spraakkunst, waerin niet alleen de waere zuycere spelling deezer taele op vaste gronden geleerd, maer ook de negen deelen der rede zeer naeuwkeurig verhandeld, de wys om de naemwoorden te kryggen, en de tydvoegingen der werkwoorden te maken aengegezen wordt*, Antw. 1792. *Byroegsel van nadere bemerkingen op de grondregels der Nederduytsche spel- en spraakkunst*, Ant. 1792.

Balsen (*Nicolaas Cornelis*), geb. 19 Nov. 1835 te 's Bosch, studeerde te Leiden in de godgeleerdheid, en werd eerst hulp-prediker te Dordrecht, van waar hij in 1865 beroepen werd tot predikant te Langgezwaag; hij overleed aldaar 30 Maart 1884. Hij was voor de rubriek „buitenland” medewerker aan *De Hervorming*, en redacteur van *Mannen van betekenis*, waarin van zijne hand verschenen, de levens van *D. F. Strauss*, *Kingsley*, *Buckle*, *Fr. Deak*, *Groen van Prinsterer*, *Gortschakoff*, *Gambetta*, *George Eliot*, *Garfield*, *Melikoff*, *Alexander II*, e. a. Na zijn dood verscheen van hem: *Dichterleven en levenspoëzie*. Haarlem, 1884.

Bamps (*Anatole*), geb. te St. Truyen, 29 April 1838, studeerde en promoveerde in de rechten, schreef behalve eenige Fransche werken: *Het wereldlijk gebied der pauzen*, Leuven, 1861; *De toestand van België*, Leuven, 1862; en was verder medewerker aan tal van binnen- en buitenlandsche bladen en tijdschriften.

Ban (*Joan Albert*) was een bekwaam toonkunstenaar te Haarlem in 't begin der 17e eeuw. Hij gaf een dichtbundeltje uit in 1643, te Amsterd., getiteld: *Zang-Bloemsel*.

Banck (*John Eric*) geb. te Soerabaya 3 Nov. 1833, werd voor zijne opvoeding naar 't moederland gezonden, studeerde en promoveerde in de rechten te Leiden, deed eene reis naar Java en vestigde zich daarna in den Haag. Hij schreef in 1858: *de Komeet, een zang des tijds*, Amst. 1858; *Mondig, een lied den prins van Oranje toegezongen*, Leiden, 1858; *Zeebellen. Lyrische dichtproeven*, Amst. 1859; *Verspreide Gedichten*, 's Hage, 1868; *Alex jacta est! Een laatst woord aan de leden der eerste kamer der St. Generaal*, 's Hage 1872; *Atchins verheffing en val, met hist. tijdr. en een oud kaartje der reede van Atchin*, Rott. 1873.

Bange (*Jean Jaques*), geb. te Amsterdam 2 Januari 1784, studeerde te Göttingen, was eerst twee jaren hulpprediker bij de Evang. Luthersche gemeente te Amsterdam, daarna achtereenvolgens predikant te Wildervank, Delft en Sappemeer, waar hij 15 December 1859 overleed. Hij schreef: *Heben onze afgestorvenen kennis van en invloed op ons lot op aarde*, Gron. 1825; *Bloemlezing uit Hoogduitsche dichters in Nederlandsche verzen overgebracht*, Gron. 1832 (2e druk, Yalt-Bomm. 1836); *Het boek der natuur opengelegd voor alle vereerders van God en Godsdienst*, Gron. 1841; *Tafereelen uit de ondervinding van een dorpspredikant*, Gron. 1842; *Vroolijke Lectuur, gedichten*, Gron. 1856; *Onsterfelijkheid en wederzien*, Gron. 1859.

Bange (*Jacobus Johannes Henricus*), zoon van den voorgaande, geb. te Wildervank 9 April 1816, was eerst Evang. Luthersch predikant te Leerdam en is thans als zoodanig werkzaam te Sappemeer. Hij schreef: *De Komeet van 1858*, Veend. 1859; *Mijn staf op den levensweg*, Gron. 1864; *Onze Christelijke feestdagen*, Gron. 1867; *Levensbeeld van prof. C. F. Gellert, in den vorm eener novelle*, Gron. 1870; *De luchtvaart in hare wording en ontwikkeling*, Gron. 1875. Voorts nog een vertaling uit het Hoogd.

Banning (*Henricus Adrianus*) geb. te Utrecht 25 Aug. 1818, was vroeger werkzaam aan de redactie van het *Dagblad de Tijd*, doch is sedert 1867 Hoofdredacteur der *Katholieke illustratie*, en sinds 1876 Directeur-Hoofdredacteur der Maatschappij van dien naam. Behalve een aantal novellen in verschillende tijdschriften schreef hij: *De beeldstormer en zijn dochter* 1862; *Ko Folkes een Amsterdamsche geschiedenis* 1867; *De heks van de Amersfoortsche heide* 1867; *Drie eeuwen geleden*, 1898; *Passiebloemen in Kennemerland geplukt* 2 dln. 1868 (bekroond); enz. Onder den algemeenen titel van *Gezamenlijke novellen en vertellingen van H. A. Banning* zijn reeds vier deelen verschenen, waarin opgenomen zijn: 1. *Uit het verleden, Utrechtsche novellen*; 2. *Oude kennissen, vier novellen*; 3. *De familie Walkes. Een kijkje in de hedendaagsche samenleving*; 4. *de Heks*; 5. *Ko Folkes*; 6. *Twee zusters*; 7. *Cecile, eene bladzijde uit het boek der revolutie*; 8. *Drie eeuwen geleden*; 9. *De beeldstormer en zijn dochter*; 10. *De beeldstormers van 's Hertogenbosch*. Met nog zes deelen zal deze uitgave compleet zijn. Al de bovenstaande werken werden te 's Hertogenbosch gedrukt.

Bara (*Jan*) leefde in de tweede helft der 17e eeuw te Amsterdam en schreef vier

tooneelstukken: *de herstelde vorst of gelukkig ongeluk*, Amst. 1650; *Gatteno en Alimene of verdoemde ontrouwe*, Amst. 1656; *Hel en Hemel*, Amst. 1658; *Ikken jeniet, kluchtsp.*, Amst. 1664; *'t Verslingert Moekroesje*, Amst. 1668. Vooris zond hij in 't licht: *De godvruchtige verklikker met andere dichtea*, Amst. 1656. Zijne tooneelwerken zijn herdrukt in 1747 te Amsterdam.

Barbaz (*Abraham Louis*) geb. te Amst. in 1770 en aldaar gestorven 14 Juli 1833, waar hij boekhouder van het nachtwezen was. Hij schreef behalve vele vertalingen van werken uit het Fransch de volgende oorspronkelijke werken, allen te Amsterdam uitgegeven: *Philoctetes op het eiland Lemnos*, Treursp. n. h. Gr. van Sofokles, Amst. 1793; *De nieuwsgierige*, blijsp. 1793; *de Vrede*, dichtst. 1794; *de Gelijckheid door den burger A. L. B.* blijsp. 1795; *Vaderlandsche lierzangen op de omcenteling in den jare 1795; de Tempel der Vrijheid*, in 3 zangen, 1796; *De Scythen*, treursp. n. h. Fr. van Voltaire 1796; *Elmire de Villarez*, treursp. 1799; *Lierzang op de landing en den afstogt der Engelschen en Russen*, 1799; *Washingtons overgang ter onsterfelijkheid*, lofzang 1800; *Andromaché*, treursp. 1800; *Barnewel*, tooneelsp. uit het Eng. 1800; *Ofis*, treursp. naar het Fr. 1800; *Herzilia*, treursp. 1800; *Makin of de ontd. van Madera*, tooneelsp. 1800; *de Huwelijksliefde of de ware grootheid*, tooneelsp. 1801; *Fabelen en Vertelsels*, 1802; *De triomf van den poët of de verrassing*, blijsp. 1801; *Blanca en Montecassin of de Venetianen*, treursp. naar het Fransch van Armand 1802; *Aan Bonaparte*, bij gelegenheid van den algemeenen vrede, 1802; *de Mensch, maakt en gekleed*, 1803; *de Wijsgeer of de redele Menschenhater*, tooneelsp. 1803; *de Abderiten of de drift tot het Schouwtooneel*, 1804; *de Zegen des menschedoms door de Koepok-inenting*, dichtstuk 1805; *Kosroës koning van Perzië*, naar het Fransch, *Offerande der vrouwen aan de zindelijkheid*, dichtstuk, 1805; *Het tooneelvermaak*, hekel-dicht, 1806, 2e dr. 1825; *Campagne des trois Empereurs*, Fr. en Holl. 1806; *de Ligtzinnige of de gevaren der onbedachtzaamheid*, blijsp. 1807; *Amsterdam bij nacht beschouwd*, boertig dichtstuk, 1807; *De hooraardige*, blijsp. naar het Fransch van Destouches, 1808; *De waardigheid der Hollandsche natie in tegenspoed, met betrekking tot kunsten, wetenschap en fraaije letteren*, dichtstuk, 1808; *De oorlog om twee letters*, boertig heldendicht, 1809; *De tooneeldichtkunst*, in 6 zangen, 1810; *'s Werelds bedrog op het Zedelijke Blanketsel*, hekeldicht, 1810; *Mengelwerken in Nederd. en Fr. verzen* 1810; *de Bediller*, blijsp. 1812; *Sigismundus of het leven is een droom*, treursp. 1813; *Helena of*

de oorsprong des Trojaanschen krijgs, treursp. 1814; *De algemeene Vrede, oorsprong van Nederlands geluk*, lierdicht, 1814; *Tooneel-parodiën of hekelspellen*, 2 dln. 1816; *Overzicht van den staat des Schouburgs in ons Vaderland*, 1816; *Wandeling langs den Ykant te Amst.*, dichtmatig tafereel, 1816, 2e dr. 1828; *Nieuwe Fabelen*, 1816; *Don Louis de Vargas of de edele wreker*, treursp. 1816; *de Logenaar*, blijsp. 1818; *het Feest van Thalia*, 1818; *Dichterlijke Bloemhof*, 1818; *Johanna, Koningin van Napels*, treursp. u. h. Fr. 1818; *Osnar, koning van Grenada*, 1819; *Saul, eerste koning van Israël*, treursp. 1819; *Hulde aan het Opperwezen*, Fr. en Holl. 1820; *Vergelijking der Nederd. en Fr. talen, met betrekking tot de fraaije letteren*, 1821; *Lof van Neerlands burgerstand*, dichtstuk, 1821; *Weelde en Verral of Amsteld. Parijs*, hekeldicht 1825; *Apollo of de geestenoorlog*, hekeldicht in 12 zangen, 1825; *Gedenkzuil voor Neerlands grootste Tooneel-kunstenaars Wattier Ziezenis*, 1827; *Mas-Aniello of Napels in de war*, boertig heldendicht in 10 zangen, 1828; *Gedenkzuil voor A. Snoek*, 1828; *Ernst en boert of verzameling van losse dichtstukken*, 1830. Onder zijne goede vertalingen behooren de *Fabelen en Vertelsels van Florian* (uitgeg. met P. G. Witsen Geysbeek); de *Jaargetijden* naar St. Lambert en de *Henriade* van Voltaire. In 1812 verscheen zijne *Nieuwe Tooneelpoëzie*, 4 dln., en in 1825 zijne *Dichterlijke Herfstvruchten*.

Barbonus (Johannes) vereerde Frederik Hendrik op zijn verjaardag in 1646 met *LXII Morale Sinne Beelden*, enz. *Makende alsoo, uitdrukken ende begrypende het getal deser Sinne-Beelden, het getal syner jaren*. Het boekje bevat vrij aardige plaatjes, waaraan ter verduidelijking Latijnsche spreken en Nederlandsche versjes zijn toegevoegd. Barbonus was zeer bevreesd dat de prins zijn 63e jaar niet ten einde zou brengen, want hij geloofde aan moordjaren. Zijn voorgevoel werd in dit geval bewaarheid: de Prins stierf in 1647, oud 63 jaar en 44 dagen.

Bardin (August, Michiel) te Brugge geb. 11 Augustus 1828, was secretaris der stad Blankenberghe en overleed te Antwerpen op 5 Juli 1876. Hij schreef een vijftal Fransche werkjes en gaf in het Nederlandsch uit: *Verhandeling over den oorsprong en de geschiedenis der stad Blankenberghe*, Brugge, 1863.

Barentsz (J.) schreef een tooneelstuk getiteld: *Buchelioën, 't kaboutermannetje*, 1665.

Barger (Johan), geb. te Amsterdam 8

December 1853, studeerde aldaar in de theologie en is thans predikant te Garnwerd en Oostum. Hij schreef: *Bloesems en Knoppen*, Amst. 1875.

Barkley (H. C.) schreef: *Uit mijn jongensjaren*, Gouda 1879.

Barneveldt (mogelijk een pseudoniem) schreef: *Een eenig kind. Schets uit het dagelijksch doen*, Rott. 1851; *De sluijer. Twee verhalen*, Rott 1852.

Baron (Johannes Zacharias) letterzetter te Leiden, in 't midden der 17e eeuw, zond de volgende tooneelstukken in het licht: *Rododaphnée ofte Persiaensche Heldinne*, treursp., Leiden 1651; *Klucht van Lichthart en Aersgat zonder zorg*, Leiden 1653; *Konstantijn en Elisea, treur-, blij- endendspel*, Leiden 1656; *Het beleg van Leyden*, Leiden 1659; *Klucht van Kees Louwen of de geschoren boer*, Leiden 1667.

Bartelink (Anthony) leefde in de tweede helft der 18e eeuw en schreef: *Enkhuizen of Grondsteen tot vrijheid, gelegd door de Heeren P. L. Buyskes, P. J. Semeyns, J. D. Brouwer en anderen, die den 21 May 1572 d'aringmaagd van het Jok van Spanje verlost, op het tweede Eeuwegetyde, plegtig zoo van Stadsweegen als by de Burgery geviert den 21 May 1772 en in tooneeldigt gebragt*, Enkhuizen, 1772.

Bartelink (Jan) een broeder van den voorgaande (?) gaf eene beschrijving van de *Beemster kermis* in 2 zangen, Leyden 1774, in den trant van Rotgans' *Boerenkermis*.

Bartjens (Willem) geb. te Amsterdam in 1550 (?) heeft zich door zijn cijferboek een grooten naam gemaakt en was van 1618 tot 1638 Fransche schoolmeester te Zwolle waar hij in dit laatste jaar overleed. Hij schreef van tijd tot tijd versjes, die echter niet verzameld zijn. Voor *K. van Manders Schilderboek* (1618) vindt men er een van.

Bartoën (Jan), Zuid-Nederlandsch dichter der 15e eeuw. In 1482 schreef hij: *Clachte op de doodt van Anthonis de Rooreve, gestelt by wijlent Jan Bartoën, zijnen medegheselle, in tijde voorleden*. Dit stuk is opgenomen door Willems in zijn *Belgisch Museum*, D. IX, blz 195.

Barueth (Joan) geb. te Breda in het jaar 1708, was predikant te Hoogwoude, te Charlois en te Dordrecht, waar hij den 27sten Aug. 1782 overleed. Zijn onaangetuigd humeur veroorzaakte hem veel onaanname en wikkeld hem in

menigen pennestrijd, vooral op godgeleerd gebied. Van zijne talrijke werken zullen wij alleen slechts die opnoemen, welke in den engeren zin des woords tot letterkunde kunnen gebracht worden: *Historie van het stadhouderschap der Heeren Prinzen van Oranje*, hoogstnoodig tot bevaring van de vrijheid in de Kerk en Burgerstaat, Dordr. 1765; *De Historie van den Heiligen Diaken Stephanus in XXVII kerkreden.* Met bijgevoegde Aanmerkingen uit de Historie en Letterkunde, Dordr. 1770; *Hollands en Zee-lands Jubeljaar of Twee honderdjarige Gedachtenis der heuchelijke verlossing van het Spaansche jok en grondlegging van Neerlands republiek in het jaar MDLXII*, onder het wijs beleid van Willem I, Prins van Oranje, met eene plaat, Dordr. 1772.

Bas (*François de*) geb. te 's Hage 10 Sept. 1840, werd voor den krijgsdienst opgeleid en in 1860 tot officier bij de cavallerie aangesteld; hij doorliep de verschillende officiers-rangen en is sedert 1885 Majoor-en-Chef van den staf bij den Inspecteur van zijn wapen. Hij schreef: *Het oordeel van den heer de Roo van Aldeverelt omtrent de cavallerie wederlegd door eenige huzaren-officieren*, 's Hage 1868; *Opceekking tot de tactische oefeningen op de kaart*, 's Hage 1869; *Het stadsreinigingstelsel van Liernur en zijne uitvoerbaarheid in Nederland*, 's Hage 1870; *De organisatie der cavallerie bij de wettelijke regeling onzer strijdkrachten*, 's Hage 1872; *Het korps rijdende Artillerie (psdnieu Ajax)*, 's Hage 1877; *Prins Frederik der Nederlanden en zijn tijd*, 's Hage 1884 en volgende jaren. Dit laatste werk, dat eigenlijk de Nederlandsche geschiedenis der laatste honderd jaren bevat, zal in vier deelen compleet zijn. Hij schreef een werk in het Fransch over den Deenschen oorlog in 1864 en een in het Engelsch (niet in den handel) over het reproduceeren van kaarten en platen; verder vertaalde hij een paar krijgskundige werken uit het Engelsch en Hoogduitsch. Ook schreef hij een groot aantal artikelen in den *Nederlandschen Volksalmanak*, den *Militairen Spectator*, in de *Verslagen der vereeniging tot beoefening der krijgswetenschap*, *Eigen Haard*, *Gids*, *Indischen Gids*, *Huisvriend*, in de werken van het *Historisch Genootschap te Utrecht*, *Economist*, *Tijdschrift van het Aardrijkskundig genootschap*, *Tijdschrift van het kadaster*, en in een paar Fransche en Hoogduitsche tijdschriften.

Basel (*W. H. Senn van*) schreef: *Schetsen uit Siam*, Amst. 1880.

Baseler (*Willem*) leefde in het midden der 17e eeuw te Leuven, zijne geboorteplaats.

Bij gelegenheid van het jubelfeest van het H. Sacrament maakte hij een zinnebeeldig tooneelspel, dat door zuiverheid van taal en schoonen versbouw uitmuntte; het was getiteld: *Segheprael der oncinbre Kercke, gegrondvest op den onbrekelycken pilae der diepe verholentheit van het waerachtich lichaem en het waerachtich bloet van God mensch geworden, berustende in schyn van brood en wijn. Op de drye-hondertjarighe feeste van het H. Sacrament van mirakel, in de Kercke der Eerw. P. P. Augustynen binnen Loren, Leuven, 1674.*

Basellus (*Jakob*) was predikant te 's Hertogenbosch. Vermoedelijk is hij de eerste predikant te Vlissingen geweest, van waar hij naar Vlaanderen ging om er de hervorming te prediken; althans hij was in 1584 te Brugge. Later ging hij naar Enkhuizen, Leiden, en in 1586 naar Voorschoten, en eindelijk naar Bergen op Zoom. Behalve een Latijnsch werk over het beleg der laatste stad, schreef hij: *Historisch verhaal, inhoudende zekere notable exploits van oorlog in de Nederlanden, sedert het oprichten van de Compagnien der Gouverneurs en Ritmeesters Paulus en Marcellis Bax*, Breda 1615.

Basellus (*Jacobus*) zoon van den voorgaande, werd te Leiden geboren en in 1646 predikant te Kerkwerpe, waar hij in 1661 overleed. Behalve een Latijnsch werk over de Hervorming, schreef hij: *Nederlands merkwaaardigste Gebeurtenissen sedert het jaar 1000 tot keizer Karel V*, 2 dln., Amst. 1753.

Basse, (*Elisa*) zie **Mather**.

Bassecour Caan (*Jhr. J. J. de la*). Zie **Caan** (*de la Bassecour*).

Bast (*Amand Fidelis de*) geb. te Gent in 1782, was ambtenaar bij het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen en overleed in zijne geboortestad 9 Juni 1848. Hij leverde *Geschiedkundige beschrijving van het oude Sassche kanael*, Gent, 1827; *Historische beschrijving van het paleis der hogeschool te Gent. Belegging der stad Gent*, 1644, in het *Belgisch Museum*, 1845; *Minnevrack, romantisch verhaal uit de Gentsche geschiedenis*, in de *Vaderlander* van 1848.

Bast (*Martinus de*) geb. te Gent 12 Oct. 1753 en aldaar overleden 11 April 1825, was pastoor van de St. Nicolaaskerk in zijne geboortestad en kanunnik van de St. Pharahilde en St. Bavokerken aldaar. Hij was een oudheidkundige en geschiedschrijver; zijn meeste werken echter werden in het Fransch opgesteld; overigens was hij een

zeer welsprekend man, van wien verscheidene *Rederoeringen* in het Nederlandsch te Gent ten jare 1788 en 1804 afzonderlijk gedrukt werden.

Bastert (*Christiaan Nicolaas*) gestorven 19 Juni 1806 te Amsterdam in den bloei zijner jaren, deed zich het eerst als dichter kennen door zijne gelegenheidsdichten. Spoedig werd hij opgemerkt als een jongeling van voortreffelijk aanleg. Er zijn van hem negen dichtstukjes voorhanden in Uylenbroeks *Kleine Dichterlijke Handschriften*. Voorts het dichtstuk *Kunst en Vriendschap, de waardige Genoegens voor den redelijken mensch*, Amst. 1806 en *Aan Corn. Loots, op zijn lierzang: de voortreffelijkheid van den mensch, in de beoefening der schoone kunsten*, Amst. 1806.

Basuel (*Philip Clodius*) priester en organist te Mechelen in de XVIIe eeuw. Hij schreef: *Blij-eyndend Treurspel van het leven ende wonderde daaden van den H. Rombout, patroon van Mechelen in zijn negenste gulde*, Mech. 1680. *Droevige Tragedie*, Antwerp. 1680; *Het verlost Neupoort van de belegering, geschied 1489, speelsgewijs vertoont binnen dezelve stad op den 24 en 30 Junij 1681*, Brugge, 1681; *Brusselsche Heerlyckheydt ofte honderdjarige Jubilé van het allerheiligste sacrament van Mirakelen*, Brussel, 1685.

Bataille (*F. J.*) schreef: *Dierik Martens of de taelzuil van Aelst en Alde van het Netherland*, Gent, 1848; *Arnold en Clara van Aelst, historisch tafereel uit de XIV eeuw*. Aelst, 1849.

Baten (*Karel*) Gentenaar uit het laatst der 16e en het begin der 17e eeuw, een geneesheer, die tijdens den opstand tegen Spanje de vlucht nam, doch later terug keerende zich te Dordrecht vestigde. Hij schreef: *Van de siele des menschen, ende van de onsterffelickheydt des menschen siele*, Dordr. 1601.

Baudartius (*Wilhelmus*) geb. 13den Febr. 1565 te Deinze in Vlaanderen. Zijne ouders beleden den Hervormden godsdienst en verlieten daarom bij Alva's komst de Nederlanden, om zich naar Engeland te begeven, waar zijn vader kwam te sterven. Toen er rustiger tijden aanbraken, in 1577, vestigde zich B. met zijne moeder te Gent en bezocht hij in 1585 de Hoogeschool van Leiden en later die van Franeker. Na eene korte uitslandigheid werd B. predikant te Kampen, daarna te Lisse, eindelijk te Zutphen en onderscheidde zich als een heftig aanhanger van de Contra-Remonstranten. Op de synode van Dordrecht benoemd zijnde tot een

der vertalers van den Bijbel, vestigde hij zich in 1626 metterwoon te Leiden. Hij stierf in 1640. Behalve veel theologische werken schreef hij: *Brugloftspiegel doe Graeff Lodewijk Gunter van Nassau te Arnhem troude Anna Margrieta, Gravinne van Manderscheyt, nagelatene weduwe van den Grave van Brouck*, 1601; *Historisch Verhael van den aanslach en het innemen der clecke doch niet des Casteels van Bredevoort door den Spaenschen oversten Guillelmo de Verdugo*, 1691; *Morgencuekker der vrije Nederlandsche Provincien*, naderhand in een ander formaat en onder een anderen titel: *Spiegel der Jeucht*, herdrukt 1610; *Eygentlycke Beschryvinge Der Vrije Nederlandsche Provincien*, Arnhem 1615 (zijnde de omwerking van Jeanle Petit's *Nederlandsche Republycke*); *Wieghe ofte afbeeldinge hoe de Spaensche en Paepsche Princen door haere listicheyt alle Coningen en Princen in slaape wiegen* (in rijn gemaakt) 1615; *de Nassausche Oorloghen*, deurgaens met copere plaeten, Amst. 1616; *Memoryen, ofte cort Verhael van de Gedenckveerdigste so kerkclike als wereldclike Geschiedenissen*, 2 dln. fol. 1624; *Velau's Vastelavontspel, ofte cort verhael van den Alarm die op Vastelavont in de Velau (Veluwe) geweest is*, 1624. Voorts nog eenige rymen ofte verssen op het Nederlandsche Caertgen bij Jodocus Hondius gesneden en gedrukt; *Rymen op de plaeten van de Historie Josephs*.

Baudet (*Pierre Joseph Henry*) geb. te Zwolle 4 April 1824, was van 1851 tot 1866 leeraar, later Directeur van de technische school te Utrecht; in het laatstgenoemde jaar werd hij leeraar aan de Rijks Hoogere Burgerschool te Utrecht, waar hij 16 Mei 1878 overleed. Hij schreef: *Leven en werken van Willem Jansz. Blauw* (door het Prov. Utr. Genootschap met goud bekroond) Utrecht 1871; *Beschrijving van de Azorische Eilanden, en geschiedenis van hunne volkplanting uit Belgisch oogpunt beschouwd* (door het Aardrijksk. genootsch. te Antwerpen met goud bekroond) Antwerpen, 1879.

Bauduin (*Hippoliet Karel*) 7 Mei 1806 geb. te Brussel, waar hij bestuurder was van het krijgshospitaal. Hij leverde vele bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: *Ons Vlaamsche Vaderland 1830—1870, De Steden*, Gent, 1877.

Bautken (*Lieren*), was in de eerste helft der 16e eeuw kapelaan van de Rederijkerskamer St. Barbara te Gent. Hij schreef een gedicht getiteld: *De waerachtighe gheschiedenisse van alle gheloofveerdighe saken van den alderonverwintlicksten ende aldermoghensten Keyser van Roemen, Carolus V, Coninck van Spangnien, enz. met allen gheschiedenissen die*

binnen onsen tyden hier ende in andere landen gheschiet zyn, beginnende van den jare 1500 tot den jare 1564, Gent, 1564.

Bauwens (Cornelis A.) in 1779 geb. in Sas van Gent, vestigde zich vroegtijdig te Lier, waar hij stadsonderwijzer werd en overleed op 23 Augustus 1824. Gedurende de Fransche overheersching stelde hij ijverige pogingen in het werk om het Nederlandsche tooneel en de dichtkunst te doen bloeien. Onder zijne treurspelen zijn bekend: *Cleomire*, *ersteld Pheniciën of de zegepralende Godsdienst*; *Gabinia*; *Adelson en Salvinie*; *St. Gomar*; *De Furie*; *Constantia*, en de blijspelen: *Anselmus en Pasquin*, en *De dwaesheyd der Minnaers*. Hij was stichter van het genootschap: „Kunst en wetenschap” te Lier.

Bauwens (Isidoor), 9 Maart 1855 geb. te Aalst en aldaar sedert 1880 gevestigd als doctor in genees-, heel- en verloskunde. Gedurende zijne studietijd aan de Hoogeschool van Leuven, leverde hij dichtstukjes in de *Letterkrachten* van „Met tijd en Vlijt” en schreef hij een uitvoerig *Verslag over de werkzaamheden van het Studentengenootschap, 1877—1878*, Leuven, 1878. Verder gaf hij uit: *Iwein van Aalst, geschiedkundig verhaal* (1128), Aalst, 1886; naar hetwelk hij bewerkte: *Iwein van Aalst, groot lyrisch drama in drie bedrijven, muziek van Gustaaf Paape*, dat herhaalde male ten schouwburge der stad Aalst werd opgevoerd.

Bavegem (Jan Baptist van), geb. 1 Augustus 1801 te Baesrode (Oost-Vlaanderen), ging in den geestelijken stand; hij werd pastoor te Zwijndrecht, in het bisdom Gent, en bestuurd van het college te Dendermonde, en was later pastoor te Beveren in 't land van Waas, waar hij 21 Mei 1877 overleed. Hij schreef: *Levensschets van den E. Heer Michiel Frans Cop, pastoor van Zwijndrecht door de Jacobijnen verzonden in ballingschap na de Guyane, waer hij is bezweken*, 1800; *Hansken de pakkedrager, of dag-register der voornaemste voorvallen in Frankrijk en in België van 1709 tot 1801*, 4 dln.; *Martelaarsboek der Belgische geestelijkheid tijdens het bestuur der Jacobijnen van 1792 tot 1802*, 2 dln.; *Register der voornaemste voorvallen en Dekreten van 1789 tot 1801*, Mechelen.

Bax (Dirk) geb. te Rotterdam 17 Febr. 1793, was achtereenvolgens predikant te Eck en Wiel, Brielle en Zutphen. In April 1837, te Rotterdam gelogeerd zijnde, kwam hij jammerlijk om het leven. Waarschijnlijk te bed liggende, schijnt hij, al lezende, te zijn ingeslapen met dat gevolg dat zijn klee-

ren door de vlam van de kaars in brand geraakten. Zijne *Nagelaten Gedichten* vormen een kleinen bundel in 1838 te Zutphen uitgegeven.

Beaufort (Liere of Liorinus Ferdinand de) geb. 9 October 1675, in het fort St. Anne, in 't land van Hulst, stamde af van een geslacht herkomstig uit Anjou. Hij was eerste pensionaris van het Vrije van Sluis, later van Tolen, gecommiteerde Raad en Raad ter Admiraliteit wegens Zeeland. Overleden te Middelburg 9 November 1730. Hij schreef: *Het leven van Willem de I, prins van Oranje, graaf van Nassau, stadhouder en kapitein-generaal van Holland, Zeeland, Utrecht en Friesland, enz. enz.*, 3 dln., Leiden en Middelb. 1732; *Verhandeling over de vrijheid in den Burgerstaat*, Amst. 1737 (beide na zijn dood en zonder zijn naam uitgegeven).

Beaufort (Jhr. Willem Hendrik de) geb. 19 Maart 1845 op den huize de Treek, gem. Leusden bij Amersfoort, studeerde in de rechten te Utrecht, en promoveerde in 1868 op eene dissertatie getiteld: *De verhouding van den staat tot de verschillende kerkgenootschappen*. Gedurende drie jaren was hij als advocaat te Amsterdam gevestigd; na eene reis door Palestina en Egypte woonde hij sinds 1873 op den huize de Treek, waar hij zich met letterkundige en geschiedkundige studien bezig hield. Hij was tot 1886 schoolopziener in het district Reenen; voor Tiel werd hij lid van de 2e kamer der St. Gen.; toen hij niet herkozen werd, werd hij in 1884 lid der 1ste kamer en het volgende jaar voor Amsterdam wederom lid der 2e kamer. Ook is hij mederedacteur van de *Gids* en commissaris in verschillende finantieele ondernemingen. In de *Gids* van 1885 verscheen van zijne hand *Prins of Koning*, dat in 1886 afzonderlijk te Utrecht werd uitgegeven met zincographiën van A. G. A. Rappard.

Beaujean (Sebastiaan Willem) geb. te Looz-la-Ville, in Limburg, 16 Juni 1837, was eerst onderwijzer in zijne geboorteplaats en vervolgens hoofdonderwijzer te Borgloon. Hij schreef: *Nederduitsch taalboek voor de hoogste klassen der lagere scholen voor scholen van volwassenen en voor het lager middelbaar onderwijs*, Tongeren, 1880.

Beaumont (Simon van) geb. te Dordrecht in 1574, was een beroemd rechtsgeleerde en staatsman. Hij bekleedde achtereenvolgens verschillende gewichtige betrekkingen, was afgevaardigde wegens Zeeland ter algemeene vergadering, buitengewoon gezant naar Zweden en Polen, afgevaardigde naar Friesland tot demping der aldaar gerezen

onlusten en van 1634—49 pensionaris van Rotterdam, toen hij zijn eervol ontslag kreeg, met behoud van zijn wedde en zijn titel. De laatste vijf jaren van zijn leven heeft hij waarschijnlijk te 's Hage in werkzame rust doorgebracht. Hij stierf den 20 Juli 1654. Wat Scheltema in zijn Staatkundig Nederland aangaande zijne oneerlijkheid vertelt, berust op een misverstand: niet hij, maar S. van Beaumont Govertsz, werd door den keizer met Ameland beleend en ten koste van anderen verrijkt. Ter verpoozing van gewichtiger bezigheden beoefende hij de dichtkunst en schreef, behalve eenige losse stukjes in de *Zeeuwsche Nachtegaal*, verscheiden verzen, die, tijdens het leven van den vader, door zijn zoon werden verzameld en uitgegeven onder den titel van: *Horae Succissivae. Tytsnipperingen, Rijmen en Verzen*, 1e dr., 's Hage 1638, 2de 1640. In den laatsten druk worden ook Fransche en Latijnsche verzen aangetroffen, benevens enkele fabeldichten, een genre, dat in zijn dagen weinig of geen beoefenaars vond.

Beaumont (Abraham van) schreef *Stichtelijke Mengeldichten*, Haarlem 1743, waarbij ook de *Heidelbergsche Catechismus* op rijm.

Becht (H. G.) schreef: *De mesmerische tooverlantaarn. Eene bladzijde uit mijne praktijk, aan 't publiek medegedeeld*, Enschede 1876.

Beck (Frans de), geb. te Geeraardsbergen in Oost-Vlaanderen, 13 Oct. 1810, was opsteller der Gentseche dagbladen *Journal des Flandres* en *Constitutionnel des Flandres*, werd lid van den Provinciaal Raad van Oost-Vlaanderen; van 1843—70 kantonaal opziener der lagere scholen, sedert 1840 vrederechter te Zottegem en van 1870 lid van den gemeenteraad dier plaats, alwaar hij overleed op 6 December 1879. Van hem zijn de volgende gedichten uitgegeven: *Geeraardsberg* (in het Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje voor 1851); *De Doofstomme*, Zottegem, 1853; *Het Vaderland*, Zottegem, 1860; *Slechte Tyd*, Gent, 1860. Voorts een aantal *Kerstliederen*, van welke er bijkans elk jaar één werd in het licht gegeven. Zij verschenen onder den titel: *Dertig Kerstliederen en andere gedichten*, Zottegem, 1852—1877. Het grootste gedeelte van zijne poëzie is nog in handschrift. Ten jare 1880 werd er te Gent een boek uitgegeven *Ter nagedachtenis van wijlen den heer Frans De Beck (1810—1879) binnen zijn leven vrederechter van het kanton Zottegem*.

Becker (Joannes Franciscus), geb. 7 Maart 1838 te Maastricht, is leeraar aan het seminarium te Kuilenburg. Hij schreef: *Turksch Fatalisme*, 1871; *Galilei*, 1872; *De*

veroordeeling van 't systeem van Copernicus geregtvaardigd, 1872; *De grenzen der erraring*, 1873; *Joseph de Maistre*, 1875; *De gemoedsaandoeningen van den mensch en de dieren*, 1875; *De hypothesen in de wetenschap*, 1876; al deze werken werden te 's Hertogenbosch gedrukt. Hij gaf ook onderscheiden bijdragen in het tijdschrift *Onze Wachter*.

Becker (Gillis de) te Grimbergen, in Brabant, geb. 26 April 1798 en 19 Februari 1869 als pastoor-deken overleden te Merchtem, gaf in het licht: *Kort verhaal van het mirakuleus beeld van Maria ter Nood*, genoemd *O. L. Vrouw van Merchtem*, uitgegeven ter gelegenheid van den vijfthonderdjarigen jubilé in 1855, Brussel, 1855.

Becker (Frans Robrecht de), geb. 23 Maart 1823 te Kortrijk-Dutzel (bij Leuven), is thans pastoor te Droogenbosch. Hij schreef: *Handboekje van den lerenden rozenkrans*, Mechelen, 1853; *Handboek der Dienaers en dienaressen der onberlekte Maegd Maria, of het offeraltaar des gebeds; volledig gebedenboek van alle staten en ten allen tyde gebruikelijk, gevolgd van godvruchtige oefeningen voor elken dag der maand Mei*, Mechelen, 1857; *Godvruchtig handboek voor elken christen*, Mech. 1855; *Het godvruchtig kind van Maria, overwegende de onberlekte ontrangenis zijner hemelsche moeder*, Mech. 1855; *De maand Mei aan de onberlekte Moeder Gods toegewyd*, enz., Mech. 1856; *Kerkelyke almanak voor het jaar 1862, ten gebruike der kerkbedienden en geloovigen*, Mech. 1862; *Zedelyke verhalen en voorbeelden, met printen versierd, tot stichting der geloovigen verzameld*, Leuven, 1865; *Korte levensbeschrijving van den gelukzaligen Joannes Berchmans*, Leuven, 1864; *De familiervriend of keus van zedelyke verhalen, voorbeelden, gelijkenissen, spreekwoorden, enz. tot stichting der geloovigen verzameld, eerste jaar*, Leuven, 1865. *De parochiale kruisweg, gevolgd van mis-, lof- en andere gebeden*, Leuven, 1870; *Handboekje van den koster in de bediening der H.H. Sacramenten en andere kerkelyke diensten volgens het ritueelboek*, Leuven, 1872. Hij gaf van 1865 tot 1868 den *Volksalmanak* te Leuven uit, werkte mede aan de vertaling der *Christelyke zedeleer der Evangelische waarheden van Pater Frans Hunolt* in 24 dln., Leuven 1867, en vertaalde nog eenige andere werken uit het Hoogduitsch.

Beckerling (Johannes) geb. te Gron. 12 Feb. 1821 was boekverkoopersbediende op onderscheiden plaatsen; hij vertrok in 1855 naar Gron. waar hij 24 Aug. van dat jaar overleed. Onder het pseudoniem van *Bruinses* schreef hij *Jephtha en zijne dochter*, gevolgd door een *riertal gewijde tafereelen*, Gron. 1844; *Lessen*

van levenswijsheden ten dienste van jongelingen Gron. 1844; *Uit het leven. Schetsen en verhalen*, Gron. 1848; *Tafereelen uit de geschiedenis van de stichting en vestiging der Christelijke kerk*, Gron. 1849; *Schetsen uit het Christelijk leren in de drie eerste eeuwen der kerk*, Gron. 1849; *Avondstonden. Drietal verhalen van een grijsaard*, Gron. 1849; *De Grijsaard onder de kinderen. Viertal verhalen voor de jeugd*, Gouda 1851; *Herinneringen uit het leven. Nieuwe schetsen en beelden*, Zaandijk 1852; *Barend de zeeman of die God bevaart is wel bevaart Een verhaal voor de jeugd*, Schiedam 1852; *Gulivers reis naar Lilliput*, Purmerende 1853; *De mensch in omgang met God en zich zelven*, Zalt-Bommel 1854; *Kinderleeren. Schetsen van goede en slechte jongens*, Schoonhoven 1856, en verder een groot aantal werken vertaald uit het Fransch, Hoogduitsch en Eng.

Beekering Vinckers (J.). Zie Vinckers.

Beeckman (Benedictus Emmanuel Leo), 6 December 1789 geb. te Dendermonde, werd priester te Brugge en overleed te Brussel op 25 December 1865. Hij schreef eenige Fransche werken en gaf in het Nederlandsch uit: *Lykreden uytgesproken in de parochiale kerke van den heyligen Aegidius te Brugge, ter gelegentheid der begrafening van den eerv. weerden heer Mr. Constantinus Watteuw, priester en leermeester in het bisschoplyk collegie te Gent, den 2 Maerte 1818*, door BB..., priester, Brugge, 1818; *Nieuwjaersgift aan de hooge geestelykheid van Vlaenderen voor 1846*, Brugge, 1846; *Nieuwe contributie ten profyte der geestelykheid van België*, Brugge, 1847.

Beeckman (Abraham Faure), geb. te Soerabaya 4 Oct. 1797, was vroeger predikant te Kampervveen, te Huizen, te Voorst en in 't gesticht Meerenberg, en woonde als emeritus predikant te Sandpoort bij Haarlem, waar hij 22 Febr. 1886 overleed. Hij schreef: *Geschenk aan den ouderdom*, 's Hage 1851; *Het huisgezin van Doorenbos. Een verhaal* (bekroond door het Amsterd. Matigheids-Genootschap), Amst. 1851; *Joan Fourney en zijn non of de lotgerallen der Hervormden te Antwerpen ten jare 1566*, Tiel 1852; *Jenever erger dan oorlog. Eene voorlezing*, Amst. 1858; *Iets over de zelscheping, in tafereelen ontwikkeld*, Haarl. 1874; *De waarheidsliefde. Schetsen*, Haarlem, 1875; *Cornelis Hoek en zijne Zutfensche vrienden. Eene belangrijke bladzijde uit den tachtigjarigen oorlog*, Haarl. 1875; *De Fransche Furie in Antwerpen*, ald. 1875. Voorts een paar stichtelijke werkjes. Anoniem gaf hij uit: *Pater Gozewien en de twee huisgezinnen*, Amst. 1840, en de Gouverneur van een Europeeschen prins, Amst. 1845.

Beek (Johannes Albertus van) geb. te Amersfoort 10 April 1836, werd aan het Seminarie der Oud-katholieken in zijne geboortestad voor den geestelijken stand opgeleid en in Oct 1858 kapelaan te Utrecht. Hij werd in 1862 pastoor te Dordrecht en in 1875 te Rotterdam, waar hij nog is. Hij schreef in vereniging met anderen o. a. *Catechismusboekje, Oud-Kath. gezangboek en een Scheurkalender*. Hij gaf verder: (met H. J. Hooykaas) *Overzicht van de geschiedenis der Hollandsche kerk sedert de invoering der Hervorming en de oprichting van het aartsbisdom Utrecht en van de bisdommen van Haarlem en Deventer onder Paus Paulus IV 12 Mei 1559*, Rotterd. 1869, 3e druk 1886; *Zal de paus op het aanstaande concilie onfeilbaar verklaard worden?* Dordr. 1869; *Beschouwingen over de pauselijke onfeilbaarheid*, Dordr. 1869; *Handboek van gebeden voor kinderen voor huiselijk en kerkelijk gebruik*, Rott. 1876; *Handboek voor Katholieken voor huiselijk en kerkelijk gebruik*, Rott. 1879.

Beek (Albertus Willebrordus Karel ter) geb. 24 Juli 1846 te Vlissingen, werd na eene militaire opleiding officier der Infanterie bij het leger in O.-I. waar hij sedert 1879 kapitein is. Hij was tijdelijk gedetacheerd bij het 5e Reg. te Nijmegen, en is thans weder in Indië. Hij schreef: *De vier eerste jaren van den Atjeh-oorlog*, met 10 kaarten 's Hage 1883.

Beeke (Bernardus) leefde in 't midden der vorige eeuw. Van hem is slechts een kluchtspeel bekend: *De jaloerse minnares of de bedroogenen vrek*, 1756.

Beekman (Johannes) geb. te Leiden uit burgerouders en notarisklerk aldaar, zond bij gelegenheid van den watersnood in 1809 een vers in 't licht getiteld: *Aan 't volk van Nederland*, onder het motto *Een gans klappt onder de zwanen*. We zouden van dit rijmwerk geen melding gemaakt hebben, ware het niet, dat dit stuk den jeugdigen poëtafster aan de bespreking van velen blootstelde, zoodat de dichter met rijmen en gedichten als 't ware bestrooid werd. Er verscheen zelfs te Leiden een: *Lauwerkrans voor den onvolprezen dichter Johannes Beekman, gevlochten door eenen beminnaar van echte dichterlijke verdiensten*, Leiden 1809, waarin de schrijver vergeleken wordt met van Boozen, een Leidsch dichter uit de vorige eeuw. Robide van der Aa is, zegt men, de vlechter van dien krans geweest.

Beekman (Martinus) schreef: *beschrijving van Asperen*, Utrecht 1745.

Beekman (Anton Albert) geb. 5 Juni

1854 te Amsterdam, kreeg zijne opvoeding aan de Mil. academie te Breda en werd in 1873 officier bij de Genie. In 1880 vroeg hij zijn ontslag toen hij benoemd werd tot leeraar aan de H. B. School en het Gymnasium te Zutphen. Hij schreef: *Schetsen en novellen*, 's Hage 1881; *Nederland als Polderland* (?) Zutphen 1884; *Hollanders in Politiek en Uniform*, met teekeningen van W. Staring, Zutphen 1885.

Beeldsnijder van Voshol (Jhr. Gerard Johannes), geb. te Amsterdam 30 Mei 1791. Hij leefde ambteloos eerst op den huize Rupelmonde aan de Vecht, later te Utrecht, waar hij lid der Ridderschap en der Provinciale Staten werd. Hij hield zich onledig met het verzamelen van prenten, portretten en handschriften vooral tot opheldering der vaderlandsche geschiedenis. Overleden te Utrecht 19 April 1853. Met behulp van geleerde vrienden gaf B de volgende werken in het licht: *Verbond- en smeekschrift der Nederl. Edelen van den heer Baron d'Yvoy van Mydrecht, vermaerd, met aant. en verrijkt met bijna alle de fac-similés*, Utr. 1833; *Fac-similés van onuitgegevene brieven en andere belangrijke stukken van beroemde mannen*, 6 afl., Utr. 1837; *Het Album van Johannes Narsius van Dordrecht, lijfarts en geschiedschrijver van Gustarus Adolphus, Koning van Zueden*, Utr. 1837 en drie stukjes geplaatst in de *Kronijk van het Hist. Genootschap te Utrecht*, 1851.

Beeloo (Adrianus) geb. te 's Gravenhage 20 Nov. 1798, ijverig lid van het Dichtgenootschap *Kunstliefe spaart geen rijk* (later de afdeling 's Hage der Holl. Maatsch. van Fraaie Kunsten) was eerst werkzaam aan 't Ministerie van Justitie, daarna Onder-Bibliothecaris der Koninklijke Boekerij, toen Lector aan 't Marine Instituut te Medemblik tot 1850. Hierop vestigde hij zich metterwoon te Amst. en werd hij in 1857 Inspecteur van 't Lager Onderwijs in N. Holland. Hij overleed te Amsterdam 4 Oct. 1878. Hij schreef: *Bethlehems kindermoord*, 's Hage 1811; *Maria Tesselschade Visscher op het slot te Muiden*, blijsp., Amst. 1819; *Tooneel- en Mengelpoezij*, Delft 1820; *Nederland in gebed tot God*, 2 Dec., Medemblik 1832; *Frankrijk, Engeland en Nederland*, Leeuw, 1833; *Gedichten*, 's Hage en Amst. 1836; 's Gravenhage, een berijmd verhaal, 's Hage 1848; *De instelling der orde van St. Jacob, door graaf Floris V in 1279*, Amst. 1845; *Gods oordeelen, naar aanleiding der jongste gebeurtenissen in Frankrijk en elders*, Amst. 1848; 1572, 1672, 1772, een gedicht, voorgedragen bij het feest der 75e vergadering van het Dichtgenootschap te 's Hage, Leiden 1848; *N. Holland en de N. Hollanders in den vrij-*

heidsoorlog tegen Spanje, Haarl. 1852, proza; *Geschiedenis des Vaderlands voor jonge lieden*, Amst. 1856, 2e dr. 1860; *Verspreide en onuitgegeven gedichten*, Amst. 1873. Voorts afzonderlijke verzen in almanakken, tijdschriften, enz.

Beels Pietersz. (Pieter), geb. in 1764 studeerde in de godgeleerdheid en was Doopsgez. predikant te Zaandam, waar hij 14 Mei 1813 overleed, schreef behalve preeken: *Korte verhalen voor kinderen*, 2 dln., Dordr. 1800, en *De vriend der jeugd*, 3 dln. met pl., Amst. 1800.

Beem (J. A. van) schreef: *Adversaria uit de geschiedenis van de Nederlanden*, Gorinchem 1873.

Beens (Adriaan Baldijn) geb. te Breda in 1647, predikant eerst te Putten, daarna te Buurmalsen en aldaar gestorven 2 Juli 1731. Hij schreef een rijmwerk in twee dln.: *Inleiding tot de vijf eerste boeken des Bijbels en Inleiding tot de twaalf historieboeken des Bijbels*, Utrecht 1737.

Beer (Peter de) een Brabantsche monnik, gaf in 1657 te Antwerpen uit: *Gheestelijke Rymkonste*.

Beer (Taco Hajo de) geb. te Maarseeven 18 Nov. 1838, leeraar aan de H. B. School te Goes, en sedert 1877 aan de H. B. School met 5-jarigen cursus te Amsterdam schreef (onder het psd. Taco) *De gelukzoeker*, kamersp., Utr. 1864; *Mirt en lauieren*, id. Gor. 1865; *Losse bladen uit de Geschied. der wereld*, Amst. 1867; *Kunstmiskening*, Zaand. 1868; *Toch getrouwd*, Zaand. 1899; *Dagbladen-kritiek en reclame*, Arnhem 1876; *Letterkundige geschiedenis van Duitschland*, Arnhem 1879. Voorts vele vertal. in de *Klassieken der wereld*, oorspr. novellen in verschillende tijdschriften, Schoolboeken voor het Engelsch en Hoogduitsch onderwijs, bloemlezingen, enz. Hij redigeert onderscheiden tijdschriften en richtte o. a. de volgende met of zonder medewerking van anderen op: *Bibliotheek van Buitenlandsche schrijvers*, *Taalstudie*, *de Portfeuille*, *Onze volkstaal*, *Noord en Zuid*, *De Nieuwe tijd*, *Weekblad de Amsterdammer*, enz.

Beer (Pieter Leonard den) geb. te Schiedam 3 Oct. 1771, was een geruim aantal jaren ontvanger te Zwolle, waar hij overleed, 5 Jan. 1830. Zijne verzen vindt men verspreid in den *Nederlandschen Muzen Almanak*.

Beer Poortugael (Jacobus Catharinus Cornelis den), broeder van den voorgaande, geb. te Schiedam 12 Febr. 1775, ijverig voor-

stander van de staatsomwenteling van 1795, bekleedde verscheiden aanzienlijke Magistraatsposten en overleed 15 Maart 1813 als lid van de stedelijke regeering van Gouda. Hij was dichter en gaf uit: *Mijne ledige uren*, Amst. 1793; *Lierzang aan het volk van Nederland*, Amst. 1795; *Dichtpogingen*, Amst. 1799; waarin zijn eersteling *De deugd in drie zangen* is opgenomen; *Aan den koning en het vaderland*, 1809; *Nagelaten Gedichten en Verhandelingen*, 's Hage 1826.

Beer Poortugael (Diederik Jacob den), geb. 16 April 1800 te Leiden (zoon van P. L. den Beer en vader van J. C. C. den Beer Poortugael), ging in den krijgsdienst en was 1ste Luit. aan de Kon. Militaire Academ., daarna kommandant der vrijwillige jagers der Leidsche Hoogeschool, in welke hoedanigheid hij den eersten steen voor het gedenkteeken van den gesneuvelden student Beekman legde. Daarna werd hij rijksontvanger te Brummen, toen te Delft, waar hij talrijke afdeelingen van onderscheiden genootschappen hielp oprichten, evenals te Sneek, waar hij later een vrij sterk scherp-schutterskorps in het leven riep. Hij woonde na zijn pensioen gevraagd en gekregen te hebben, te 's Gravenhage, waar hij 10 Juni 1879 overleed. Hij schreef: *Vaderlandsche gedichten*, Leid. 1832; *Gedichten*, Leid. 1838; *Verhandeling over het wenschelijke van eene meer lichamelijke opvoeding in Nederland*, Doesburg 1841; *De Aeneis van Virgilius, uit een krijgskundig oogpunt beschouwd*, Doesb. 1845; *J. van Vondel uit zijne kleine gedichten geschetst*, Amst. 1850; *Belangstellend woord omtrent de bestemming der Grootte of zoogenaamde Loterijzaal op het Binnenhof te 's Gravenhage*, 's Hage 1862; *Verspreide gedichten van vroeger en later*, Kampen 1866; *Een winstgevend vrouwelijk handwerk voor alle standen aanbevolen*, Utr. 1870. Voorts gaf hij onderscheiden bijdragen in den *Belgischen Muzen Almanak*, den *Almanak voor Blijpeestigen*, het *Jaarboekje voor de Maatschappij van Weldadigheid*, enz.

Beer Poortugael (Jacobus Catharinus Cornelis den), geb. te Leiden 1 Febr. 1832, ging in den krijgsdienst en werd in 1852 2de luitenant bij de infanterie, in 1856 1ste luitenant en in 1862 kapitein. Daarna overgeplaatst bij den Generalen staf was hij sedert 1874 majoor-directeur van de staf-school, de tegenwoordige Krijgsschool voor Officieren te Breda. Later tot Generaal opgeklimmen, werd hij in 1879 Minister van Oorlog, in 1883 Gouverneur der Kon. Mil. Academie te Breda, en in 1885 Inspecteur van het Militair Onderwijs. Toen deze betrekking werd opgeheven, werd hij in 1886 op nonactiviteit gesteld. Hij schreef: *De*

krijgsgeschiedenis der Ouden, Breda 1859; *Hoe moeten de Schutterijen in Nederland worden samengesteld en ingericht*, 's Hage 1862; *Neêrlands legeroorming bij vermeerdering van militie*, 's Hage 1867; *Duitschlands legeraanvoering in 1870*, Breda 1871; *Het oorlogsrecht*, Breda 1872 (2e dr. 1883); *Onze Kustverdediging*, Breda 1875; *Neêrland's belang bij de Conferentiën te Brussel en St.-Petersburg*, Breda 1875; *Amsterdam in staat van beleg*, 's Hage 1878; *Levensschets van D. J. den Beer Poortugael* (in de werken der Maatschappij der Ned. Letterk. te Leiden) 1880; *De militaire jurisdictie* 1881; *Grondwetsherziening urgent*, 's Hage 1883; *Krijgsgebruiken in den oorlog te land en de rechten der neutralen*, Breda 1886; over de *Onschendbaarheid van den bijzonderen eigendom ter zee en Trochu's rede* in 1870, artikelen N. Rott.-Cit.; voorts verscheiden bijdragen in den *Militairen Spectator*. Ten gevolge van zijn werk over het *Oorlogsrecht*, werd hij in 1874 te Genève verkozen tot Membre auxiliaire van het *Institut de droit international*. In de werken van het Instituut over 1875 vindt men door hem in de Fransche taal geschreven bijdragen over de Brusselsche Conferentie omtrent de rechtsregelen in den van oorlog.

Beernaert (Adolf August), geb. 13 Dec. 1825 te Evergem in Oost-Vlaanderen, vestigde zich als notaris te Alveringem, in West-Vlaanderen, waar hij overleed op 13 Juli 1883. Hij schreef: *Verlaten Veldbloemen*, Gent, 1851; *Mijne ledige uren*, Gent, 1863; *Taal des Harten*, Gent, 1877; *Schetsen en Beelden, gedichten*, Gent, 1878; *Kunstdroomen*, Gent, 1880; *Fantazie en Leven, gedichten*, Gent, 1882, en verder tal van bijdragen in het *Vlaamsche Taalverbond*, de *Eendracht*, de *Vlaamsche School* en het *Nederduitsch letterkundig Jaarboekje*.

Beers (Jan van) geb. te Antwerpen 22 Febr. 1821. Hij deed zijne Latijnsche studiën en zijne filosofie in het klein Seminarie te Mechelen, legde zich eerst op de Fransche poëzie toe, maar verliet die weldra, om zich aan de Nederlandsche te wijden. Gedurende een jaar was hij leeraar aan het stadscollegie te Mechelen, doch moest wegens oogziekte voor deze betrekking bedanken. Van 1844 tot 1849 bekleedde hij het ambt van onderbibliothecaris der stad Antwerpen. Van 1849 tot 1860 was hij leeraar aan de staats Normalschool te Lier, en sedert 1860 professor aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen, eene plaats welke hij tot heden toe (1887) nog bekleedt. Van 1860 tot 1875 was hij ook leeraar van Nederlandsche voordracht bij de Muziekschool. Sedert 1875 is Jan van Beers tot gemeenteraadsheer van Antwerpen ge-

kozen. Hij schreef: *Graef Jan van Chimay, eene geschiedenis uit de XVIe eeuw*, Antwerpen, 1846; *Frans de Hakkebaer*, Antwerpen, 1849; *Bij den dood van Hare Majesteit de Koningin, gedicht*, Antwerpen, 1851; *Jongelingsdroomen*, Antwerpen, 1853; *De Blinde*, Utrecht, 1854; *Blik door een Venster*, Amsterdam, 1855; *Zijn Zwanenzang*, Antwerpen, 1855; *Lijkkrans voor Tollens*, Amsterdam, 1856; *Bij de 25e verjaring van 's Konings inhuldiging*, (bekroond door het staatsbestuur), Brussel, 1857; *Levensbeelden*, Amsterdam, 1858; *De Stoomseleper* (bekroond door de Academie van België) Brussel, 1859; *Martha de Zinne-looze*, Amsterdam, 1859; *Jacob van Maerlant*, (bekroond door het staatsbestuur) Gent, 1860; *Gevoel en leren*, Amsterdam, 1869; *Jan van Beers' Gedichten*, prachttuitgave, Gent en Amsterdam, 1873, 2 deelen; *Jan van Beers' gedichten*, volksuitgave, Amsterdam, 1879; *Een Droom van 't Paradijs*, Antwerpen, 1883; *Rijzende blaren*, *Poezie*, met pentekeningen van Jan van Beers' zoon, (bekroond door het staatsbestuur met den vijfjaarlijkschen prijs) Gent en Rotterdam, 1883; *Jan van Beers' gedichten*, volksuitgave, Gent en Rotterdam, 1884; *Feestzang bij het openen der Wereldtentoonstelling*, Antwerpen, 1885; *Toespraak bij de onthulling van Hendrik Conscience's standbeeld op 13 Augustus 1883 te Antwerpen*, Antwerpen, 1883. Op onderwijskundig gebied leverde van Beers: *Nederlandsche spraakleer*, Lier, 1852; *Handleiding tot het onderricht der Nederlandsche spraakleer*, Brussel, 1864; *Grondregels der Nederlandsche spraakleer*, Brussel, 1864; *Oefeningen op de grondregels der Nederlandsche spraakleer*, Brussel, 1864; *Keur van proza- en dichtstukken*, *Tweede lees- en leerboek voor de studie van den Nederlandschen stijl*, Gent en 's Gravenhage, 1872; *Het Vlaamsch in het onderwijs*. *Redevoering uitgesproken in den gemeenteraad van Antwerpen*, Antwerpen, 1876; *Het hoofdgebrek van ons middelbaar onderwijs*, Gent, 1879; *Keur van proza- en dichtstukken*. *Eerste lees- en leerboek voor de studie van den Nederlandschen stijl*, Antwerpen, 1880; *Voorhof der letterkunde*. *Lees- en leerboek voor lager en middelbaar onderwijs*, Antwerpen, 1885.

Beerstecher (Louis Henri), geb. 15 November 1836 te Amsterdam, waar hij van 1850 tot 1855 werkzaam was bij de redactie van het *Handelsblad*, van 1856 tot 1857 was hij hoofdredacteur van den *Standaard des Volks*, later eenigen tijd van de *IJ- en Amstelbode*, en sedert 1863 tot nu toe is hij bij de redactie der *Nieuwe Rotterdamsche Courant*. Zijn eerste pennevruchten verschenen in 1852 in de *Keur van Mengelingen* te Amsterdam. Daarna gaf hij verschillende bijdragen in tijdschriften, opstellen in dag- en week-

bladen, deels novellen, deels historische bijdragen, in den regel naamloos of onder het pseudon. van Nemo. In 1854 was hij mede-oprichter van het tijdschrift *Volksbeschaving—Volksheil*, *Tijdschrift ter bevordering der zedelijke en verstandelijke belangen des volks en zijner beschaving door het verspreiden van nuttige en aangename lectuur*, 5 jaargangen, Amst. 1854—1858. Hij schreef ook: *De Klok*, 1ste serie 1—16e gelui, 1858, 2e serie 1—13e gelui, 1859, Amsterdam; wel te onderscheiden van de *Klok*, welke in 1854, doch slechts tot het 7e gelui uitgegeven, en aan Mr. J. van Lennep toegeschreven werd. In 1861 gaf hij verschillende vlugschriften over het tooneel, verder: *De penvoerder der koloniale reactie*, *Een woord tot voorlichting der publieke opinie*; *De staatkundige horoscoptrekker*, opgedragen aan den Heer F. A. van Hall; *Openbare brief aan Commissarissen van het Nieuw Dagblad van 's Hage naar aanleiding hunner advertentie tot verdediging van den hoofdredacteur der Courant*. Allen te Kampen in 1862 gedrukt; *Vliegende blaadjes*, *Politiek van den dag*, 1ste serie, 16 November; *De koloniale kwestie in verband met de verwerping der eerste kamer van hoofdstuk IX der Staatsbegroting*, 1863; *Nederland onder den constitutioneel monarchalen regeeringsvorm*, overzigt der staatkundige geschiedenis van ons land sedert 1813, 3 stukken 1864; *Rede en regt*, *Tijdschrift*, gewijd aan de verspreiding van denkbeelden van vrijheid en vooruitgang, 1866; *Beschouwingen over sociale en politieke onderwerpen*, 1867. Onder zijn eigen naam gaf hij uit: *De staatsinrichting in Nederland*. *Handleiding tot zelfonderricht*, Kampen 1875.

Beerta Jr. (Jacob), gaf in 1778 te Groningen een bundel gedichten uit, getiteld: *Proeven van Gedichten*.

Beeteme (Willem) geb. te Tienen 17 April 1837; was vroeger pater-aalmoezenier in het Ursulinenklooster te Lochem en is thans priester te Antwerpen. Behalve eenige Fransche werken schreef hij: *De martelie van sint Ursula en hare elfduizend maagden*, naar de laatste opzoekingen opg. steld. *Een Westvlaamsch geschiedkundig verhaal*, Brugge, 1873.

Beets (Mr. Johan), een bloedverwant van den bekenden *Rombout Hogerbeets*, wiens gevangenschap op Loevestein hij dikwijls door zijn bijzijn opvroolijkte, geb. te Hoorn in 1606, promoveerde in 1626 in de rechten, was eerst Fiskaal op de kust van W.-Indië, later Ordinaris Advocaat der Admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier te Hoorn, waar hij in 1668 overleed. François Adriaansz. Piëns gaf zijn gedichten uit;

Dichtkunst van verscheide stoffen, Hoorn 1668. Dit werk bevat eerst twee tooneelspelen *Daphne en Melissa*, dan *Mengelrijmen*, waaronder *Droomsinbeelding verschenen in den slaap*, toen ik bij Neef Hoogerbeets op Loevenstein zat. Daarop volgt: *Voyage na de kust van W. I. doen hij als Fiskaal voer op d'Admiraal Genl. Puter*, en eindelijk: *Liedt-boeck van verscheide stoffen*.

Beets (Nicolaas) geb. te Haarlem 13en Sept. 1814, promoveerde te Leiden in de theologie, werd in 1840 pred. te Heemstede (waar hij tweemaal eene beroeping als Hoogleeraar in de godgeleerdheid van de Kaapkolonie tot hem gekomen, afwees) en in 1854 te Utrecht. Sedert dien tijd is hij in die gemeente werkzaam gebleven, totdat hij in 1874 aldaar tot hoogleeraar in de kerkhistorie aan de hoogeschool werd aangesteld. In 1884 werd hij emeritus en bleef sedert te Utrecht wonen. Hij begon zijne dichterlijke loopbaan met een lijkzang op Mevrouw Bilderdijk in den *Muzen Almanak* van 1831, leverde vervolgens vertalingen uit Byron en Walter Scott in Westermans *Verzameling van Uitheemsche Vernuften*. Sedert 1834 verschenen van hem de volgende werken: *Jose, een Spaansch verhaal*, Haarl. 1834; *de Masquerade* (9 Febr. 1835), Haarl.; *Kuser, een verhaal*, Haarl. 1836; *Guy de Vlamming, een verhaal*, Haarl. 1837; *Spreeken, iets ten voordeele van het Groninger Instituut voor Doofstommen*, Haarl. 1838; *N. Anslijn Nz., Een woord aan allen die den Braven Hendrik gelezen hebben*, Haarl. 1838; *Gedichten*, Haarl. 1838, (3e dr. 1855); *Rijmbijbel*, Haarl. 1839, (herdr. 1862); *Camera Obscura*, onder het psd. Hildebrand, Haarl. 1839, (14e dr. Royaal Svo. 1886). Dit werk is geheel of gedeeltelijk in het Fransch Engelsch en Hoogduitsch vertaald. *Proza en Poezy, Verzameling van verspr. opst.*, Haarl. 1840; *Ada van Holland, een gedicht*, Haarl. 1840; *Leven en karakter van J. H. v. d. Palm*, Leiden 1842 (B's aangehuwde grootvader); *Een Paaschgezag*, Haarl. 1845; *Troost der armen, een lied*, Haarl. 1845; *Herinneringen en indrukken van een kleinen uitstap naar Londen in Mei 1847*, Amst. 1849; *Dichterlijke Verhalen en Navorolingen van Byron*, 2 dln., Haarl. 1848; *Korenbloemen*, Haarl. 1853; *Paulus in de gewichtigste oogenblikken van zijn leven en werkzaamheid*, Haarl. (1ste druk 1853, 3e druk 1859); *Verpozingen op letterkundig gebied*, Haarl. 1851, (2e dr. 1873, 3e dr. 1883); *Nieuwe Gedichten*, Haarl. 1857, (herdr. 1873); *Verscheidenheden, meest op letterkundig gebied, een Tijdschrift op onbeperkte tijden*, Haarl. 1858—71; *Gesprek met Vondel, naar aanleiding van 't hem toegedachte standbeeld*, Haarl. 1861; *Verstrooide Gedichten uit vroeger en later tijd*

(1831—61), 2 dln., Haarl. 1862; *Aan mijn landgenooten op den 18den Juni 1865*, Utr. 1865; *Een vaderlandsch lied op het veld bij Heiligerlee*, Utr. 1868; *Madelieven, nieuwe Dichtbundel*, Haarl. 1869; *Jacob van Lennep, in 't 4de St. der Verscheidenheden*, Haarl. 1869; *Feestcantate bij de onthulling van het Nationaal gedenkteecken van 1813*, Utr. 1869; *De onthulling van het monument te Heiligerlee*, Gron. 1873. *Geschenk aan jonge lidmaten der gemeente van Christus*, Utr. 1872 (4e dr. 1886); *Gezangen van Geka*, Utr. 1872; *Op den dag der bevestiging*, Utr. 1872; *De kinderen der zee, gedichten bij gravuren naar J. Israëls*, Amst. 1872; *De kruiswoorden, 7 lijdenspreken*, Amst. 1873; *Een woord ter schrift over rijken en armen*, Amst. 1873; *De Alkmaar 3 Oct. 1873, redevoering*, Haarl. 1873; *Gesprek over letterdierij, navolging en oorspronkelijkheid, en andere opstellen*, Haarl. 1873; *Kerstavond, Troost der armen*, Amst. 1873; *Kerstzegen*, Amst. 1873; *Gedichten in Neêrlands nieuwe kunst* (in vereniging met Hasebroek, ten Kate, Laurillard e. a.) Amst. 1873; *Paaschvreugde*, Amst. 1874; *Tabitha*, Utr. 1874; *Een berijmde vertaling der godsdienstige en zedelijke zangen voor kinderen van Is. Watts*, Utr. 1874; *De wijsheid die van boven is*, Utr. 1875; *Karakter, karakterschaarschte, karaktervorming, redevoerig*, Utr. 1875; *Zelfsverheerlijking*, Utr. 1875; *Ter gedachtenis van Otto Gerhard Heldring*, Utr. 1876; *Groote mannen en ware grootheid, redevoering*, Utr. 1878; *Lectuur voor het ziekenvertrek*, Amst. 1879; *Al de gedichten van Anna Roemers Visscher*, 2 dln., Utr. 1881; *Sparsa, Verzameling van verstrooide opstellen en geschriften*, Amst. 1882; *Wie moet veranderen?* Amst. 1882; *Orgelinwijding op Paaschmorgen in de Buurkerk*, Utr. 1883; *Nog eens Najaarsbladen 1880—4* *Gemengde gedichten*, Leid. 1884; *Gedenkboek*, Leid. 1885; *Feestcantate bij de viering van het 250-jarig bestaan der Utr. Hoogeschool*, Utr. 1886. Voorts gaf B. een viertal preekbundels en andere stichtelijke werken uit, waaronder het tijdschrift *Stichtelijke Uren*, waarvan een herdruk verscheen in 8 dln., Amst. 1873, en bezorgde hij een nieuwe uitgave van Starings en Bogaers' *Gedichten*. Zijn gezamenlijke dichtwerken (1834—1884) waaraan zijne verspreide en onuitgegeven gedichten wer' en toegevoegd, zijn in 1885 te Leiden en Rotterdam uitgegeven.

Beets (Pieter) geb. te Purmerende, 26 Aug. 1827, predikant bij de Hervormde gemeente te Zijbekarspel. Hij schreef de volgende werkjes voor rederijders: *De Burgvrouw van Alençon, Historisch dramatische Schets*, Nieuwe Niedorp 1863; *Brinio, Hist. dram. Schets* (Naar van Lennep's *Onze Voorouders*), N. Niedorp 1864; *Het hooge vertaagd*

en het lage verhoogd, N. Niedorp 1865; *Het morgenrood van den vrijheidsdag of De Overgang van Enhuizen in 1572*, N. Niedorp 1865; *Vergelding*, N. Niedorp 1865; *Zes nutsvoorlezingen*, N. Niedorp 1868; *Eendracht maakt macht*, Hist. Dram. schets, Enkhuizen 1872; *Strijd- en Zegepraal of het ontzet van Alkmaar*, 1873; *Trenck, de Pandoerooverste*, Gouda; *De Petroleumhoere*, Gouda; *De molen in het Schwarzwald en een edelmoedig man. Twee verhalen voor de jeugd*, Gouda 1880; *De ring der hertogin*, Gouda 1880; *De zilvervloot*, *Een geschiedk. verhaal*, Gouda 1879; *Feestcantate bij gelegenheid der landbouventoonstelling te Parmereinde 1885*. Verder vertaalde hij eene menigte werkjes voor de jeugd uit het Fr. en Hoogd.

Bègues (Lambert le). Zie **Beguin** (Th. J. T.).

Beguin (Theodore Jean Pierre) geb. te Amsterdam 1 Juli 1839, vertaalde onder het pseudoniem *Lambert le Bègues* verscheiden tooneelstukken en schreef onder zijn eigen naam: *Michael Kohlhaas en Godfried van Bolioen* (tooneelstuk) Amst. 1871. Hij overleed 27 Febr. 1869.

Behaegel (Pieter) geb. te Thielt in West-Vlaanderen, 28 Aug. 1783; eerst wilde hij monnik worden, doch huwde en werd privaatrear te Vive St. Bavo in West-Vlaanderen, daarna kostschoolhouder te Thourout, waar hij eene inrichting vestigde, welke door geheel België spoedig beroemd en zeer gezocht was. Reeds in 1807 was hij tot bestuurder van eene normaalschool voor onderwijzers benoemd, doch had hiervoor bedankt. Hij stond in hoog aanzien bij Willem I, vooral wegens zijn eerst te noemen werk. In 1836 werd hij hoofd-steller van een tijdschrift voor onderwijzers, en bleef dit tot 1852. Hij overleed te Brugge 11 December 1857. Behalve eenige werken over Latijnsche en Fransche taal schreef hij: *Nederduytsche spraakkunst*, 3 deelen, Brugge, 1817; *Korte verhandeling over de deelen der rede, getrokken uyt zyne Fransche spraakkunst*, Brugge; *Theodor, of den deugdzamen scholier*, Brugge, 1835; *Tydwijzer voor het schrikkeljaar 1812*, waerby gevoegd zijn de honderd figuren der geheugenis-kunst; *Tydwijzer voor het jaar 1813*, enz.; *Antwoorden van den Mechelschen Katechismus*; *Verhandeling over de Vlaemsche spelkunst*, byzonderlyk ingerigt ter beslissing van de geschilpunten der geleerden omtrent de spelling, Brugge, 1838; *Tydschrift voor onderwijzers, uitgave onder het toezigt van het staatsbestuur*, Brugge 1842—52; *Drie boekdeelen van beredeneerde leerwyze*; *Drie boekdeelen van bijdragen*; *Drie boekdeelen van officieel gedeelte*.

Beijer (Gerrit), verdienstelijk lid van het genootschap *Kunstliefde spaart geen vlijt* te 's Hage, liet ten behoeve van zijn vrienden in 1771 te 's Hage een dichtbundel drukken, getiteld: *Dichtgeueyde Mengelingen voor zijne vrienden*, bestaande meestal uit gelegenheden-verzen.

Beijer (J. C.), was in der tijd leeraar aan de Militaire Acad. te Breda en woonde later te 's Hage. Van zijne hand verscheen: *Gedenkbok van Neêrlands watersnood in 1825*, 2 dln., 's Hage 1826; *Krijgskundige Aardrijksbeschrijving*, 3 dln., Nijm 1834—37; *Handleiding tot den Nederlandschen stijl*, 2e dr., Rott. 1825, 5e dr., 1854; *Geschied- en Aardrijksk. Beschrijving van het Koninkrijk der Nederlanden* enz., Dev. 1843; *Leerboek der Algemeene Aardrijksbeschrijving*, 's Hage en Amst. 1846. Voorts eenige schoolboeken.

Beijeren (Ernestine van). Zie **Tornaar** (Mej.).

Beijerman (Hugo) geb. 5 Febr. 1791 te Rotterdam, studeerde in de rechten en letteren te Leiden, deed eene reis naar N. Amerika, om aldaar een proces te voeren, keerde twee jaar later terug, werd advokaat in zijn geboortestad, doch legde in 1827 zijne praktijk neer en vestigde zich metterwoon op den Boekhorst in Gelderland. Twee jaar later benoemde de koning hem tot leeraar voor geschiedenis en aardrijksbeschrijving aan het Kon. Instituut der marine te Medemblik. In 1831 zeide hij deze betrekking vaarwel voor het hoogleeraarsambt in taal en geschiedenis aan het Atheneum te Deventer, van waar hij in 1839 naar Amsterdam vertrok, om den hoogleeraar van Kampen op te volgen; hij was er tot 1865 werkzaam. Vier jaar later trok hij metterwoon naar 's Gravenhage, waar hij 13 Juni 1870 overleed. Zijne werken zijn: *Over het schrijven van de geschiedenis der Nederlanden*, 's Hage 1831; *Over de noodzakelijkheid, om de studeerende jongelingschap reeds vroegtijdig eene grondige kennis mede te deelen van de taal, letteren en geschied. des vaderl.*, Dev. 1830; *Redevoering ten betooge, dat het geenszins de Engelschen zijn, zooals Montesquieu zegt, maar de Nederlanders, die ter zelfder tijd de drie gewichtige zaken, de godsdienst, de vrijheid en den handel ten meesten maatschappelijken nutte wisten aan te wenden*, 1839; *Met wat hart hebben de Staten van Holland en Oldenbarneveld den graaf van Leycester in 1585 uit Engeland verwelkomd, in de Vad. Letteroef.*, 1846; *Oldenbarneveld, de Staten van Holland en Leycester in 1585 en 1586*, Dev. 1847. Voorts nog verscheiden redevoeringen, verhandelingen en voorlezingen in den Overijsselschen Alm. voor O. en

L., in de Vad. Letteroefeningen, in de jaarboeken van het Kon. Inst. en in de Werken der Maatsch. tot Nut van 't Algem.

Beijerman (*Hugo*), geb. te Deventer 19 Sept. 1836, die in den krijgsveld dienstdiende trad en in 1856 2e luitenant bij de artillerie werd. Twee jaren daarna werd hij 1ste luitenant en in 1867 kapitein bij de rijdende artillerie, terwijl hij daarna toegevoegd werd aan Z. K. H. prins Alexander der Nederlanden Thans is hij als Lt. kolonel gepensioneerd. Van hem werd onder het psdnieem *Glanor* in 1873 te Rotterdam opgevoerd een tooneelspel in 4 bedrijven *Uitgaan* getiteld, en in 1874 te Amsterdam *Zijn Geheim*, drama in drie bedrijven. In de *Gids* voor 1871 schreef hij *Reis herinneringen*.

Beijl (*Hendrik Zeger de*) geb. te Garderen o/d Veluwe 27 Jan. 1849, werd voor het onderwijs opgeleid en was achtereenvolgens hoofd der bijzondere school te Zwartsluis en te Nieuwenbrug a/d Rijn, daarna gouvernements-onderwijzer in N. Indië en thans met verlof hier te lande te Elburg. Hij schreef: *Leven en bedrijf der Oranjevorsten*, Amst. 1874; tusschen 1874 en 77 verschillende kinderwerkjes voor school en huis; *De Houtberg*, Harderwijk 1882; *Moeder en zoon*, Sneek 1882; *De hut van den scheper*, Amst. 1885; *Hannes de zinger*, Amst. 1885; allen Veluwsche novellen. In 1880 en 1881 gaf hij geregeld wekelijksche bijdragen meest kunst en politiek betreffende in de *Indische Politie*, welke onder redactie van Mr. P. Brooshooft te Samarang verscheen, doch na 't vertrek van dezen laatste naar Europa, opgeheven is.

Beijnen (*Gijsbertus Johannes Willem Koolmans*) geb. 22 Mei 1848 te 's Gravenhage, genoot eene militaire opvoeding en is tegenwoordig kapitein der Infanterie in garnizoen te Nijmegen. Hij schreef: *De kenmerken van desertie. Eene militair-rechterlijke studie*, Breda 1882; *Desertie. Antwoord op de kritiek van den hoogleeraar H. van der Hoeven*, Breda 1884; *Handleiding ten dienste van het onderwijs in het militair recht voor aanstaande officieren van de landmacht hier te lande en in Nederlandsch Indië*, Breda 1885.

Beijnen (*Laurens Reinhart Koolmans*) geb. 11 Maart 1852 te 's Gravenhage, broeder van den vorige, ontving zijne opleiding bij de Marine, maakte als Luitenant 2e kl. de reizen naar de Noordpool mede met het Engelsche schip „Pandora.” Hij ging daarna naar O. Indië, waar hij op de reede van Macassar 11 Nov. 1879 overleed. Hij schreef reeds in den almanak der Adelborsten in 1877 eene bijdrage, ge-

titeld: *Een groot man. Herinnering aan den Vice-Admiraal Jan Evertsen, gesneuveld in 1666*. Na zijn tochten met de „Pandora” gaf hij uit: *De reis der Pandora naar de Noordpoolgewesten in den zomer van 1875*, Amst. 1876 en als bijblad van het Tijdschrift van het Aardrijksk. Genootsch.: *De reis der Pandora in den zomer van 1876*, Amst. 1877. Hem werd kort daarna de leiding van de tochten met de „Willem Barents” naar het Noorden opgedragen; hij schreef toen eene voorrede voor een Engelsch werk over de reizen van W. Barents in de 16e eeuw, en als bijblad van bovengenoemd tijdschrift: *Uitrusting en reis van de Willem Barents in den zomer van 1878*, Amst. 1879. In de *Gids* van 1879 verscheen van zijne hand: *In 't kraaiennest*.

Beke (*D. van*) schreef: *Den lof der letteren, door raadseleu voorgesteld*, Middelb. 1725.

Bekker (*Balthazar*) geb. te Metslawier in Friesland 20 Maart 1634, studeerde te Groningen en te Franeker en was achtereenvolgens predikant te Oosterlittens, Franeker, Loenen aan de Vecht, Weesp en Amsterdam, waar hij in 1692 ontslagen werd. Als ijverig aanhanger van Descartes had hij veel onaangenaamheden te verduren; doch dit schrikte hem niet af in het bestrijden van allerlei bijgeloof en vooroordeelen. Met dat doel schreef hij onder het pseudoniem: *Jan Adolfs* een werk getiteld: *Waare oorspronck des Satans*, Leeuwarden, en daarna onder zijn eigen naam *De betooverde wereld*, Leeuw. 1691, verscheiden malen herdrukt, 't laatst te Deventer 1790, waarin hij den invloed des duivels op den mensch ronduit ontkende, en het bestaan van spoken en tooverheksen bestreed. De uitgave van dit boek kostte hem zijne betrekking: hij werd als predikant afgezet, doch behield zijne wedde. Hij stierf te Amsterdam 11 Juni 1698. Behalve vele godgeleerde werken, met wier opnoeming wij ons niet zullen bezig houden, bestaat er van dezen man nog eene *Gerijmde Kinderleer* of *Kort Begrip van den Nederlandschen Catechismus tot behulp der memorie, voor de kinderen en eenvoudigen gerijmd*, te vinden achter zijn *Friesche godgeleerdheid*. Voorts vindt men nog eenige verzen van Bekker in de *Rijmwerken van Dirk Schelte*.

Bekker (*Elisabeth*) geb. te Vlissingen 24 Juli 1738, trad nog zeer jong zijnde in den echt met den Beemster predikant A. Wolff, dien zij in 1777 door den dood verloor. Na dien tijd leefde zij te zamen met hare vriendin *Aagje Deken*, eerst in de Rijp, later in de Beverwijk, op het aangenaam gelegen

buitentje Lommerlust. Gedurende de noodlottige burgertwisten der jaren 1785—87 kozen de beide vrouwen de zijde der Patriotten, ten gevolge waarvan zij, na de komst der Pruisen, den vaderlandschen bodem ontweken en naar Trevoux in Frankrijk togen. Gedurende het Schrikbewind van Robespierre liep E. Bekker, onder meer inwoners van Trevoux, gevaar haar hoofd onder de guillotine te verliezen, doch hare tegenwoordigheid van geest en gevatte antwoorden reddden haar het leven. Bij de omwenteling van 1795 keerden de beide vriendinnen in het vaderland terug, maar een valsche vriend, wien zij bij haar vertrek haar niet onaanzienlijk vermogen toevertrouwd hadden, had dit tijdens hare uitlandigheid ontvreemd. Zij vestigden zich nu in den Haag en moesten met schrijven en vertalen haar sober brood verdienen. Na de drie laatste jaren met ziekte en pijnen geworsteld te hebben, stierf Betje 5 Nov. 1804, in de armen van hare boezemvriendin en werd, volgens hare begeerte te Scheveningen begraven. Deze dichteres en romanschrijfster gaf de volgende werken in 't licht: *Bespiegelingen over het genoeg*, leerdicht met een aanhangsel van vijf dichtmatige brieven, aanwijzende de weg tot het ware genoeg, Hoorn 1763; *Bespiegelingen over den staat der Rechtheid, den Val en den gevallen mensch*, Hoorn 1765; *Walcheren in 4 zangen*, Hoorn 1769; *Proeven van Mengeldichten*, Hoorn 1769; *Lier-, Veld- en Mengelzangen*, Hoorn 1772. Voorts twee poëtische brieven: *Jacoba van Beijeren aan Frank van Borstelen*, Hoorn 1773 en *Arnold Geesteranus aan Marie van Reigersbergen*, Hoorn 1775. De hekel-dichten: *Onveranderlijke Santhorstsche Ge-loofsbelijdenis* waarachter de *Menuet en Domineespruit* (beide zonder naam) en *Aan mijn geest*, Hoorn 1774; *Beemster Winter-Buitenleven*, Amst. en 's Hage 1778; *Proeven van Dichtlievende kleinigheden en uitspanning van den geest*, 's Hage 1780; *De Natuur is mijn zanggodin*, 's Hage 1780; *Mengelpoezie*, 3 dln., Amst. 1785; *Vertrouwde brieven*, 's Hage 1800 en *Geschriften eener bejaarde vrouw*, 2 dln., 's Hage 1802. Gezamenlijk met hare vriendin Aagje gaf zij uit *Oeconomische liedjes*, 3 dln., 's Hage 1780, zijnde gezangen voor den dienstbaren stand, meerendeels van Aagje; *Brieven over verscheidene ouderwerpen*, 3 dln., 's Hage 1780; *Historie van Juferow Sara Burgerhart*, 2 dln., 's Hage 1782, 4e dr. 1886; *XL stuks fabelen*, met even zooveel plaatjes, 's Hage 1784; *Historie van den heer Willem Leevend*, 7 dln., met een 8ste dl. als aanh., 's Hage 1784; *Brieven van Abraham Blankaart*, 3 dln., Breda 1788; *Gesprekken met Emilia*, Breda 1788; *Dichterlijke Wandelingen door Bourgondië*, 's Hage 1789; *De gevaren van*

den Laster in brieven, 's Hage 1792; *Fabelen voor de Nederlandsche jeugd*, 's Hage en Amst. 1792; *Historie van Cornelia Wildschut of de gevolgen der opvoeding*, 6 dln., Amst. 1793—96; *Gedichten en Liedjes voor het Vaderland*, 's Hage 1798; *Poëtische werkjes*, 6 stukjes, Utrecht 1804; *Iets voor ouders en kinderen*, Leyden 1805. Bovendien vertaalden zij vele werken uit het Fransch, Engelsch en Hoogduitsch, en schreven vele losse gedichten, vooral naar aanleiding van de gebeurtenissen van den dag.

Belga (*Eusebius*) Zie **Tijdeman** (*H.W.*)

Belinfante (*Jozef Justus*) werd geb. te 's Hage, 11 Maart 1812; hij bekleedde geen publieke betrekking, maar wijdde zich van zijn vroegste jeugd aan de letteren, de geschiedenis en de staatkunde, inzonderheid aan de buitenlandsche politiek. Ook beoefende hij de nieuwe talen met name het Fransch. Jaren lang schreef B. de buitenlandsche politiek in 't *Handelsblad* en in 't *Haagsche Dagblad* (vóór 1863), en bewerkte hij uitsluitend het politieke overzicht van Nederland in de *Annuaire* van de *Revue des deux Mondes*. Hij overleed te 's Hage 2 Dec. 1882. In 1840 verscheen te 's Hage van hem een *Leven van Michiel Adriaansz. de Ruyter*, 2 dln. met pl. *Herinneringen, openbaarmaking van het verhandelde in de vergaderingen der St. Generaal*, 's Hage 1886 (niet in den handel). Voorts vindt men van B. verschillende letterkundige studiën zijner jeugd in de werken van *Oefening kweekt kennis*. Ook op koloniaal gebied vindt men van hem bijdragen in het Fransche tijdschrift: *Moniteur des Indes Orientales et Occidentales*, 's Hage 1846—49.

Belinfante (*Jozef Cohen*) geb. te Amst. 26 September 1830, was eerst klerk op een dagbladbureau, daarna typograaf, medewerker van het Amst. Handelsblad, de Haagsche Courant, van 1873—83 hoofdredakteur van het Weekblad voor Israëlieten. Thans is hij sinds 1886 redacteur bij Reuters telegram-compagnie en sedert 1871 medewerker aan het *Paleis van Justitie*. Hij schreef: *Kijkjes in de rechtszaal. Verhalen ontleend aan de buitenlandsche rechtspleging*. Amst. 1883. Verder vertaalde hij een paar romans uit het Fransch en gaf een aantal artikelen in periodieke geschriften.

Belkum (*Klaas van*) geb. te Leeuwarden 13 Juli 1811, was eerst bakker en is thans koster der Groote Kerk aldaar. Bovendien is hij geëxamineerd Godsdienstonderwijzer. Hij schreef behalve vele brochures en werken op theol. gebied: *De christelijke bode, schetsen uit het leren*, Leeuw. 1854; *De kerken onder het kruis, schetsen en beelden uit*

de gesch. der Fransche protestantsche kerk, Leeuw. 1857; *Geloof, Hoop en Liefde, Christelijke vrouwenbeelden uit de geschied. der kerk*, 2e dr. 1858; *Anekdoten of geschiedk. bijzonderheden uit het leven van beroemde mannen ten tijde der kerkhervorming*, Leeuw. 1861; *Uit het leven, Schetsen uit de achterbuurten*, Leeuw. 1869, 3e dr. 1872; *Schetsen uit het leven (vervolg op de achterbuurten)*, Leeuw. 1872; *Een blik op den Rijn, zijn boorden, bergen en dalen (Reisherinnering)*, Leeuw. 1873.

Bellamy (Jacobus) geb. te Vlissingen 12 Nov. 1757 uit onaanzienlijke ouders; zijne moeder reeds vroeg weduwe zijnde, wilde van haar zoon een bakker maken. De hoogleeraar Te Water en nog eenige andere lettervrienden den gunstigen aanleg van Bellamy opgemerkt hebbende, gaven hem een betere opleiding; hij leerde Latijn en kwam daarna aan de hoogeschool te Utrecht als theol. student. Hier geraakte hij in kennis met vele jonge lieden van kunde en smaak, waaronder de bekende J. P. Kleyn. Gedurende zijn verblijf aan de academie had B., die ook lichamelijk sterk ontwikkeld was, de roekeloosheid een pennemes door te bijten en het ongeluk het stuk door te slikken. Dit veroorzaakte hem aanvankelijk veel pijn, en ofschoon hij er later niets meer van gevoelde, heeft dit stuk pennemes hoogst waarschijnlijk zijn dood bespoedigd. Anderen schrijven zijn dood toe aan de gevolgen van het schaatsenrijden (11 Maart 1786). Na eenige bijdragen in de *Post van den Neder-Rhijn* en in de *Vad. Letteroefeningen* geleverd te hebben, gaf hij de volgende werken uit: *Vaderlandsche Gezangen van Zelandus*, 1782; *Gezangen mijner jeugd*, Amst. 1782; *Gezangen van J. Bellamy*, Amst. 1785. Voorts vindt men nog menig dicht- en prozastukje in de *Proeven voor het verstand, den smaak en het hart*, 3 st., Dordr. 1791 en in het *Taal-, Dicht- en Letterk. Kabinet van G. Brender à Brandis*, Amst. 1781—84. In 1816 gaf A. Loosjes te Haarlem zijn *Gedichten* uit, waarvan in 1842 een 3e druk verscheen.

Belle (Jan van) onderwijzer te Haarlem, in de eerste helft der 18e eeuw, legde zich bijzonder op het Nederlandsch toe en maakte eene zonderlinge spraakkunst op rijm, get.: *Korte Wegwijzer ter Spel-, Spraak- en Dichtkunde tot gemak voor 't geheugen van Ouden en Jongen in Nederduytsche Dichtmaat gebracht*, Haarl. 1748. Nog bestaan van hem: *David's Psalmen berijmd*, Haarl. 1733; *Korte Schets der Nederd. Spraakk.*, Haarl. 1755; *Eenige gedichten, nagelaten door J. van Belle, uitgeg. door eenige liefhebbers der dichtkunde*, Haarlem 1756.

Bellemans (Daniel) 1640 geb. te Ant-

werpen en 12 Februari 1674 overleden als pastoor te Horsen. Hij heeft twee bundels met liedekens nagelaten, get.: *Het Cytherken van Jezus, spelende sestigstijf nieuwe Liedekens op het groot Jubille van het H. Sacrament tot Brussel*, Brussel, 1670; *Den liefdelijken Paradijsvogel tot Godt omhoog vliegende*, 1683, 6de dr., Brussel, 1686.

Bellens (Peter Jacob) kundig muzikant en meest geliefde gelegenheidsdichter der stad Lier, waar hij geboren werd in het jaar 1800 en overleed op 28 September 1858. In druk verscheen van hem: *Giagar en Zaida, of de bouwvallen van Babylonien*, geschiedkundig tooneelspel in verzen, Lier, 1840; *Broeder- en Zusterliefde*, historisch tooneelstuk in vijf bedrijven, Lier, 1841; *De ware vlijt*, bekroond tooneelstukje in één bedrijf, Lier, 1841; *Gedichten voor de jeugd*, Lier, 1842; *Dicht- en Prozastukken*, Lier en Brugge.

Bellet (Jan) in de eerste helft der 17e eeuw boekdrukker te Leperen, waar hij in 1620 factor was der Rederijkerskamer De Rosieren. Hij schreef de tooneelspelen: *Wenceslas*, 1632, *David en Betsabée*, 1635; en de blijspelen: *Francasso en Florette*, en *Monsieur Lappe en Juffrouw Warmoes*.

Belmonte (B. E. C.) schreef: *Neerlandsch West-Indië in zijn belangen* en *Dr. W. R. van Hoëvell in zijn Slaven en Vrijen*, Leid. 1855; *Over de hervorming van het regeeringsstelsel in Nederl. West-Indië*, Leid. 1857.

Bemden (Jaak van den) geb. te Antwerpen, 21 Februari 1828, waar hij reeder en vischhandelaar is. Hij nam van jongsaf deel aan de Vlaamsche Beweging en schreef onderscheiden novellen in den Volksalmanak, welke door het „Vlaamsch gezelschap” te Antwerpen werd uitgegeven. In dien voor 1855 vindt men b.v. *Eene ongelukkige familie*. Het *Taalverbond* bevat van hem: *De Ramp*, 1854. Van 1870 tot 1872 zetelde van den Bemden in den gemeenteraad zijner geboortestad en sedert 8 Juli 1884 is hij Senator voor het arrondissement Antwerpen.

Bemden (Jan Jacob Philips van den) geb. te Antwerpen 21 October 1841, ontving zijn onderwijs aan de middelbare school en het atheneum zijner geboortestad, waar hij thans sedert 1856 expeditie is, terwijl hij zich in zijne vrije uren bezig houdt met het doen van geschiedkundige nasporingen. In het Antwerpsche tijdschrift: *De Vlaamsche School* leverde hij bijdragen en afzonderlijk gaf hij uit: *De Familie Galle, plaatsnijders van het laetst der XVIe en de eerste helft der XVIIe eeuw*, Antwerpen, 1863.

Bemelmans (*Peter Jozef*) geb. 10 November 1785 te Overpelt, in Limburg, werd krijgsintendant en overleed te Brussel op 1 Juni 1836. Van hem verscheen: *Bemint elkander*, Brussel; en *Bemint God boven al. Eenvoudige vertelsels*, Roeselare, 1860.

Bemmel Suyck (*Cornelis Johannes van*) geb. te 's Gravenhage 30 Nov. 1839, was eerst predikant te Welsum bij Olst en staat thans te Keppel. Hij schreef als student onder het pseudoniem van *Marius losse* gedichten, als: *Vrouwenliefde en vrouwenleed, Een dag op den Karmel*, gedicht, Leiden 1882, en onder zijn eigen naam: *De Horse, een Roman*, Arnh. 1872.

Bemmel (*Abraham van*), geb. te Amersfoort in 1703, was klerk ter secretarie ald. en overleed in 1784. Hij schreef: *Beschrijving der stad Amersfoort*, Utr. 1762, 2 dln. met pl.

Bemmelen (*Johannes van*) (1755—1808) geb. te Delft, kostschoolhouder te Leiden, waar hij overleed. Behalve veel schoolboekjes gaf hij verscheiden gelegenheidsgechten in 't licht, waarvan men een opgave kan vinden in den catalogus der Maatsch. der Ned. Letterk. I p. 301.

Bemmelen (*Abraham van*) geb. te Delft 27 Mei 1779, was predikant te Ankeveen, Loosduinen en Oosterhout. Overl. 28 Juni 1842. Behalve vele leerredenen gaf hij uit: *Geschiedenis der Goddel. Openb. des Bijbels*, Rott. 1827 (2e dr. 1847); *De geschiedenis der Maccabeërs in hare veelzijdige belangrijkheid voorgesteld*, Dordr. 1837, (2e dr. 1845). Voorts vele beoordeelingen in de *Jaarb. der Wetensch. en Kunst in het Koninkrijk Holland*, de *Bibliotheek van Theolog. Letterk.*, de *Boekzaal* en de *Vad. Letteroef.*

Bemmelen (*Pieter van*) geb. te Almelo 4 Juni 1828, eerst rechter te Alkmaar, toen te Nijmegen, daarna te Leiden en later lid van de internationale rechtbank te Cairo. Hij schreef behalve een paar juridische brochures: *De Bijbel en de doodstraf*, Alk. 1865; *De doodstraf populaire voordragt*, Leid. 1865; *De doodstraf, wetensch. bijvoegsel*, Leid. 1865; *Doodstrafpolemieck*, Alkm. 1866; *Limburg, Luxemburg en het Congres te Londen van 1867. Het belang van Nederland en de bemoeijingen zijner diplomatie*, 's Hage 1869; *Een politisch vredebeginsel*, Utr. 1869; *De oorlog van 1870, Frankrijk en Duitschland, onze verhouding tot beiden*, Nijm. 1870. November gaf hij uit: *De Nederlandsche Vredesbond*, 's Hage 1868.

Bempde (*Jordaan van den*) omstreeks 1634

te Doornik geb. en te Brugge 11 Maart 1671 overleden. Hij was geestelijke van de orde der Dominikanen en schreef een zededicht: *Den bloedigen Goeden Vrijdaghe verdeeldt in XII weendichten*, Loven, 1670.

Beneden (*Laureis van*) in de tweede helft der 16e eeuw te Grimbergen geboren, was pastoor te Laken en overleed in 1638. Hij schreef: *Historie van de Kercke van Christus gewijdt, beelt, draet ende machtighe wencken der soete moeder Godts tot Laken bij Brussel*, Brussel, 1624.

Benjamin (*Hendrik*) leefde in 't laatst der 15e eeuw. Hij was tooneeldichter en schreef *Felicia*, Amst. 1690, *De minnaar van zijn vrouw*, Amst. 1692; *Krispijn Baron en Afslager*, Amst. 1694; *De Koppelaar van zijn vrouw*, Amst. 1698, die allen op den Amsterdamschen schouwburg zijn vertoond.

Bennet (*Roelof Gabriel*), geb. te Groot-Zundert 20 Maart 1774, trad in 1785 als adelborst in dienst, had vele ontmoetingen en wederwaardigheden gedurende den tijd van de overheersching der Franschen, werd na de omwenteling van 1813 kapitein en onder-directeur aan het Nieuwe Diep, doch moest wegens ongesteldheid zijn eervol ontslag uit den dienst verzoeken. Hij vestigde zich toen metterwoon te Hattum en schreef met den kostschoolhouder J. van Wijk Rz in verschillende maandwerken stukken ter verdediging van Neerlands eer op het veld der ontdekkingen. In vereeniging met dezen aardrijkskundige behaalde hij in 1825 bij het Prov. Utrechtsch Genootsch. van Kunsten en Wetensch. eene gouden medaille voor het schrijven van een *Verhandeling over de Nederlandsche ontdekkingen in Amerika, Australië, de Indiën en de Poollanden en de namen welke weleer aan dezelve door Nederlanders zijn gegeven*. Voorts zond hij in 't licht: *Nederlandsche Zeereizen in het laatst der zestiende, zeventiende en het begin der achttiende eeuw naar de oorspronkelijke journalen of gelijktijdige berigten opnieuw uitgegeven met aantekeningen en ophelderingen vermeerderd*, 5 dln., Amst. 1828—32; *De eer van den Nederlandschen reiziger J. Roggeveen gehandhaafd tegen het Examen Critique van C. P. Claret Fleuriën*, Amst. 1829. Zijne laatste levensmaanden bracht hij te Ede in Gelderland door, waar hij in Febr. 1829 overleed.

Benninck (*Karel*) in 1804 te Brugge geb. en aldaar 12 April 1847 overleden. Hij was voorzitter der Maatschappij „Ijver en Broedermin" in zijn geboortestad en schreef: *Uitgalmingen*, Brugge, 1828.

Benningh (Johan Bodecheer) (1606—1642), geb. te Loosdrecht, hoogleraar in de wijsbegeerte aan de Leidsche hoogeschool. Hij overleed krankzinnig. Van hem zien het licht *Leydsche Oorlogdaghen of Nederduytsche Gedichten*, Amst. 1630; *Dido of Heyllooze Minnetocht*, treursp., Leiden 1634.

Bennink Janssonius. Zie **Janssonius**.

Benoit (Peter) te Harlebeke, bij Kortrijk geb. den 17 Augustus 1834. Hij bezocht eerst de lagere school zijner geboorteplaats, terwijl zijn grootvader, die een soort van volkswijsgeer was, hem na de schooluren onderhield over natuurwetenschap, kunst en vaderlandsche geschiedenis. Zijn vader gaf hem onderricht in de muziek en zijne moeder, die als tooneelliefhebster optrad in de Harlebeeksche Rederijkerskamer, leerde haren jongen de werken kennen van dramatische schrijvers. Tot knaap opgewassen, bespeelde hij reeds verschillende instrumenten, en zelfs waagde hij het, muziekstukken te schrijven voor de kerk en de fanfarenmaatschappij zijner gemeente. Toen hij op vijftienjarigen ouderdom de gouden medaille in het lager onderwijs had verworven, bracht zijn vader hem naar de normaalschool van Lier, ten einde hem aldaar tot koster-schoolmeester te laten opleiden. Echter weigerde hij zijn toelatingsexamen af te leggen en verklaarde niets anders dan muzikant te willen worden. Het volgende jaar smaakte zijn vader het genoeg den hartstochtelijken muziekminnaar te laten studeren aan het Conservatorium van Brussel, waar de bestuurder Fetis zich zijner bijzonder aantrok. Daar behaalde hij onderscheiden voorname prijzen en in 1857 ook den zoogenaamden prijs van Rome, welke triomf hem de middelen verschafte om in Duitschland, gedurende drie jaren, zijne studiën te gaan voortzetten. Vervolgens bleef de jonge toondichter eenigen tijd te Parijs; doch weldra keerde hij in zijn vaderland terug, om er op te treden als voorstander der nationale toonkunst. Sedert 3 Juli 1867 is hij bestuurder der Vlaamsche Muziekschool van Antwerpen en door zijne aanhoudende verdediging van het nationalisme in de toonkunst en het schrijven van eigenaardige vaderlandsche muziekwerken, als: *Lucifer*, *De Schelde*, *De Oorlog*, enz., is meester Peter Benoit de erkende hoofdman geworden der Vlaamsche muzikale beweging. Ter verdediging der nationale kunstbegrippen hield hij in verschillende steden voordrachten en schreef hij brieven en artikels in *De Eendracht*, *Le guide musical*, *L'art universel*, *De Vlaamsche Kunstbode*, *De Zweep*, *De Nederlandsche Dicht- en Kunsthal*, enz. Zijne afzonderlijk verschenen schriften in de Nederlandsche taal zijn: *De*

Vlaamsche Muziekschool van Antwerpen, hare inrichting en strekking, Antw. 1873; *Een broederband tusschen de Kunstenaars van Noord en Zuid*, Antwerpen, 1875; *Verhandeling over de nationale toonkunde*, Antw. 1875 en 1877, 2 dln.; *De oorsprong van het Cosmopolitisme in de Muziek*, Antw. 1876; *De muzikale opvoeding en opleiding in België*, Antwerpen, 1876; *Het Droombeeld eener muzikale wereldkunst*, Antwerpen, 1876; *Het Cosmopolitisme in de muziek*, Antwerpen, 1876; *Conservatoriums en Muziekscholen*, Antwerpen, 1877; *De Patriarchen der muzikale beweging in België (1820—1870)*; *Onze hedendaagsche nationale muziekbeveging (1866—1878)*, Antwerpen, 1878; *Over Schijnen Blijkt in onze muzikale Vlaamsche Beveging*, Antwerpen, 1878; *Onze nationale muziekbeveging op dramatisch gebied*, Antwerpen, 1879; *Een Koninklijk Vlaamsch Conservatorium te Antwerpen*, Antwerpen, 1879; *Onze Nieuwjaarwensch op muzikaal gebied*, Antwerpen, 1884; *Onze Nederlandsche muzikale Eenheid*, Antwerpen, 1884; *Brieven over Noord-Nederland*, Antwerpen, 1884.

Beo zie **Uilkens** (J. A.) en *Perepateticus*.

Bent (Jan) leefde te Hoorn in de eerste helft der 18e eeuw. Hij schreef: *Rijmgedachten over het leven van Jezus Christus*, Hoorn 1726; *Het Kersfeest*, in 3 boeken, Amst. en Hoorn, 1739.

Berchmans (J. D.) Zie vrouwe **Court-mans**.

Berkelaer (Jan van) een Antwerpenaar, die in het midden der XVIIe klerk van de kranen zijner geboortestad was, gaf in het licht: *Abdias. Den Strijt ende dat Leren van der vromen Campioenen, naervolghers van den alder vroomste Capiteyn onzen Heere Jezus Christus gebenedijt, der glorieuser mannen die twaelf apostelen*. . . door Jan van Berkelaer, Clerk van den Cranen binnen Haantwerpen, Antwerpen, 1567.

Berckenhoff (Herman Leonard) werd 28 April 1850 geb. en was Rijkstelegrafist te Purmerende. Thans is hij Secretaris van het Ned. Tooneelverbond te Rotterdam. Hij schreef altijd onder het pseudoniem *Leonard* de volgende stukjes voor het tooneel of voor liefhebberijgezelschappen: *De nieuwe landheer*, Amst. 1868; *Een ongeluksvogel*, Amst. 1859; *Eene vergissing*, Amst. 1869; *Een huis te koop*, Amst. 1870; *De advocaat der Armen*, Amst. 1870; *De schoolmeesterschoonzoon*, Amst. 1871; *Drie puntlichten*, Amst. 1871; *De twee dooven*, Amst. 1872 (2e dr. 1876); *De twee schoolmeesters*, Amst. 1872; *Heerschzucht*, Purmerende 1872; *Dr. Treuwald*, Purm. 1872; *Drie hoeden*, Purm.

1872; *Een beroemd man*, Amst. 1873; *Verkiezing en huwelijksnegotie*, Amst. 1873; *De geheimzinnige brief*, Amst. 1873; *Hoogstraat No. 11*, Purm. 1873; *De wijnproef*, Purm. 1873; *De gestolen rok*, Purm. 1873; *Ja of neen*, Purm. 1873; *Nimrod of de assessor-jager*, Amst. 1874; *Burgemeesterspraak*, Amst. 1874 (2e dr. 1885); *De hoed van den horlogiemaker*, Amst. 1874; *Levend verbrand*, Amst. 1874; *Een lastige naam*, Purm. 1874; *Rood, wit en blauw*, Purm. 1874; *Een vreeselijke moordgeschiedenis*, Purm. 1874; *Mijn onbekende weldoener*, Purm. 1874; *Antiquiteiten*, Purm. 1875; *Verstrooid*, id. 1875; *De zonderlinge ziekte*, id. 1875; *Genezen*, Amst. 1875; *De zwarte kapitein*, Purm. 1875; *Hercules*, Purm. 1876; *De eer van een koopman*, Amst. 1878.

Berckmans (Floris Jan Xaveer) geb. te Lier, waar hij in 1639 notaris en in 1669 schepen was, overleed ook aldaar 7 Juni 1694. Zijn titel was „heer van den Laethove van der Borch te Lier, Raed. Rentmeester en Overdeken der Lakenhalle". Hij was prins der Rederijkerskamer de Ongeleerden. Van 1636 tot 1688 voerde deze kamer veertig stukken van Berckmans op, van welke de voornaamste zijn: *Dido en Hyarba*, *Jephtha ende syne dochter*, *Alphonsus*, *Captas koninck van Lemba*, *Amon*, *Absalon*, *Suavitas*, *Stabilitas*, *Joseph Cara*, *Edissal*, *De coninghinne Esther*, *Constans*, *Pithias ende Philotis*, *Lisardus ende Iacantha*.

Berg van Dussen Mulkerk (Jhr. Willem Ernst Johan) geb. te Amsterdam 27 Juli 1813, studeerde in de rechten en promoveerde in die faculteit, waarna hij zich te Amsterdam vestigde; hij was daar later wethouder, lid van de Staten van Noord-Holland, en woont er thans nog zonder betrekking. Hij schreef: *De Réfugiés in de Nederlanden na de herroeping van het Edict van Nantes*. *Eene proeve van onderzoek naar den invloed welke hunne overkomst gehad heeft op handel en nijverheid*, letteren, beschaving en Zeden. Eerste dl. *Handel en Nijverheid*, Amst. 1845, en in de *Gids* naamloos eenige artikelen, en onder zijn eigen naam een stuk getiteld: *Bijdrage tot de geschiedenis onzer kolonisatie in Noord-Amerika*, 1848.

Berg (Ahasuerus van den) geb. te Dordrecht, 20 Febr. 1733, predikant te Arnhem en aldaar overleden 6 Jan. 1807. Hij heeft zich bij het vervaardigen van de nieuwe Psalmbereijming (1773) en bij het uitkiezen en verzamelen des Evangelischen gezangbundels (1807) verdienstelijk gemaakt. Hij schreef: *Proeven van geestelijke Oden en Liederen*, 3 dln., Utr. 1779; *Levensbericht van J. F. Martinet*, Amst. 1796; *Gedachten over Geestelijke Oden en Liederen*, Utrecht

1802, met een vervolg, 1803. Met Martinet gaf hij uit *Geschenk voor de jeugd*, 12 st., Amst. 1781; *Nieuw geschenk voor de jeugd*, 6 st., Amst. 1792.

Berg (Jacob van den) geb. te Utrecht 5 April 1837, werd voor het onderwijs opgeleid en in 1860 hoofd der school te Haeften. Sedert 1863 was hij in dezelfde betrekking te Zoelmond en van 1867 tot nu toe te Beusichem, terwijl hij tevens leeraar aan de normalessen te Kuilenburg is. Hij schreef: *De Graven van Nassau*, gedicht ter gelegenheid van de onthulling van het standbeeld van Adolf van Nassau, 1870; *Drieliederen ter herdenking van de inneming van den Briel*, 1872; *Vier liederen bij gelegenheid van het 25-jarig kroningsfeest*, 1874; *Vier liederen voor oud en jong*, 1874; *Vier liederen bij gelegenheid van het huwelijk des konings*, 1879; al deze gedichten verschenen te Kuilenburg; *De Nutslezer*, korte novellen, schetsen en gedachten, Tiel 1878. Ongeprint zijn *Dirk Spaan*, oorspronk. tooneelspel, eene vrije vertaling van een tooneelspel *Marie*, van *Le médecin malgré lui*, en een *Bundel Schetsen en Leekrijmtjes*. Hij schreef ook enkele artikelen in tijdschriften als de *Oefenschool*, de *oude Tijd*, de *Wekker*, enz.

Berg (Lodewijk Willem Christiaan van den) geb. te Haarlem 29 Oct. 1845, studeerde en promoveerde in 1868 in de rechten te Leiden, ging het volgende jaar als ambtenaar naar Indië, waar hij in 1870 benoemd werd tot griffier bij den raad van Justitie te Semarang. Hij was achtereenvolgens 1ste kommissie, hoofdkommissie en referendaris van het Dep. van Binnenl. bestuur te Batavia, en in 1878 hoofdambtenaar voor de beoefening der Indische talen en adviseur der Ind. regeering, welke betrekkingen hij nog bekleedt. Behalve een tal van rapporten en adviezen aan de regeering, schreef hij een groot aantal stukken in de *Bijdragen voor Land-, Taal en Volkenkunde van Ned. Indië*, het *Tijdschr. voor Ind. taal, Land- en volkenkunde v. h. Batav. Genootschap*, het *Ind. Weekbl. voor het Recht*, de *Handelingen der Ned. Ind. Juristenvereniging*, allen handelende over Mohammedaansche rechtspleging of rechtsgebruiken, en land- en volkenkunde van den Indischen archipel. Afzonderlijk gaf hij uit: *de beginselen van het Mohammedaansche recht volgens de Imâm's*, *Aboe Hanifah en Sjaf'i*, Batavia 1874, 2e dr. 1878, welk werk onderscheiden beoordeelingen en tegenschriften in verschillende tijdschriften uitlokte; *De Mohammedaansche geestelijkheid en de geestelijke goederen op Java en Madura*, Bat. 1881, 2e dr. 1882; en verder nog een paar in het Fransch geschreven werken over Mohammedanisme en kolonisatie.

Berg (*Jan Cornelis van den*) geb. te 't Woud bij Delft 27 Juli 1847, werd in 1871 leeraar aan de Hoogere Burgerschool te Gorinchem, twee jaar later aan die te Winterswijk, in 1875 te 's Gravenhage, en is sedert 1880 aan die te Heerenveen werkzaam. Hij schreef: *Ada van Holland. Eene vertelling uit den tijd der kruistochten*, Heerenveen 1885 en vertaalde een werk van F. von Hellwald in 3 deelen, *de Werelddeelen* getiteld, Haarlem 1880.

Berg (*G. van den*) schreef: *De Jonker van Adrichem. Verhaal uit de laatste levensdagen van Prins Willem I*, 's Bosch, 1874.

Berg (*N. P. van den*) schreef: *De munt-guaeatie met betrekking tot Indië*, Batavia, Amst. 1874; *Het tooneel te Batavia in vroegeren tijd* (niet in den handel), Batav. 1880.

Bergen (*David van*) of *David Montanus*, zooals hij zich gewoonlijk noemde, was een Antwerpenaar van geboorte en werd in 1653 predikant te Maartensdijk in de provincie Utrecht, van waar hij een jaar later naar Sluis in Vlaanderen vertrok. Hier overleed hij in 1687. Behalve zijne prozawerken op theologisch gebied, schreef hij: *Bundelken Myrrhe van den lydende en strydende Christus, berattende synen Uitgang uit de stad Jeruzalem. Overgang over de beke Kedron. Ingang in den Hof Gethsemane. Bloedigen ziel- en selfstryt aan den Olyfberg*. Mitsgaders een voorrede over de woorden, *Hooglied I: 13 Myn liefste is my een bondelken Myrrhe dat tusschen myne borsten vernagt. Met een voorsprake der Heilige Dichtkunst. In rym en Rymeloos tsamen geknoopt*, Rotterdam. 1684; *Bethlehems Stallicht Voor, in en na Kersnacht verschenen. Ofte Geboorte onses Heylandts. Tot een Nieuw-Jaer-Gifte Aen de Christenheyt*, Middelb. (z. j.).

Bergen (*Janus Montanus* gezegd *van*), misschien wel een bloedverwant van den voorgaande, was student te Leiden, daarna te Utrecht, leefde er zeer los, ging als matroos naar de West, nam dienst op een oorlogsgalei van Malta, hield zich eenigen tijd te Rome op en keerde toen arm en berooid naar het vaderland terug. Zijn geboorte- en sterfjaar zijn onbekend. Hij schreef: *Oorlog der Philosophen of een beroemde veldslag geslagen tusschen den vermaerden Aristoteles en den grooten Descartes, berijmd door Janus Montanus, gezegd van Bergen, Nullius et Artis Fumatoriae Doctor*, te vinden achter het *Gemengelde Parnasloof*, 2e dr., Amst. 1716 bij Joh. van Leeuwen. Tijdens zijn verblijf te Leiden schreef hij *Lof der Tabak* en *het Studentenleven*.

Bergen (*Edward van*) geb. te Antwerpen 6 Sept. 1853, studeerde aan het Atheneum zijner geboortestad, werd daarna klerk op een handelskantoor, was van 1 April 1877 tot 1 April 1881 overste van de politie der kaaien, en werd toen secretaris van het Weldadigheidsbureau te Antwerpen. Van hem verschenen: *De Vlaamsche Beweging*, 1872; *Breydel en de Coninck*, 1873; *De Onwetendheid*, 1873; *De Grondwet*, 1873; *De Geuzen*, 1875; *Eenige punten uit de Geschiedenis van Rome*, 1875; *De Spaansche Furie*, 1876; zijnde zeven volksvoordrachten welke te Antwerpen werden gedrukt. Nog leverde hij: *Filips van Marne van Sint Aldegonde, eene levensschets, bekroond door de Antwerpsche Rederijkamer „de Olijftak”*, Antw. 1875; *Catharina Beersmans, levensschets*, Amst. 1876; *De Spaansche Furie of Antwerpen in 1576, historisch drama in vijf bedrijven en zes tafereelen*, Antw. 1876; *Victor Driessens, levensschets*, Amst. 1877; *Rubens' Jeugd, tooneelspel in één bedrijf*, 's Gravenhage, 1877; *Schijn bedrijf, tooneelspel in één bedrijf*, Brussel, 1879; *Anoniem, tooneelspel in één bedrijf*, (met V. A. de la Montagne), Brussel, 1880; *Pekdraad en geldzak, tooneelspel in één bedrijf*, Antw. 1882; *Vreemde Bloemen*, Antw. 1882; *Twee vaderlandsche martelaars: Anneessens—Chapuis*, Brussel, 1883; *Historische schetsen voor het volk*, Brussel, 1883; *Eene Vlaamsche dichteres: Meerouwe van Ackere—Doorlaeghe*, Antw. 1883; *Wat de vrouw wil, tooneelspel in één bedrijf*, Antw. 1884. Verder leverde hij bijdragen in *De Vl. Kunstbode*, *De Beschaving* en *De Nederl. Dicht- en Kunsthal*. Hij was ongeveer een jaar opsteller van het weekblad *Recht door zee* en thans is hij opsteller van het weekblad *Het Antwerpsch tooneel*.

Bergen (*August W. van*) schreef: *Nationaal gedenkboek*, 1572, 1772, 1872, Amst. 1872; *Het modernisme gewogen, maar te licht bevonden. Een woord naar aanleiding der Brochure van Jhr. Mr. J. de Bosch Kemper*, getiteld: „Het toezicht op de evangelieprediking door kerkbesturen”, Amst. 1873.

Bergen (*Dr. F. M. ten*). Zie **Zeijde** (*Karel van der*).

Bergen (*Maria van*). Zie **Ferguson** (*M. C.*).

Bergeyk van Hulst. Zie **Lelyvelt** (*M. J.*).

Bergh (*August*) schreef: *de Montfordts. Familiedrama in 5 bedr.*, Purm. 1875.

Bergh (*Jacobus Adrianus de*) werd geb. te Boksemeer 6 Juli 1844, was ambtenaar

aan het ministerie van Financiën en adjunct-commies ter kanselarij der beide Ned. ridderschappen. Later woonde hij te Amsterdam waar hij werkzaam is aan het bureau der *Amsterdamsche Courant*. In 1886 deed hij eene reis om de aarde. Hij schreef onder het pseudoniem van *François Colline*: *Tante Saarkes testament*, *Noordbrabandsche Norelle* 1872; *Het geheim van Anna*; *David Rizzio*; *Verhandeling oer de neuzen*; *Nutsvergadering ten platten lande*; *Oer spreekwoorden*; *De laatste ure van een Jacobijn* 1873; *Antwerpen en het XIIIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres*, 1873; *De miljoenen-Erfenis of het driemanschap*, *Tooneelspel in acht tafereelen*, 1876; *De Pauze's Luchtreizje*, verhaal uit den luchtballon van 8 Juli en 6 Aug 1876 door zijn medereiziger, 1876; *Een nachtfeest of een rouwfeest voor de justitie in den Haag*, 1877; *Het wapen des konings en des Rijks*, thans gevoerd is in strijd met de wet, 2e dr. 1880; *Nieuwjaarswensch van Thomasruer en Pieterneel*, uitgesproken in den Haagschen schouwburg 21 Jan. 1881; *Haagsche Pennekrassen* in afleveringen; in 1882 waren er reeds 50 verschenen; *Pennekrassen uit den Haag*, wekelijks voorkomende in het *Indisch vaderland* te Semarang. In de *Amsterdammer*, weekblad voor Nederland, kwamen wekelijks causeriën voor onder den titel *uit de Hofstad*; in 1882 reeds No. 110. Terugblik op 's Gravenhage in 1880, 1881.

Bergh (Bartel van), van hem is een treurspel bekend: *Ajax en Ulyssus*, 1654.

Bergh (Adriaen van den), van wien twee treurspelen bekend zijn: *Jeronimo Marschalck van Spanje*, Amst. 1621, 2e dr. 1638, 3e dr. 1644 en *Polidoor*, Amst. 1622.

Bergh (G. van den). Zie **Glasius** (B.).

Bergh (Laurent Philippe Charles van den), geb. te Dusseldorp, 20 Juni 1815, studeerde en promoveerde te Utrecht in de rechten. Na in ondergeschikte betrekkingen aan het Rijks-archief te 's Hage verbonden geweest te zijn, werd hij na den dood van Bakhuyzen van den Brink tot Rijks-archivaris aangesteld, welke betrekking hij nog bekleedt. Hij schreef: *Het Baskische meisje in den burgeroorlog* van 1834-5. Romance, Utrecht 1835; *Boemlezing uit de dramatische werken van Shakespeare in Nederduitsche dichtmaat overgebracht*, Amst. 1834; *De leer der enkele en dubbele vokaalspelling in het Nederlandsch, onderzocht en opgehelderd*, Rotterdam 1836; *Nederlandsche volksverleeringen en godenleer, verzameld en opgehelderd*, Utrecht 1836; *Gedenkboek van het tweede eeuwfeest der Utrechtsche Hoogeschool*, Utrecht 1839; *De Nederlandsche volksro-*

mans. Eene bijdrage tot de geschiedenis onzer letterkunde, Amsterdam 1838; *Verslag der historische nasporingen op gezag van het gouvernement in 1838 in Frankrijk gedaan*, Arnhem 1840; *Verhandeling oer de oude wijze van strafordering in Gelderland, Holland en Zeeland, voornamelijk in de 13e en 14e eeuwen*, Leiden 1842; *Gedenkstukken tot opheldering der Nederlandsche geschiedenis, opgezameld uit de archieven te Rijssel, en op gezag van het Gouvernement uitgegeven*, Leiden 1842-47, 3 deelen; de beide laatste deelen onder den titel van *Correspondance de Marguerite d'Autriche*, enz.; *Gedachten over armoede, over bevolking en koloniatie*, Leiden 1846; *Procees van een kritisch woordenboek der Nederlandsche mythologie*, Utrecht 1846; *Grondtrekken der Nederlandsche wapenkunde*, Leiden 1847, (3e dr. 1861); *Roman van Heinric en Margriete van Limborch, gedicht uitgegeven door L. Ph. C. v. d. B.* (werken van Letterkunde) Leiden 1847; 's Gravenhaagsche byzonderheden, 's Gravenhage 1857-9, 2 stuks; *Handboek der Middel-Nederlandsche geographie, naar de bronnen bewerkt*, Leiden 1852; *Nog een woord over Leidens regt op het Haarlemmermeer*, Leiden 1851; *Register van Hollandsche en Zeeuwsche oorkonden die in de Charterboeken van Mieris en Kluit ontbreken*, 1e Afd., Amst. 1861; *Keur uit de werken van Jacob Cats verzameld door, enz.*, Leiden 1852, 8o. Met Bakhuyzen van den Brink en de Jonge gaf hij uit: *Het Nederlandsche Rijks-archief, verzameling van onuitgegeven oorkonden en besluiten voor de geschiedenis des Vaderlands*, 's Gravenhage 1857. Verder geeft hij nog in afleveringen sedert 1868 uit: *Oorkondenboek voor Holland en Zeeland*. (Uitgegeven van wege de koninklijke Akademie van wetenschappen). 1ste Afd. tot aan het einde van het Hollandsche huis, Amst. en 's Hage; *Het proces van Oldenbarnevelt, getoetst aan de wet*, 's Hage 1876; *Nijmeegsche bijzonderheden*, Nijm. 1881.

Bergh (P. F. Helvetius van den). Zie **Helvetius van den Bergh**.

Bergh (Samuel Johannes van den) werd te 's Gravenhage geb. 10 Jan. 1814 en opgeleid tot drogist ten einde wijlen zijn vader in de zaak op te volgen, die reeds meer dan honderd jaren door de familie van den Bergh gedreven was. Dit gebeurde in 1840 en van nu af leefde hij met ijver voor zijn vak en voor de poëzie. Hij stierf onverwachts 24 Dec. 1868. Hij is de stichter van het genootschap *Oefening kweekt kennis* en schreef: *Oden van Anacreon* (met ten Kate) Gron. 1837; *Uitheemsche Bloemen*, Utrecht 1839; *De gevangene op den Kaukasus naar Pusch-*

kin. 's Hage 1840; *Trudesinde, een legende* (niet in den handel), 1841; *Godgewijde Zangen naar Th. Moore*, Utr. 1842; *Eric XIV op Grypsholm*, 's Hage 1841; *Het Licht van den Harem*, naar Th. Moore, 1843; *De Zee-roover naar Lord Byron*, Haarl. 1843; *Edmunds Mandoline (Minneliederen)* Haarl. 1844; *Lara naar Byron*, 1845; *Reisindruckken, herinneringen en ontmoetingen op een uitstapjen naar België*, 1846; *Een dichtbundel voor mijn vaderland*, Haarl. 1848; *Balladen en gedichten*, Schied. 1852; *Mijn uitstapjen naar Engeland*, Arnh. 1854; *De Nachtegaal en het Lijstertjen*, Gouda 1854; *Erangeline naar Longfellow* (bew. met B. Ph. de Kanter), Haarl. 1856; *Nieuwe Gedichten*, Schied. 1856; *Fantasy en Leven*, Schied. 1859; *Merkw. mannen, Schetsen voor jongens*, Rott. 1860; *Longfellow's Gedichten*, Haarl. 1861; *Geest en Hart, liederen* (Duitsche dichters nagez.), Utr. 1861; *Leven en Lieren*, (idem), Utr. 1862; *Heden en Verleden*, Schied. 1864; *De Geuzen, Episch gedicht* (naar Seyffard), Dev. 1864; *Reintje de Vos* (naar 't Hoofd. van Hartman), Utr. 1865; *Uit mijn zomer*, Schied. 1868; *Henoch Arden naar Tennyson*, 's Hage 1869. Met W. Hofdijk gaf hij uit: *Gedenkboek der oprichting van het monument ter herinnering aan den volksgeest in 1830 en 31*, Amst. 1856.

Bergh (Willem Joannes Nikolaas van den), geb. 10 Sept. 1829 te 's Hage, was aldaar van 1857 tot 1861 apotheker, reisde daarna ongeveer vier jaren door Engeland en Frankrijk en is sedert 1865 leeraar in vreemde talen te Parijs. Behalve een aantal dicht- en prozastukken in periodieke geschriften, als in de *Muzenatmanak*, *katholieke almanak* enz., schreef hij: *Andreas Hofer, treursp.*, 's Hage 1855; *Schetsen en poezij*, Rotterdam 1855; *Vrouwendeugd en de Remplacants, twee novellen*, Rotterdam 1856; *Dichtbundel, Hollandse, Fransche, Engelsche en Duitsche oorspronkelijke gedichten*, Antwerpen 1864.

Bergh (Pieter Annanus van den) geb. te Maassluis 25 Aug. 1825, was aanvankelijk bestemd voor de studie in de godgeleerdheid, doch bepaalde zich later tot administratieve werkzaamheden bij 's Rijks belastingen; hij was daarbij achtereenvolgens werkzaam te Schiedam, Delft en 's Hage, en is thans ambtenaar bij de Algemeene Rekenkamer. Behalve eenige dichtstukken in de jaarboekjes *Dorcas* en *Holland* en in dat voor *Rederijkers*, schreef hij *Herderszangen en Minnedichtjes* (Naar het Fr. met aantekeningen) 's Hage 1851; een gedicht *Johannes in den Christelijken familiekring*, en *De vorsten en bevindvoerders van al de oude en nieuwe staten der wereld. met geschied- en aardrijkskundige mededeelingen, mitsgaders*

opgave van al de voormalige en nog bestaande geestelijke en wereldlijke Ridderorden, 1e Afd. Haarl. 1871; *Land- en volkenkundig woordenboek der heilige schrift. Met inleiding van J. H. Gunning Jr.*, Amst. 1877.

Bergh van Eysinga (Marie Henri Philip van den) werd geb. te Schiedam 24 Dec. 1839, was ambtenaar bij het departement van Binnenlandsche zaken afd. Nijverheid en overleed te 's Hage 26 Jan. 1876. Hij schreef: *Bijdrage tot de bevolkingsstatistiek der gemeente 's Gravenhage*, 's Hage 1868 en leverde bijdragen in de verslagen van de 's Gravenhaagsche *Vereeniging tot bescherming van dieren* en in het *Tijdschrift voor gezondheidsleer*. Hij had in bewerking: *Een geschiedenis der Duitsche Letterkunde*; doch wegens zijn overlijden is het werk niet uitgegeven.

Bergh (Frans van den) 29 Maart 1852 geboren te Mechelen, waar hij leeraar is in Nederlandsche taal aan het atheneum. Afzonderlijk verscheen van hem: *Mina de Vondeling*, Mechelen, 1886; *Novellen*, Mechelen, 1886.

Berghe (Adolf van den) te Willebroek gevestigd, schreef onder een pseudoniem: *De Rupelschans te Klein-Willebroek, eene bladzijde uit den strijd onzer vaders in de XVIIe eeuw*, door B. Ruggeling, Willebroek, 1883.

Berghe (Edward Maria Jozef van den) te Brugge geb. in December 1858, studeerde voor het onderwijs en werd in 1880 benoemd tot regent bij de middelbare school van Laken. In de *Tockomst*, *De Kunstbode* van Ieperen en het *Burgerwelzijn* van Brugge, leverde hij bijdragen onder het pseudoniem Albrecht ten Daele. Afzonderlijk gaf hij uit: *Het Dichterlijke*, Brussel, 1881.

Berghuis (Lammert) werd geb. te Visvliet, gemeente Gripskerk, 30 Oct. 1803 en was schipper en logementhouder te Noordbroek. Hij stierf te Helpman, gemeente Haren, 4 Dec. 1870. Van hem verschenen *Bloempjes uit mijn jeugdigen leeftijd*, Gron. 1851; *Wilde Rozen*, Gron. 1855; *Nieuwe Bloempjes*, Gron. 1859; *Avondzangen*, Gron. 1871.

Berghuis (Johannes) geb. 8 Mei 1845 te Noordbroek, werd voor het onderwijs opgeleid, en is sedert 1870 hoofd der openbare school te Helpen bij Groningen. Hij schreef: *Schelpjes* (4e dr.) 1ste deel 1883, 2e deel 1885, Groningen; *Het opstel*, Gron. 1879; *Vertelselboek voor school en huis*, Gron. 1882.

Verder novellen in *Eigen Haard, de Tijdspiegel en de Nederlandsche Spectator*.

Berghuis (Willem Derk) geb. te Gron. 17 Nov. 1852 waar hij onderwijzer en boekhouder is. Hij schreef: *Een lastige stiefmoeder. Tafereel uit het Groninger dorpsleven. Oorspronk. tooneesp. in vier bedrijven*, Gron. 1879.

Bergman (Jean Theodore) geb. te Vlissingen 24 April 1795. Hij promoveerde in de theologie en in de letteren en was van 1827—65 eerst Onder- en verv. Tweede Bibliothekaris aan de Leidsche Hoogeschool, en overleed te Leiden 24 November 1876. Behalve zijne acad. proefschriften en vert., schreef hij *Levensschets van F. A. Bosse met aant.*, Haarlem 1841; *Inleiding en aantekening of een herziene uitgave van den ouden Leydschen Patroon of derden Octobers Banket*, Leiden 1867. Voorts een paar stukjes over het Hoog. Onderw. en verschillende bijdragen en levensberichten in de werken en mededeelingen van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden, waaronder: *Proeve eener geschied. der Maatsch. der Ned. Letterk.*, 1866.

Bergmann (Franciscus Johannes Emilius van Zinnicq) geb. 10 Nov. 1807 te Lier, in de provincie Antwerpen, studeerde in de rechten aanvankelijk te Gent en promoveerde te Leiden in 1832. Vier jaar later werd hij rechter-plaatsvervanger te Amersfoort, op het einde van 1836 rechter in de rechtbank van Eersten Aanleg te 's-Hertogenbosch en in 1838 raadsheer bij het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant. Sedert 1866 was hij lid van de Tweede Kamer, en overleed te 's-Bosch 24 Febr. 1879. Hij schreef: *Het voormalig Hertogdom Brabant, Geschied- en regtskundig onderzoek naar den staatkundigen toestand van dat land, bepaaldelijk ook met betrekking tot Noord-Brabant, de Meijerij en stad 's-Hertogenbosch, 's-Bosch* 1874. Voorts schreef hij over den oorsprong van het Tiendrecht, over het recht van Colatie, over de Salische Wet, enz.

Bergmann (Anton) geb. te Lier 29 Juni 1835, studeerde te Gent onder de leiding van J. F. J. Heremans, voltooide zijne studiën in de rechten aan de Vrije Hoogeschool te Brussel en werd advocaat te Lier. Reeds aan de Gentsche Hoogeschool stichtte hij met Jul. Vuylsteke het taalminnend studentengenootschap 't *Zal wel gaan* en leverde hij in het jaarboekje voor 1855, de eerste proef zijner pen. In de *Gentsche studenten almanakken* en in de *Gentsche jaarboekjes* leverde hij vele bijdragen onder het pseudoniem *Tony*, als: *Fragment; De eerste liefde van Frans; Eene ware Geschiedenis; Eene schoone partij*, enz. Voorts in

Noord en Zuid, 1856: *Op de kermis*; en afzonderlijk: *Philips van Marnix. Plundering der Hoofdkerk van Lier*, 1857; *Twee Rhijnlandsche Novellen*, 1870; *Geschiedenis der stad Lier*, Antw. 1873; *Ernest Staas, advocaat, Schetsen en Beelden door Tony, met sterkwaterplaten door Willem Geets*, Gent, 1874 en 1875 (Bekroond met den vijfjaarlijkschen prijs); *Verspreide schetsen en novellen door Tony*, Gent, 1875. Anton Bergmann overleed in zijne geboortestad op 21 Jan. 1874.

Berkhey (Johannes le Franq van) werd geb. te Leiden 23 Jan. 1529, waar zijn vader wolhandelaar was. Opgevoed door zijn grootvader van moeders zijde, den kunsthandelaar Berkhey, werd de jeugdige Johannes voor den handel in schilderijen en rareiten bestemd, doch al spoedig ontwaakte in hem een groote liefde voor de ontleedkunde. Hij legde zich dus op de studie der geneeskunde toe, promoveerde in 1761 tot doctor in de medicijnen en werd in 1773 tot lector in de natuurlijke Historie aan de Leidsche hoogeschool benoemd. Tusschen de jaren 1780—87 was onze dichter een warm voorstander van den stadhouder en diens stamhuis. Zijn gehechtheid aan 't Oranjenhuis wikkeld hem in een kostbaar proces, waarbij zijn klein vermogen te gronde ging. Na 1795 van zijn lectorschap ontslagen, woonde hij nu eens te Leiden, waar zijn woning in puin stortte bij de bekende ramp van 1807, dan te 's Hage, totdat de dood in zijn geboortestad aan zijn veelbewogen leven een einde maakte (13 Maart 1812). Zijn afzonderlijk uitgegeven werken zijn de volgende: *'t Bataafsche Athene, in drie Herdershouten*, Leiden 1760, 2e verm. dr. 1766; *Claudius Civilis, Hersteller der Bataafsche vrijheid*, treursp., Amst. 1764; *Het Rhijnlandsch Wedspel in verscheiden Landgezangen, ter gelegenheid van de Intrede van Z. D. H. Willem V binnen Leyden*, ald. 1766; *Huwelijk van Telemachus en Antiope in Ithaka — ter gelegenheid van de luisterrijcke receptie van den Prins en de Prinszen van Oranje en Nassau in Amsterdam*, blijsp., Amst. 1768; *Hekeldigt voor den Heere J. Nomsz, ter afgedwongen verdediging van L. F. v. B.*, 1769; nog een paar stukjes betreffende zijn twist met Nomsz. Voorts *Natuurlijke Historie van Holland*, 6 dln., met pl., Amsterdam 1766—78; *Leydens Burgertraanen op de grafzerken der Edle Groot Achtbare Heeren vaderen Mr. Johan van der Marck*, enz., Leid. 1771; *De lof der dankbaarheid*, bekroond door *Kunstliefde spaart geen rlijt*, 1773; *Het verheerlijkt Leyden bij het tweede eeuwgetijde van dezelfde heuchlijk Ontzet* 1774, ald. 1774, met welke dichterlijke redevoering hij zijn naam als dichter vestigde; *Het vernedert en verheerlijkt 's Gravenhage, eeuwzang*,

Amst. 1776; *Gedichten*, 2 dln., Amst. 1776—79; *De lof der christelijke Weldadigheid*, Amst. en Leiden 1778; *De poetische Snapper*, 1778; *Zinspelende gedigtjes op de geestige prentjes*, geëst door P. de Mare, Leid. 1779; *Gouden Jubelzang*, Leid. 1779; *Vaderlijk afscheid en getrouwen raad van een welmeenend eendragtsburger aan zijn zoon, gereed om voor 't land, vrijheid en godsdienst op 's lands vloot van oorlog te dienen*, Amst. 1781; *Eerbare proefkusjes aan Vaderlandsch Naïf en de Arkadische vrijerijen van Dichtlief en Gloorroos*, Amst. 1782, in den trant van Heemskerks *Arcadia*; *De Zeetriumph der Bataafsche Vrijheid op de Doggersbank*, 2 dln., met pl., Amst. 1782; *Cranyke der stad Leyden*, 1783; *Vaderlandsche Bijzonderheden*, 3 dln., Amst. 1785 87; *Verzameling van Leydsche Keur en Hekeldigten van een echten vrant en vrijen ouerwetschen Patriot met een bekorte sleutel van 1783—88*, Leid. 1785; *Het feestvierend Leyden*, ald. 1793; *Jok en Ernst, akademische Vertellingen mijner jeugd*, Leid. 1798; *Bataafsche Menschelijkheid of de gevolgen der Tweedracht, betoogt uit de rampen van het Vaderland in 562 scherp dichterlyke sluitvaarsen en rondborstige vraegen naar de rechten van den mensch voor de tribune der eendracht* (onder den naam van Janius Laconicus Franco Batavius) met pl., Leid. 1791; *Ernstige en boertige* (dichtmatige) *Vertellingen mijner jeugd, ware origineelen*, Leid. 1804; *Natuurlijke Historie van het Rundervee in Holland*, 6 st., met pl., Leid. 1805 11; *Lijkgedachten van Z. D. H. Prins Willem V*, 1806, door Bilderdijk beschaafd; *Oud Hollands Vriendschap*, gevolgd van *Utrechts Eeueschets*, Leid. 1807; *Nagelaten Gedichten*, Haarl. 1813. Voorts een menigte losse verzen, naar aanleiding van de gebeurtenissen van den fel bewogen tijd, waarin hij leefde, verspreid of opgenomen in de werken van dichtlievende genootschappen, waaronder de bekende *Proeven van het vermogen der Nederduitsche Dichtkunst, om de Maatklanken op allerlei onderwerpen te schikken en naar byzondere geluiden te buigen*, te vinden in de werken van het Leidsche Dichtgenootschap *Kunst wordt door arbeid verkrege*. Onder het pseudoniem Frank de Vrij, schreef hij; *de Politieke Koemarkt*.

Berkhout (Arend Jan) (1777—1857) geb. te Schermerhorn, predikant te Woudrichem, later te Zaandijk, en ijverig voorstander van het Lager Onderw. Het meeste wat hij schreef, heeft betrekking op kerk en school. Zijne bijdragen, redevoeringen en gedichten werden anoniem of met zijne initialen in de *Recensent* ook der *Recensenten*, in van Kampen *Mag. van Wetensch. Kunsten en Letteren*, in de *Vriend des Vaderlands*, enz. geplaatst. Voorts *Gezangen bij Jezus*

dood en begrafenis, Zaandijk 1824; *Gezangen op Jezus' hemelvaart*, Zaandijk 1844; *Proeve eener beknopte geschiedenis van het L. O. in ons Vaderland*, Amst. 1852.

Berkhout (Anton Maurits) geb. te Velzen 17 Mei 1813, werd pred. te Vlaardingen, doch moest om der wille van zijn zwakke gezondheid zijn ambt neerleggen en stierf 6 Jan. 1845. Zijn verzen zagen het licht in de jaargangen van den *Muzen Almanak* en dien voor 't *Schoone en Goede*.

Berkum (Hendrik van) pastoor te Schoonhoven in 't midden der vorige eeuw, gaf een *Nauwkeurige Beschrijving van de Watercloeden en Dijkbreuken, veroorzaakt door den Rhijn, de Maas, Waal en Lek*, Gouda 1757. Na zijn dood verscheen nog van hem een *Beschrijving van de stad Schoonhoven* enz., Gouda 1762.

Berkum (Hendrikus van) geb. te Wanswerd 3 Nov. 1814, was predikant te Walsum, te Stiens en te Nieuwe Beerta, waar hij 5 Nov. 1870 overleed; hij schreef: *Lof der domheid*, Gron. 1834; *Gedichten*, Sneek 1837; *De togt naar Ameland, een dichterlijk verhaal*, Leeuw. 1850; *De Labadie en de Labadisten, een bladzijde uit de geschiedenis der Ned. Herv. kerk*, 2 dln., Sneek 1851; *Antoinette Barignon, een beeld uit de kerkelijke geschiedenis der 17e eeuw*, Sneek 1853; *Schorthinghuis en de vijf nieten, een bladzijde uit de geschiedenis van het kerkelijke leven in het Oldambt 1730—50*, Utr. 1859. Voorts vertaalde hij eenige werken over kerkgeschiedenis.

Berkum (Johannes van) geb. te Wanswerd in Ferwerderadeel 22 Aug. 1821, was eerst predikant te Warns en Schare, daarna te Wolsum en Westhem in Wijmbritseradeel. Hij overleed aldaar 22 April 1854. Van hem verscheen een werk, bevattende negen verhalen onder den titel van: *Zonde en geloof of ontmoetingen en verhalen uit mijne Eevangeliebediening*, Sneek 1853.

Berlant (Jakob) in 1796 te Brugge geb., legde zich op de schilderkunst toe en overleed in zijne geboortestad in 1845. Hij schreef: *De spelonk van Strozzi of de wraek door minnenijd. Treurig tooneelstuk in 3 bedr.* 't zamengesteld uit de Italiaensche geschiedenissen, Brugge, 1842; *Liederyk bygenaemd de Buck, eerste forestier van Vlaenderen*, Tooneelsp. in 5 bedr., Brugge, 1845; *Margareta van Maele, gravin van Vlaenderen*, Tooneelsp. in 5 bedr., Brugge.

Bernaerts (Jan) geb. in 1568 te Mechelen, waar hij advocaat in den grooten Raad

was, nadat hij zijn studien te Leuven onder Justus Lipsius geëindigd had. Hij overleed te Mechelen 16 December 1601, en schreef: *Leven en Martelie van Maria Stuart*, Antw. 1588.

Bernagie (Pieter), geneesheer en later hoogleeraar in de Medicijnen aan het Athe-neum te Amsterdam en ald. 28 Nov. 1696 gest., schreef 15 tooneelspelen (alle uitgegeven te Amsterdam), waarin hij de zeden en gewoonten van zijn tijd schildert. Het zijn: *De Amst. Apotheek*, 1682; *de Huwelijken staat*, 1684; *de belachelijke Jonker*, 1684; *het betaald Bedrog*, 1684; *Het Franeker studentenleven*, 1684 (alle kluchtspe-len); *Constantinus de groote, eerste christen-keizer*, treursp., 1684; *de ontrouwe kan-toorknecht en de lichtvaardige dienstmaagd*, kluchtsp. 1685; *de Romanzieke Juffer*, klucht-spel, 1685; *Paris en Helene*, treursp. 1685; *Het Huwelijk sluyten*, blijsp., 1685; *De on-trouwe Voogd: de Goê Vrouw*, 2 klucht-spelen, 1686; *Arminius, beschermmer der Duytsche Vryheit*, 1686; *De Debauchant*, blijsp., 1686; *Voorspel van de Burgemeesteren en Regeerders der stad Amsterdam*. Zijne tooneelpoëzie is uitgegeven in 5 dln. Zijn *Belachelijken Jonker* en zijn *Huwelijken Staat* hebben zich lang op het tooneel staande gehouden.

Bernhardi (Jean Louis) geb. 13 Sept. 1811 te Utrecht, waar hij klerk was aan het provinciaal Archief; hij overleed aldaar 4 Mei 1873. Hij schreef behalve eenige werken van gewijden inhoud: *Antwoord op den open brief van M. Verheul te Rotterdam; Zamen-spraken over den oorlog in Italië tusschen eenige bezoekers* No. 1, Utr. 1859; *Het geheim van den oorlog in 1870*, Utr. 1870; *De veer-man van den Briel*, een verhaal voor ouders en kinderen: de gebeurtenis van 1 April 1572 door een Geus verteld, Gouda 1872; *Een nooit gehoorde preek van Dr. Martin Luther*, Gouda 1872; *Eenvoudige dichtregelen*, Gouda 1873; *De Zeeuwsche vrijbuiters bij het beleg van Leiden, of nauwkeurig verhaal van Lei-dens beleg en ontzet in 1571*, Gouda 1874.

Beronicius (Petrus Johannes), hield zijn verblijf in 't laatst der 17e eeuw te Middel-burg: hij was een man van buitengewonen aanleg en groote kennis, doch leidde een slordig en zedeloos leven. Hij verdiende zijn kost met schoorsteenvegen en scharen-slijpen, doch was zeer bedreven in 't Latijn, Grieksch, Italiaansch, Fransch en En-gelsch. Hij stelde weinig prijs op zijne Latijnsche gedichten: die er bestaan zijn uit zijn mond opgevangen. B. smoorde in een waterplas bij Rotterdam. Van hem is het Latijnsche gedicht *Georgarchontomachia* enz.,

of *Boeren en Overheidsstrijd* (zijnde een ver-haal van een aanval der boeren op Middel-burg in 1672). P. Rabus bezorgde daarvan eene vertaling in het Nederlandsch, 1691, met plaatjes van Luiken.

Bertram (J. T.), geb. te Amsterdam 23 Sept. 1777, onderwijzer in den godsdienst en prediker in het werk- en gevangenhuis aldaar, schreef eenige gedichten van gods-dienstigen of huiselijken inhoud, zoo als: *Gezangen*, Amst. 1811; *Dichtvruchten in ge-workerde uren gekweekt*, Amst. 1819, bene-vens eenige godsd. werkjes. Hij overleed 2 Nov. 1834.

Bertrand (Lodewijk) geb. 15 Jan. 1856 te Sint Jans-Molenbeek, is steenhouwer te Brussel. Behalve eene menigte Fransche vlug-schriften en bijdragen in socialistische tijd-schriften in België, Duitschland, Frankrijk, Italië en Engeland, schreef hij: *De Vlaamsche lantaarn*, (Almanak) Gent, 1878—80; *Voor-uit!* (Almanak) Gent, 1880—1.

Betouw (Johannes in de), geb. 7 Januari 1732 te Nijmegen, studeerde in de rechten te Leiden en vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad. Aan hem werd met nog zes anderen in 1798 door het Bataafsche gouvernement de vereerende taak opgedra-gen een burgerlijk wetboek te vervaar-digen. Hij was een ervaren geschied- en oudheidkundige en verzamelde bijna alle Romeinsche oudheden, die in zijn tijd in of om Nijmegen gevonden werden. B. over-leed 20 Nov. 1820. Hij schreef onder zijn naam of onder dien van zijn zoon Mr. G. C. in de Betouw: *Uitlegging der opschriften op altaren en gedenksteenen der Romeinen binnen en omtrent Nijmegen* uitgegeven, Nijm. 1787; *Beschrijving en Chronijk van Nijmegen, aanvankelijk opgesteld door Joh. Smetius tot 1300, gebragt door diens zoon tot 1592, ver-volgd met aantekeningen en vermeerderingen tot 1785*, Nijm. 1792; *Lotgevallen en einde-lijke ondergang van den van ouds alom ver-maarden Burgt binnen Nijmegen*, 2 st. Nijm. 1818; *Kerken en godsdienstige gestichten te Nijmegen*, ald. 1818; *Nijmegen verdeeld in wijken en streken boven en beneden de stad*, ald. 1818; *Vervolg der Kronijk van Nijmegen tot 1818*, ald. 1818. Voorts zijn door hem verscheiden Lat. werken, handvesten en charters uitgegeven.

Bets (Theodoor Roodenbosch), geb. en overleden te Antwerpen, waar hij in de eerste helft der 17e eeuw leefde. Voor de rederijderskamer *de Violiere*, schreef hij een tooneelspel getiteld: *Deuchts Violieren crans*.

Bets (Petrus Vincentius) geb. te Tienen

(in Brabant) 22 Januari 1822, was vroeger onderpastoor te Rebecq-Regnon en in St. Jacobs te Leuven, daarna pastoor te Neerlinter en thans is hij pastoor-deken te Zout-Leeuw. Hij schreef verscheidene godsdienstige werken in het Fransch en in het Nederlandsch: *Geschiedenis der gemeente Neerlinter, naer wettige en meestal onuitgegeven stukken*, Leuven, 1868; *Geschiedenis der gemeente Oplinter, Bunsbeek en Hauthem, als ook der abdij van Oplinter*, Tienen, 1870; *Geschiedenis der gemeente en mirakuleuze kerk van Hakendover*, Tienen, 1873; *Leven van den heiligen Joseph en van den heiligen Antonius a Padua*, Tienen, 1866; *Geschiedenis der gemeenten Wommersom en Esemaal*, Tienen, 1873; *Bedevaart naar de vermaardste heiligheden van Frankrijk, Parijs, Issoudun, Lourdes, de Heilige Spelonk, Salette, Ars, Paray-le-Monial*, enz. Tienen, 1874; *Veldtogt der Fransen en der Hollanders in België, ten jare 1635*, enz., Leuven, 1859; *De Pacificatie of bevrediging van Gent, beschouwd in hare wording, wezen, voorstanders en verdruckers*, Tienen, 1876, (2e dr. 1877); *Zout-Leeuw, Beschrijving, Geschiedenis, Instellingen*, Tienen, 1877. Verder menigvuldige artikels in tijdschriften, waaronder in 't „Brabandsch Museum” *De scholen van Thienen in den voortijd*; — *Bijzonderheden over de bejaarden van Thienen*; — *Gebeurtenissen in Thienen ten jare 1675*; — *Keuren van Thienen in de XIVe en XVe eeuwen*, — enz.

Bettens (Michiel) leefde in de 17e eeuw te Brussel. Hij schreef een treurspel, getiteld: *De Martelie der seven Maccabeën*, dat den 13 October 1797 te Brussel werd opgevoerd.

Beucker (Jan Ignatius de) te Viersel, in de Antwerpsche Kempen, geb. 1 Febr. 1827, genoot zijn onderwijs in de dorpsschool en moest zijn vader als kind reeds behulpzaam zijn in het broodbakken en klompenmaken. Vroegtijdig ontstond in hem de lust om in de natuur te werken en hij werd hovenier. In 1842 trad hij in dienst op een rijkemanshof te Eekeren en twee jaren later in eene voorname bloemkweekerij te Antwerpen. Daar werd zijne leerzucht zoo groot, dat hij door zelfonderricht bijzondere natuurkennis opdeed en een uitstekend man werd in zijn vak. Een zijner werken *Over de ziekten der Planten* werd in 1856 bekroond, en het volgende jaar werd hij medewerker in het *Landbouwblad*. In 1858 stichtte hij het Antwerpsch Kruidkundig genootschap, in welks tijdschrift hij bijdragen leverde, terwijl hij kosteloos lessen gaf over de planten- en boomteekunde. Tevens bewerkte hij toen de *Antwerpsche analytische Flora*, inhoudende de beschrijving van alle Planten, welke in de provincie Antwerpen in de vrue natuer groeijen of er algemeen gekweekt worden, door Henri van Heurck en J. I. de Beucker, Eerste deel, Antw., 1861. In 1867 werd de Beucker naar Watergraafsmeer, bij Amsterdam, geroepen, om er, in de koninklijke tuinbouwschool, gedurende drie jaren, als leeraar lessen te geven. Sedert 1847 is hij als bloemist en koopman in zaden te Antwerpen gevestigd. Van 1879 tot 1886 zetelde hij in den Raad der provincie Antwerpen en hij neemt een werkzaam deel aan de Vlaamsche Beweging.

Beucker Andreae (J. H.). Zie **Andreae**.

Beudeker (Christoffel), woonde 's winters te Amsterdam en des zomers te Soelen, bij Utrecht. Hij was penningkundige en dichter, en zond ten behoeve van het Evangelisch Luthersch kerkgenootschap in het licht: *De CL Psalmen des Konings en Profeets Davids op nieuw in 't Nederduitsch berijmt*; *Benevens een getal van honderd en negentig Lofzangen en Geestelijke liederen uit verscheiden Hoogduitsche Gezangboeken vertaalt en berijmt*, Amst. 1738, 3e dr. 1669; *De sprekende Kunstkamer, vertoonende het regte gebruik der boeken, konsten en natuurkundige wetenschappen in zedige gedachten voorgesteld*. (Gedrukt voor den auteur) (Amst.) 1748. B. stierf in 1723.

Beukema (Jacob Pieters) geb. te Ulrum 23 Aug. 1782 werd voor onderwijzer opgeleid en was hoofd der school te Leens, waar hij 8 Maart 1859 overleed. Hij schreef een *Beknopte plaatselijke en geschiedk. beschrijving der stad Groningen*, Gron. 1821.

Beukma Jz. (K.), landbouwer in het kerspel Zontdijk, gemeente Leens, verhuisde in 1835 naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en schreef: *Brieven aan mijn achtergelaten familie*, 2 st., Gron. 1836.

Beunie (Jan Baptist de) ten jare 1718 geb. te Roozendaal, vestigde zich van zijne jeugd te Antwerpen, waar hij als geneesheer werkzaam was en overleed 25 Februari 1793. De Academie van België, van welke hij tot lid werd benoemd op 11 April 1773, bekroonde in 1771 zijne werken, getiteld: *Antwoord op de vrage: Welk zijn de profytelykste planten van dit land, ende welk is hun gebruik, zoo in de medecynen als in andere konsten*, door d' heer Joannes—Baptista de Beunie, licentiaet in de medicynen, Brussel, 1772; en: *Antwoord op de vrage: Welk is de beste ende onkostbaerste maniere van classe-gaeren en de andere vegetabile stoffen swert te verven, so dat de verw de stoffe*

doordringt, ende dat zij resiteert aen den sleet, sonder nogtans grootelykx de qualijtyt te verminderen, gelijk dit seer wel op de animale stoffen geschiet, Brussel, 1772.

Beuningen (Coenraad van), geb. te Amsterdam 1622, studeerde te Leiden in de rechten en werd in 1643 na zijne promotie secretaris zijner geboortestad; in 1650 verliet hij eensklaps zijne omgeving en gaf zich gedurende een geheel jaar over aan godsdienstige bespiegelingen ten huize van den bakker Oudaan te Rijnsburg bij Leiden. Toen hij te Amsterdam terug keerde werd hij Pensionaris van Amsterdam en lid der Staten van Holland. Hij werd meermalen als gezant naar Zweden, Denemarken, Frankrijk, enz. gezonden, en bewees den lande groote diensten, vooral in 1672, toen zijn voorbeeld in de Staten het land van Fransche overheersching reddde. In 't laatst van zijn leven beroofden hoogloopende twisten met Willem III, ongelukkige speculatiën in fondsen der O. I. Compagnie en godsdienstige dweezucht hem van zijn geestvermogens: Hij stierf in 1693 te Amsterdam. Hij schreef: *Alle brieven en schriften tsedert eenigen tijd opgesteld bij den gewezen Burgemeester Coenraad van Beuningen, Ende na zijn Ed. oopenlik ingericht om de Christenen en alle menschen, door het herstellen van het eeuwigh Eevangelium soudt menschelyke uitlegginge, met malcander te vereenigen. Ende de wegh te banen tot het langh verwachte ryck Christi onze Zaligmaker op aerde in vorighe tyden by alle Christenen en tsedert by vele verwacht.* Amst. 1689.

Beuningen (Willem van) geboren te Harlingen 2 Nov. 1811, was vroeger predikant te Rouveen en later te Ameide en Tienhoven. Na in 1882 zijn emeritaat verkregen te hebben, ging hij zich metterwoon vestigen te Utrecht, waar hij nog woont. Hij schreef: *Brieven over geestelijke goederen*, Arnh. 1863; *Het geestelijk kantoor van Delft*, Arnh. 1870.

Beunke (Henry Eduard) geb. te Middelburg 14 Sept. 1851, studeerde in de Polyschool, en toen hij in 1876 Civiel Ingenieur werd, kreeg hij eene betrekking als ambtenaar aan de Staatsspoorwegen te Zutphen. Behalve bijdragen in den Delftschen studenten Almanak, in den Nutsalmanak 1879, (*Gevonden en verloren*) en de Gids 1879 (*Dina*) schreef hij onder het psdnieim Heins: *Walchersche schetsen en vertellingen*, Purmerend 1875 en *Uit het Walchersche Boerenleven*, en *tweetal Schetsen*, Amst. 1877.

Beusekom (E. F. van) schreef: *Allerlei, verzen en verhalen*, Amst. 1838; *Drie Novellen*. Ida, Amst. 1839.

Bevel (P. W.) geboren te Leiden 22 Juli 1814, hoogleeraar te Gent, schreef *Vrijheid en Vaderland. Toepasselijke uitboezeming*, Gent, 1860. Hij was medewerker in de *Broedermin*, *De beurzen Courant*, *de Stad Gent*, enz.

Beverwijk (Jan van), geb. te Dordrecht 17 Nov. 1594, bekwaam geneesheer in zijne geboortestad en bovendien groot voorstander der fraaie letteren. Hij bekleedde verschillende aanzienlijke betrekkingen in zijne vaderstad en werd onderscheiden malen afgevaardigd ter vergadering van de Staten van Holland. Hij stierf 19 Jan. 1647. Als schrijver heeft hij zich een naam gemaakt, behalve door zijne medische werken, door *De Spaensche Xerxes, ofte vergelykinge en beschryvinge van den scheepstrydt, tusschen de groote koningen van Persiën en Spanjen, de verbonde Grieken ende Nederlanders*, Dordr. 1639, 2e dr. 1640; *Den Hertog van Alva, Geessel van Nederlandt ende Portugal*, Dordr., 1642; *Van de uytnemetheit des Vrouwelyken Geslachts*, Dordr. 1643. 't Is in drie boeken verdeeld en wemelt van aanhalingen uit allerlei dichters en schrijvers, terwijl er ook van hem zelve gedichten in voorkomen.

Beyerlinck (Laurens) geb. te Antwerpen 12 April 1578, waar hij kanunnik, aarts priester en boekkeurder was. Hij overleed in zijne geboortestad op 7 Juni 1627. Behalve eenige Latijnsche werken en twee Nederlandsche over controverse: *Catholycke antwoorden aen de gewone vragen van die van de zoogenoemde Religie*, Antwerpen, 1609 en 1617, schreef hij: *Het leen ende mirakelen van de heylige Bisschoppen Eligius, Willebrordus, Norbertus, apostelen van dese Nederlanden, ende principelyck der stadt Antwerpen, met oock een kort verhael van het beginnel van de religie derselver stadt, beschreven naer vele geloofweerdigen schrijvers. Door Laurentius Beyerlinck*, Antwerpen, 1651.

Beyma (Jhr. Petrus Johannes van) geb. te Leeuwarden 11 Mei 1839 studeerde in de rechten en werd na zijne promotie in 1863 griffier bij het kantongerecht te Beesterzwaag, in 1867 subst. officier van Justitie te Sneek, in 1870 officier van Justitie aldaar, in 1876 refendaris bij het departement van justitie, en is thans sedert 1885 secretaris-generaal bij genoemde departement. Hij schreef: *De Rijkspolitie in Nederland. Haar geschiedenis en tegenwoordige inrichting*, Sneek 1872; *De voorschriften op de dienst van, en het toezicht op de rijksreldwachters, systematisch gerangschikt. Bijlage behoorende bij het vorige werk.* Sneek 1872.

Beynon (Laurens Rijnhart), geb. te

's Hage 29 Sept. 1811, in 1838 praeceptor en sedert 1862 rector aan het gymnasium aldaar. Hij werd op zijn verzoek in 1878 eervol ontslagen, en bleef toen ambteloo in zijne geboortestad wonen. In genoemd jaar genoot hij de eer van door Z. M. den Koning te worden aangewezen om onze aanstaande Koningin in de Nederlandsche taal onderwijs te geven. Van zijne hand verscheen: *Mr. I. da Costa en de Referent zijner voorlezingen*, 's Hage 1847; *Gallaits lijken van Egmond en Hoorna beschouwd*, met pl., 's Hage 1854; *De 17e November, Feestrede*, 's Hage 1863; *Kort overzicht van de staatsregeling van ons vaderland*, 's Hage 1864 (6e druk 1882); *Historische schetsen en beelden. Een leesboek*. Amst. 1874; *Stemmen en beschouwingen over Christendom en beschaving*. 's Hage 1876; Voorts vele stukken over kunst, godsdienst en geschiedenis in de vroegere jaargangen van de *Kunst-Kroniek* en 't *Album der schoone kunsten*, en 't *Holl. Schilder- en Letterk. Album* en in 't *Scheffer Album*, in *Voor Driehonderd jaar*, 1872 en in *Memoriam*, Haarl. 1873. Bovendien nog bijdragen in de *Aurora*, *Magdalena*, *Almanak voor 't Schoone en Goede, Vereenigin*, *Christ. Stemmen*, *Stemmen voor Waarheid en Vrede*, enz.

Biben (Abraham), geb. te Leiden 16 Febr. 1798, was predikant te Edam en schreef verscheiden werkjes, waarvan de vier volgende door de maatschappij tot N. v. 't A. met goud bekroond; *Zondagsboek voor de Huisgezinnen der mingeoefende Christenen*, Amst. 1835; *Het dorp aan zee of het heilzame van Gods beschikking in het verborgen der toekomst*, Amst.; *Wenken voor ouders uit den minvermogenenden stand*, Amst.; *Tafereelen uit het leven van dienstbaren*, Leiden, 1846. Voorts schreef hij nog: *De heer van Meerwijk en zijne zonen of het Verderfelijke der Sterke Dranken*, Amst. 1839; *Oud-Hollands deugd in hare waardij geschetst of Zet de tering naar de nering*, Edam 1839, en eenige vertalingen. Hij overleed te Edam 26 Nov. 1849.

Bidloo (Lambert), geb. te Amsterdam 29 Aug. 1633, was apotheker van beroep en een zeer geleerd man. Hij stierf 11 Juni 1724. Behalve eenige theol. geschriften, heeft men van zijne hand *Gedayten over het schoon Zaisoen des jaars*, 1718 en daarachter *Liefde der Ouderen tot hunne kinderen boven de menschelijke reden*, Amst. 1719; *Hymnus prosodiacus*, *Lofzang op het verheerlijkt Zaisoen der jaren 1722 en 1723*; *Panpoeticum Batavum* of *Kabinet*, waarin de afbeeldingen van voornamen Nederlandsche dichteren, verzamelt en konstig geschildert door Arnolt van Halen, onder uitbreiding en aanmerking der

Hollandsche Rijkmonst geopent, Amst. 1720; *Verwoesting des Joodschen volks aanvangende met den afval der tien stammen onder Jeroboam en eindigende met dezen tegenwoordigen tijd*, 3 dln., Amst. 1725.

Bidloo (Gerard), broeder van den voorgaande, geb. te Amsterdam 12 Maart 1649, legde zich met ijver op de geneeskunde toe en werd, na een tijdlang lector in de Ontleedkunde aan de Leidsche Hoogeschool geweest te zijn, belast met het oppertoezicht over al de militaire hospitalen. In 1694 benoemden de curatoren hem tot hoogleeraar te Leiden in de ontleedkunde, welke betrekking hij tot 1701 waarnam, toen Koning Willem III hem tot zijn lijfarts benoemde en naar Londen ontbood. De vorst gaf het volgende jaar in Bidloo's armen den geest. Na 's konings dood aanvaardde hij op nieuw het hoogleeraarsambt te Leiden, alwaar hij 30 Maart 1713 stierf. — Behalve zijne ontleedkundige werken, heeft B. ook gedichten en tooneelstukken geschreven, die na zijn dood verzameld en in 3 dln. uitgegeven zijn. Zijn *Tooneelpoëzie*, Leiden 1719, bestaat uit de treurspelen: *De brandt van Trojen*; *Semiramis*; *Karel, Erfprins van Spanje* ('t meest bekende) Amst. 1679; *Fabius Severus en de Dood van Pompejus*, naar 't fr. van Corneille 1684 en uit de *Zinne-, blij- en voorspelen: Comma, Punctum en Parentesis of de Muyterij en Nederlaag van Midas of Koning Overstand*, zinnesp.: *de prachtige minnaars*, blijsp.; *Ariadne*, zangsp.; *Opera op de zinspreuk: Zonder Spijs en Wijn, Kan geen Liefde zijn; Vertooningsp. op den Vrede*; *Het zeegenpraalende Oostenrijk of Verovering van Ofen*; *Voorspel bij Vondels Faëton*; *Voor-, tusschen- en naspel bij Vondels Salmoneus*. Nog schreef hij *Komst van Zijn Majesteit Willem III in Holland*, 's Hage 1691 en *Verhaal der laatste ziekte en overlijden aan Willem III*, Leyden 1702.

Bie (Cornelis de) geb. 10 Februari 1627 te Lier, waar zijn vader kunstschilder was; hij genoot eene zeer goede opvoeding, en was achtereenvolgens notaris, procureur, griffier der militaire audientie, en deken der Lakenhal, door welken laatsten titel hij deel uitmaakte van den magistraat. Hij kwam dikwijls te Antwerpen en was daar zeer bevriend met de meeste kunstenaars dier dagen, wier leven hij beschreef in zijn dichtwerk: *Het gulden cabinet van de edele vrije schilderconst*, Antwerpen, 1661. De schrijver schijnt ten jare 1711 te zijn gestorven. Het getal zijner werken is verbazend groot; zijne tooneelwerken alleen belopen een getal van ruim vijftienveertig. De Bie's voornaamste schriften zijn: *Het gulden cabinet van de edel vry-schilderconst*, inhoudende den lof van de ver-

maerste schilders, architecten, beeldthouwers ende plaatsnijders van dese eeuw, Antwerpen bij Jan Meyssens, consteercooper, 1661; *Faems weerga* der nederduytsche poësi van Cornelio de Bie, tot Lier, uyt sijnen tijds overschot vrijmoedelyck voorgesteld op de domme waensucht des wereldts, gheuoemt Werelts-Sots-Cap, vol zedige moraliteyten en sinnebeelden, Mechelen, 1670. Van zijne talrijke tooneelgewrochten zijn het meest bekend de treurspelen: *Alphonsus en Thebasile* ofte *herstelde onnooselheyt*, Antwerpen, 1673; *Den grooten hertoghe van Moskovien oft ghevel-dighe heerschappye*, Aniwerpen 1672; *Den heyligen Riader Gommarus, patroon der stad Lier, oft gewillighe verduyldigheyt*, Antwerpen, 1670; *Lijden zonder wrack, of de armoede van grace Florellus, bontgenoot van Franckrijck*; *De comedie der Liersche Furie, of de kettersche verradery op den 14 October 1595*; *De comedie van Mas Aniello in de beroerte van Napels*; en de kluchten: *Hans Holleblok, geusen Predicant*, Brussel, 1702; *Het Vlaemsche masker van Colonel Spindeler*; *Kluchtuyse comedie van de ontmaskerde liefde*, Antwerpen, 1708; *Cluchten van Jan Goethals, en Griet, zijn wijf*, enz. Bijna al des schrijvers werken zijn geteekend met de kenspreuk: *Waerheyt baert nijd*t, of in het Latijn: *Fert odia verum*.

Bie (*Benedictus de*) geb. te Westmalle 3 Februari 1830. studeerde aan de Hoogeschool van Leuven, en vestigde zich als geneesheer te Lichtaart, waar hij overleed op 4 Januari 1885. Hij gaf uit: *Honderd Fabelen van de la Fontaine, nagerijmd door Dr. B. de Bie*, Herenthals, 1884.

Biegelaaar (*Henricus Johannes*) geb. te Amersfoort 17 Juli 1832, werd voor den geestelijken stand opgeleid, en was dienstdoend R. K. Geestelijke in verschillende gemeenten van Nederland; thans houdt hij zijn verblijf te Rome om zijne studiën voort te zetten. Hij schreef: *Eer uwen vader en uwe moeder*, 's Bosch 1863; *De aalmoes*, 's Bosch 1864; *De Hemel*, 's Bosch 1864; *Een zestal bedenkingen op „Rome en het Evangelie”*, Amst. 1869; *Overzicht van de geschiedenis der bouwkunst* (overdruk uit de *Kunstchronijk* 1869); *Ook een tuiltje viooltjes en anemonen*, Leiden 1882. Verder bijdragen in *Cacilia*, Algemeen muzikaal tijdschrift, Achtien brieven in de *Kunstbode* 1880-1; ruim honderd brieven in *Het Vaderland* en verder tal van bijdragen in onderscheiden tijdschriften, enz.

Bielevelt (*Hendrik*) geb. te Groningen 14 Januari 1796 en overleden te Utrecht 15 Dec. 1871, was godsdienst-onderwijzer in de cellulaire gevangenis te Utrecht. Hij schreef:

Het Evangelie een bron van troost en bemoeiding onder de bezwaren van het menschelijk leven. 2 stukjes Utr. 1829; *Bij het lezen van 's Konings woorden in den Staatsraad: Mijn lot is daarboren bestist*; Utr. 1830 (anoniem); *Bij het overlijden van den WelEerw. Zeergel. Heer Ds. J. A. D. Molster*, Utr. 1850; *Steen in nood. Vijf dichtstukjes*, Utr. 1854; *Het Cellulaire Gevangenselsel in zijn belangrijkheid voor de zedelijke verbetering der gevangenen*, Utr. 1859; *Van het ziekbed. Losse dichtstukjes*, Dev. 1862; *In den Kerker. Schetsen naar het leven*. Voorts nog een paar kleine geschriften op theologisch gebied.

Biens (*Cornelis Pietersz.*) woonde te Enkhuizen in de eerste helft der 17de eeuw en rijmde *Profytelyck Cabinet voor den Christelycke jongelingh*, Enkh. 1623, 2e dr. 1642; *Tragedie van Pyramis en Thisbe*, Enkh. 1623; *Handtboecken der Christelycke Gedichten, Sinnebeelden ende Liedkens tot troost en vermaeck der Gelooviger zielen*, 2e dr. Hoorn 1635; *'t Stichtelyck Cabinet met den Aeneas van 't selve begrypende den Landman, Steeman ofte Borger ende den Zeeman*, Enckh. 1640; *Aendachtige en Vrolycke Rymen*, Enckh. 1944.

Biesbrouck (*Edward van*) geb. te Maldegem 1 April 1820, was kantonaal schoolopziener en overleed te Langemark 21 Jan. 1872. Hij schreef: *Elisa, gevolgd van eenige andere verhaeltjes*, Thielt, 1846; *De twee zusters* (Vlaemsche stem), 1846; *De boschwachter van Lommerdale* (Vlaemsche stem), 1846; *De gravin van Treurenburg* (Nederduitsch Letterkundig Jaerboekje), 1847; *Het Meerlennest* (Vlaemsche stem), 1847; *Roosje, Kerel en Freetje Bierman* (Muzenalbum), 1848; *Het lager onderwijs beschouwd als eene echte bron van volksgeluk*, Ieperen, 1859.

Biesen (*H. van der*) schreef: *Eenige schriftmatige gezangen*, Utrecht 1825.

Biestkens (*Nicolaas*) schreef: *Claas Kloet*, 3 dln., 1619.

Bijl (*Edward*) geb. te Antwerpen en daar overleden 5 April 1669. Hij studeerde voor den geestelijken stand en trad op 20-jarigen ouderdom als predikheer in een klooster zijner geboortestad, waar hij vele jaren bestuurder van het zangkoor was. Niet zonder bijval beoefende hij de dichtkunst en leverde de volgende werken: *Legende der levens ende gedenckweerdige daeden van de voornaemste heylighe, satige ende lofgeerdighe maeghden ende weduwen, susters van de orden der penitentie van den H. Dominicus*, Antwerpen, 1661; *Blyde boodschap van den engel Gabriel ghedaen aen*

BERICHT VOOR DEN EERSTEN DRUK.

Bij de verschijning der eerste aflevering een enkel woord, waarmede de ondergeteekenden hun werk bij 't publiek willen inleiden, en dat tevens dienen moet tot *captatio benevolentiae* indien hun verwijten van onvolledigheid of onnauwkeurigheid naar 't hoofd worden geslingerd. Het *habent sua fata libelli* komt hier vooral te pas met het oog op alle lotgevallen, die onze correspondentie te doorloopen had met de H.H. letterkundigen, over hetgeen elk van zich wenschte opgenomen te zien; onvolledig is daarom ons werk zeker, omdat velen niet antwoordden, onnauwkeurig is het ook wij enkelen niet in genoeg bijzonderheden traden, en wie zal het wraken dat een werk van zulk een omvang nog vele leemten heeft, welke geheel voor onze rekening moeten komen. Wij roepen daarom *beleefd* maar *dringend* nogmaals de hulp in van allen, die een steentje kunnen aandragen om ons het gebouw te helpen voltooien; wij trachten toch een boek te geven dat zooveel mogelijk alles beyatten zal wat in Noord- of Zuid-Nederland op bellettristisch gebied in den *uitgebreidsten* zin geschreven en gewreven is, met enkele bijzonderheden nopens de schrijvers, zoowel vroegere als thans nog levende; en tegen dit laatste vooral meenden wij dat geen bezwaar kon bestaan, omdat wij ons voornamen eene strikte onzijdigheid in acht te nemen en nergens, in welken vorm ook, eenige critiek uit te oefenen.

't Is onze wensch dat ons boek der volledigheid zoo veel mogelijk nabij kome, om als legger te dienen voor elkeen, die belang stelt in onze letterkunde, en 't is dus, hopen wij, geen ijdele wensch, dien wij uiten, dat elkeen, die ons helpen kan, ons zijne meening rond en open, liefst per brief mededeelt. Het *qui cito dat bis dat* is hierbij een behartigenswaardig spreekwoord, opdat we 'na 't voltooien van het boek geen groot supplement behoeven te geven.

BERICHT VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

Toen de eerste aflevering van den 1sten druk van ons Woordenboek verscheen, deden wij niet te vergeefs een beroep op onze landgenooten in Noord en Zuid om ons het gebouw te helpen voltooien; zeer gewaardeerde bijdragen werden ons van alle zijden toegezonden, gewenschte inlichtingen gegeven en opmerkingen gemaakt; weinig hadden wij durven hopen dat ons werk zoo gewaardeerd zou worden, dat reeds weinige jaren later een tweede druk zou noodig zijn. Bij het verschijnen van de eerste aflevering dier uitgave doen wij opnieuw een beroep op de welwillendheid onzer landgenooten en hopen dat zij ons hunne zeer gewenschte bijdragen niet zullen onthouden, ten einde het werk daardoor aan volledigheid en nauwkeurigheid winne.

Geholpen door bibliographieën, trachtten wij zooveel mogelijk al diegenen op te nemen, die zich op letterkundig gebied in den uitgebreidsten zin bewegen; hartelijk hopen wij dat onze arbeid ondersteuning vinde en men zelfs ongevraagd ons die opgaven verschaffe, noodig om een werk van grooten omvang zoo goed en degelijk mogelijk tot stand te brengen.

Dr. W. J. A. HUBERTS, } te Zwolle.
W. A. ELBERTS, }
F. Joz. P. VAN DEN BRANDEN, te Antwerpen.

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.

Het werk zal verschijnen in Afleveringen van 4 vel royaal 8° of 64 pag. druks, gelijkstaande met 240 pag. gewonen letterdruk; elke aflevering zal slechts 95 Cent kosten.

Zoodra het werk compleet is zal men beginnen met een Supplement samen te stellen.

Eene Naamlijst van Inteekenaren zal aan het werk worden toegevoegd, waarom men beleefd duidelijke opgaaf van naam en kwaliteit verzoekt.

Het geheel wordt geraamd op ongeveer 15 afleveringen, die elkander, voor zoover dit met eene goede bewerking overeen te brengen is, zoo spoedig mogelijk zullen opvolgen. Mocht het werk de raming van 15 afl. te boven gaan, dan zal het meerdere *gratis* worden geleverd.

Telkens na de uitgave van *drie afleveringen*, wordt over het verschuldigde beschikt.

Voor dit werk zijn daarbij passende **BANDEN** vervaardigd à f 0,85 in geheel linnen en idem in rood marokko rug à f 1,25.

C. 8° 1898

Compleet in ongeveer 15 Afl. à f 0,95 per afl. ; het meerdere gratis.

BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER

NOORD- EN ZUID-NEDERLANDSCHE

LETTERKUNDE,

DOOR

Dr. W. J. A. HUBERTS, W. A. ELBERTS en F. Joz. P. VAN DEN BRANDEN,

Leden van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

Aflevering

2

~~~~~  
Tweede vermeerderde druk.  
~~~~~

AMSTERDAM — L. J. VEEN

1887.

Zie achterzijde.

Maria, poetischer wijze beschreven, Antw. 1662. Nog houdt men hem voor den schrijver van een Vlaamsch gedicht over de geboorte van Christus, insgelijks verschenen te Antw. in 1668.

Bijns (*Anna*) de gevierde dichteres, was dochter van een kousenmaker en werd, volgens hare eigene verklaring, ten jare 1494 te Antwerpen geb. in het huis de kleine Wolvinne, thans nummer 46 op de Groote Markt. Van drie kinderen was Anna het jongste; haar broeder Marten, de eerstgeborene der drie, werd schoolmeester, welk ambt ook onze dichteres zou uitoefenen. Gedurende hare beste jaren had zij geleefd van de erfenis harer ouders; maar omstreeks het einde van 1536 was zij genoodzaakt onderwijs te gaan geven. Zij betaalde toen 2 schellingen 6 grooten om in het schoolmeestersgilde te worden aanvaard en begon hare lessen te geven in haar huisje het Roosterken, dat nu in de Keizerstraat het nummer 61 draagt. Onmogelijk kon hare school druk bezocht worden; want de begaafde meesteres woonde en gaf hare lessen in een der kleinste huizen van de stad Antwerpen. Alhoewel zij met het onderwijzen der jeugd zoo min als met hare dichtelijke pennevruchten fortuin maakte, werd zij op haar zeven en veertigste jaar toch eigenares van het door haar bewoonde huisje het Roosterken. Den 24n Mei 1541 kreeg zij het te erven van Meester Jan van Severdorck, priester en kapelaan der Onze-Lieve-Vrouwenkerk van Antwerpen. Dat Anna Bijns veel levensgeluk genoot, is te betwijfelen. Zij leefde tot op haren ouden dag alleen en hare kenspreuk luidde: *Meersuers dan soets*. Niettemin verwierf zij als dichteres veel roem. In haren tijd noemde men haar de Brabantsche *Sapho*. Stellig bekleedt zij den eersten rang onder de dichters die vóór en in hare eeuw het licht zagen. Hare beeldrijke taal is, voor dien tijd, bijzonder zuiver en zoo gespied en ingrijpend, dat zij den hedendaagschen lezer nog in vervoering brengen kan. Tevens had zij eene levendige en echt dichtelijke verbeelding. Hare verzen waren geen rijmend proza, zooals bij vele der toenmalige rijmeelaars van *Rhetorica*, maar zij hadden eenen eigenaardigen en goed volgehouden kadans, waarbij het rijm steeds ongekunsteld en soms met kwistigen overvloed gebruikt wordt. Anna Bijns was eene overtuigende Roomsche-Katholieke. Tegen de in haren tijd opkomende hervormers en vooral tegen hun aanvoerder Maarten Luther, valt zij dan ook hevig uit in een referein, dat niet ten onrechte voor haar meesterstuk wordt gehouden. Hare kundige pen schijnt tusschen de jaren 1520—1540 het meest werkzaam te zijn

geweest. Niettemin leefde zij nog lang nadien, want op 26 November 1573 verklaart zij „alnoch ongehuilic, out omtrent LXXX jaeren” te zijn en maakt zij haar gansch vermogen aan zekere echtgenooten Adolf Stollaert en Anna Boots, op voorwaarde haar gansch te onderhouden, daar zij is „een oude vrouwe ende nyet en soude connen gewesen, deur heure outheyt, sonder joncwylve.” Eerst op den hoogen leeftijd van tachtig jaren hield Anna Bijns op aan de jeugd hare lessen te geven. Zij ging toen in de Lange Nieuwstraat, bij de familie Stollaert, op lijfrente wonen. Echter mocht zij niet lang van hare rust genieten; want reeds den 10 April 1575 werd zij, met een „schellijk” of allergeeringsten burgerlijk dienst, in het Onze-Lieve-Vrouwenkerkhof begraven. Was de geniale dichteres, de onverschrokken wreekster van het oude Roomsche-Katholieke Geloof, in dien tijd van zegepraal der Hervorming, bijna als vergeten ten grave gedragen, hare meesterlijke referenzen zouden niettemin de onsterfelijkheid genieten. De eerste bundel harer gedichten, welken zij in den vollen bloei harer jeugd schreef, verscheen onder den langen eigenaardigen titel: *Dit is een schoon ende suverlyc boeckken inhoudende veel scoone constige referencien vol scrifturen ende doctrinen van diverscen materien na wtweisen der regelen als hier int register navolgen seer wel gemaeckt van der eersame ende ingeniose maecht Anna Bijns subtilic ende retorijckelic refuterende inder warachticheyt alle dese dolingen ende grote abusyen comende wt de vermaledide Luterice secte, de welcke niet alleene van allen doctoren ende universiteyten mer ooc vander Keyserlycke maiesteijt rechtverdelge gecondemneert is. Gheprint Tantewerpen op dye Camerpoortbrugghen. Inden schilt van Artoys. Bi my Jacob van Liesvelt. Int jaer ons heeren M.CCCCC. XXVIII den IX dach in Oostmaent. Deze dichtbundel werd herdrukt te Antwerpen In den gulden Eenhooren buyten die Camerpoorte by mi Willem Vorsterman. Int jaer ons heren M.CCCCC. ende XLI, den achtsen dach van September. cum gratio et Privilegio. In 1548 verscheen het onder den gewijzigden titel: *Het yerste boeck inhoudende veel scoone constige referencien*, enz. Gheprint Thantwerpen in den gulden Eenhooren, buyten die Camerpoorte by Marten Nuyts. Meteenen verscheen toen: *Het tweede Boeck vol schoone ende constige Refereynen vol scrifturen ende leeringhen van menigherhande saken na wtweisen der regulen die hier int register navolgen seer subtyllyck ende Rethorijckelyck ghemaect van der eersame ende verstandighe maecht Anna Bijns seer treflyck straffende alle Ketterijen ende dolinghen van desen onsen tijde. Gheprint Thantwerpen in den gulden Eenhooren by**

Marten Nuyts gheswooren printer by Keyserlijke gracie ende Privilegie. Terwijl deze gedichten in 1564 en 1565 herdrukken beleeften, verscheen het derde gedeelte der Refereinen onder den titel: *Een seer soon ende suyver boeck, verclarende die mogentheit Gods, ende Christus ghenade, over die sondighe menschen. Daer boven die warachtighe oorsake van der plaghen groot die wy voor ooghen sien, met veel scoone vermaninghe, totter duecht, bewijzende dat een oprecht ghe-loove, met een nieu leven in Christo is, den rechten wech, om Gods toorn van ons te keeren, hier pays te vercrighen ende yerna-maeds het ewich leven, ghemaect met grooter const, door die eerwerdige Goderuchtige Catholijcke, ende ser vermaerde majhet Anna Bijns, in den oprechten Gheest Christi, seer hooghe verlicht woonende binnen Antwerpen ende die Jonckheyt instruerende in het op-rechte Catholijck gheloove. Nu eerst int open-baer gebracht door B. Henrick Pippinck, Minister Provinciael, van deser Nederduyts-landen, tot Christus eere, ende salicheyt der menschen, alle te samen. Gheprint Tautwerpen by Peeter van Keerberghe op onzer Vrouwen Kerchof in de gulden Sonne. Anno M.D.LXVII.* Nog andere herdrukken der gedichten van Anna Bijns verschenen te Antwerpen in de jaren 1602, 1611, 1620, 1623, 1646 en 1668. Daarna werden zij eerst in onzen tijd heruitgegeven onder den titel: *Refereinen van Anna Bijns, naar de nalatenschap van Mr. A. Bogaers, uitgegeven door Dr. W. L. van Helten, Rotterdam, J. H. Dunk, 1875.* De laatste uitgave van gedichten der beroemde Antwerpsche dichteres bezorgde de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen met den titel: *Nieuwe refereinen van Anna Bijns, benevens enkele andere Rederijkersgedichten uit de XVIe eeuw, uitgegeven door wijlen Dr. W. J. A. Jonckbloet en Dr. W. L. van Helten, Eerste stuk, Gent, 1886.*

Bijsterbos (Johan Christian) geb. te Kampen 16 Aug. 1814, promoveerde in de rechten te Utrecht en was achtereenvolgens, advocaat en archivaris zijner geboortestad, lid van gedeputeerde Staten van Overijssel en griffier dier Staten. Sedert 1876 leeft hij in werkzame rust te Zwolle. Van het vele dat B. in het Ned. schreef, noemen wij: *Een woord over gemeene of burgerweiden*, Dev. 1866 (z. n.); *Levensbericht van J. N. J. Heerkens*, Leid. 1868; *Levensbericht van Mr. G. A. IJssel de Schepper*, Leid. 1869; *Het pesthuis te Kampen, thans stads-ziekenhuis; Advies over de predik. traktemen-ten te K.* Niet in den handel, 1870; *Rede bij de opening van de vijfzigste vergadering der Vereen. tot beoef. van Overijsselsch recht en geschiedenis*, (Zw. 1882), waarvan hij op-

richter en bijna van het begin af voorzitter was en in welks werken vele zijner studiën opgenomen zijn, waaronder een paar stukken uit de nagelaten papieren van Mr. J. N. J. Heerkens, zooals de *Hof te Zwolle* en de *Stadbrief van Zwolle van 31 Aug. 1230.*

Bik (P. Vreede). Zie **Vreede Bik** (Pieter).

Bilderdijk (Izaak) geb. te Amst. in 1720, studeerde te Leiden in de medicijnen en vestigde zich als geneesheer in zijne vaderstad. In den beginne had hij eene uitgebreide praktijk, doch zijn vurige liefde voor het huis van Oranje en het ongegronde vermoeden dat hij tot de partij der Doelisten behoorde haalden hem veel onaangenaamheden op den hals. Zijne praktijk verliep en de prinses-gouvernante benoemde hem tot Inspecteur (Controleur) bij de belastingen, welke betrekking hij in 1787 nog bekleedde. Hij overleed 5 Maart 1798. Hij schreef: *Arria en Paetus* treursp. Amst.; *Het valsche vooroordeel of de Triompherende vrouw*, blijsp. naar het Fransch gevolgd, Amst. 1762; *Tomyris of de dood van Cyrus*, treursp., naar het Fransch, Amst. 1763. Onder het psdniem van Philaethes Batavus Secundus schreef hij: *De gelasterde deugd gewroken* zonder pl. en jaar.

Bilderdijk (Willem) zoon van den voor-gaande, werd geb. te Amsterdam 7 Sept. 1756. Op zijn zesde jaar trapte hem een zijner speelmakkers op den voet, ten gevolge waarvan hij twaalf jaar van de buitenlucht en buitenwereld uitgesloten werd. Gedurende dat lange, huizittende leven legde hij de gronden van die uitgebreide, veelomvattende kennis, die later ieders bewondering opwekte. Boeken over natuurkunde, geschiedenis, logica, metaphysica, geneeskunde, wiskunde, bouwkunst, vestingbouwkunde, enz., enz., werden allen, om zoo te zeggen verslonden. Ofschoon in zijne jeugd veel neiging hebbende voor den krijgsdienst, moest hij hiervan afzien om zijn verminkten voet en hij besloot in de rechten te studeeren. Na een tweejarig verblijf aan de Leidsche academie zette Bilderdijk zich in 1783 als advocaat te 's Gravenhage neer. Hij genoot weldra door zijne verknochtheid aan de Oranjepartij het vertrouwen van den stadhouder Willem V en maakte zich bij de komst der Pruisen in 1787 verdienstelijk door de voorlichtingen, die hij, op verzoek van den stadhouder, aan den hertog van Brunswijk verstrekke ten opzichte van de rechten en privilegiën der verschillende steden en gewesten. Bij de omwenteling van 1795 vorderde de nieuwe regeering der Bataafsche Republiek van de praktijns voor de Hoven een eed, inhoudende uitdrukkelijke afzwe-

ring van het stadhouderschap en erkenning der zoogenaamde *Rechten van den Mensch*. Zulk een eed af te leggen was den vurig Oranjegezinden Bilderdijk onmogelijk. Hij ontwikkelde zijn bedenkingen tegen dien eed in zijn vermaard *Adres aan de Vergadering der Provisioneele Representanten van het volk van Holland*. Dat rekwest had een aanzegging van den Procureur-Generaal ten gevolge, waarbij hem gelast werd den Haag binnen 24 uur en het grondgebied der Republiek binnen acht dagen te ruimen. Bilderdijk begaf zich naar Engeland, waar hij in zijn levensonderhoud voorzag door het geven van onderwijs in talen, wetenschappen en teekenen. Zijne echtgenoot Rebekka Catharina Woesthoven volgde hem niet in zijne ballingschap, zoodat hij zich gescheiden van haar beschouwde en te Londen een tweede huwelijk aanging met Catharina Wilhelmina Schweickhardt, dochter van den kunstschilder Schweickhardt, aan wie onze dichter les in het teekenen gaf. Inmiddels vloeiden Bilderdijks bronnen van bestaan zoo karig, dat hij met zijn gezin naar Bruns- wijk trok, welks hertog hem eene kleine jaarwedde toeleigde. In 1806, ten gevolge van de algemeene amnestie, keerde de balling naar den vaderlandschen bodem terug en vond er een gastvrij onthaal bij koning Lodewijk Napoleon, die zijne talenten wist te waardeeren en hem eene ruime jaarwedde schonk. De inlijving van Nederland in het groote Fransche keizerrijk bracht Bilderdijk in de grootste ongelegenheid; zijn pensioen werd ingetrokken en hadden eenige beproefde vrienden en zijn vast vertrouwen op Gods wijsheid en liefde in het bestuur van 's menschen lotgevallen hem niet staande gehouden, hij zou in die jaren onder den last van lijden en kommer bezweken zijn. Bij den terugkeer van het geliefde Oranjenhuis werd ook de oude ljdër en strijder voor Oranje niet vergeten. Koning Willem I legde hem een ruime jaarwedde toe, die hij tot aan zijn dood toe behield, doch zijne pogingen om met het hoogleeraarsambt in de vaderlandsche geschiedenis en letteren aan het Amsterdamsche Athenaeum begunstigd te worden, mislukten voornamelijk door den tegenstand van twee hoogleeraren, die Bilderdijks staatkundige beginselen afkeurden en zijn invloed op de studeerende jongelingschap vreesden. Het gelukte hun den nieuw opgerichten leerstoel door een ander te doen bezetten en Bilderdijk, diep in de ziel gekrenkt, vestigde zich op nieuw te Leiden en opende aldaar een collegie over Vaderlandsche Geschiedenis, dat door de uitstekendste jongelieden der academie met groote belangstelling werd bijgewoond. Zijne eenzijdige beschouwing van wereld en menschen, en zijn strijden tegen den tijdgeest vermeerder-

den het getal zijner vijanden, en deze, in plaats van zijne begrippen omtrent vermaarde personen en belangrijke feiten te bestrijden of te logenstraffen, wat zeldzaam gebeurde, scholden en schimpten op den genialen man, of dichtten hem de gevaarlijkste en ongerijmdste plannen toe. Geen wonder dat Bilderdijk zijn wrevel in zijne dichtbundels lucht gaf en dat zulk een pennestrijd zijne overtuiging niet wijzigde of veranderde. Hij verliet Leiden (1827) en vestigde zich metterwoon te Haarlem, waar hem in 1830 zijne echtgenoot ontviel, die vier en dertig jaren lang lief en leed met hem gedeeld had. Dezen slag overleefde hij ruim een jaar; zijn dood viel voor 18 Dec. 1831. Hun stoffelijk overschot rust in de groote kerk te Haarlem. Bilderdijks werken zijn de volgende: *Bijschriften op de tafereelen uit Josephs leven* (in de *Vaderl. Letteroef.*) afz. gedr. in 1830; *Edipus, koning van Thebe*, treursp., het oorspronkelijke van Sophocles nagevolgd, waarbij gevoegd is een voorafsprak over het tooneelspel der Ouden en Hedendaagschen, dit treurspel betreffende, Amst. 1779; *Brief aan den navorger van Sophocles' Edipus*, Amst. 1780, herdr. 1836; *Mijne Verlosting*, Leid en Amst. 1781; *Vertelling voor de minnedichten en hunne lezers*, 1781; *Nagelaten Gedichten van Jonkvrouwe J. C. de Lannoy*; *Over het verband der dichtkunst en welsprekendheid met de wijsbegeerte*, 1783; *De Geuzen door O. Z. van Haren met ophelderingen en aantekeningen*, 2 Dln.; (2e dr. 1826); *Bloemtjens*, Amst. 1785, 2e dr. 1836; *Deukalion en Pyrrha*, tooneelst., Amst. 1785; *Tyrteus krygsszangen* (t oorspronkelijk Grieksch gevolgd), Amst. 1787; *Lycidas, ter verjaarfest van Prinses Wilhelmina*, 1787; *Geboortegroet aan den Erfprins van Oranje*, 1787; *Elius*, romance in 7 zangen, Amst. 1785; *Vertoogen van Salomo*, (een dichterlijke uitbreiding van den Prediker) Amst. 1788; *De dood van Edipus*, treursp., (het oorspronkelijk van Sophocles nagevolgd) Amst. 1789; *Ode*, 1791; *Redevoering over de voortreffelijkheid van de schilderkunst, in derzeiver voorwerp beschouwd*, 's Hage 1794; *Treurzang van Ibn Doreid*, in Nederduitsche dichtmaat overgebracht, 's Hage 1795, 2e dr. 1808; *De intocht der Franschen in 1795*, Leipzig 1795; *Mengelpoezy*, 2 Dln., Amst. 1799; (2e dr. Rott. 1823); *Lijkgedachten van Z. D. H. Prins Willem George Frederik van Oranje*, Bruns- wijk 1709; *Het Buitenleven in 4 zangen naar Delille*, Amst. 1803, 2e dr. Rott. 1821; *Poezy*, 4 Dln. (met vrouwe K. W. B.), Amst. 1803—7 (2e dr. Rott. 1822); *Mengelingen*, 4 Dln., Amst. 1804—8, 2e dr., 's Hage 1828; *Vaderlandsche Oranjezucht*, Amst. 1805 (herdr. 1841); *Verhandeling over de geslachten der naamwoorden in de Nederduitsche taal*, Amst.

1805, (2e vermeerderde druk Amst. 1818), *Fingal, in zes zangen naar Ossiaan gevolgd*, 2 Dln., Amst. 1805; *Konlath en Oithonn*, Amst. 1805; *Napoleon, Ode*, 's Hage 1860 (herdr. 1824); *Nieuwe Mengelingen*, 2 Dln., Amst. 1806, (2e dr. Gron. 1817); *Zee-stukjes*, (in de Vaderl. Letteroefeningen) 1806 (2e dr. 1817); *Prins Karel Napoleon*, 1807; *Aan den koning bij den dood van zijn zoon*, 's Hage 1807; *Zegfeest, Ode*, id. 1807; *De ziekte der geleerden in zes zangen*, 2 Dln., Amst. en 's Hage 1807, (2e dr. Rott. 1828), op nieuw uitgegeven met aantekeningen door prof. J. David, Leuven 1848; *De mensch in vier zangen*, Pope's *Essay on man* gevolgd, Amst. 1808 (2e dr. Rott. 1829); *Lijkzang ter gedachtenis van Mr. J. Hinlopen*, 1808; *Kallimachus' Lofzangen*, Amst. 1808; *Lijkzang op Sebald Fulco Johannes Rau*, Haarl. 1809; *Leydens ramp met afbeeldingen*, Amst. 1808; *Vreugdezang op de verlossing van H. M. de Koningin Hortense*, 's Hage 1808; *Odille*, 's Hage 1808; *Floris V*, treursp., Amst. 1808 (2e dr. Rott. 1828), (zijne andere treurspelen zijn: *Willem I van Holland*, *Kormak* en eene vertaling van *Corneilles Cinna*); *Najaarsbladen*, 2 Dln., 's Hage 1808—9; *'s Konings komst tot den troon*, feestviering (met vrouwe K. W. B.) Amst. 1809; *Aan de Wed. des kunstschilders Scheffer*, 1809; *Wapenkreet*, 1809; *Bath her-nomen*, 1809; *Treurspelen en verhandeling over het treurspel*, 3 Dln. (met vrouwe K. W. B.), 's Hage 1809, (2e dr. Utrecht 1836); *Gedachtenisrede op v. Pestel*, Leiden 1809; *Verpreide Gedichten*, 2 Dln., Amst. 1809; *Hulde aan Z. K. en K. Majesteit*, 1810; *Echtviering van Keizer Napoleon*, Amst. 1810; *Hulde aan J. de Vries*, Amst. 1810; *Het sijsje*, 1810; *Winterbloemen*, 2 Dln., Haarl. 1811; *Kort verhaal eener aanmerkelijke luchtreis en Nieuwe Planeet Ontdekking, uit het Russisch vertaald*, Gron. 1813 (B's denkbeelden omtrent het bestaan van sommige planeten in de nabijheid en in gemeenschap van dampkring met onze aarde); *Krijgdsdans*, 1814; *Hollands Verlossing*, 2 Dln. Haarl. 1813 (met vrouwe K. W. B.) herdr. Leiden 1823; *Affodillen* (graffbloemen) 2 Dln. Haarl. 1814; *Wapenkreet*, lierzang, Amst. 1815; *Willem Frederik koning der Nederlanden*, Amst. 1815; *Vaderlandsche Uitboezemingen* (met vrouwe K. W. B.) Leiden 1815; *De vrijgeest op het sterfbed*, 1815; *De Dieren*, dichtstuk, Amst. 1817; *Nieuwe Uitspruitsels*, Rott. 1817; *Gedenkdag der zege aan Waterloo*, 1817; *Wit en rood*, 2 Dln. (met vrouwe K. W. B.), Rott. 1818; *Nieuwe Dichtschakeering*, 2 Dln. (met vrouwe K. W. B.), Rott. 1819; *Ter nagedachtenis van Julius Willem Bilderdijk* (met vrouwe K. W. B., S. I. Wiselius en I. de Costa), Leiden 1819; *Van het Letterschrift*, Rott. 1820; *Onbestendigheid der vrede*, 1820; *De ondergang der*

eerste Wereld I—V zang (onvoltooid), Amst. 1820, herdr. in Leeuw. 1834 en op nieuw uitgeg. met aantekeningen door I. de Costa, Leeuw., 1847; *Persius' Hekeldichten vrij en in toepassing op onzen tijd nagevolgd*; *Zedelijke Gespingen*, Rott. 1820; *De Muis- en Kikvorsch-krijg*, Homerus nagezongen, 1821, 2e dr. Utrecht 1835; *Taal- en Dichtkundige verscheidenheden*, 4 dln. Rott. 1820; *Echte Stukken*, betreffende de uitzetting in Maart 1795, 1821; *Verhandelingen, Ziel-, Zeden- en Rechtsleer betreffende*, Leid. 1821; *Sprokkelingen*, Rott. 1821; *Ter uitvaart van den W. Eerw. heer Nic. Schotsman*, Leid. 1822; *Geslachtslijst der Nederduitsche naamwoorden op stellige taalgronden gevestigd*, 2 dln. Amst. 1822 (2e dr. 3 dln. Amst. 1832—34); *Krekelzangen*, 3 dln. Rott. 1822, (2e dr. Amst. 1835); *Bijdragen tot de Tooneelpoezy*, Leiden 1823; *Bezwaren tegen den geest der eeuw van Mr. I. de Costa toegelicht*, Leiden 1823; *De derde October*, Leid. 1823; *Spreuken*, een kleine verzameling zedelessen en leefregelen, Leid. 1823; *Hoofds gedichten met aantekeningen*, 3 dln., Leiden 1823; *Over een oud Amst. volksdeuntje*, Leiden 1824; *Rotsgalmen*, 2 dln., Leiden 1824; *Op den moord van den hertog van Enghien*, Leiden 1824; *Aan Leyden op den 12den van Loumaand*, 1824; *C. Huygens' Korenbloemen met ophelderende aantekeningen*, 6 dln., Leiden 1824—25; *Nieuwe Taal- en Dichtkundige Verscheidenheden*, 4 dln., Rott. 1824—25; *Bij de feestviering der Leydsche Hoogeschool*, Leiden 1825; *Chassinet-versjen*, id. 1825; *Nederduitsche Spraakleer*, 's Hage 1826; *Naconkeling*, 2 dln., Leiden 1826; *Oprakeling*, latere dichtstukjes, Dordr. 1826; *Nieuwe Oprakeling*, Dord. 1827; *Afscheid aan Leyden*, Leid. 1827; *De voet in 't Graf*, Leid. 1827; *Jongste gedichten*, Rott. 1827; *Gedichten van Johannes Antonides v. d. Goes met ophelderende aantekeningen*, 2 dln., Leid. 1827; *Naklank*, gedichten, Dord. 1828; *Avondschemering*, Bruss. 1828; *Vermaking*, Rott. 1828; *Spreuken en voorbeelden van Muslih Eddin Sadi*, getrokken uit zijn *Rozengard*, Rott. 1828; *de Cycloop*, een saterspel naar het Grieksch van Euripides, Amst. 1828; *H. L. Spiegels Hertspiegel in nieuwe taal en dichtmaat overgebracht*, Amst. 1828; *Korte aanmerkingen op Huydecopers Proeve van Taal- en Dichtkunde*, Amst. 1828; *Nieuwe Vermaking*, Rott. 1829 (2e dr. Zutf. 1833); *Schemerschijn*, Gent 1829; *Ter nagedachtenis van Mr. J. Hinlopen*, Rott. 1829; *Uitzicht op mijnen dood*, 1829 (niet in den handel); *Proeve eener navolging van Ovidius' Gedaanteverwisselingen*, Amst. 1829; *Woordenboek voor de Nederduitsche spelling*, 's Hage 1829; *Nasprokkeling*, Brussel 1830; *Beginfels der Woordvoorschoning*, Leeuw. 1831. Na zijn dood verschenen nog een overzetting van de *Redevoering des heiligen Oudvaders Chry-*

sostomus, 1833; *Nagelaten opstellen, Nalezingen*, 2 dln.; *Nagelaten Gedichten van godgeleerden en zedekundigen inhoud*, 2 dln., Amst. 1834; *Mengelingen en Fragmenten*, nagelaten door B., Amst 1835; *Verzameling van Brieven*, 5 dln., uitgeg. door da Costa en Mes-schert, Rott. 1836 en 37; *Het Nicotiaansche kruid* achter den nieuwen druk van het *Uitzicht op mijnen dood*, voorafgegaan door een *levensbericht des Dichters* (door H. Marouier), Rotterd. 1833; *Geschiedenis des Vaderlands*, 12 dln. Het 13de in 2 st. is van de hand des uitgevers H. W. Tydeman, Amst. 1833-39; *Briefwisseling tusschen W. Bilderdijk met de Hooggeleerden M. en H. W. Tydeman*, 2 dln., Sneek 1866 en 67. Zijne dichtwerken zijn onder toezicht van Mr. I. da Costa in 16 dln. Haarlem 1856-59 uitgegeven, waarvan het laatste afzonderlijk verkrijgbaar is gesteld, omdat de uitgever daarin eene beschouwing van zijn vriend en leermeester als *mensch* en als *dichter*, ten beste geeft. Het spreekt van zelf dat deze lijst zijner werken verre van volledig is; van dezen grooten dichter zijn eene menigte verzen en losse gedichten verspreid in de werken der dichtlievende genootschappen der vorige of in de almanakken en jaarboekjes van deze eeuw, wier opsomming, zoo al mogelijk, ongeschikt zoude zijn voor de gebruikers van dit woordenboek. Nog gaf B. te zamen met M. Siegenbeek uit: *Leydens ramp*, 1807 en met zijne echtgenoot en S. Iperusz Wiselius en C. van Marle: *Nieuw Liedboekje tot opwekking van Vaderland-schen moed en gepaste vreugde*, Amst 1813. Voorts nog eenige werken op 't gebied van geologie, theologie, perspectief en Latijnsche verhandelingen.

Bilderdijk (Catharina Rebekka), geb. Woesthoven. Zie **Woesthoven**.

Bilderdijk (Katharina Wilhelmina) geb. Schweickhardt. Zie **Schweickhardt**.

Bilderdijk (Louise Sibilla) dochter van Willem Bilderdijk en zijn eerste echtgenoot C. R. Woesthoven, werd te 's Hage geboren 7 Sept. 1785, huwde met den geneesheer W. E. Burckhardt, en overleed 7 Aug. 1832. Na haar dood zond de hoogleeraar H. W. Tydeman een bundeltje proza en poëzie van haar in 't licht onder den titel van: *Voor de vrienden en betrekkingen van L. S. B.*; later ook herdrukt in de *Bijlagen tot de Gedenkzuil voor Bilderdijk*.

Billet (Justus) geb. te Gent in 1592 en aldaar overleden 2 Oct. 1682; hij bekleedde in zijne geboortestad eene aanzienlijke ambtenaarsbetrekking, en vervaardigde, op last van het gemeentebestuur, een werk getiteld:

Politieboek, dat eene kroniek van Gent en vele bijzonderheden over Vlaanderen, zoo-wel in proza als poëzie, bevat.

Billet (Lodewijk) 31 Augustus 1826 geboren te Sint-Nicolaas, waar hij schoolop-zienier is. Hij werd voor zijne gedichten meermalen bekroond, en toen zulks voor de tiende maal geschiedde, werd hij op 12 April 1858 in zijne geboortestad feestelijk ingehaald. Hij schreef: *Jubelzang aen Mr. P. Parein ingehuldigd als Burgemeester van St. Nicolaas*, Sint-Nicolaas, 1855; *Drie zangstukken: De moeder des Konings, 's Konings soldaat, 's Konings trommelaer, Leopold de eerste, Koning der Belgen; België's vrijheid, bij de XXVe verjaardag van 's Konings inhuldiging* St. Nik., 1857; *Vaderlandsche zangen*, Sint-Nicolaas, 1857; *Een uitmuntende Belg*, Sint-Nic. 1858; *29ste verjaardag van 's Konings inhuldiging*, vaderlandsch lied, 1860; *Philip Verheijen, huldezang*, St. Nik. 1862; *Het glas, romance*, 1862; *De tandentrekker*, gedicht, 1862; *Bedellied*, Sint-Nicolaas, 1862; *Frans van Borsel in 't Kasteel van Rupelmonde*, Sint-Nicolaas, 1864; *Treuzang, bij het afsterven van Z. K. H. den Hertog van Brabant, België's erfprins*, Gent, 1869; *Mercator, Huldezang voorgedragen bij de plechtige inhuldiging van Mercator's standbeeld, te Rupelmonde, den 14 Mei 1871*, Sint-Nicolaas, 1871; *Oer der rhetoricakamer De Goudbloem van Sint Nikolaas, Het Geld*, en andere *Gedichten*.

Billet (Paul Jacques Emile) geb. te Antwerpen 14 Febr. 1838, was van 1858 tot 1862 medeopsteller van het dagblad *De Grondwet* en is sedert 1863 opsteller van het dagblad *De Koophandel* van Antwerpen. Van 1881 tot 1883 maakte hij deel van den provincialen raad van Antwerpen. Hij begon zijne letterk. loopbaan met vertalingen uit het Fransch en Duitsch en gaf vervolgens verscheiden romances en liederen uit, als: *Aan mijne Lieve; De Raad eener moeder; De arme dichter; Dauwdroppies en Tranen; Door het Spleetje van 't gordijn; De eerste kus der liefde; Geuzenlied; Wen! De Schipbreuk*, koor; *Nacht en Morgen*, cantate; *Egmont en Hoorne*; cantale. Verder gaf hij uit: *Help u zelven*, blijspel in één bedrijf, Antwerpen, 1866 (2e dr. 1873); *De vergissing*, zangspel in één bedrijf, Antwerpen, 1867; *Belofte maakt schuld*, kluchtspel in één bedrijf, Antw., 1872; *Liederike, de rentmeester*, zangspel in 3 bedrijven, Antw., 1875.

Bilt La Motte (Cornelis van Erlach van der) geb. te 's Hertogenbosch, 18 Aug. 1829, werd aangesteld bij eene Engelsche maatschappij, die zich ten doel stelde indijkingen te bewerkstelligen op Zuid-Beveland; doch

de maatschappij ging failliet. Sedert leefde hij met ouders en zuster van de opbrengst zijner pen; doch dat ging moeilijk en een aanbidding bij de Redactie van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* was hem zeer welkom. Geldgebrek dwong hem over te gaan bij het *Haagsche Dagblad*. Maar ook hier ging het niet. Later deed hij reizen door Nederland en België voor een wijnkooper. Eindelijk werd hij redacteur van de *Rozendaalsche Courant*. Hij overleed aan typhus 8 Aug. 1868. Hij schreef *Het oude Huis en een Vertelling voor meisjes, twee novellen*, 's Hertogenb. 1855; *Een kerkgang te Tilburg, Fantasiën op een thema uit het leven*, 's Hage 1855; *de Roman van Blijdenhoeve, benevens andere verhalen en gedichten*, Tiel 1847; *Jara, Schetsen en Omtrekken, uit de portefeuille van C. L. M. van der Does*, Dordr. 1858; *Een wandeling op de Delftsche tentoonstelling van Oudheden*, 's Hage, 1863. Voorts een menigte opstellen, novellen en recensien geplaatst in de *Vad. Letteroef.*, *Gelderland*, *Nederland*, *Europa*, *Muzen-almanak*, *Alman. voor 't Schoone en Goede, Holland*, *Cadsandria* (Zeeuwsch Jaarboekje), *Geïllustr. Almanak*, *Lectuur voor de Huiskamer*, *Evang. Penningmag.* Zijn Recensien in de *Vad. Letteroef.* meestal onder het pseud. L — e.

Bingen (Antonie van.) Zie **Loenen Martinet** (J. van.)

Binger (Hyman) geb. te Amsterdam 28 Maart 1824, studeerde eerst in de geneeskunde, doch werd door zijn vader, die boekhandelaar en uitgever was, in diens zaak opgenomen. Hij is daarin gebleven en is thans hoofd der firma gebroeders Binger. Hij schreef onder het pseudoniem van Grootvader Herman: *het Kleinzoontje van Klein-Duimpje, een berijmd vertelseltje*, Amst. 1853. Verder onder zijn eigen naam: *Het lied van de Duinwaterleiding, ter gelegenheid van de onthulling der hoofdfontein op den Dam 27 Aug. 1856*, Amst. 1856; *18 October MDCCCLXVII. Vondels standbeeld onthuld. Feestzang op muziek gezet door G. A. Heinze*, Amst. 1866; *Gedenckboek der feestviering van het vijftigjarig bestaan der Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels op 12, 13 en 14 Aug. 1867*, Amst. 1868. Verder eenige gedichten in *Kunst en Poëzie*, Utrecht 1868, *Apollo en de Muzen, wedstrijd van liedertafels bij gelegenheid van het 50-jarig feest der vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels*. Bovendien nog bijdragen in verschillende tijdschriften en jaarboekjes. Binger heeft zich vooral verdienstelijk voor de letterkunde gemaakt door zijn prachtuitgave van Vondels werken, waaraan hij met den bewerker, Mr. J. van Lennep, ijverig heeft gearbeid.

Binsbergen (Johannes Frederikus van) geb. in 1808, werd in 1833 predikant te Schore en Vlakte en in 1854 te den Hoek bij Aksel. Sedert Nov. 1886 emeritus en woonachtig in Terneuzen. Hij schreef: *Korte geschiedenis der kerken en gemeenten van Schore en Vlakte op Zuid-Beveland*, Zierikzee 1845; *Een drietal verhalen uitgegeven ten voordeele van het Nederlandsch Mettray bij Zutphen*, Schoonh. 1851. Van hem verschenen ook vertalingen uit het Fransch.

Bisschop (Willem) geb. te 's Gravenhage 12 Nov. 1827, was achtereenvolgens leeraar aan het Gymn. te Dordrecht, proreector te Leiden, leeraar aan 's Rijks Middelb. School te Leeuwarden en is thans Directeur der H. B. School te Delft. Hij gaf in 't licht *Handwoordenboek voor de spelling der Holl. taal*, door P. Weiland, 2de verm. en verb. dr., Dord. 1857; *Justus van Effen, geschetst in zijn leven en werken*, Utrecht 1859; *De woelingen der Leycestersche partij binnen Leiden*, 1586—87, Leiden 1867; *De slag bij Heiligerlee*, Leeuw. 1868; *Keur uit de gedichten van Tollens*, Leeuw. 1868. Met Elcoo Verwijs gaf hij uit *Gedichten van Willem van Hildegaersberch*, 's Hage 1870. Voorts kleine stukjes in de *Taalgids*, *Kunst- en Letterbode*, de *Jagers Archief* en in de *Hand. der Maatsch. der Ned. Letterk.* Een woordenboek op Vondels werken is nog in handschrift en onuitgegeven.

Bivé (W.) Zie **Eyk** (Dr. W. B. J. van.)

Blaauw Azn. (Klaas) geb. 2 Oct. 1824 te Graft (Noordeind), was aldaar landbouwer, en overleed er 28 Nov. 1886. Hij schreef: *De magnetiseur*, blijsp. in 2 bedr., Zaandijk 1881.

Bladel (August van.) Zie **Snieders** (A.)

Blanckaert (Alexander) een Gentenaar, die in 1548 te Keulen eene Nederduitsche vertaling van den Bijbel uitgaf; hij overleed 31 December 1555.

Blasius (Johan) waarschijnlijk 13 April 1639 te Leiden geboren, was advocaat te Amsterdam, waar hij vermoedelijk in 1673 overleed. Hij schreef de volgende stukken: *De edelmordige vijanden*, blijsp. Amsterdam 1659 (2e dr. 1671); *Mengedichten*, Amst. 1661; *Fidamants kusjes, minnewijzen en bij-rijmen aan Celestine*, Amst. 1663; *Lyxander en Kaliste*, blij-eindend trsp., 1e en 2e dl., Amst. 1663; *Het Huwelijk van Oroondates en Statira*, id., Amst. 1670; *Dubbelen Enkel, jok- en ernstspel*, Amst. 1670; *De Edelmordige Vijanden*, blijsp., Amst. 1671; *De Malle Wedding*, blijsp., Amst. 1671; *Geslagboom*

der Heydensche Goden en Godinnen met bijgeroefde Mengeldigten, Leyd. Of alléén, of met S. Engelbrecht, L. Koendering en F. Asselein schreef hij onder de letters E. B. I. S. K. A. *De Grieksche Antigone, Treursp. met een voor- en nabericht tegen de dichtkunstige onderzoekers*, Amst. 1670; *Poëtae heautontimoroumenoi of pennekrijgh tusschen de reformaters der poëzy en E. B. I. S. K. A.* z. pl. 1670.

Blaupot ten Cate (S.) Zie **Cate (Blau-pot ten)**.

Bleeker (Daniel) was koopman te Amsterdam, alwaar hij 27 Apr. 1803 overleed, maakte eenige losse gedichten, waaronder de *Tempel der Gezondheid*, een allegorische droom, uitgeg. in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, benevens een treurspel: *Titus Manlius Torquatus of de zegepraal der krijgsmacht*, Amst. 1799.

Bleeker (Pieter) geb. te Zaandam 10 Juli 1819, ging als officier van gezondheid naar Indie en doorliep alle rangen tot dien van kolonel. Bij zijne vele werkzaamheden vond hij den tijd om te Batavia op te treden als redacteur van het *Tijdschrift voor Taal-, Land- en Volkenkunde van N. Indië*, en als hoofdredacteur van het *Tijdschrift der Natuurkundige vereeniging*, welke redacties hij tot 1858 waarnam. Hij keerde in 1860 naar Nederland terug. Na zijn ontslag gevraagd te hebben ging hij eerst te Leiden, daarna te 's Hage wonen, waar hij 24 Jan. 1878 overleed. De koning benoemde hem tot staatsraad in buitengewonen dienst. Behalve vele (210) ichthyologische werken en bijdragen in Indische tijdschriften, in de *Gids*, het *Tijdschrift van Nederl. Indië*, en in de *Werken der Academie van wetenschappen*, schreef hij: *Reize door de Minakassa en den Molukschen Archipel* enz., 2 dln., Batavia 1857. Dit werk was het gevolg van eene reis, welke hij met den Gouv.-Gen. Duymaer van Twist maakte.

Blereau (Stanislas Peter Alexander) geb. te Antw. 31 Maart 1814, was notaris te Capellen en toen hij van zijn ambt had afgezien, vestigde hij zich weder in zijne geboortestad, alwaar hij overleed op 13 Mei 1877. Hij gaf met de Laet en Conscience de *Noordstar* uit, in welk tijdschrift hij plaatste: *Moed en geduld*, 1840; *De dood van Filips de Tweede, phantastisch tafereel*, 1840; *Eene zedenschets*, 1841; *Het geluk eener Koningin, een historisch verhaal*, 1841; *De dooden spreken niet meer, verhaal* (1669), 1842. Verder schreef hij: *De echte Sinjoor*, in den *Muzen Almanak* van 1843, en *De slag van Austruweel* in de *Vlaamsche Letterbode* van 1844.

Bleu (François le) geb. 1620 (?) te Leiden, schreef: *Minneclam brandende in 't hart van Thyrsis om de schoone Amaril*, Leiden 1642, 2e dr. Amst. 1659.

Bleyswijk (Dirk van) geb. te Delft in 1640 gaf uit een *Beschrijvinge der stad Delft*, enz., voorafgegaan door een *beschrijvinge van Delfland* enz., Delft 1667. Als eene verbeterde en vermeerderde uitgave van dit werk kan beschouwd worden *Beschrijving der stad Delft* door Reinier Boitet in 1729 aldaar uitgegeven.

Blieck (Francis Jozef) geb. 24 December 1805 te Werwick (West-Vlaanderen) was van 17 Januari 1842 tot 4 Augustus 1857 notaris te Iseghem en daarna te Beveren. Den 21 April 1858 nam hij aldaar zijn ontslag, om op zijne rust te gaan leven te Iseghem. Sedert 1862 woonde hij in zijne geboorteplaats, alwaar hij overleed op 28 April 1880. Hij schreef: *Detriomf der nationale onafhankelijkheid. Het lot des vaderlands, dichtstuk te Brussel bekroond in September 1834*, Kortrijk, 1834; *De knagingen van een boos geveeten, bekroond met den gouden eerpennning door de Koninklyke Maetschappij van vaderlandsche taal en dichtkunde te Oostende*, Kortrijk, 1836; *Mengelpoëzy*, 1e deel, Kortrijk, 1839, 2e deel, Roeselare, 1850, en 3de deel, 1863; *Proeve van vertaling in vrye dichtmaat van het Psalmboek*, Antwerpen, 1854; *Geschiedenis der Werwicksche rederykkamer oudtyds genaemd „Drooghers”* Roeselare, 1856; *Lentetuiltje, met biographische aenteekeningen*, Werwick, 1873.

Block (J. A.) was geneesheer te Schoonhoven in de tweede helft der 18e eeuw. Hij schreef: *Beschrijving der stad Schoonhoven, vroeger uitgegeven door H. van Berkum, thans herzien en vermeerderd door J. A. B. M. D.*, Gouda 1762.

Block (Bruno) geb. 20 Februari 1828 te Gent, waar hij eerst onderwijzer aan de stadsschool en daarna leeraar aan de Middelbare school was. Thans is hij kantonale schoolopziener van Ledeberg en leeraar van Nederlandsche voordracht bij het conservatorium te Gent. Hij schreef: *Jan Hjoens, historisch drama in 4 bedrijven*, Gent, 1849; *Oorspronkelijke samenspraken en tooneelstukjes voor prijsuitdeelingen*, Gent, 1853; *Springt niet verder dan uw stok lang is, blijspel met zang in één bedr.*, Brussel, 1853; *De ouders, tooneelspel in 3 bedr.*, Antw. 1866; *De zoon die zijn vader onthoofte*, historisch drama in 5 bedr., Gent, 1866; *Dry honden aan een been, blijspel met zang in 1 bedr.*, Antw. 1867; *Eene zuster, drama in 4 bedr.*, Gent, 1867; *De modeziekte, tooneelspel in 2 bedr.*, Gent, 1867; *Een man van*

eer, drama in 1 bedr., Antw. 1868; *Over eenige dualingen en vooroordeelen bij het volk (voordracht)*, Gent, 1868; *Mijnheer Rijkzucht, blijsp. met zang in 1 bedr.*, Antw. 1868; *De jonge lieden, tooneelspel in 4 bedr.*, Antw. 1868; *Zielenadel, tooneelsp in 1 bedr.*, (met Paul van Elen) Antw. 1869; *Over den Tabak (voordracht)*, Gent, 1869; *Lodewijk van Nevers, historisch drama in 3 bedr.*, Antw. 1870; *De witte kaproenen, hist. drama in 5 bedr.*, Antw. 1870; *Bijroegsel aan het tooneelstuk: De witte kaproenen*, Antw. 1870; *Nijf en hoogmoed, tooneelsp. in 4 bedr.* (met Paul van Elen), Antw. 1871; *Het sparen tooneelsp. in 1 bedr. voor meisjes*, Gent, 1872; *De stiefdochter, tooneelspel in 4 bedr.* (met Paul van Elen), Antw. 1872; *Typen, tooneelspel in 3 bedr.*, Gent, 1874; *Het Geld en de Mode, blijsp. in 1 bedr.*, Gent, 1875; *De Koopman van Antwerpen drama in 4 bedrijven naar den roman van H. Conscience*, Gent, 1878; *De twee vondelingen, drama in 5 bedr.*, Gent, 1878; *Liefde tot orde, (voordracht)*, Gent, 1879; *De zonder Naam niet zonder Hart, gelegenheidstukje in 1 bedr.*, Gent, 1881.

Block (*Jozef Willem de*) geb. te Hal, in Brabant, 6 Maart 1806, studeerde in de geneeskunde en werd hoogleeraar in dat vak aan de Gentsche Hoogeschool. Later werd hij burgemeester van Bouchoute; hij was lid van den Senaat, waar hij dikwijls in de bres sprong om de Vlaamsche belangen en de Nederlandsche taal te verdedigen. Behalve een geneeskundig werk over de cholera schreef hij veel artikelen in dagbladen en tijdschriften. Hij overleed te Gent 8 Aug. 1862.

Blockhuys (*Jozef*) op 3 Mei 1825 te Vorselaar geboren, studeerde aan de Normaalschool van Lier en was te Schaarbeek onderwijzer tot 1864, toen hij opsteller werd van het Antwerpsche dagblad *De Koophandel*, dat hij in 1866 verliet, om te Antwerpen koopman in steenkolen te worden. Blockhuys was ook opsteller van het tijdschrift *De Toekomst* en van het weekblad *De Klauwaart*. Hij schreef of vertaalde eenige werken over opvoed- en onderwijskunde en leverde: *Een bundel splinternieuwe tooneelstukken voor kinderen, en die grooten ook nuttige lezingen zullen verschaffen*, Brussel, 1862; *De mislukte patriot*, Diest, 1865; *Te laat!* Diest, 1865; *Vijf-en-twintig liederen*, Dendermonde, 1866; *De Lintwurm met zeren koppen*, Dendermonde, 1868; *Over opvoeding en onderwijs, door J. H. Rits, met aanmerkingen*, Antwerpen, 1868; *Een bundel liederen*, Antwerpen, 1870; *De oorlog, gedicht*, Antwerpen, 1870; *Geloof en liefde*, Antwerpen, 1880.

Bloemaart (*Hendrik*) zoon van den schilder Abraham Bloemaart geb. in 1603, beoefende de schilder- en de dichtkunst te Utrecht. Hij vertaalde uit het Italiaansch: *Den getrouwen herder, herdersch blij-eindend treursp.* van Gio. Bapt. Guarini op nieuw uit het Italiaansch vertaald en gerijmd, Utrecht 1650 en maakte nog een tooneelstuk *Hannibal, den manhaften veldoverste triumpheerende in de stad Capua* idem, Utrecht, 1670. Hij overleed in 1680.

Blok (*Petrus Johannes*) geb. 10 Jan. 1855 te Helder, studeerde en promoveerde in de letteren te Leiden, was van 1879 tot 1884 leeraar aan het Gymnasium te Leiden, en sedert dat laatste jaar hoogleeraar te Groningen. Hij schreef: *Een Hollandsche stad in de Middeleeuwen*, 's Hage 1883; *Een Hollandsche stad onder de Bourgondisch-Oostenrijksche heerschappij*, 's Hage 1884; *Het doel van de beoefening der geschiedenis* (redevoering) 's Hage 1884, en verder talrijke bijdragen in de Bijdragen van Nijhoff, Ned. Spectator, enz.

Blokbergen (*Johannes*) geb. te Groningen 1 Maart 1841, is huis- en decoratieschilder in zijne geboortestad. Hij schreef: *Refereinen*, Gron. 1870; *Ledige uren*, Gron. 1873 (beide uitgegeven met een liefdadig doel). Voorts bijdragen in den *Vriend des Huizes* en den *Almanak voor Hollandsche Blijgeestigen*.

Blom (*Cornelis*) geb. te Woubrugge 2 Febr. 1712, stond in 1740 als predikant te Zierikzee en werd van daar vier jaar later naar Leeuwarden beroepen, waar hij rustig had kunnen leven zoo zijn ijver voor de rechtzinnigheid der kerk hem niet tot schrijven verleid had. Bij gelegenheid dat de beroemde hoogleeraar L. C. Valckenaar eene Latijnsche oratie hield over de voormalige en hedendaagsche verandering der Ned. zaken, gordde zich Ds. Blom ten strijde en schreef een berijmd paskwil: *Veldbloemen met een prikneusje daaronder aan Momus gestroyd in en buyten de Academiekerk te Franeker*, 1749; Valckenaar antwoordde niets op dat geschrift, doch anderen stelden den rechtzinnigen leeraar aan de kaak, waarop hij een tweede stuk in proza liet volgen: *Bericht wegens mijne onnozele Veldbloemen*, waarop nog een *Tweede Bericht*. De twist liep met een vermaning van de klassikale vergadering ten einde. In 1763 wikkeldde zich Ds. Bl. weer in moeilijkheden bij het beroepen van een predikant, waarin hij zich onbetamelijk uitliet tegen de Vroedschap en tot eene geldboete, met schorsing van dienst werd verwezen. Overleden 28 Sept. 1780.

Blom (*Abraham Hermanus*) geb. te Rotterdam 16 Jan. 1815, studeerde en promoveerde in de theologie, en werd in 1841 predikant te 't Woud; in 1845 ging hij in dezelfde betrekking naar Dordrecht, waar hij, sinds hij in 1866 emeritus werd, bleef wonen. Behalve een groot aantal preeken en godsdienstige werken, meestal van exegetischen aard, schreef hij in het *Bijbelsch woordenboek voor het Christelijk gezin*, Amst. 1812–9 de helft der artikelen betreffende de Biografie van het Oude Testament, en van de letters H tot Z de meeste artikels van Geographischen inhoud. Verder werkte hij mede aan de *Synodale vertaling van het N. Testament*, 1868.

Blom (*Jan Gelinde van*) werd geb. te Harlingen 2 Januari 1796, was notaris te Dragten en overleed aldaar 29 April 1871. Hij schreef: *De opkomst van het riek Dragten in de provincie Friesland, vermeerderd met geschiedkundige aantekeningen en bijlagen*, Leeuw. 1840; *Proeve van het Harmonische in de Friesche dichtkunst*, Leeuw. 1840; *Blommekoeke oanbean van syn lanztuie*, Dokkum 1869.

Blomhert (*Johan*) geb. te Zalt-Bommel in 1694, studeerde te Utrecht en te Leiden en was in 1718 predikant te Haften en in 1737 te Kuik. Daar overleed hij 24 Dec. 1738. Hij is de schrijver van: *De geschiedenissen van het Vereenigde Nederland zedert hare eerste opkomst tot op deese onze dagen, hoe 't selve verlost, verhoogt en bevaert is door wonderen van Gods voorzienigheid onder 't Bestuur der Princen van Oranje en Nassau* enz. Utrecht 1730, 6e Dr. 1750. P. le Clercq en A. Rotterdam hebben er ieder een vervolg op geleverd.

Blommaert (*Jonkheer Philip Marie*) geb. te Gent 27 Aug. 1809, overleden aldaar 14 Aug. 1871, promoveerde ten jare 1829 in de rechten, en zette zich te Gent neder na eene groote reis door Duitschland en Italië gemaakt te hebben. Hij bekleedde in zijne vaderstad onderscheidene aanzienlijke betrekkingen, en was een der oprichters van het gezelschap de *Vlaamsche Bibliophilen*. Hij schreef: *Aanmerkingen over de verwaerlozing der Nederduitsche taal*, Gent, 1832; *Landtuel van Belgie*, Gent, 1834; *Liederik de Buck, in drie zangen*, Gent, 1834; *Theophilus, gedicht der XIV eeuw, gevolgd door drie andere gedichten van hetzelfde tijdvak*, Gent, 1836 en 2e uitgave 1858; *Beknopte geschiedenis der kamers van Rhetorica te Gent*, Gent, 1838; *Oudvlaemsche gedichten der XII, XIII en XIV eeuwen*, Deel I 1838; II 1841, III 1851, allen te Gent; *Vlaemsche kronyk of dagregister van al hetjene gedenkweerdig*

voorgevallen is binnen de stad Gent, sedert 15 July 1566 tot 15 Juny 1585, onderhouden in 't Latijn, door Ph. de Kempenare, overgezet door J. P. van Male pastoor van Borekerke, thans voor de eerste maal uitgegeven door Ph. Blommaert, Gent, 1839; *Kronyk van Vlaenderen van 't jaer 580 tot 1647*, uitgegeven door Ph. Blommaert en C. P. Serrure; *Het beleg van Gent ten jare 965. Het beclach van joncheer Jan van Hembyze, gedicht der XVI eeuw*, 1839; deze drie werken werden door de Vlaamsche Bibliophilen uitgegeven; *Gedichten van Jakob van Zeevotte, voor de eerste maal verzameld uitgegeven*, Gent, 1840; *Over de ambachtgilden of neringen te Gent*, Gent, 1840; *Het leen van Philippus den Stauten, hertoch van Borgonien, ende van Margaritha van Male, Gravinne van Vlaenderen, byeenvergadert uyt verscheyden gheloofweerdighe autheurs ende aude geschreven memorien ende monumenten*, door Broeder Bernaert De Jonghe, Priester predicheer van het convent van Ghent, Gent, 1841; *Het leen van Joannes den Onbeveesden, hertoch van Borgonien, Graef van Vlaenderen, byeenvergadert uyt verscheyden gheloofweerdighe autheurs ende aude geschreven memorien ende monumenten*, door Broeder Bernaert De Jonghe, Priester predicheer van het convent van Ghent, Gent, 1841; *Knoppes en bloemen, Liederen en andere kleine gedichten, in den hoog- en nederduitschen tongval, ter vergelyking beider nevens elkander gesteld. Nevens eenige bemerkningen over verscheidenheiden derzelve* door B. en Van Vogt, Gent, 1842; *Icein van Aelst*, (1128) Gent, 1842; *Leven van St. Amand, patroon der Nederlanden, dichtwerk der XIV eeuw van Gillis de Weel*, Gent, 1842–3; *Der Vrouwen-heimelijkheid*, Gent; *De Grimbergsche oorlog, ridderdicht uit de XIV eeuw* (met C. P. Serrure), Gent, 1852–4; *Geschiedenis der derrijkkamer de Fontaine te Gent gesticht den 9 December 1448*, Gent, 1847; *Aloude geschiedenis der Belgen of Nederduitschers*, Gent, 1849; *Einhard, Leven en wandel van keizer Karel de Grootte. Voor de eerste maal in het Nederduitsch uitgegeven* door Ph. B., Antwerpen, 1849; *Beschrijvinghe van hetghene dat vertoocht wierdt ter incomste van d' excellentie des princen van Oraengien binnen der stede van Ghendt, den XXIX Decembris 1577*, Gent, 1852; *Volu-Spa of voorzegging der Priessterin*, Antw. 1851; *Hilda*, Antw. 1852; *Gedichten*, Gent, 1853; *Leverensschets van Lucas d' Heere, kunstschilder te Gent (XVI eeuw)*, Gent, 1853; *Chronologische handleiding van de geschiedenis der Nedersaksische letterkunde*, Borgerhout, 1855; *Petrarcha's reis naer België*, Gent, 1855; *Nederlandsche begravingswijze en grafsteden*, Gent, 1857; *Dietsche Lucidarius, Leerdicht der XIV eeuw*, Gent, 1858; *Graf- en gedenkstukken der provincie Oost-Vlaanderen*, Gent, 1856–67

De Nederduitsche schrijvers van Gent, Gent, 1861; *De Vlaemsche taal in zaken van bestuur*, Gent (z. J.) *Gewoonten, vrijheden en privilegien der stad Sint Truyen*, Gent (z. J.); *Politieke balladen refereinen, liederen en spotgedichten der XVIIe eeuw*, Gent (z. J.)

Blon (*J. Le*) leefde in het midden der 17e eeuw en was een groot vriend van Catharina Questiers: in den *Louwerstrijt* tusschen deze en Cornelia van der Veer, 1665, komen onderscheiden verzen van hem voor.

Blondeel (*Valentijn Jan*) promoveerde in de rechten te Utrecht en schreef *Beschrijving der stad Utrecht, behelzende derzelver opkomst en voornaamste toevallen enz.*, Utr. 1757, met platen.

Blontrock (*Henrik*) op 25 November 1836 geboren te Leke, in West-Vlaanderen, vestigde zich als onderwijzer te Laken en gaf in het licht: *Beleg en verovering des kasteels van Antwerpen*, Brussel, 1876. Hij is medewerker aan onderscheiden tijdschriften.

Blume (*Carl Ludwig*) geb. te Brunswijk 29 Juni 1789, was hoogleeraar en directeur van 's Rijks herbarium te Leiden en stierf aldaar 3 Febr. 1862. Behalve vele Botanische werken (meestal in het Hgduitsch) schreef hij met D. J. Veegens het tijdschrift *De Indische bij, ter beoordering van de kennis der Nederl. volkplantingen en derzelver belangen*, Leiden 1842—1844, 4 St.; *Bijdragen tot de kennis van het landschap Bantam mitsgaders tot de kennis van de Bandonis, een Sundaschen volkssam.*

Blussé (*Abraham*) geb. te Dordrecht 16 Febr. 1726, waar hij de stichter was van de bekende boekhandelaarsfirma van dien naam. Hij stierf te Dordrecht, 4 Febr. 1808. Behalve eenige gelegenheidsgedichten, die onder den titel van *Herders- en Veldzangen* en onder dien van *Huwelijkszangen* verschenen, plaatste hij zes gedichten in de *Proere van Zedepoezy* van 't Dordsche genootschap *Concordia et labore*; *Veezorg, herdersklacht over de runderpest*, 1755; *De opstanding en het laatste oordeel*, in de werken van 't Haagsche genootschap *Kunstliefde spaart geen vlijt*, 1774; *De beste opvoeding der jeugd en Bespiegelingen bij een onceder*, 1776; *Eerspoor aan de Nederlanders ter verdediging van hunne Vrijheid en Zeevaardij*, 1781, ook te vinden in de *Lauwerbladen van de zonen der vrijheid*, waarin mede geplaatst zijn: *Tafereel van Vaderlandsche liefde en Menschenmin* en *Dordrechts Burgerij aan haare Regeerders*. Voorts gaf hij uit: *Iets dichtmatigs*, 1784; *Jubelzang van het Dordsche genootschap: Lust tot zingen*,

1797; *Drie godsdienstige verhandelingen en gedichten*, 1800; *Proere van Gereformeerde Kerkgezangen*, 1804; *Mozes' Zegelied*, 1806.

Bo (*Leonard Lodewijk de*) geb. te Beveren op de Leie, in West-Vlaanderen, 27 September 1826, studeerde aan het college te Thielt en genoot daarna in het groot seminarie van Brugge zijne opleiding voor den geestelijken stand. Ten jare 1851 werd hij tot priester gewijd. Gedurende een twintigtal jaren was hij professor in de Rhetorika aan het Sint-Lodewijkscollege te Brugge. Vervolgens was hij pastoor te Elverdinghe, te Ruisselede, en te Poperinge overleed hij als pastoor-deken op 25 Augustus 1885. Behalve een paar Fransche werken, schreef hij: *Pie IX* in 1862, Gent, 1862; *De Moedertaal*, Gent, 1864; *Kleine nederduitsche spraakkunst voor Vlamingen*, Brugge, 1869 en 1874; *Westvlaamsch Idioticon*, Brugge, 1870—73; *Gedichten*, Brugge, 1874; *Beschrijving van een uitmuntend mirakel, geschied te Poperinge den 14 Maart 1479, aangaande een misdragen kind, dat na drie dagen begraven geweest te zijn, den vierden dag het leven en het H. doopsel ontring*, enz., Poperinge, 1879; herdruk van een oud boek door de Bo overzien en verbeterd. De Bo leverde bijdragen in *De Katholijke Zondag*, in *Rond den Heerd*, in *De Toekomst* en in de *Handelingen der gilde van Sinte-Luitgaarde*, waarin twee redevoeringen van hem voorkomen, 1o. *Over de dialectische woorden en wendingen die burgerrecht in de schrijvende taal verdienen*, en 2o. *Waarom er geene eloquentie in het letterkundig Nederlandsch is*, Brugge, 1874 en 1875.

Bobeldijk (*Pieter*) geb. te Oosterblokker 7 Mei 1827, onderwijzer te Twisk, schreef: *Licht en donker*, *Dichterl. bijdragen*, Medemblik 1867, en eenige losse gedichten.

Bochart (*Eugène Ignace Albert*) geb. te Oostende 15 Augustus 1819 was schoenmaker te Brussel, waar hij lid van den gemeenteraad werd en 5 Mei 1877 overleed. Hij schreef een menigte werken in het Fransch, zoowel in proza als poëzie, en in het Nederlandsch: *Vaderlandsche perls der Belgische jeugd*, Brussel, 1859; *Volksroodrucht gegeven te Antwerpen*, 30 Mei 1870, Brussel, 1870.

Bochoven (*François van*) geb. te 's Hage in 1651, advocaat te Dordrecht en overl. 4 Juli 1733, schreef: *Een bundeltje uitgeknipte geestelijke Gezangen* (4de dr., Dev. 1721); *Nederl. en Lat. keurdichten*, waarin zijn *Uitvaart van Johan Halling, in zijn leen burgemeester en raad van Dordrecht; Lijkgedachten op Johan van Broekhuizen*, achter diens gedichten; *Nagelaten Stichtelijke Gedichten*, 1734.

Bockx (*Dominicus*) geboortig van Antwerpen, stierf in 1674 als monnik in de abdij van St. Bernard. Zijne werken kwamen uit onder den titel: *Gedichten*, in onderscheiden deelen, en bevatten onder anderen: *Uitleggingen over de zedelycke Koppeldichten aan Cato toegeeygent*.

Bocquaert (*L.*) onderwijzer te Hansbeke, in Oost-Vlaanderen, schreef: *Sint-Niklaas-avond*, gevolgd van *Rozeken en Mietje*, Gent, 1880.

Boddaert (*Pieter*) geb. te Middelburg 6 Juli 1694, president in het Hof van Vlaanderen aldaar, waar hij 27 Jan. 1759 overleed. Hij schreef met J. Steengracht en P. de la Rue: *Dichtliedende Tijdkortingen, bestaande in gedichten van verscheide stoffe en rymtrant*, 2 dln., Leiden 1717—18; een vertaling van *Crebillons Atreus en Thyestes*, in 't zelfde jaar (met de la Rue). Afzonderlijk van hem verschenen: *Stichtelijke Gedichten*, 4 bundels, 1726, herdrukt in 1738 en in 1741; in 1752 verscheen daarvan nog een vervolg: *Nagelaten Mengeldichten en Levensbeschrijving*, door zijn zoon uitgegeven, 1761. Door zijn zorg verschenen de *Nagelaten Gedichten van Vrouwe Anna Rethaen*, 1730 en die van *Mr. Johan Moorman*, 1745. Nog is van zijne hand de beschrijving van Zeeland en Staats-Vlaanderen in de *Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden*. Voorts een paar godgeleerde werken.

Boddaert Junior (*Pieter*) kleinzoon van den voorgaande, geb. te Utrecht in Oct. 1766, was advocaat te Amsterdam en dichter. Hij gaf uit: *Verzameling van Gedichten* 2 St., Utrecht 1790, (meest van erotischen aard); *Gedichten uit de gerangenis* (z. n.), Utrecht 1792; *Molstein en Kroondorp, tooneelsp.* 1794. Daarna gaf hij zich aan een zeer losbandig leven over, misbruikte zijn talent tot het maken van allerlei, meestal in kroegen en bordeelen geïmproviseerde gedichten en werd het slachtoffer van zijne uitspattingen; hij stierf te Amsterdam aan de gevolgen van een val in het half dicht gevrozen water, waarbij hij zijn been brak (9 Maart 1805). Na zijn dood werden zijne verzen verzameld en uitgegeven onder den titel van *Nagelaten poëtische en prozatische portefeuille van Mr. P. Boddaert*, Amst. 1805.

Boddaert (*Marie Agathe*) geb. te Middelburg 6 Febr. 1844, is sinds 1877 weduwe van den heer J. Gelderman, 1ste luit. der Infanterie. Zij schreef tot nog toe geen afzonderlijke werken, doch plaatste een aantal dichtstukken in de tijdschriften *Nederland* 1885—6, *Gids*, 1885—6 en *Spectator* 1886. Onder het pseudoniem *Luctor* schreef zij ook

prozastukken in eerstgenoemd tijdschrift, Jaargang 1884.

Bodde (*D.*) schreef: *Gedichten, uitgegeven ten voordeele van Ierland*, 's Hage 1847.

Bode (*Matthijs*) werd omstreeks het jaar 1675 geboren. Hij gaf onder toezicht van den hoogleeraar Petrus Francius vertalingen van Horatius in 't licht, 1696, die gevolgd werden door: *Orestes en Pylades of Iphigenie in Tauris*, treursp., het Fransch nagevolgd, Amst. 1702; *Polyxena*, idem, Amst. 1703; *Oorlogszang en Poëzyang*, Amst. 1706. Zijn losse gedichten zijn opgenomen in de *Nieuwe Verzameling der Nederduitsche Mengeldichten*.

Bodel Nyenhuis (*Johannes Tiberius*) geb. te Amsterdam 23 Nov. 1797, promoveerde in de rechten te Leiden en was een werkzaam deelgenoot van de boekhandelaarsfirma Luchtmans aldaar. Na de ontbinding dier zaak in 1850 hield hij zich met letterkundige en historische studien onledig en verzamelde eene uitgebreide kunst-, kaart- en boekenverzameling. Hij overleed 8 Januari 1872. Van zijne hand verschenen: *De algemeene kaarten van de prov. Friesland, verzameld, beoordeeld en geschiedk. beschreven* (met W. Eekhoff), Leid. en Leeuw 1846; *Topographische lijst der plaatsbeschrijvingen van het koninkrijk der Nederl.* Amst. 1862; *Bibliographie der plaatsbeschrijvingen van het koninkrijk der Nederl.*, 's Hage 1868. Voorts maakte hij een supplement en *table des matières* op de *Archives* van Groen van Prinsterer, en had hij een werkzaam aandeel aan het samenstellen van het *Repertorium der verhandelingen en bijdragen betreffende de geschied. des Vaderl. in mengelwerken en tijdschriften tot op 1860 verschenen*, Leid. 1863, en gaf ook bijdragen in den *Konst- en Letterbode*, den *Navorscher* enz.

Bodestaf (*Paul*), zie **Veen Azn.** (*Jan van der*).

Boeck (*Jan de*) was in de vorige eeuw monnik in het klooster der Minderbroeders te Brussel en gaf zijne gezamenlijke werken uit onder den titel: *Processie-dichten, etc., gerymt, geplackt ende bijeen verzameld door*, enz.

Boeckx (*Bartholomeus*) leefde te Lier van 1570 tot 1611 en was aldaar Prins der Rederijkerskamer „de Ongeleerden”. Hij was der hervorming toegedaan. Op de Bourgondische bibliotheek te Brussel bestaat een bundel *Liederen* van zijne hand. 's Mans kenspreuk was: *In lijden verduuldich*.

Boeckx (*David*) een te Antwerpen op

25 Februari 1860 geboren doofstomme, kwam op 1 October 1871 in het Antwerpsch gesticht voor doofstommen en ontving daar zijn onderricht, terwijl hij ook het ambacht van schoenmaker leerde. Thans is hij als bediende aan de postertijen te Brussel gevestigd. Afzonderlijk gaf hij uit: *Huldezang aan de Menschlievende Maatschappij voor Doofstommen te Antwerpen*, Antwerpen, 1880; en: 1854—1879, 25-jarig Jubelfeest van het Onderwijs in het gesticht voor Doofstommen te Antwerpen, Antwerpen, 1879.

Boekel (Kaspar Hendrik van) ten jare 1811 geboren, was medeopsteller van de te Gent verschijnende *Beurzenencourant* en van de dagbladen *De Vaderlander*, *De Broedermin* en *Het Werkverbond*. Toen hij op 13 Januari 1876 te Gent overleed was hij hoofdopsteller van den *Gentschen Mercurius* en van het *Volksblad*. Hij schreef: *Nieuwe maend van Maria, naer het Fransch van Muzzarelli. De Jeugd van Goethe, toneelspel in één bedryf*; *Bertrand van Rains, naer het Fransch van baron Jules de Saint-Genois*, Gent, 1842; *Arnold of Rummen of Loon en Luik in de XIVe eeuw*, Gent, 1847; *De heer van Frazeignes, historisch-romantische episode uit den eersten kruistogt*, Gent, 1847; *Het Davidshof op den Amandsberg, veld-trilogie*, Gent, 1855; *Louisa Maria, Nieuwjaerswenschen aan de Ryken, in naam der armen en de behoeftige werklieden*, Gent, 1856. Sedert 1845 gaf hij te Gent de *Vlaemsche Volksalmanak* uit.

Boekel (Pieter) geb. te Zaandam 30 April 1832, is hoofdonderw. te Abbenes in de Haarlemmermeer. Hij schreef behalve een paar kleine stukjes, *Geschiedenis van het Haarlemmermeer, in schetsen en taferelen*, Amst. 1868; *Het Haarlemmermeer, wat het was en wat het is*, Amst. 1870; *Een avond bij Cruquius*, Amst. 1878; *Herinnering aan de voltooide droogmaking van het Haarlemmermeer op den 1sten Juli, haar 25-jarigen gedenkdag*, Amst. 1877; *Biggeloof en Natuurkennis*, Kaag a/d Zaan 1884.

Boekeren (Rinse Koopmans van) geb. te Groningen 17 Januari 1832; achtereenvolgens pred. te Giethoorn, Eelde, Harlingen en Leiden. Hij schreef veel onder het pseudoniem *Frans Tinarlo*. Zijne werken zijn: *De oude tolbaas*, Gron. 1859, (5e druk 1873); *Schoenen op keur*, Arnh. 1865; *Knutswerk* (Frans Tinarlo), Leeuw. 1865; *Mensch en ezel*, Schied. 1865; *In de kooi*, Amst. 1866; *Eene weduwe met negen kinderen*, Leid. 1867; *Strooiavonden*, Leid. 1867; *De Schepen van Dorenkamp*, Haarl. 1868; (onder het pseudoniem *J. L. N. Wiegman Bzn.*) *Zangen des tijds. Aan Lidewyde bij mijne terugkomst uit het vierde taal- en letterkundig congres*,

Leid. 1868; *Graaf Gerrit van Groenestein*, Leid. 1869; *Jan Koster*, Leid. 1869; *De graaf de Monte-Christo*, Schied. 1869; *De veldwachter van Laterveer*, Leid. 1870; *Voor en na de Pauze*, Arnhem 1871; *Robbert de Moor*, Arnh. 1871; *Kappipo*, Leid. 1871; *Jurriaantjes*, Leid. 1871; *Hoe het poesje te Amsterdam ging*, Dev. 1873; *Ik kan 't niet helpen*, Rotterd. 1876; *De kleine spring in 't veld*, Zwolle 1877; *Aan den booze verkocht*, roman 2 dln., 's Hage 1877; *Aan den rand des afgronds*, Leid. 1858; *Uit mijn vroeger jeugd. Herinneringen aan den ouden tolbaas*, Zwolle 1879; *Melanie*, Arnh. 1880; *Een merkwaardig tijdperk*, (vervolg van „Uit mijn vorige jeugd“), Zwolle 1881; *Op eigen beenen* (vervolg van het vorige), Zwolle 1882; *De reis der Snipsemaatjes* (psdnm *Hajo Schuurstro*) Kampen 1882; *Kikkerstudee*, Beverwijk 1884; *Kathederkout*, 's Hage 1884. Behalve de genoemde werkjes gaf hij nog eenige kleinere kinderboekjes en kinderpreken uit.

Boekholt (Baltus) boekhandelaar te Amsterdam, schreef: *Minnedichten*, Amst. 1667; *De wonderlijke en rampzalige vryagien doch bly-eyndige trouwgefallen van dese tijd tusschen Arantus en Rosemondt*, Amst. 1668; *Alle de werken van W. G. V. Focquenburgh* (sic) *by den andere versamelt...* door B. B. Amst. 1675 2 dln. (3 drukken). Kort ver- toog van Hollands bloedige oorlogen met hare naburen sedert de grondvesting van haren staat tot op den tegenwoordigen tijd, uit ge- loofwaardige schriften enz. zamengesteld, met pl. Amst. 1689.

Boekholt (Johannes) broeder (?) van den voorgaande, insgelijks boekhandelaar te Amsterdam en dichter. Hij gaf uit: *Uytspanningen of Uytbreyding van 't Hooglied en eenige Psalmen Davids*, Amst. 1668; *'t Geopende herte naar Jezus in XV Zinnebeelden*, door J. B. B. S. Amst. 1693.

Boele van Hensbroeck (Pieter Andreas Martin) geb. te 's Gravenhage 23 Jan. 1853 is boekhandelaar en uitgever in zijne geboortestad bij de firma M. Nijhoff. Hij schreef: *De beoefening der Oostersche talen in Nederland en zijne overzeesche bezittingen 1800—1874*, Leiden, 1875; *Ludovico Guicciardini's descrittione di tutti i Paesi Bassi; de oudste beschrijving der Nederlanden in hare verschillende uitgaven en vertalingen beschouwd. Bibliographische studie*, 's Hage 1878; *Amor en Psyche, gedicht in zes zangen, poëtisch vertolkt van R. Hamerling*, Rott. 1884; *Gedichten*, Nijmegen 1885, en vele bijdragen in de *Gids*, *Ned. Spectator*, *Nederland*, *de Portefeuille*, de *Leeswijzer*, de *Indische Letterbode*, de *Indische Gids*, het *Centralblatt für Bibliothekwissenschaft*, enz.

Boelen Jhz. (*Jacobus*) geb. 16 Mei 1791 te Amsterdam, ging reeds jong als cadet bij de Fransch Marine in dienst. Hij werd door de Engelschen gevangen genomen, en kwam na de restauratie in zijn vaderland terug; hij trad weder bij de marine in dienst, doch maakte van een verlof gebruik om een paar groote reizen te ondernemen, welke hij in het onderstaande werk beschreef. Van 1830–3 kommandeerde hij een divisie kanonneerbooten voor Bath. De heer Boelen was vóór dien tijd plm. 4 jaar chef van het loodswezen. In 1831 werd hij als kap. ter zee met den rang van Schout-bij-Nacht benoemd tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht, uit welke betrekking hij, nadat hem in 1868 de titulaire rang van vice-admiraal verleend was, eervol ontslagen werd in 1869. Hij bleef te Utrecht wonen en overleed aldaar 10 April 1876. Hij schreef: *Reize naar de Oost- en Westkust van Zuid-Amerika en van daar naar de Sandwichs- en Philippijnsche eilanden, China, enz. in de jaren 1826–29 met het koopvaardijship Wilhelmina en Maria*, 3 dln., met pl. en k., Utr. 1835–36.

Boelen (*Hendrik Theodorus*) geb. te Amsterdam 21 April 1825, waar hij cargadoor en scheepsreeder is, en aan het hoofd staat der firma de Vries en Cie. Hij gaf onder het pseudoniem N. Donker het volgende te Amst. uit: *Onder de menschen*, 1854; *Twee neven*, 1854; *Een parelsnoer*, 2 dln., 1859; *Eind goed al goed*, 2 dln., 1862, allen romans. Verder novellen in *Nederland*, het jaarboekje *Holland* enz. en twee drama's: *Gravin Olga en haar lijfgeene*, 1854; *Maria van Utrecht, weduwe van Oldenbarneveld*, 1873; *Mijn broer de minister*, blijsp. 3 bedr. Amst. 1875; *Keizerin en moeder*, drama, Amst. 1877, beiden onder zijn eigen naam. Onder dien naam is hij ook redacteur van den *tooneelalmanak*, 1877. Verder schreef hij nog *Humaniteit. Open brief aan den heer F. C. de Brieder*, Amst. 1877; *Lachen, lieven, liden. Gedichten*, Haarlem 1883.

Boelens (*A.*) schreef onder de letters A. B., *De klucht van de oneenige trouw*, Amst. 1648 en *Klucht van de bedroogen vrijer*, Amst. 1649, 2e dr. 1672.

Boelens (*Boelardus Augustinus van*) geb. in 1722, schreef een dichtstuk in 3 zangen, getiteld *de Winter*, dat hij in 1749 voltooide. Een zijner vrienden bezorgde er in 1754 buiten zijne voorkennis eene uitgave van te Leeuwarden, waarbij de naam des dichters verscholen bleef achter het pseudoniem van *B. Bornius Alcaarsma Frisius*. In 1765 bezorgde de auteur er eene verbeterde uitgave van in de *Honigbye*, een belangrijke ver-

zameling van uitgegeven en onuitgegeven gedichten, 6 dln., Leeuw. 1765–71. Hij stierf te Hardegarijp 9 Nov. 1777.

Boelens (*Ambrosius Agzo van*) zoon van den voorgaande, geb. 19 Maart 1769, was grietman van Opsterland en overl. 30 Nov. 1834. Hij schreef een gedicht: *Aan mijn vaderland*, Leeuw. 1814

Boeles (*Pieter*) geb. te Ferwerd in Friesland 4 Maart 1795, studeerde te Groningen in de theologie en was achtereenvolgens predikant te Pingjum en Zurich 1817, te Noordlaren 1825, te Noorddijk 1827. In 1850 werd hij theol. doctor *honoris causa* en twintig jaar later emeritus; hij vestigde zich metterwoon te Groningen, waar hij 26 April 1875 overleed. Hij schreef: *Wenken, raadgevingen en herinneringen over den omgang met het vrouwelijk geslacht, de keus eener echtgenoot, verloring, het huwelijk en den ongehuwden stand*, Gron. 1823; *Hebreeuwsche vertellingen verzameld en vertaald uit de schriften der aloude Hebreeuwsche wijzen, benevens eene verhandeling over de ongewijde letterkunde der Hebreërs door Hyman Hurwits, uit het Engelsch met aann. 2 dln.* Gron. 1831; *Over staatsregt, hervormd kerkbestuur en Separatisme. Naar aanleiding van het geschrift van Mr. G. Groen van Prinsterer: De Maatregelen tegen de Afscheidenen aan het staatsregt getoetst*, Gron. 1838; *Het beleg en de beëindiging van Groningen in 1672; Leerrede met geschiedkundige aantekeningen*, Gron. 1838; *Stemmen uit Rome over zonden in Rome. Eene bijdrage tot waardering der getuigenissen van Maria Monk*, Tiel z. j. Voorts leerredenen, vertalingen, brochures enz. B's lievelingsstudie was de vergelijkende taalstudie. Alle Romaansche, Germaansche en Noordsche talen had hij zich door onverdroten studie eigen gemaakt; na 1857, toen hij zijne beide oudste zonen in de kracht huns levens verloor, trok hij zich meer en meer uit de maatschappij in het studeervertrek terug. Onuitgegeven, maar geheel voor de pers gereed, is een uitgebreid *glossarium Groninganum* of *vergelijkend woordenboek van den Groningschen tongval*.

Boeles (*Jetzo*) zoon van den vorige, geboren te Pingjum 14 Aug. 1818, promoveerde in de theologie en in de letteren, en werd predikant te Hornhuizen en Kloosterburen in 1844 en in 1853 te Warfhuizen, waar hij 14 Sept. 1857 overleed. Behalve twee Latijnsche dissertaties en eenige leerredenen in de *Evangelische preken*, schreef hij over *Collatieregt en landstractement*, Gron. 1856 en eenige oudheidkundige bijdragen in den *Groninger Volksalmanak*.

Boeles Jr. (Petrus) broeder van den vorige, geb. te Pingjum, 16 Oct. 1820, werd predikant in zijn geboorteplaats in 1847. Hij overleed er 30 Oct. 1857. Hij schreef: *Het 250jarig bestaan der Hervormde Gemeente te Noorddijk, Leerrede met aanteekeningen, bijlagen en een plaat*, Gron. 1846. Voorts nog enkele leerredenen afzonderlijk uitgegeven of in de *Evangelische Stemmen tegen Rome* geplaatst.

Boeles (Willem Boele Sophius) broeder van den vorige, geb. te Noorddijk 2 Oct. 1832, promoveerde in de rechten en vestigde zich eerst als advocaat te Groningen; van 1863–65 was hij rechter te Sneek; van 1865–70 te Assen, van 1870–76 raadsheer aldaar en nu is hij vice-president van het Gerechtshof te Leeuwarden. Hij gaf uit: *Beschrijving van de maskerade welke door de studenten leden der vereeniging Vindicat atque Polit den 12 Oct. 1854 te Groningen zal gehouden worden*, Gron. 1854; *De geestelijke goederen in de provincie Groningen van de vroegste tijden tot op heden. Een geschiedkundig onderzoek*, Gron. 1860; *Levensschetsen der Groninger hoogleeraren*. (Als bijlage tot het gedenkboek der hoogeschool te Groningen door Dr. Jonckbloet) Gron. 1864; *Frieslands hoogeschool en het rijk's Atteneum te Franeker*, Leeuw. 1878; *De patriot J. W. Swildens, publicist te Amsterdam, daarna hoogleeraar te Franeker. Zijn arbeid ter volksverlichting geschetst*, Leeuw. 1883. Voorts: 't Levensbericht van Dr. M. J. Noordewier in de handelingen van de Maatschappij der Ned. Letterkunde te Leiden; verscheiden verhandelingen opgenomen in de *Bijdragen tot de geschiedenis en oudheidkunde, inzonderheid van de provincie Groningen*, 1864–73 en eenige brochures over staatsrechtelijke onderwerpen. Voorts bijdragen in het *Gron. jaarboekje*, *Drentsche Volksalmanak*, *Archief van Prof. Moll, de vrije Fries*, enz.

Boendale (Jan) gezegd Jan de Klerk. Deze dichter werd geb. in het gehucht Boendale bij Tervuren, omtrent 1280. Reeds in den aanvang der XIVe eeuw vestigde hij zich te Antwerpen, waar hij stads-secretaris werd, welk ambt hij meer dan 40 jaren tot zijn dood bekleedde (1351 of 1365). Tot in onze eeuw bestonden zijne werken slechts in handschrift, doch thans zijn ze uitgegeven onder den titel: 1o. *De Brabantsche Yeesten of Rym-kronyk van Brabant*, door Jan de Klerk, van Antwerpen, uitgegeven door J. F. Willems, Brussel 1839 en 1843. — 2o. *Die Lekenspieghel, leerdicht van den Jare 1330*, door Jan Boendale, gezegd Jan de Clerc, schepenklerek te Antwerpen, uitgegeven door M. De Vries, Leiden, 1844. — 3o. *Jans Testeye of dit is van Woutere ende van Jannie*.

4o. *Van den Derden Eduwaert, coninc van Engelant, Rym-kronyk geschreven omtrent het Jaer 1347, door Jan de Clerc, van Antwerpen*, uitgegeven door J. F. Willems, Gent, 1840.

Boer (Willem Richard) geb. te Rotterdam 4 April 1818; hij was vroeger advocaat en wethouder te Utrecht en sedert 1878 Burgemeester van Utrecht. Hij vertaalde: *F. Bastiat, staathuishoudkundige drogredenen*, 1846 en 1848; *id. Dat verveenschte geld*, 1849; *id. Kapitaal en interest*, 1849; *Guizot, Over de volksheerschappij in Frankrijk*, 1849, 2 drukken, alle vier te Utrecht uitgegeven. Verder schreef hij: *Denkbeelden over pauperisme en armenverzorging*, Amst. 1850. Sedert 1861 was hij met G. H. Betz en P. F. Hubrecht redacteur van de *Bijdragen tot de kennis van het staats-, provinciaal-, en gemeentebestuur in Nederland*, Rotterdam, en later met J. A. Fruijn en J. F. Buijs, toen dit tijdschrift te Utrecht werd uitgegeven; met D. Grothe, J. W. Gunning, O. van Rees en J. P. de Bordes van Pantheon, *Tijdschrift ter verspreiding van nuttige kennis*, Utrecht 1856. Verder schreef hij: *Over plaatselijke belastingen, eene staathuishoudkundige proeve*, Utrecht, 1850; *De arbeid, Handboek voor volkshuishoudkunde ten dienste van het Middelbaar onderwijs*, Amst. 1865; *Huishoudkunde*, Leiden 1870; *Leerplichtigheid en schooldwang*, Utrecht 1870; *De arbeid Handboek voor volkshuishoudkunde volksuitgave*, Amst. 1880.

Boer (Francijntje de) geb. te Harlingen 18 October 1784, betoonde reeds vroeg veel lust tot studie en oefening, doch haar ouders, met dertien kinderen gezegend en van middelen ontbloot, konden dien lust niet bevredigen. Zij leerde lezen en schrijven en werd op haar 15e jaar reeds dienstbaar en stierf als huishoudster bij den heer S. Tuijmelaar te Heerenveen 7 Maart 1852. Zij schreef: *Dichtproeven*, Haarlem 1815; *Nieuwe Dichtproeven*, 1821; *Gedichtjes voor kinderen*, Amst. 1822, die zeven drukken beleefden; *Gedichtjes voor behoeftige kinderen*, Amst. 1823; *Laat ons leven tot elkanders nut en genoegen*; *Ned. verhalen en eenige nieuwe dichtproeven*, Leiden 1850.

Boer (Pieter Anthonie de) geb. te Nijmegen in 1818, ging in 1833 in den krijgsdienst en werd vier jaren daarna luitenant bij de Artillerie. Hij overleed 12 Nov. 1847 te Amersfoort, waar hij toen bij de rijdende Artillerie diende. Hij schreef: *krijgs- en geschiedkundig overzicht van den Panjab, der natie der Seiks en het rijk van Lahore* in 1849 te 's Hage door zijn vader, die kolonel bij de artillerie was, uitgegeven.

Boer (*Lambertus Martinus de*) geb. 4 Nov. 1840 te Minnertsgr., studeerde te Groningen in de Godgeleerdheid, werd in 1867 predikant te Uithuistermeden, in 1875 te Niehove en in 1886 te Britswerd en Wieuwerd, waar hij thans is. Hij schreef: *Stemmen der Natuur en des harten dichtbundel* Gron. 1881; *Prins Willem I en zijn tijd*, *Vaderlandsche historiezingen*, Sneek 1884; *Frittyfssaga* metrische vertaling van E. Tegner, Sneek 1886. Verder bijdragen in de *Landbouwcourant*, waarin een menigte schetsen uit het leven van planten en dieren verschenen; ook schreef hij in *Bato*, de *Huisvriend*, het *Brood des levens*, en in andere tijdschriften en almanakken.

Boerman (*A. E.*) schreef: *Godsdienstige mengelingen in proza en poëzy*, Dordr. 1850.

Boers (*Benjamin*), geb. te Utrecht 11 December 1803, was predikant bij de Hervormde gemeente van Renswoude en Midelharnis, sedert 1872 evenwel emeritus. Van 1838—1857 was hij schoolopziener in het 6e district van Zuid-Holland en sedert 1858 in het 11de. Hij woonde te Brielle, waar hij 1 Nov. 1878 overleed en schreef: *Beschrijving van Goedereede en Overflakkee*, Sommelsdijk 1845. In de *Handelingen van Letterkunde* gaf hij *Levensbericht van Dr. Jacob Tichler*, 1866.

Boes Gz. (*Jan*) geboren te Parmerende 21 April 1829, was vroeger hoofdonderwijzer te Wormer en is thans als zoodanig werkzaam in zijn vaderstad. Hij schreef een *Cantate*, *De intocht van Willem I te Scheveningen* in 1813, op muziek gebracht door Jb. Kwast. Voorts schoolboekjes en artikelen in nieuwspapieren, vooral in schoolbladen.

Boësen (*Suzanna Maria*) geb. te Lunteren in Gelderland 12 Maart 1821, huwde met den heer van Velthoven, kapitein ter koopvaardij, met wien zij in 1861 naar Cheribon vertrok waar zij den 23en Jan. 1866 overleed. Zij schreef: *Twee gevangen op het slot van den Bergh*, 's Hage 1848; *Alcmenon*, *Een geschiedk. verhaal*, Schiedam 1851; *Hillegonde*, *Oorspronkelijk Nederlandsch verhaal uit den grafelijken tijd*, Amst. 1852. Verscheiden tijdschriften hebben novellen van haar opgenomen en hare losse gedichten zijn voornamelijk geplaatst in de *Evangeliespiegel*, *Maria en Martha*, *Gelderland* en *Tijdstroom*.

Boësen (*Mijnoldina Adriana Antoinetta*) zuster van de voorgaande, geb. te 's Heerenberg, 12 Juni 1825, was eerst als pleegzuster werkzaam en daarna adjunct-directrice in de cellulaire gevangenis te Am-

sterdam. Zij overleed den 23en Nov. 1871 aldaar. Zij schreef: *De pleegzuster*, 's Hert. 1854; *Judas de Maccabeër*, 's Hert. 1856; *Geeske van den Elzenpas*, Amst. 1862; *Een verhaal op waarheid gegrond*, Amst. 1862. Voorts vindt men van haar verscheiden losse stukken en gedichten in de *Maria en Martha*, *Evangeliespiegel* en *Tijdstroom*.

Boeuf (*Cornelis Willem de*) geb. te Bommel, 4 Aug. 1824, onderwijzer te Langerak bezuiden de Lek, schreef: *Verspreide en onuitgegeven poëzy*, Tiel 1867.

Boey of **Boy** (*Cornelis*) geb. te Zierikzee, was advocaat-fiscaal en procureur-gen. over Holland, Zeeland en Friesland. Hij dichtte in 't Latijn en in 't Ned.: *Psalmen Davids* volgende de N. overzetting, Rott. 1648; herdrukt te Leiden 1659; onder den titel: *Het nieuwe Werck der Psalmen van den Koning David*. Voorts vele verspreide verzen, vooral in de werken van J. van Beverwijk, de Brune en G. Huyghens.

Boey (*Timon*) geb. te Zierikzee in 1713, studeerde en promoveerde in de rechten, werd secretaris van het Hof van Holland, Zeeland en Westfriesland, en in 1755 substituit-griffier; hij bleef zulks tot 1777 en is vermoedelijk in dat jaar overleden. Hij schreef: *Bedenkingen oer de Oudheid*, *Aanzien en Gezag van den Hove van Holland onder de Grafelijke regering*, 's Hage, 1760; *Oudheid van den Hove van Holland, nader ontdekt uit de oppermacht der Staten met de Grave*, 's Hage, 1761; *Woordentolk of verklaring der voornaamste Onduitsche woorden in de Hedendaagsche en Aloude Rechtspleging voorkomende*, 's Hage, 1773.

Boeye (*Andries de*) te Veurne in 1571 geboren en ten jare 1650 als Jezüet overleden te Antwerpen. Van hem werd in onzen tijd gedrukt: *Het leven van onze eerste vaders Adam en Eva*, alsook dat van hunnen zoon Abel, Gent; *Kort verhael van het wonderlyk leven van Sinte Aldegonde*, patroones van Maubeuge en Mesepelaere, Dendermonde; *Kort verhael van het wonderlyk leven der Engelsche maeyt Sinte Aldegonde*, Aalst, 1866.

Bogaerd (*Karel*) geb. te Kalken in Oost-Vlaanderen 21 October 1834, was vroeger Statieoverste aan den spoorweg Eekloo—Gent, later werktuigkundige in eene fabriek te Langerbrugge. Sedert 1875 was hij te Eekloo ambtenaar aan den spoorweg Eekloo—Brugge en sinds 1880 is hij ambtenaar bij het ministerie van openbare werken te Brussel. Hij schreef: *De drie zangers: Willems, Ledeganck, van Duyse*, *Vaderlandsche trilogie, met een voorzang*, Gent, 1861; *Bloemen in*

het wilde gegroeid, *Gedichten*, Gent, 1861; *Adolf en Ludwina*, *Romantisch dichttafereel*, Gent, 1862; *Bede voor Zijne Majesteit Leopold I, Koning der Belgen*, en deszelfs vorstelijk stamhuis, Gent, 1863; *Stemmen des gevoels*, *Gedichten*, Gent, 1864; *Voor de noodlijdenden*, *Romance*, Gent, 1866; *Verstrooide bladeren*, *Gedichten*, Gent, 1867; *Gedichten van K. A. Vervier*, verzameld door K. Bogaerd, Dendemonde, 1873; *Zomerkrans, gedichten*, Gent, 1876; *Vooruitgang, dichtertelijke tafereelen*, Gent, 1879, 2e druk 1880. Ook is hij medewerker van verscheiden Vlaamsche tijdschriften en jaarboekjes.

Bogaerde van ter Brugge (Jhr. André Jean Louis Baron van den) geb. te Gent 7 Juli 1787, was burgemeester van Gent en daarna districts-commissaris van het Land van Waes. In 1820 benoemde de Koning hem tot Gouverneur van Noord-Brabant, welken post hij tot 1842 bekleedde. Hij sleet zijne overige dagen in werkzame rust op zijne goederen te Heeswijk en Dinther en stierf 12 Januari 1855. Zijne uitgegeven geschriften zijn: *Het district van St. Nicolaas, voorheen Land van Waas, beschouwd met betrekking tot deszelfs Natuur-, Staat- en Geschiedkunde*, gevolgd door eene bijzondere beschrijving van elke stad, dorp of gemeente in hetzelfde gelegen, 3 dln., St. Nicolaas, 1825; *Proef op de aanmoediging en uitbreiding der linnenweverijen, in Oost-Vlaanderen*, gevolgd van de tienjarige optelling van al de op de markten van Oost-Vlaanderen verkochte lijnwaden, Gent; *Vlugtig overzigt der geschiedenis van België en die van Polen, toegepast op de tegenwoordige gebeurtenissen tot 1 Jan. 1831*, 's Bosch, 1831; *Proeve over de belangrijkheid van den handel, de scheepvaart en de nijverheid in de gewesten die van 1813—'30 uitmaakten het koninkrijk der Nederlanden*, 's Hage, 1845, oorspr. in 't Fransch uitgegeven. Voorts werden zijne redevoeringen, waarmede hij de zomervergaderingen der prov. Staten opende, op hun verzoek in 't licht gegeven.

Bogaers (Adrianus) geb. te 's Hage, 6 Jan. 1795, was eerst adv. te Hoorn, daarna te Rotterdam; van 1830—51 bekleedde hij het ambt van rechter in de Arond-Rechtb. in laatstgenoemde stad. Den 11den Aug. 1870 stierf hij te Spa in België aan longontsteking. B. begon zijn dichtertelijke loopbaan in 1832 met een dichtstuk getiteld: *Volharden* (een aanmoediging tot volhouden in den strijd tegen België), waarop volgde *Jochébed* 1835, (voor zijn vrienden) in 1861 in den handel; *De togt van Heemskerk naar Gibraltar*, 1837 (openlijk uitgegeven 1860); *Adam's eerstgeborene*, 1843, (in de werken van 't Kon. Ned. Inst.); *Balladen en Romanen*,

1846, waarvan een vermeerderde openlijke uitgave verscheen in 1862 onder den titel van *Balladen en andere dichtstukjes*; *Dichtbloemen uit den vreemde*, 1852; *Het Metalen Kruis*, 27 Aug. 1856; *Tollens* (bij den dood van Tollens), 1857; *Gedichten*, 1859; 1813—1863; *Jubelzang*. Op lateren leeftijd legde hij zich bijzonder op de taalkunde toe en verrijkte hij het tijdschrift de *Taal-Gids* met vele bijdragen. Zijn Lierzang op den dood der Belgische koningin Louise werd in België met goud bekroond, 1851. Voorts bestaat er van zijne hand een *Verhandeling over de Uiterl. Welsprekendheid*, 1840, die evenals zijn *Heemskerk togt naar Gibraltar* door de Holl. Maatsch. voor Fraaie Kunsten bekroond werd. B's *Gezamenlijke Dichtwerken*, met eene *Inleiding*, zooveel mogelijk naar tijdsorde gerangschikt, zijn uitgeg. in 2 dln. door N. Beets, Haarl. 1871, en zijn *Taalkundige opstellen* door Prof. Brill, Rott. 1872.

Bogaert (Abraham), in 1663 geb. te Amsterdam, kwam als opper-chirurgijn te Batavia, werd later koopman aldaar, deed eene reis naar Bengalen, Ceylon, de kust van Malabar en de Molukken, keerde in 1706 naar 't vaderland terug en vestigde zich als apotheker te Amsterdam, waar hij in 1727 overleed. Van hem zijn ons bekend: *Satyra VIII of Achtste Berispdicht in Nederd. vaarzen vertaelt en met aantekeningen voorzien*, onder de zinspreuk *Profcit et Recreat*, Amst. 1693; *Alexander de Groote*, treursp., naar Racine, Amst. 1693; de *Pleiters*, blijsp., idem, Amst. 1692; *S. Schynvoets Muntkabinet der Roomsche keizers en keizerinnen in vaarzen beschreven*, Amst. 1695; *Keurstoffen van Aloude Griekse en Romeinse Grootmoedigheden in Bijschriften en Puntgedichten*, Amst. 1697; *C. Suetonius Tranquillus van de XII keizers*, uit het Latijn verduitscht, Amst., 1699; *Julius Cesars Aanteekeningen der Galische Burgerlijke*, enz. Oorlogen, Idem 2 Dln., Amst. 1709; *Degewaande Droes*, kluchtsp. Amst. 1711; *Hist. Reizen door d' Oostersche deelen van Asia*, 1711, (of die reizen door hem zelven gedaan zijn valt te betwijfelen) 2e Dr. Rott. 1730; *Rhadamistus en Zenobia*, treursp. Amst. 1713; *Historie van de grondlegging der Nederlandsche vrijheid*, Amst. 1719; *Valerius Maximus Gedenkwaardige voorbeelden, zoo der Romeinen als der Uithemische volken* (uit het Latijn vertaald), Amst. 1721; *Gedichten*, Amst. 1723, 2e Dr. Leiden 1729, waarin het dichtstuk *Geuzenvelt*; *Phocion*, treursp. Amst. 1733; *Myrrha* treursp. Amst. 1743. Sommigen schrijven nog aan B. toe *Het nieuwsgerig Aejje*, kluchtsp., Amst. 1679 en *De Buitensporige Jaloerse*, idem 1691, doch deze stukken zijn van **Anthony van Bogaert** van wien ons geen bijzonderheden bekend zijn.

Bogaert (*Prosper*) schreef: *Verhandeling over de Nederlandsche stenographie, of wyze om de woorden met dezelfde snelheid, als die uitgesproken worden te schrijven*, Gent, 1830; *Toegepaste spreekwoorden. Een boek voor het volk*, Gent, 1852.

Bogaert (*Jan van den*) een Sint Michiels-heer, die te Antwerpen in 1612 werd geboren en aldaar overleed den 14 October 1678, vervaardigde het volgende dichtwerk: *Den Spiegel der Deughden van Jesus, Maria, Joseph, voorges stelt in Rym-versen. Door F. Joannes Gerlacus van den Bogaert, der orden van Præmonstreyt in Sinte Michiels tot Antwerpen*, Antwerpen, 1676, met platen.

Bogaert (*van den*) Zie **Sleekx** (*J. L. D.*)

Bogaerts (*Peter Geeraard*) 11 April 1803 geb. te Antwerpen en aldaar op 9 December 1877 overleden als pastoor der Sint Augustinuskerk, gaf uit: *Levensschets van den grooten mirakeldoenr den H. Nicolaus van Tolentinen, uit het order der Eremyten van den H. Augustinus*, Antwerpen, 1848.

Bogaerts (*Felix Guillaume Marie*) geb. te Brussel 2 Juli 1805, studeerde aan de Gentsche Hoogeschool en werd in 1828 leeraar aan het college van Meenen. Tengevolge der omwenteling van 1830 verloor hij deze betrekking, doch in 1834 werd hij professor in de geschiedenis en aardrijkskunde aan het Atheneum van Antwerpen, alwaar hij overleed op 16 Maart 1851. Meestal schreef hij in het Fransch, doch in het Nederlandsch hebben wij van hem: *De goede oude tyd in België*, Antwerpen, 1844; *Historische titaniën der heiligen van België*, Antwerpen, 1848; *Geschiedenis van Op Signorken*, in den: *Almanak van San Vincentius a Paula*, Antwerpen, 1849; *De Antwerpsche Sancho-Panga. Verzameling van 700 spreekwoorden, uitdrukkingen en vergelykingen, die dagelyks onder het volk voorkomen*, Antwerpen, 1850.

Bogaerts (*Petrus Carolus Constantinus*) te Lier geb. 22 Januari 1819, studeerde voor geestelijke en werd tot priester gewijd op 23 September 1843. Hij was eerst professor en daarna voorzitter van het groot Seminarie en werd op 24 November 1866 benoemd tot vicaris-generaal van het bisdom van Mechelen. Hij schreef een paar Fransche werken en vervaardigde ook het *Huldedicht opgedragen aan de Eerw. Moeder Antonia Dieben, den 4 Augustus 1875, ter gelegenheid van de vijfzigste verjaring harer intrede in het klooster der Grauwzusters te Hasselt*, Hasselt, 1876.

Bogaerts (*Konstantijn Jozef*) 31 Decem-

ber 1812 geb. te Pael, in Limburg, werd vicaris-generaal van het bisdom van Luik. Hij leverde bijdragen in de *Middelaeer en de Nieuwe School- en Letterbode*, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: *Over onze oude Nederduitsche Kanselredenaers*, Leuven, 1841; *Dicht- en prozastukken uit Noord- en Zuid-Nederlandsche schryvers verzameld*, Sint-Truiden, 1844; *Algemeene vergadering der maetschappijen van Nederduitsche letteroefening op het stadhuis te Brussel, den 11 February 1844*, Sint-Truiden, 1844; *Geschiedenis van het oud en nieuw Testament, tot leering en stichting. Voor onderwijzers, gevorderde leerlingen en huisgezinnen*, Sint-Truiden, 1844—1847; *De bloemenkrans van Maria. Oefeningen en gebeden voor de maend Mei*, Hasselt, 1847; *Meditatiën, oefeningen en gebeden*, Hasselt, 1847; *Schat der kinderen van Maria*, Hasselt, 1848; *Geschiedenis van het H. Sakrament van Mirakel, voorheen te Herckenrode, nu te Hasselt*, Hasselt, 1848.

Bogaerts (*Amatus Adrianus*) te Gent-Oostakker geb. 27 Januari 1859, studeerde aan de normale school en is thans onderwijzer te Gent. Sinds 1882 is hij hoofdopsteller van het onderwijskundig tijdschrift *De Lagere School*, waarin van hem verscheidene *Kindergedichten* en *Kindernovellen* verschenen. Tevens schreef hij: *Lessen over Natuurwetenschap*, Gent, 1882; en: *Het opstellen in de volkscholen*, Gent, 1883, 5 deelen. Voor het tooneel leverde hij: *George Stephenson*, in één bedrijf; *De Zoon van den Metseldiener*, in één bedrijf; *De Dwceepster*, in twee bedrijven, en *De zwarte Schilder*, in één bedrijf, allen te Gent uitgegeven en bekroond door den Bond der Werkersgenootschappen. Het staatsbestuur bekroonde van hem *Het Elfenwoud*, cantate. Een ander koordicht: *Het Lied van den Stroom* werd bekroond door het Brusselsch kunstgenootschap *De Distel*.

Bogerman (*Reijnier*) geb. te Dokkum in de 2de helft der 15de eeuw, een bekwaam rechtsgeleerde, werd doctor in de rechten, en in 1498 secretaris en organist van Kampen, welke betrekking hij tot 1514 bekleedde. Daarna werd hij advocaat bij den Hove van Holland, later secretaris en syndicus der stad Groningen, waar hij waarschijnlijk tot 1534 bleef. Toen zond Karel V hem als gezant naar Luneburg. In 1540 werd hij te Kampen wederom tot secretaris aangesteld en bleef dit tot 1553. Daarna vertoefde hij te Amersfoort en Aken. Het jaar van zijn overlijden is onbekend, doch dit was na 1556. Hij stelde voor de Kamper Vroedschap een *Repertorium* samen, waarin hij statuten, rechten, privilegiën verzamelde in twee afdeelingen met een uitvoerig register.

Verder schreef hij eene *Kroniek* 1503—1512 en 1542—1547, welke door de vereeniging tot beoef. van Vad. Recht en Geschied. werd uitgegeven, en een werk *over den oorsprong der Vriezen, hunne voornamen en spreekwoorden*, dat ongedrukt bleef.

Bogerman (*Joannes*) afstammeling van den vorige geb. te Opleeuwert in Oost-Friesland, in 1576, pred. te Sneek, Enkhuizen en Leeuwarden, was in 1618 en 1619 voorzitter van de synode te Dordrecht, en werd in 1633 hoogleeraar in de godgeleerdheid te Franeker, waar hij 11 Sept. 1637 overleed. Hij schreef behalve eenige Latijnsche tractaten en vertalingen uit het Latijn: *Verhandeling over het ketterdoden*, uit het Latijn vertaald van Theod. Beza, met aanteekeningen verrijkt, Franeker 1601; *Spiegel der Jesuiten ofte Cathegismus van der Jesuitensecte en leere*, waarvan het 1ste gedeelte uit het Fransch vertaald, doch het 2e door Bogerman zelf geschreven is, Leeuwarden 1608; *Het Christelijk overlijden van den Doorl. prince Mauritijs van Nassau, prince van Orangiën*, Utr. 1625, laatste dr. Amst. 1841.

Boghout (*Jan Frans van*) geb. 6 Maart 1830 te Antwerpen, waar hij bouwmeester is, en van 1873 tot 1875 in den Provinciaalen Raad zetelde. Hij schreef: *Zij was moeder*, vervlaamscht drama in één bedrijf, 1851; *Jonker van Roderycke*, volksdrama in 4 bedr., 1856; *Fhupken*, romance, 1857; *Moederdroom*, romance op muziek van Hyp. Coriël, 1847; *Het weeze by het doodsbed zyns vaders*, romance op muziek van L. Abadi, 1857; *Martha*, dichtstuk, 1859; *Jan Bertrand of de Tooneelspeler uit liefhebberij*, tooneelspel in 3 bedr., 1859 (bekroond); *De mand en de korf*, 1860; *Walter de toonkunstenaar*, drama in 3 bedr., 1860, 2e druk 1869, 3e druk 1886; *De Tweelingbroeders*, blijsp. in één bedrijf, 1865; *De Knorrepot*, karakterschets in één bedr. 1869; *Zonneschijn na regen*, tooneelsp. in één bedr. 1869; *Aan de Vlamingen*, Brugge, 1872; *Historiek der feestbetoging van 4 Februari 1872, door het Huis van Antwerpen aan den Heer Victor Jacobs, volksvertegenwoordiger en oud Minister van Financiën*, 1874. Op één na werden al deze werken te Antwerpen uitgegeven.

Bohl (*Joan*) geb. te Zierikzee, 8 October 1836. Aanvankelijk voor den handel opgeleid, bewoonde hij met dat doel, gedurende vele jaren, verscheidene hoofdsteden van Europa, doch wijdde zich daar meestentijds aan de beoefening van geschiedenis, letteren en talen. Vóór zijn vertrek uit Nederland verschenen sedert Augustus 1851 zijne eerste novellen in het te Rotterdam verschijnende

tijsdchrift: *De Encyclopédie*. De meesten dezer kleine verhalen werden later verzameld in vier bundeltjes, onder den algemeenen titel: *Geschiedkundige werken, novellen en gedichten van J. Bohl J.Gz.* Verder schreef hij *Hemelteg en Wereldling*, 's Bosch 1858; *Blijf bij ons*, 's Bosch 1859. Onder het pseudoniem *Quos Ego: Waarom?* 2 deelen, Tiel 1863. Onder dat van *Hendrik Smits: Het Handschrift*, Rott. 1856; *Oom Adriaan*, Rott. 1867; *Najaarsbladeren*, Rott. 1867; onder dat van *Constantijn Ager: Koningin Bertha* van Conrad van Bolanden. Onder verschillende namen, als: J. Bohl Jr., J. Bohl J.Gz., Viodorus B. of Joan Bohl verschenen van hem een aantal novellen en andere werken in de tijsdchriften: *Museum voor de Jeugd*, *Europa*, *De Tijdstroom*, 's Levens Leerschool, Nederland, Vaderlandsche Letteroefeningen, *De Wachter*, enz. Almede in de *Vaderl. Lett. Oef.* eene vertaling uit het Italiaansch van *De Nachtwaken van Torquato Tasso*; uit het Spaansch: *Arme Dolores* en *Simon Verde* van Fernan Caballero. Zoo ook de werken derzelfde schrijfster: *Spaansche Novellen*, *La Ganiota*, *Lagrimas*, *Lucas Garcia*; allen Rott.; *Elia of Spanje dertig jaar geleden*, Haarlem 1874; *De Ster van Andalusie*, Haarl. 1875. Hij vertaalde van Ida gravin Hahn-Hahn: *Twee Zusters*, Leiden 1864. — Den 2 Februari 1865 werd hij aan de Hoogeschool te Leiden tot Doctor in de Rechten bevorderd, met eene burgerrechterlijke verhandeling: *Beschikkingen ten behoeve der armen*, Rott. 1865; en eene strafrechterlijke: *Misdrijven van post-beambten*, Leiden 1865. Hij heeft zich toen als advocaat te Amsterdam gevestigd, waarna van hem het licht zag: *De godsdienst uit staat- en rechtskundig oogpunt*, Amst. 1871; (vertaald als *Die religion vom politisch-juridischen standpunkte*, *Deutsch bearbeitet von Ferd. Grimmelt*, Paderborn 1874;) *Dante Alighieri, de goddelijke komedie*, in *Nederlandsche verzen vertaald met verklaringen en geschiedkundige aanteekeningen*, *Eerste Lied: De Hel*, Haarlem 1876; *Tweede Lied: Het Vagevuur*, 1878; *Derde Lied: Het Paradijs*, Amst. 1883; *Canzonen*, Amst. 1885.

Bohn geboren **Beets** (*Dorothea Petronella*) geb. te Haarlem 13 April 1813 en aldaar overleden 16 April 1864, schreef: *Onze buurt, door een ongenoemde*, Haarlem 1861, 2de druk (met voorwoord van haren bewerker Nic. Beets), 1871; *Die geloof gaat niet verloren in de Aurora* van 1864, later achter den tweeden druk van het vorige werk gevoegd.

Boing (*Dirk*) geb. in 1748, zilverkashouder te Amsterdam, later commissaris bij de honderdste en tweehonderdste penningkamer,

daarna bestuurder van de Onderwijzers-Kweekschool, opgericht door het eerste Amsterdamsche Departement der maatschappij tot N. v. 't A. Hij stierf in 1811. Onder de prijsverhand., der Maatsch. tot N. v. 't A. vinden wij van zijne hand: *Schets van den braven man in het gemeen burgerlijk leven*, 1789; *Pligten van handwerkslieden en dienstboden*, 1791; *Brief aan de schoolhouders in Nederland*, 1791; *Schets van den voor- en nadeeligen invloed van 't gedrag des werkmans op den bloei en de welvaart der fabrieken*, 1804. Voorts eenige Volksliedjes en de *Opwekking des jongelings te Naën*, zangstuk.

Bolsminart (W. P. d'Auzon de). Zie **Auzon de Bolsminart**.

Boissevain (Charles) geb. te Amsterdam, 28 Oct. 1842, is redacteur van 't Algemeen Handelsblad, waarin hij vele art. o. a. *Brieven op reis uit Zwitserl.* schreef; verder schreef hij *Ierland en de oorzaken van het Fenianisme*, Amst. 1868; *De Arpanjak*, Amst. 1877; *Onder de kastanjeboomen*, Haarlem 1880; *In 't behouden huis*, *Herinnering aan 't verleden, voor de bezoekers der tentoonstelling*, Amst. 1881; *Van 't Noorden naar 't Zuiden*. *Schetsen en indrukken van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika*, Haarlem 1881—2. Voorts Gidsartikelen, zooals: *Iets over poezie*; *Letterk. Stud.*; *Geuzenliederen*; *Slechte manieren in de Letterk.*, enz.

Bok (J. W.). Zie **Eyk** (W. B. J. van).

Bok (C.) schreef de volgende werken: *De hut aan de grenzen of de grijskop*, eene belangrijke Nederl. familiegeschiedenis, 2 dln., 1827; *De wachtmeester Aarhus of liefde zoekt list*, 1828; *De witte paal of Jenne*, eene op waarheid gegronde Noord-Hollandsche geschied., 1828; *Het Heidensche bosch of het gestolen kind*, 1829; *De roebel van Czaar Peter*, 1830; *Twee vrienden of de gevolgen van partijzucht*, 1832; *Frederik Linde*, een tafereel van menschelijke lotgevallen, 1836. Al die romans zijn te Amst. uitgegeven.

Bokkel (Lodewijk Jan Willem ten) werd geb. te Amsterdam 23 April 1814, was eerst hulpprediker en daarna predikant te Noord Scharwoude. Hij overleed als zoodanig te Amsterdam 25 Sept. 1857. Hij schreef: *Bemoediging*, *dichtstuk*. Schagerbrug 1850; *Deugd en ondeugd, volksverhalen*, Amst. 1850; *Lentebloempjes ter bevordering van deugd en goede zeden*. Amst. 1859; *De oude hollandsche matroos aan den wal, en veilig weer te huis*. Een tweetal bekronde dichtstukjes. Amst. 1855; *Verspreide Novellen*. Amst. 1857. Voorts bijdragen en gedichtjes in jaarboekjes.

kinderwerkjes, vertalingen enz. Met S. J. van Rijsoort gaf hij uit *Mengelingen in proza en poezie*. Alkm. 1852.

Bolhuis (Lambertus van) geb. te Gröningen 20 Nov. 1741 studeerde in de godgeleerdheid, en was sedert 1766 achtereenvolgens predikant te Marsum, Noorddijk, Oostwolde, Leeuwarden en Gröningen, waar hij in 1823 emeritus werd en 26 Aug. 1826 overleed. Behalve eenige leerredenen schreef hij: *Beknopte aanleiding tot de kennis der spelling, spraakdeelen, en zintekenen van de Nederduitsche taal ten dienste van mingevoerden naar den nieuweren smaak ter uitgave opgesteld door Klaas Stijl, na des schrijvers tusschenvallenden dood uitgegeven*, Gron. 1776; *Beknopte Nederduitsche spraakkunst* Gr. 1793. Naamloos kwam van hem uit: *Grammatica of Nederduitsche Spraakkunst, uitg. door de Bat. Maatsch. tot Nut van 't Alg.* Leid. 1814.

Bolhuis (Joan Hugo van) geb. 20 Dec. 1805 te Baambrugge, werd doctor in de letteren te Utrecht, praeceptor aan de Lat. school aldaar en in 1839 hoogleeraar voor Nederlandsche taal- en letterkunde en geschiedenis aan de militaire academie te Breda. Hij verloor zijn leven in een tweegevecht 1 Febr. 1844. Zijn werken zijn: *de Noormannen in Nederland, geschiedenis hunner invallen gedurende de 9e, 10e en 11e eeuw, met opgave van dezelve gevolgen*, Utrecht 1834; het volg. jaar met bijlagen en bijvoegsels vermeerderd. *Proeve eener geschiedenis van het kasteel Vredenburg, eene bijlage tot de kennis der Spaansche oerheersching*, Utr. 1838. Voorts vindt men bijdragen van zijne hand in het *Utrechtsch Tijdschrift* en in *Nijhofs Bijdragen voor Vad. Gesch. en Oudheidkunde*. Al die bijdragen zijn na zijn dood door Dr. G. D. J. Schotel uitgegeven onder den titel van *Verspreide letterarbeid*, Utrecht 1845.

Bolhuis van Zeeburgh (Jan). Zie **Zeeburgh** (Jan Bolhuis van).

Bollaert (Samuel) schreef in 1669 te Middelburg een rederijkersstuk, getiteld: *'t Nederlandsche treurspel, synde de vercrachte Belgica vertoonende de Onheylen daer in voorgevallen 't sedert 25 Oct. 1555 tot 10 July 1584*, 2 dln., vermeerderd en verbeterd door Arend Roggeveen, Middelb. 1669.

Bolle (Bernard) op 22 Mei 1862 geb. te 's Gravenhage, thans diamantslijper te Antwerpen. liet op zijnen naam verschijnen: *De zoon van den Dronkaard*, tooneelspel in drie bedrijven en een voorspel, vrij gevolgd naar Cremer's *Deine Meu*, Amsterdam, 1880; *Nathan Mirzach*, tooneelspel in een bedrijf,

Amsterdam, 1882; *De Inkwartiering bij Jaap Beiersch*, blijspel in één bedrijf, Arnhem, 1886; *De Sabbatsvrouw*, tooneelspel in één bedrijf, Antwerpen, 1886.

Bolmer (Josephine Geertruida) geb. te Amsterdam 7 Oct. 1831, waar zij zonder betrekking woont. Zij vertaalde metrisch *Lessings Nathan de Wijze*, Amsterdam 1875.

Bolognino (Willem) 18 Maart 1590 geboren te Antwerpen, werd in 1608 uitgeroepen als derde der wijsbegeerte, waarna hij professor in dit vak werd aan het College De Valk te Leuven. Op 15 October 1627 ontving hij zijne benoeming als pastoor der Sint-Joriskerk te Antwerpen en werd in diezelfde stad op 5 December 1642 kanunnik graduëel. Omstreeks 1655 had eene ziekte in zijn hoofd hem getroffen, doch hij herstelde nog om later geheel krankzinnig te worden en in dien staat op 24 October 1669 binnen zijne geboortestad te sterven. De werken die hij schreef zijn: *Claer wederleggh van den versierden ouderdom des Calvinisten Gelove*, Antwerpen, 1630; *Den Gheestelycken leeuwerker vol godtvruchtighe liedekens ende Leyssen*, Door H. Guil, Bolognino, Canonic van de Cathedrale Kercke tot Antwerpen, Antwerpen, 1645.

Bols (Jan) geb. te Wechter (bij Leuven) 9 Februari 1842, studeerde in de godgeleerdheid en was sedert 1 October 1866 leeraar in het Sint-Romboutscollege te Mechelen, waar hij lessen in Dichtkunde en Nederlandsche letteren gaf. In 1876 werd hij bestuurder van het Sint-Josephscollege te Aarschot, en den 28 December 1885 ging hij terug naar Mechelen als pastoor van de Sinte-Katelijnekerk. Zijne werken zijn, behalve tal van bijdragen in tijdschriften: *Over de wel-luidendheid der Nederlandsche taal*, Leuven, 1873; *Een Reisje in Zwitserland*, Mechelen, 1874; *Over volksspraak en Boekentaal*, Brugge, 1876; *Over het aanleeren van den Catechismus in de moedertaal*, Leuven, 1879; *Verschil in uitspraak tusschen de zuivere en gemengde e en o*, Leuven, 1882; *Regeltjes om den Vlaamschen studenten hunne moedertaal te leeren schrijven en uitspreken* (door Jan Bols en Jan de Ruyscher), Mechelen, 1883; *Detail van het godsdienstig onderwijs in Pruisisch Polen en in Vlaamsch België*, Leuven, 1884; *Nederduitse Bloemlezing*, (met Jacob Muyldermans,) Mechelen, 1886.

Bolsaie (Frans Eugene) 2 Juli 1822 geboren te Antwerpen, was vele jaren te Leuven gevestigd en bewoont thans weer zijne geboortestad. Hij gaf uit: *Leuven het onderste boven, overzicht in acht taferelen*, Leuven, 1865; *Ico de Geus, geschiedkundig*

drama in vijf bedrijven, Leuven, 1874; *Het Jaar 1789, drama in vijf bedrijven en zes taferelen, met de medewerking van Frederik Lints*, Leuven, 1875. Verder leverde hij ook bijdragen in verschillende dagbladen.

Bolt (Jacob) geb. te Groningen in 1720 en boekhandelaar aldaar, hij beoefende de dichtkunst; zijn gelegenheidsverzen zijn niet in een bundel verzameld, wat ze wel verdienen. Hij overleed 17 Januari 1799.

Bom (Arnold) uitgever te Delft, schreef *Delfs Cupidoos schigtje, behelz. veel geestige nieuwe liedjes*. Tot Delft, by Arn. Bom 1652. *Tweede Delfs Cup. schigtje*. Ald. 1656. En andere gedichten, meest onder zijn spreuk: *Bon is goed of Bon n'est jamais mauvais of Al een wel Bon*.

Bomhoff H. (Derk) geb. te Vaassen 2 April 1792, was vele jaren huisonderwijzer in talen en beëdigd translateur te Zutphen en overleed aldaar den 1 Jan. 1860: Behalve vele schoolboeken en woordenboeken ten gebruike bij het onderwijs, schreef hij: *Nieuw handwoordenboek van de spelling der Nederduitse taal verrijkt met eenige duizende woorden die in dagelijksch gebruik zijn en in woordenboeken niet voorkomen*, Zalt-Bommel 1846, (2e dr. 1852); *Nieuw groot woordenboek der Ned. taal waarin alle gebruikelijke woorden opgenomen, hunne verschillende beteekenissen verklaard en waar zulks noodig is, met voorbeelden gestaafd. Met een voorberigt van L. A. te Winkel, Voorburg (later's Hage, Leiden en Arnhem) 1852—57*. Voorts leverde hij vele bijdragen in het *Mag. van Ned. Taalkunde* enz.

Bommel van Vloten (W. van). Zie **Vloten** (W. van Bommel van).

Bon (Frans) geb. 29 October 1791 te Den-dermonde, overleden te Brussel 28 Augustus 1852. Na te Parijs gestudeerd te hebben vestigde hij zich te Antwerpen, waar hij eene kostschool oprichtte, en zich bijzonder op de beoefening der Vlaamsche taal en letterkunde toelagde. Aanhanger van het oude spellingstelsel van Des Roches streed hij met meer hardnekkigheid dan kennis tegen Willems. Behalve vele vlugschriften en in tijdschriften verspreide artikels schreef hij: *Vlaemschen leesboek, volgens de spelling der Vlaamsche spraakkunst aangenomen vóór het athenaeum en de stadsscholen der hoofdstad, Brussel by den opsteller, 1841*; *Eersten Vlaemschen leesboek, volgens de spelling der Vlaemsche spraakkunst aangenomen voor het athenaeum en de stadsscholen der hoofdstad, Brussel, 1841*; *Kortbondige Vlaamsche spraakkunst, volgens het taelstelsel van Des Roches,*

Ter Bruggen, M. Visschers, priester, enz., Brussel, 1841; Vlaemsche sprackkonst volgens het Belgisch taelselsel, door eenige oefening van sprackkonstige ontleding gevolgd, Brussel, 1844; Verhalen, taferelen, beschryvingen en vergelykingen, Brussel, 1844; Vlaemschen Pantheon ten gebruike der collegien en scholen, gewyde geschiedenis, Brussel, 1844; Handleyding voor het onderwys in het lezen, bepaaldelyk ingerigt om aen kinderen in korten tyd het lezen te leeren, ten gebruike der collegien en scholen, Brussel, 1844. Tevens gaf hij in het licht: Synoptieke taferelen welke de overtreffelykheid onzer Vlaemsche taal op de Hollandsche klaer aanduyden . . . en: Bewyzen van de overtreffelykheid der Vlaemsche taal op de Hollandsche . . .

Bondam (Pieter) geb. te Kampen 26 Dec. 1727, studeerde te Franeker in de rechten en de letteren, verwierf zich in 1746 het doctoraat in laatstgenoemd vak en werd daarna corrector in zijne geboorteplaats. Van hier ging hij naar Zutphen in dezelfde betrekking, die hij spoedig met het rectoraat verwisselde. In 1763 werd hij tot hoogleeraar in de rechten te Harderwijk beroepen en tien jaar later te Utrecht. Hij overleed aldaar 6 Febr. 1800. Van zijne hand hebben wij de redevoering op het eeuwfeest der Utrechtsche Unie, in 't Lat. opgesteld en uitgesproken, doch door zijn zoon vertaald en uitgegeven. Voorts *Verzameling van onuitgegeven stukken tot opheldering der Vad. Hist.*, 5 dln., Utr. 1779—81; *Charterboek der Hertogen van Gelderland en der graven van Zutphen*, 4 dln. fol. Utr. 1783. Eenige redevoeringen en brieven in 't Latijn.

Bondt (Reinier de) geb. te Leiden in 1576 waar hij hoogleeraar in de natuurkunde, later in de geneeskunde was. Onder anderen heeft de Bondt geschreven: *Belegering en ontzetting der stad Leyden, treurblijeiendspel, verciert met schoone figuren en al de vertoningen zo voor in als na het spel*, Amst. (zonder jaart), meermalen herdr. 't laatst met pl., Utrecht 1750.

Bonefonius (J.) schreef: *Pancharis of Minnedichtjes*, Gron 1724.

Bongardt (Bernardus Jacobus) in 1728 geb. te Middelburg, 't laatst pred. te Hoorn, waar hij in 1771 overleed. Hij schreef *Troostzang of Rijnkatechismus in LIV psalmen, voor Davids Huis, geschikt naar Ursinus' leerwijze en Dathens Zingtrant bij de zogenoemde Waare Geref. Batavieren om verbysterde Kristenen te recht te brengen of te koesteren in de Moederschool der Heilige Katholieke Kristelijke Kerk*, Hoorn 1762.

Bool (Hendrik Johannes) geb. te Schoondijke (Zeeland) 27 Februari 1828 studeerde en promoveerde in de rechten, was vroeger Directeur van Financiën en van Openbare Werken, en is thans wethouder te Leiden. Hij schreef: *De 11e Juni 1850 binnvn Leiden, Brief aan eenen vriend door H. J. B., Leid., 1850, Het wettelijk armeezen Z.-Bommel 1852 (zonder naam); Eenige bijzonderheden omtrent de Staatsinstellingen van Engeland door H. J. B. Middelb. 1854; De Luxemburgsche coup, d'état Devent. 1857 (zonder naam); Het Regeringsreglement van Ned. Indië m. aantek. Z.-Bommel 1870 (2e dr. 1876); Statistiek van Leiden. Leid 1884 met jaarlijksche vervolgen. Verder artikelen in tijdschriften, als *Economist, Tijdspiegel, Indische Gids* enz. en in dagbladen.*

Boom (J. A. G.) schreef een *Geogr. handboek van Europa*, 2 st. met een kaart, Amst. 1819, benevens eenige schoolboeken over aardrijksk.

Boom (Harm) geb. te Gramsbergen 1 Dec. 1810, was eerst (1848—50?) verbonden aan de redactie van de *Nederlander, Nieuwe Utr. Courant* en daarna redacteur van de *Provinciale, Drentsche en Assener courant* sedert 1856, waarin hij vele politieke overzichten leverde, en schoolopz. te Assen, waar hij 12 Juni 1885 overleed. Hij schreef anoniem; *Drie dagen op reis of Bentheim en Steinfurt door een Drentsche bril bekeken*, Dev. 1843; *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst door drie podagristen* (A. L. Lesturgeon, H. Boom en D. H. van der Scheer) Koev. 2 dln. 1842—47; *Een Drentsch gemeente-assessor met zijn twee neven op reis naar Amst. in het voorjaar van 1843*, (H. Boom en A. L. Lesturgeon) Gron. 1844—53; *Wandelingen in en om Zwolle door een neef van den Drentschen assessor*, Zwolle 1846; *Wat een Utrechenaar zag en hoorde bij de beursinwijding te Amsterdam en verv. te Kampen, Zwolle, Deventer, Zutphen en Arnhem, Kamp. 1846; Mijn reisportefeuille of omzwervingen door Overijssel door een neef van den Drentschen assessor*, Zwolle 1847; 2 stn. m. pl.

Boom (Dignus Jacobus) geb. te Maastricht 12 Dec. 1847, werd voor den Marine opgeleid en is thans officier en Instructeur in scheepsbouw en tuigkennis aan het Kon. Instituut te Willemsoord. Hij schreef: *Zee-mans Woordenboek ten gebruike van zeeofficieren, gezaghebbers en stuurlieden der koopvaardij, ingenieurs van scheepsbouw, machinisten, fabrickanten, reeders en assuradeuren*, 's Hage 1879. Hetzelfde werk verscheen ook in het Fransch en Engelsch.

Boomhuys (Jan) beoefende in de vorige

eeuw de dichtkunst te Amst. en leverde veel dichterlijke vertalingen. Van hem bestaan *Roem en Eigenbaat*, naar 't fr. van Frederik II, te vinden in Uylenbroeks *Kleine Dicht. Handschr.* en een gedicht *Op het overlijden van den dichter Lucas Pater*. Met zijn vriend Uylenbroek gaf hij Racine's *Esther* in Ned. verzen uit, Amst. 1771. Hij stierf 21 Dec. 1797.

Boonkamp (Gijsbert) leefde in de vorige eeuw te Alkmaar, schreef eenige hist. en andere werken, waaronder: *Beschrijving van den dorpe Egmond*, Amst. 1741; *Aanmerkingen oer Alkmaars stederecht*, Alkm. 1741; *Alkmaar en deszelfs geschiedenissen uit de nagelaten papieren van Simon Eikelenberg en veele andere echte stukken en bescheiden*, Rott. 1747, waarvan het eerste Dl. door Eikelenberg zelf geschreven is, het tweede door B. en het derde Dl. onvoltooid bleef door B.'s dood (11 Juni 1755). Hij beoefende ook de dichtkunst en gaf uit *Stephanus den Diacon*, 1743.

Booms (Gerardus Petrus) geb. te Maas-tricht 29 Oct. 1822, werd in 1856 kapitein, in 1863 majoor, in 1869 kolonel, in 1871 minister van oorlog, en is in dit zelfde jaar wegens zwakke gezondheid eervol ontslagen met den rang van generaal-majoor. Later is hij herbenoemd tot chef van den generaal-staf en in 1873 voor goed gepensioneerd, waarna hij te 's Hage bleef wonen. B. maakte in 1851 den oorlog met de Fransche troepen mede tegen Klein-Kabylie in Afrika. Hij schreef, behalve een Fransch werk over den oorlog op Bali, *Veldtocht van het Fransch-Afrikaansche leger tegen Klein-Kabylie, in de eerste helft van 1851*, 's Hert. 1852; *Oostenrijk en Zuid-Duitschland in den oorlog van 1866 tegen Pruissen*. *Krijgsk. Schets*, Schied. 1867; *Kis-singen. Eene episode uit den oorlog van 1866 in Duitschland*, Schied. 1870; *Een maarschalk van het tweede keizerrijk en eene Fransche kolonie, Studiën over Algiers*, 's Hage 1878; *De eerste Atjehsche expeditie en hare enquête, Historische kritiek*, Amst. 1881.

Boon (Klaas) geb. te Edam 26 Mei 1807, studeerde in de godgeleerdheid en was predikant te Berkhout: voor weinige jaren emeritus geworden vestigde hij zich metterwoon te Hoorn. Hij schreef *De dood van Prins Willem I, Dramatische schets voor rederijkers bewerkt*, (dichtstuk), Amst. 1863; *De gestoorde dichter, blijsp. in één bedrijf*, Alkmaar 1864; *Docter Foequenbroek, blijsp. in 5 afdeelingen*, (dichtstuk), Nieuwe Niedorp 1865; 1815 *Herinneringen aan Waterloo. Dramatische schets in drie tafereelen*, (dichtstuk), Nieuwe Niedorp 1865; *De fami-*

lie Kolzinsk of liefde en wraak. Dram. schets in vijf afd., Nieuwe Niedorp 1866; *Het loon der deugd of het gedrag van een eerlijk man. Een wenk voor het leven. Tooneelstuk in vijf afd.*, Hoorn 1878; *De geburen of de zonderlinge afspraak. Blijsp. met zang in één bedrijf*, Hoorn 1879; *Lotwisselingen of een blik in het maatschappelijk leven. Tooneelsp. in drie afd.*, Beverwijk 1879; *Schijn bedriegt, Tooneelsp. in vijf afd.*, Beverwijk 1879.

Boon (Cornelis) geb. te Rott. 1680, gest. ongeveer 1750, was Baljuw van Heenvliet en Leenman van den lande van Voorne. Zijne gedichten zijn de volgende: *Heidensche Grootmoedigheden*, Rott. 1704; *Gedichten en Tooneelpoezy*, 2 Dln., Delft 1724, (2de dr. Leid. 1732); de laatste bestaat uit de treurspelen *Mirra, Dido, Leiden verlost, Timon, Kosmus de Medicis, Amintas* (naar Tasso), welke later ook nog afzonderlijk werden uitgegeven, en het *Eeuwspel op het treursp. van Arminius toegepast*, Leiden 1700. Gezamenlijke *Dichtwerken* zijn door hem zelve in 1730 uitgegeven. Hij bewerkte voor het tooneel *Dorinde harderspel*, (naar Guarini), 's Hage 1735.

Boone (Felix Marie Alfons) geb. 8 Maart 1821 te Gent en ald. overl. 31 Dec. 1870; was eerst slotenmaker, dan drukker te Brussel en daarna te Gent, waar hij later hoofdopsteller werd van het dagblad *de Broedermin*. Hij schreef: *Mijn eerste blik in de wereld*, Gent, 1847; *De treurwilg*, Antw. 1847; *De schoone vrouw van het veldbal*, Antw. 1848; *Zannequin, hist. drama in vijf bedrijven*, bekroond te Gent in 1848; *Bergenkruize*, Gent, 1849; *De arme jongen*, Gent, 1850; *De landbouwkunst in de Nederlanden*, Gent, 1867; *Mast en Danneels*, en *De tooverdrank*, Gent, 1869. *Verspreide werken* (verzameld en uitgegeven door Nap. Destanberg), Gent, 1874.

Boonemmer (Jan Tjerk Auke Wytzes) geb. 8 Juli 1823 te Grouw, gem. Idaarderadeel, was jaren lang huisschilder. doch leeft thans ambtelooos te Hardegarijp. Van 1862—4 sprak hij in vereeniging met den Frieschen schrijver Jentje Sytema op het Fryska Winter-joune-nocht, en van 1866 tot 1874 reisde en werkte hij met den volkschrijver W. Dykstra op ditzelfde Winter-joune-nocht. In 1874 hield hij op die wijze o. a. 74 voordrachten. Hij schreef: *De jourpraters, Twa Nuts foarlèsingen*, Franeker 1855. (2e druk 1886); *De swarte spegel*, Franeker 1856; *Baes Flip*, Leeuwarden; *In wonderlike álde hear*, 1862; *It oarde bousk*, Leenw. 1865; *It doarpke oan 't spoar*, Franeker 1876; *De schoolmeester in 't laatst der vorige en 't begin dezer eeuw, voor en na het*

verbeterd onderwijs van 1806, Leeuwarden 1884, en verder een groot aantal stukjes in Friesche jaarboekjes.

Boonen (J.) schreef *Sapor, treursp.*, Amst. 1713, herdr. 1737.

Boonzajer (Cornelis Gerardus) geb. te Gorinchem 15 Aug. 1788, notaris en wethouder in zijne geboortestad en ald. overl. 4 April 1863, schreef met J. G. W. Merkus van Gendt: *Geschiedkundige Aanteekeningen betreffende het slot Loervestein*, Gor. 1840. Hij liet vele gedichten in handschrift na.

Booren (Elias van) geb. te Leiden 28 Febr. 1728, was schoolmeester aldaar. Hij schreef *Het Tweehonderste Jubels Vreugt Verhaal, meede ter Gedagtenis beschreeven en op Reim gemaakt* enz., Leid. 1774. Hij overleed 14 Jan. 1797.

Boot (Gerhard) geb. te Gorinchem in 1604, studeerde en promoveerde in de medicijnen, vestigde zich omstreeks 1630 met-terwoon te Londen en werd lijfarts van koning Karel I. Na het onthoofden van dezen rampspoedigen vorst ging B. naar Dublin, waar hij in 1650 overleed. Van hem verscheen een werk getiteld: *Vrolycke Uuren*, 1630. Ook beoefende hij zoowel de Latijnsche als Nederlandsche dichtkunst.

Boot (Johannes Cornelis) geb. te Leur 20 Juli 1761, was predikant te Nieuwenhoorn en daarna te Arnhem. Zijn *Opwekking van Lazarus* werd in 1785 door 't Haagsche Dichtgenootschap bekroond, evenals zijn *Tot lof der Weldadigheid*. Hij is de vervaardiger van Gez. 168, op den Oogst. Men vindt eenige fragmenten van zijn gedichten ingelascht in de *Wandelingen in een gedeelte van Gelderland van I. A. Nijhoff* en in de *Geldersche Arcadia*. Hij stierf 9 Juli 1834.

Boot (Gerardus Wilhelmus) broeder van den voorgaanden geb. 21 Mei 1763 te Leur bij Breda, stierf als rector te Gorkum 6 Sept. 1832. Hij maakte van tijd tot tijd een gedicht in een of ander tijdschrift waaronder *Bij mijn terugkomst van de begrafenis mijner dochter*.

Boot (Bastiaan Cornelis Moerkerk) geb. te Randwijk bij Wageningen op 22 Juni 1834, studeerde in de theologie en werd in 1860 predikant te Bahr en Lathum, in 1867 te Joure en in 1871 te Lent bij Nijmegen, waar hij nog staat. Voor een weldadig doel gaf hij in 1878 te Nijmegen uit: *Lentsche bloemen*, en verder eenige novellen in de tijdschriften *Europa* en *Los en Vast*, als *Eene oude vrijster*, *Belialsman* en *de familie de Linge*.

Booth (Arnold?) van wien ons met zekerheid niets anders bekend is dan dat hij in 1627 secretaris was bij een gezantschap dat naar Zweden werd gezonden, om den vrede tusschen dat rijk en Polen te bewerken. Hij schreef toen een werk alleen met de letters A. B. geteekend: *Journal van de legatie gedaen in de jaren 1627 en 1628 by Rochus van den Honaert, Andries Bicker ende Simon van Beaumont*, Amst. 1632.

Booth (Everard) schreef: *Dagelijksche aanteekeningen gedurende het verblijf der Franschen te Utrecht in 1672 en 1673*.

Bor (Pieter Christiaansz.) geb. te Utrecht in 1559, woonde op verschillende plaatsen en beoefende het vak der geschiedenis. In 1615 legden de Staten van Holland aan Bor eene jaarwedde van 600 Gl. toe, om zijn geschiedkundig werk te vervolgen. Later werd hij tot Raad en Rentmeester-Generaal van Noord-Holland benoemd. Hij overleed te Haarlem 16 Mei 1635. Hij schreef: *De Oorspronck, begin ende vervolgh der Nederlandsche oorlogen, beroerten en Burgerlijke oneenicheden*, beginnende met den afstand van Karel V en eindigende met den dood van Willem I, later voortgezet tot het jaar 1600. De eerste uitgave is in 6 Dln. Leiden 1621 en volg. jaren; een tweede druk is van 4 Dln. van 1679 met een bijvoegsel. Voorts schreef hij nog *het zesde deel der Chronyche Carionis*, loopende van 1576—1619, Amst. 1632; *Geleentheyte van 's Hertogen-Bosch vierde Hooftstadt van Brabant, Haer oorspronck, fundatie ende vergrootinge, verscheyden harer belegeringen ende eyndlijke overwinninge, verrassinghe en inneminghe van Wesel ende meer andere geschiedenissen des jaars 1629*, 3 Dln., 's Gravenh. 1630; Voorts twee tragicomedien in prosa, d' eene *Appollonius prince van Tyro en Appollonius en zijne dochter Tarsia*, 's Gravenh. 1617. Als dichter gaf hij uit: *de oorspronck, begin en aanvang der Ned. oorlogen, gedurende de regering van de hertoginne van Parma, des hertogs van Alba en grooten commandeur in Lidekens*, 1617.

Bor (L. van den) schreef: *Schets der Ned. geschied.*, op rijm gebracht en met de noodige zangwijzen voorzien, Arnh. 1857; *Schets van de geschied. der Nederl. in den O. I. Archipel*, Arnh. 1857; *Berijmde schets der bijbelsche geschied.*, Arnh. 1860.

Borch (Gesina ter) zuster van den beroemden schilder Gerard te B., werd geb. te Deventer Nov. 1633, en overl. te Zwolle 16 April 1690. Zij beoefende niet alleen de teeken- en schilderkunst, maar ook de toonen dichtkunst. Onder haar nagelaten ge-

dichten, thans in het Rijks-Museum te Amsterdam, komt een tooneelspel voor, getiteld: *De Triomf der Schilderkunst*. Haar spreuk was: „Deugt maackt schoonheyt.” In druk is niets van haar verschenen.

Borchgrave (Peter Joost de) op 1 April 1751 geboren te Wacken (West-Vlaanderen) studeerde aan het College te Kortrijk en wijdde zich daarna aan de geschiedenis en de dichtkunst. Echter werd hij spoedig ontvanger der directe belastingen in het kanton Wacken, in welke bediening hij bleef tot zijn dood, die voorviel op 13 October 1819. De Borchgrave maakte deel der Rhetorica-kamer van Wacken, welke in 1784 te Oudenaarde den eersten prijs behaalde met het treurspel *Bellophron*, waarin hij de hoofdrol vervulde. Ook in andere tooneelstukken speelde hij met talent; doch verwierf zijn roem in de talrijke wedstrijden van poëzie, waarin hij schier altoos den palm behaalde. Zijne voornamestukken zijn: *Een berijmde brief aan de Nederlandsche dichteresse Petronella Moens*, 1788; *De barbaarsche Zeeroovers*, 1789; *De vriend der dichteren*, 1789; *Ode aan de vrijheid*, 1790; *De Belgen*, 1810; *De vrede*, 1810; *Abraham's offer*, 1811; *De slag van Friedland*, 1812; *Ode op het huwelijk van Prins Frederik van Oranje*, 1816 en *Dood en Onsterfelijkheid*, 1819. Met veel bijval werd van dezen schrijver vertoond het blijspel *De vrugtelooze bewaeking*, 1782 en het treurspel *Nelson of de beproefde liefde*, 1795. Schrijvers gezamenlijke pennevruchten verschenen onder den titel: *Gedichten. Met portret en andere platen, en eene voorrede van Mr. J. de Borchgrave*, Gent, 1861.

Borcht (Willem van der) geb. te Brussel in 1622, schreef: *Guilhelmi van der Borcht, Brusselschen Blom-hof van Cupido, ghedeylt in dry deelen, waer van het eerste Deel zijn Minne-Klaghten: Het tweede vreughdigh Herders-ghesanghen: Het derde Boertighe Lictjens. Te samen beduydende de aenkomste der Liefde, de Weder-minne, ende de bekomen gunste, met eyndelinghe voor het tweede boeck de Rancken van Cupido*, Brussel, 1641, met koperplaten van Jan van der Borcht (Juan à Castro) broeder van den dichter; *Guil. van der Borcht, Sedighe Sinnebeelden op den aerdt der ghepluynde, vier-voetighe, waterighe, ghekorven oft bloedeloose dieren*, Bruss. 1642; *Spiegel der eyghenkennisse, bestaende in tesaemghebonde mal- ende treurdichten in-gheknoot het conterfeytsel des werelts, tot verbeternisse deses Eeuwes feyten ende narrigheyds onderrichtinghe, versiert door Willem van der Borcht*, Brussel, 1643; met portr. des schrijvers op 21 jarigen leeftijd. *W. van*

der Borcht: Rosimunda, treurspel, ghespeelt tot eene af-scheydt van de Lief-hebbers der Rijmers-konste binnen Brussel op het stadthuys. Mitsgaders eene antwoorde op de vrage (wat oft beter is peys oft oorloghe?) uytghe-sonden van weghen den Hooftman van onse L. Vrouwe Kranskamer binnen Brussel in 't jaer 1650 door den selven Autheur, Brussel, 1651.

Bordes (Jan Philip de) geb. te Amsterdam 7 Juni 1817, vroeger kapitein bij de genie, later hoofdingenieur bij de spoorwegen op Java, thans woonachtig te 's Hage, schreef: *De doorgraving van de landengte van Suez*, Zutf. 1856; *De verdediging van Nederland in 1629*, Utr. 1856; *De spoorweg Samarang-Vorstenlanden*, 's Hage 1870. Met C. A. van Sypesteijn te zamen schreef hij *De Verdediging van Nederland in 1672 en 1673; Bijdrage tot de staats- en krijgsgeschiedenis van het vaderland*, 2 dln. 's Hage 1850.

Borel (George Frederik Willem) geb. 22 Aug. 1837 te Maastricht, werd voor den krijgsdienst opgeleid, en in 1857 luitenant bij de Artillerie; hij was een tijd lang in Indië gedetacheerd, en is thans Majoor bij het 3e Reg. Veldartillerie. Hij schreef: *Onze vestiging in Atjeh critisch beschouwd*, 's Hage 1878; *Drogredenen zijn geen waarheid. Naar aanleiding van het werk van den Lt. Gen. van Swieten over onze vestiging in Atjeh*, 's Hage 1879.

Borger (Elias Anne) geb. te Joure in Friesland 26 Febr. 1784, waar zijn vader koopman en brander was. Reeds als kind gaf hij blijken van grooten aanleg en vlijt, waarom zijne ouders hem voor de studie bestemden, wat zij eerst niet van plan waren. Op zijn 17e jaar werd hij student te Leiden en op zijn 23e doctor in de theologie. De curatoren der Leidsche hoogeschool, beducht dat ze een jong mensch van zulk een schitterenden aanleg door een beroep naar elders zouden verliezen, benoemden hem tot Lector in de gewijde uitgekunde, welken post hij bekleedde tot 1811, toen hem, na de inlijving van Nederland de titel van *professeur adjoint* gegeven werd. In 1814 werd hem het hoogleeraarsambt in de godgeleerdheid opgedragen, welke betrekking hij drie jaar later verwisselde met die van hoogleeraar in Grieksche letterkunde en algemeene geschiedenis. Toen hem in Febr. 1820 zijne tweede vrouw Cornelia Schelltema door den dood ontrukte, verviel hij in eene soort van gevoelloosheid; van dat oogenblik af kwijnde hij tot aan zijn dood (12 Oct. 1820). Behalve twee bundels leerredenen, eenige verhandelingen

en Latijnsche geschriften, schreef hij: *De Leydsche Weezen aan de Leydsche Burgerij, bij den aanvang des jaars 1811; idem, 1813; De Vaderlander*, Leid. 1814; *Iets aan mijn kind*, Leid. 1815, 't laatste met het vers *Aan den Rijn* herdrukt onder den titel van: *Borgers Boezem-klagt bij de graven zijner geliefde panden*, 's Grav. 1842; *Op de bevalling der prinses van Oranje*, Leid. 1817; *Ter gedachtenis aan Hendrik Albert van der Palm*, Leid. 1819. Zijne verspreide gedichten zijn na zijn dood in één bundel verzameld en uitgegeven onder den titel van: *Dichterlijke Nalatenschap, ten deele nooit gedrukt*, Leid. en Utr. 1836; *Zijn leven en eenige dichtverrichten*, Amst. 1850; *Dichterlijke Nalatenschap*, 6e vermeerd. druk, Schied. 1868.

Borger (Pier Annes) broeder van de vorige, geb. in 1786 te Joure, was eerst wijnkooper, daarna wijnkoopersknecht. Naderhand was hij voorzanger en voorlezer in de Hervormde kerk te Joure, en eindelijk hofmeester op een stoomboot. Hij overleed te Joure 7 Febr. 1860. Hij schreef *Dichtkransje*, Heerenveen 1826.

Borgesius (Hendrik Goeman) geb. te Slochteren 11 Jan. 1847, studeerde en promoveerde in de rechten, was eerst leeraar in de Staatswetenschappen aan de H. B. S. te Sneek, in 1870 te Arnhem, en daarna redacteur van het *Vaderland*. Sedert 1877 is hij lid van de 2e Kamer der St.-Generaal. Hij schreef: *Schulze-Delitzsch en zijne credietvereeningen*, Arnhem 1872; *Drankbestrijding en drankwet. Een woord tot het Ned. volk*, Haarlem 1882; *Oer coöperatieve voorschot-vereeningen*, Utrecht 1873; *De rechtspersoonlijkheid der coöperatieve vereeningen*, Utr. 1874; *De coöperatiewet en hare toepassing*, 's Hage 1877.

Borghschot (J. M. K.) schreef: *Willem Harmen in Californië. Zijn avonturen en ontmoetingen*. Met een voorwoord van P. J. Andriessen, Amst. 1874.

Borghht (Jan Arnold van der) alias **Juan Del Castro**, dichter, schilder en muzikant, waarom hij zich den *drijdubbelen* artist noemde. Van der Borghht was een der zonderlingste personen van zijnen tijd. Hoewel hij slechts een rijmelaar was, waande hij zich een der grootste genieën, waarom men hem overal voor den gek hield. Zoo dikwijls hij maar de gelegenheid vond, declameerde hij zijne ronkende verzen met krachtige stem en overdreven gebaren. Hij was in 1772 geboren te Weert (Limburg) en verdronk bij toeval in de stadsvest te Antwerpen 22 Oct. 1842. De voornaamste van 's mans

talrijke dichtwerken zijn: *Den wanhoopenden en razenden Napoleon*; *Parnassgalm bij de wederkomst der oude kunstafereelen van Belgenland*, Antwerpen, 1815; *De Bestorming van het Kasteel van Antwerpen*, Antwerpen, 1832; *De inneming van het kasteel van Antwerpen*, Antwerpen, 1832; *Lofrede van Rubens*, Antwerpen, 1840 en *De Maenwereld*, Antwerpen

Borghht (Jan Frans van der) omtrent het einde der XVII eeuw te Lier geboren, was stadsschoolmeester aldaar; en werd eerst Factor en later Deken der Kamer *De Ongeleerden*. 's Mans kenspreuk was: *Sonder Masker*. Zijn eerste treurspel *Den doodelyken stryd tusschen leven en dood* werd opgevoerd in 1735. Zijn treurspel *Urbina* (1738) verwierf buitengewonen bijval en werd tot in deze eeuw vertoond. Buiten de hierboven genoemde werken zijn van dezen schrijver bekend: *Jan Baptist* (1735); *Sophyruis en Codrus* (1738); *Judith* (1740); *Martellus en Larunda* (1742); *Jeruzalem* (1744); *Romeo en Julietta*; *Mutius en Maranta*; *Dorides en Clorinia*; *Idonea* (alle vier zonder jaartal) en *Tarchon en Phillida* (1763).

Borlout (Willem) te Gent geb. ten jare 1535 en aldaar overleden in 1580. Hijsproot uit een adellijk geslacht, studeerde in de rechten en werd advocaat bij den Raad van Vlaanderen te Gent. In 1557 werd hij genoodzaakt, om redenen van godsdienstberoerten, zijn vaderland te verlaten. Hij vestigde zich in behoeftigen toestand te Lyon; later in het vaderland teruggekeerd werd hij Raad-Pensionaris der stad Damme. De volgende dichtwerken zagen van dezen schrijver het licht: *Ghesneden figuren ruyten ouden testamente naer 't latine met huerlier bedietsle*. Duer Guillaume Borluyt, burgher der stede van Ghendt, Lyon, 1557; *Ghesneden figuren ruyten nieuwen testamente naer 't levane met huerlier bedietsle*. Duer Guillaume Borluyt, burgher der stede van Ghendt, Lyon, 1557; *Excellente figuren ghesneden ruyten uppersten poëte Ovidius ruyt vyfthien boucken der veranderinghen met huerlier bedietsle*. Duer Guillaume Borluyt, burgher der stede van Ghendt, Lyon, 1557. Deze drie werken zijn opgehuisterd met 501 houtsnéeplaten.

Bormans (Jan Hendrik) geb. te St. Truiden, 17 November 1801, werd in 1818 professor aan het kleine seminarium te Luik, in 1821 aan het koninklijk college aldaar, in 1825 professor in de Rhetorica te St. Truiden, in 1834 directeur van het college te Hasselt, het jaar daarna buitengewoon hoogleeraar te Gent, en in 1837 hoogleeraar aan de Hoogeschool te Luik, in welk ambt hij overleed op 4 Juni 1878. Bormans onder-

scheidde zich gedurende zijnen langen levensloop als een talentvol verheerlijker der Nederlandsche letterkunde. Behalve verscheidene Fransche werken, eene menigte artikels in het *Belgisch Museum*, de *Middelaeler* en de *School- en Letterbode*, verhandelingen enz., schreef of gaf hij uit: *Reinaert de Vos*, episch fabeldicht van de twaelfde en dertiende eeuw, met aenmerkingen en ophelderingen, van J. F. Willems, Gent, 1836; *Aenteekeningen op eenige der oude stukken, uitgegeven in het Belgisch Museum*, Gent, 1837; *Uittreksel uit het verslag over de Taalkundige prijsvraag*, Gent, 1839; *Verslag over de verhandelingen, ingekomen by het staetsbestuur van België, ten gevolge der taalkundige prijsvraag, voorgesteld bij koninklijk besluit van 6 September 1836*, Gent, 1841; *Mijn verslag*, Leuven, 1842; *Ontdekking, lotgevallen, nadere beschrijving en een paer uittreksels van 't Hs. bevattende de ouddietsche berijming der levens van de H. Lutgardis en de H. Christina*, Leuven, 1843; *De ware lezing van 't Leren van Jhezus*, door G. J. Meyer uitgegeven, naer 't handschrift hersteld, tot nader kennis en juister schatting van dat Hs., Leuven, 1843; *Onze Letterkunde*, Sint Truiden, 1844; *Aen den Heer W. Van West-Pluymsers, boekdrukker te Sint Truiden*, Sint Truiden, 1844; *Wat is in ons nederduitsch en in 't fransch de y wanneer zij met eene vokael verbonden is?* Sint Truiden, 1845; *Brief aen den uitgever van het Belgisch Museum over de Elnonensia en de Oud-Nederlandsche versmaet*, Gent, 1846; *Leven van Sinte Christina de Wonderbare, in ouddietsche rijmen, naer een perkamenten handschrift uit de XIVe of XVe eeuw, met inleiding, aenteekeningen en andere aenhangsels en facsimile*, Gent, 1850; *Der naturen Bloeme*, van Jacob van Maerlant, met inleiding, varianten van handschriften, aenteekeningen en glossarium, op gezag van het Gouvernement voor de eerste maal uitgegeven, Brussel, 1852; *Het leven van Sinte Lutgardis. Een dietsch gedicht, ten laatste van de tweede helft der XIV eeuw, naer het oorspronkelijk handschrift van broeder Geraert uitgegeven*, Amsterdam, 1857; *Sinte Servatius, legende van Heynryck van Veldecken, naer een handschrift uit het midden der XVe eeuw voor de eerste maal uitgegeven*, Maastricht, 1858; *De Brabantse Yeesten of Rymkronyk van Brabant. Zevende boek, derde deel*, Brussel, 1869; *Ouddietsche fragmenten van den Parthonopeus van Bloys, grootendeels bijeenverzameld door wijlen professor Ferdinandus Deyckx, en verder in orde geschikt en kritisch uitgegeven door J. H. Bormans*, Brussel, 1871; *Spiegel der wijsheit of leeringhe der zalichede van Jan Praet, westvlaemsche dichter van 't einde der XIIde eeuw, voor de eerste maal uitgegeven*, Brussel, 1872; *Karel ende Elegast*, Brussel, 1873.

Bormeester (*Abraham*) leefde in het midden der 17e eeuw te Amsterd. (?) en schreef vier kluchtspelen: *Klucht van Doeden*, Amst. 1643; herdr. onder den titel van *Doeden*, kluchtig blijssp., Amst. 1735; *Infdelitas ofte ontrouwe Dienstmaegt*, Amst. 1644, (12e druk 1678); *Sijtje Fobers in klucht gespeeld op de Amst. schouwburg*, Amst. 1643, onderscheiden malen bedrukt; *'t Nieuwsgierig Aagje*, Amst. 1664 en 1669.

Born (*Johan van*) geneesheer te Amsterdam, schreef: *Stichtelijke Rijspreuken*, 1639; *Diemermeer, Weerelts Doolhof ende Echtsparradijs*, Amst. 1642; *Vreughe-koets of Heerlijk Jaarstooneel*, Amst. 1642; *Amsterdam en Goude Vrijheit*, Amst. 1645.

Born (*Henricus van*) een zoon van den voorgaande (?), geb. te Amsterdam 6 Mei 1636, Lutherisch predikant te Alkmaar en daarna te Amsterdam, beoefende de dichtkunst, doch zijn verzen komen in de werken van anderen voor, zooals een *Lijkklagt*, te vinden in de *Eerenkrans. gerlogten ter gedagtenis aan den heer J. E. Bloem*, 1683; en de gedichten die van hem voorkomen in de *Papiere snijkunst van J. Koerten*. Hij overleed 21 Juni 1701.

Born (*Honorius van den*). Zie **Puteanus**.

Bornius Alvaarsma Frisius (*B*) Zie **Boelens** (*B. A. van*).

Bornmannus (*Henricus Gualterus*) gest. in Dec. 1779, rector te Nijmegen, schreef een vers getiteld: *Aan de loffelijke Burgerij der stad Doesburg*, te vinden in *A. Huygens Beschrijving van Doesburg*.

Borre (*Pieter*) den 28 Juni 1826 geb. te Veurne, van welke stad hij ontvanger en archivaris werd en waar hij overleed op 1 Juni 1881. Met Frans de Potter en Edmond Ronse schreef hij: *Geschiedenis der stad en Kastelnij van Veurne*, Gent, 1873—75, 2 deelen; en: *Geschiedenis van het Sint-Sebastiaansgilde van Veurne*, Gent, 1874. Alleen gaf hij in het licht: *Beschrijving der feesten gerierd in de koninklijke maatschappij van Rhetorica, arm in de beurs en van zinnen jong, te Veurne, ter gelegenheid der inhuldiging der heeren A. de Ceunynck als hoofdman en Karel Claereboudt als Prins*, Veurne, 1867; *Jaarboeken der maatschappij van Rhetorica, arm in de beurs en van zinnen jong te Veurne, bevattende de naamlijst der Princen, Hoofdmannen, Dekens, Koningen, Koninginnen, Proosten, Facteurs, Klerken enz. sedert de vereeniging in 1830 tot 1869*, Veurne, 1868; *Beschrijving van Sint-Sebastiaansgilde van Adinkerke, Avelgem*, 1873.

Borre (*Laevinus van den*) misschien een kleinzoon van L. v. d. Borre, die als predikant te Schoonhoven in 1610 overleed. Hij schreef onder de zinspreuk „Al verliesende win ick”: *Consilium Musarum*, dat is: *Raedt der Musen. Over het kiezen van een ander Hoeder, overmits Apollo, ghe-trout zijnde met Minerva, verzocht ontslaghen te zijn. Pöëtischer wyse beschreven.* Amst. 1636.

Borrebagh (*H.*) in 't midden der 17e eeuw, geneesheer te Utrecht, schreef *Christelyke Gezangen en uytbreydinge v. des menschen val...* (get. H. B.)'s Grav. 1687; *Uytspanningen, behelzende eenige opmerkelijke materiën op rijm te zamen gestelt*, Utr. 1688.

Borremans (*Nicolaas*) geb. te Amst. was Remonstrantsch predikant te Nieuwkoop en later te Maasland tot 1679, toen hij zijn ontslag kreeg wegens aanhoudende ziekelijkheid. Van hem vindt men eenige gedichten in den *Bloemenkrans van verscheiden gedichten door eenige liefhebbers der Poëzy bijeen verzamelt*, Amst. 1659. Ook vertaalde hij een hist. werk van Matthaeus Vossius uit het Latijn in 't Nederlandsch, getiteld: *Historische jaerboecken van Holland en Zeeland*, Gor. 1677, (van graaf Dirk I tot aan Jacoba van Beieren), en verschillende andere godgeleerde werken onder de letters N. B. A. Hij verzamelde en gaf uit *Gedichten van Gerard Brandt, de Jonge* door N. B. A. Rott. 1649.

Borrias (*Wouter Gerrit*) geb. 16 April 1833, werd voor het onderwijs opgeleid en was van 1859 tot 1867 hoofd der openbare school te Wageningen, en sedert het laatste jaar tot nog toe als zoodanig te Arnhem werkzaam. Hij schreef: *Werkmanslied, geparaphraseerd*, Arnh. 1875; *Rijmpjes ter geheugenoeffening en ter aanleiding tot gesprekken met de kleintjes in bewaarschool, voorbereidingsklasse en huis*, Arnh. 1878; *Gedichtjes voor kinderen*, Arnh. 1878; *Jongensspelen en meisjesleven. Gedichtjes voor kinderen*, Arnh. 1878; en verder bijdragen in *Tijdspiegel*, *Bato*, *Castalia*, *Flora*, *Kindercourant*, enz. enz.

Borsboom (*Hendrik en Cornelis*) twee broeders, wonende te Valkenburg bij Leiden, maakten een gedicht getiteld *Schets van Valkenburg*, dat echter niet in den handel kwam (1714). Van de exempl., aan hun vrienden uitgereikt, trachtten zij zich later weer meester te maken, omdat zij in de poëzie hunner jongelingsjaren te veel zondigs vonden. Het boekje is dus hoogst zeldzaam. H. B. stierf in 1745.

Borski (*Gerard van Wieringen*) geb. te

Vleuten 29 Jan. 1800, rector der Lat. scholen te Delft, en aldaar aan eene heroerte 3 Febr. 1869 overleden. Hij schreef *Handleiding tot de Mythologie*, Zier. 1846, (5e dr. 1845). *Handleiding tot de theoretische beoefening van den Ned. prozastijl* 3 st., Delft 1853—57; *Handleiding voor de praktische oefening in de zinsontleding naar de 2e verb. en verm. uitg. van het werk van den hoogl. T. Roorda: Over de deelen der rede en de rede-ontleding*, Delft 1856, (2e dr. 1860). Over Roorda's Log. Analyse voerde hij een warmen strijd tegen dr. L. A. te Winkel en den hoogleeraar J. Pijnappel Gz. Voorts leverde B. bijdragen in het *Taalk. Magazijn* en schreef hij eenige taalk. schoolboeken.

Borssum Waalkes (*G. H. van*). Zie **Waalkes** (*G. H. van Borssum*).

Borsselen (*Philibert van*) Burgemeester van Tolen en in 1625 Rentmeester te Zierikzee, waar hij overleed op 17 Januari 1627. Van hem zijn bekend: *Galmlicht ofte minnaersklachte over de wreedheydt zyner beminde van hem langhe ter eeren vervolgd.* (Verschenen in den „Zeeuwschen nachtegaal”) Amsterdam 1633; en: *Strande oft ghe-dichte van de schelpen, kinckhoren ende andere wonderlicke zee-scepselen, tot lof van den schepper aller dingen*, enz., Haarlem 1611. Dit werk werd herdrukt te Amsterdam in 1614 en te Antwerpen in 1838. Naamloos schreef hij: *Den Binckhorst ofte het lof des gelucksalighen ende gerustmoedighen handlevens*. Amst. 1613.

Bortel (*Melchior Balthazar van*) geb. te Lier 8 September 1681. Van 1715 tot 1744 was hij notaris in zijne geboortestad, waar hij ook prins werd van de tooneelgilde *Den Grocienden Boom*. Zijne kenspreuk was: *Ars radicata viret*. Vier treurspelen zijn van hem bekend, namelijk: *Conrardus*, *Cosmophilus*, *Sylvia* en het *Leven van St. Gommarr*.

Borwinkel (*Cornelis*) dichter te Amsterdam, schreef *Dichtkundige bespiegelingen over de zinnebeeldige sieraden in de Oosterkerk te Amsterdam, bij gelegenheid van het eerste eeuwgetij der inwijdinge van dat Godsgebouw op den vierden van Wijngaand 1771*, Amst. 1722, benevens eenige verspreide gedichten.

Bos (*Salomon*) geb. te Amsterd. 8 Nov. 1749, was koopman aldaar, doch verloor in den Engelschen oorlog zijn meeste schepen. IJverig patriot zijnde, hield hij van 1787—95 zich buiten alle zaken, doch bekleedde na dien tijd verscheiden aanzienlijke betrekkingen: van 1805—10 was hij directeur van het Lands Zegel. Na de inlijving werd hij, misschien wel om zijne anti-Fransche

gevoelens verplaatst naar Beverwijk als ontvanger, alwaar hij is gestorven 18 Nov. 1832. Hij schreef eenige tooneel- en zangspelen in poëzie: onder anderen: *Het feest der Braminnen*, zangsp., Amst. 1798; *Oberon*, zangsp., die door het publiek zeer gunstig werden opgenomen.

Bos (J. J.) schreef *Het Huisgezin van Bethanie*, dichtstuk, Utr. 1842.

Bos (Pieter Roelf) geb. 19 Febr. 1847 te Groningen, werd voor het onderwijs opgeleid; hij was eerst onderwijzer bij het lager onderwijs, later leeraar aan de Rijks Hoogere Burgerschool te Warffum, en thans sedert eenige jaren aan die te Groningen. Hij schreef: *Leerboek der Aardrijkskunde*, 1875; *Beknopt leerboek der Aardrijkskunde*, 1876; *Aardrijkskunde voor de volksschool*, 1878; *De plaats der aardrijkskunde in het systeem der wetenschappen*, 1878; *De Globe, Aardrijkskundig schetsboek voor school en huis*, 1880; *De landen en volken der aarde, Handboek voor land- en volkenkunde*, 1885. Al deze werken zijn te Groningen gedrukt; van de drie eersten zijn reeds onderscheiden herdrukken verschenen. Behalve deze werken gaf hij nog onderscheiden atlanten, wandkaarten en aardrijkskundige schoolplaten uit.

Bos (L. v. d.) zie **Bosch (L. v. d.)**

Bosboom-Toussaint (Anna Louisa Geertruida) geb. te Alkmaar 16 Sept. 1812, huwde in 1851 met den schilder J. Bosboom en vestigde zich metterwoon te 's Gravenhage, alwaar zij 13 April 1886 overleed. In 1837 trad zij voor het eerst op met eene novelle getiteld: *Almagro*, die gevolgd werd door *De Graaf van Devonshire*, *Romant. Epis. uit de jeugd van Elisabeth Tudor*, Amst. 1838; *Engelschen te Rome*, *Rom. Epis. uit de regering van Paus Sixtus V.*, 2 dln., Amst. 1839; *Het huis Lauernesse*, 2 dln., Amst. 1840, (3e dr. 1852); *Een kroon voor Karel den Stouten*, Amst. 1842, (2e dr. 1865); *Verspreide Verhalen*, Amst. 1843; *Ximenes — Alba*, — *Orsini. Drie Novellen uit Spanje*, 2 dln., Amst. 1842; *De Graaf van Leicester in Nederland*, 3 dln., Amst. 1846; *Negen Novellen*, 's Hage 1846; *Diana*, Amst. 1847; *Mejonkerroure de Mauléon*, 's Hage 1847; *Fantasiën in Dec.* 1848, Haarl. 1848; *Gedenkschrift van de inhuldiging des konings Willem III binnen de hoofdstad des rijks*, 12 Mei 1849, met portr. en pl., Haarl. 1849; *Het huis Honselaarsdijk in 1638*, *Hist. Nov.*, 2 dln., Amst. 1849; *De vrouwen uit het Leydstersche tijdrak*, 3 dln., Amst. 1849—50; *Moedervreugde en moederlijden. Fantasiën*, Alkm. 1850; *Eenige schetsen*, Amst. 1850;

Media-Noche. Een tafereel uit den Nijmeegschen vrededhandel (1678), 2 dln., Haarl. 1852; *Don Abbondio*, Utr. 1853; *De Alkmaarsche wees en eenige andere novellen*, Amst. 1854; *Gideon Florensz. Hist. Rom. Epis. uit het laatste tijdperk van Leycesters bestuur in Nederland*, 4 dln. in 5 st., Amst. 1854—55; *Historische Novellen*, Haarl. 1857; *Een Leydsch student in 1593*, Amst. 1859; *Graaf Pepoli. De roman van een rijk edelman*, 3 dln., Arnh. 1860; *De triomf van Pisani*, Amst. 1861; *De bloemschilderes Maria van Oosterwijk*, Leid. 1862; *De terugkeer van Golgotha*, Amst. 1862; *Het laatste bedrijf van een stormachtig leven*, Amst. 1864; *De verrassing van Hoey in 1595*, 2 dln., Amst. 1866; *Frits Millioen en zijne vrienden. Eene vertelling*, 2 dln., Amst. 1869; *De Delftsche wonderdokter*, 3 dln., Amst. 1870—71, (2e dr. 1872); *Majoor Frans*, Amst. 1877; *Langs een omweg*, Amst. 1879; *Raymond de schrijnwerker*, Amst. 1880. Eenige van hare novellen vonden eerst eene plaats in de *Gids* of in *Nederland* en andere tijdschriften en jaarboekjes. Voorts gaf mevr. B.-T. nog onderscheiden novellen en losse geschriften in het licht in tijdschriften en jaarboekjes verspreid. Eene gezamenlijke uitgave van al haar romantische werken verschijnt sedert 1884 te 's-Hage.

Bosch (Maria) (1741—19 Nov. 1773) geb. te Amsterdam, vriendin van Aagje Deken. Deze gaf na haar dood een bundel uit: *Stichtelijke Gedichten van M. Bosch en A. Deken*, Amst. 1775 in het licht.

Bosch (Bernardus) geb. 4 Sept. 1746 te Deventer, was achtereenvolgens predikant te Spanbroek, Oudkarspel, Vollenhove en Diemen. Hevig patriot zijnde vluchtte hij bij de komst der Pruisen uit Diemen en richtte met zijn vriend Brender a Brandis te Amsterdam een dicht- en letteroefenend genootschap op, dat in korten tijd twee dikke deelen poëzie uitgaf. Toen hem het verblijf binnen Amsterdam ontzegd werd, zwierf hij op verschillende plaatsen rond, totdat hij door de revolutie van 1795 in beter omstandigheden kwam en het volgende jaar zelfs lid van de Nationale Vergadering werd. Zijn staatkundige loopbaan duurde echter niet lang; in 1798 werd hij met meer andere representanten op het Huis in 't Bosch gevangen gezet en wel is waar twee maanden later ontslagen maar met verlies van zijn ambt. Sedert dien tijd leefde hij in kommervolle omstandigheden en stierf ten huize van den heer Oosthuizen, die hem edelmoedig onder zijn dak had opgenomen, op het buitengoed *Zelden Rust* aan den Scheveningschen weg (1 Dec. 1803). Hij schreef *Datheniaansche eerzuil opgericht door Dath-*

naria Hoorn 1775; *de Eigenbaat*, dichtst., Amst. 1785; *Batavus bij den dood van Jacob Bellamy*, Zelandus, gest. 11 Maart 1786. Utr. 1786; *Het vorstelijk 's Gravenhage haar lot beklagende. Op de wijs: Adieu schoone Rosalinde* door Batavus 1787?; *De vrijheid van drukpers* door Batavus, gedrukt aan 't Y 1787; *Ernstige dichtluim aan myne landgenooten* (gest. Batavus) Amst. Z. pl. (s. 1787); *de Vrijheid der drukpers*, dichtst., Amst. 1787; *Aan den getrouwen en standvastigen vader des vaderlands H. Hooft Danielsz.* 13 van Grasmaand 1788 door Batavus; *De weelde in Nederland*, poëzy door Batavus, Dordr. 1790, met aantekeningen herdrukt in 1794; *Aan Nederlands Erfstadhouder door Batavus*, Haarl. 1781; *Eerzang aan den nooit volprezen burgervriend, den W. E. Groot A. H. Mr. Abraham d'Arrest*, burgem. der stad Wesep door Batavus (z. j. of pl.); *De kinderagtige daaden v.e. Admiraal Generaal*, door Batavus Z. pl. en jr. (1784); *Onze verplichting om tot nut van 't algemeen te werken en de voordeelen die daaruit voortvloeiën*, dichtst., Zaand. en Amst. 1791; (onder het pseudoniem *Vrijhart*) *Aan het volk van Nederland over de ware Constitutie in Holland* 1793; *Nederland op het einde der achttiende eeuw aan Prins Willem V* Rotterd. z. j.; *Batavus aan zijne landgenooten ter gelegenheid dat eene nieuwe Constitutie voor het volk van Nederland werd vervaardigt*, Amst. 1796; *Batavus aan zijne landgenooten*, Amst. 1798; *Napoleon Buonaparte*, liërzang, 's Hage 1799; *De Baatzucht*, 's Hage 1801; *Gedichten*, 3 dln., Leiden 1803. Voorts schreef hij leerredenen en was medewerker aan de tijdschriften van dien tijd: *de Burger Politieke Blijven* en *Janus* 1801, *Janus Januszoon*. Met M. Nieuwenhuizen schreef hij: *de Menschenvriend* 1787—98, 10 stukken.

Bosch (Mattheus van Heyningen) geb. te Groningen 13 Nov. 1773; sedert 1806 schrijver en uitgever van de Provinciale Groninger courant tot aan zijn dood (27 Dec. 1821). Hij schreef veel schoolboekjes, waaronder de *kleine Kinder vriend*, Gron. 1804, dat in 1861 den 45en druk beleefde. *De gestolen kerssen. Tooneelsp. voor jonge lieden*, Gron. 1804. Zijn *Nagelaten Gedichten* zijn uitgegeven door Jan ten Brink, Gron. 1824.

Bosch (Leonard Eduard) geb. te Utrecht 27 April 1792, was sedert 1833 tot aan zijn dood stadscourantier ald. Overl. te Zeist 3 Mei 1865. In de laatste jaren liet hij de hoofdredactie en de materiele belangen van het Utr. Dagblad aan zijn zonen over en bleef hij zijn vrijen tijd aan de beoefening van Utrechts oude geschiedenis toewijden. Hij gaf uit: *De Willemskazerne, voorheen de Wittervrouwen-abdij te Utrecht*, Utr. 1829;

De compagnie vrijwillige jagers der Utr. hoogeschool, Utr. 1831; *Iets over Paus Adriaan VI.*, Utr. 1835; *Gedenkboek der Utr. schutterij*, Ook was B. sedert 1834 uitgever en sedert 1841 redacteur van den *Utr. Volksalmanak*.

Bosch (Gerardus Balthazar) broeder van den voorgaande, werd geb. te Utrecht 4 Sept. 1794, en overleed op Leeuwenstein bij Arnhem 1 April 1837. Hij was predikant op het eiland Curacao en deed van daaruit reizen in Zuid- en Noord-Amerika. Behalve eenige preeken schreef hij: *Reizen in West-Indië en door een gedeelte van Noord- en Zuid-Amerika*, 1 dl., Utr. 1829, 2e dr. 1836, 3e 1843.

Bosch (Pieter) 21 Dec. 1845 te Gent geboren en aldaar op 15 Jan. 1869 overleden aan de longtering. Hij werd onderwijzer aan de Gentsche lagere scholen en was als letterkundige werkzaam in verscheidene tijdschriften, maar vooral in „*De Toekomst*” van Frans de Cort. Al zijne pennevruchten werden verzameld en uitgegeven door Jan Bouchery, onder den titel: *Nalatenschap van Pieter Bosch*, Gent, 1872.

Bosch (Anton) schreef: *De twee vrienden*, blijsp., Helder 1879.

Bosch (F.) schreef: *De listen der liefde*, blijsp., Amst. 1879.

Bosch (Bernardus de) geb. te Amsterdam 28 Maart 1709 en aldaar wonende, was de vriend en beschermers van jeugdige dichters, die aan zijn huis vaste bijeenkomsten hielden. Hij schreef *Dichtlievende Verlostingen*, 4 dln., Amst. 1741—85, en *Taal en Dichtkundige Aanmerkingen ter verbetering zijner Dichtlievende Verlostingen* in de werken van de Maatschappij der *Nederlandsche Letterkunde*. Voorts zijn van zijne hand vele vertalingen der psalmen van 't kunstgenootschap *Laus Deo, Salus Populo*, eenige kerkliederen bij de Doopsgezinden in gebruik, en de meeste fabelen van Gellert. De dood verraste hem 27 Oct. 1786.

Bosch (Jeronimo de) of **Hieronimus Boschius**, neef van den voorgaande, geb. te Amsterdam 23 Maart 1740, waar zijn vader en grootvader een beklante apotheek hadden. De zoon werd mede voor dit vak opgeleid en leerde daarom de Oude talen op de Latijnsche school zijner vaderstad, waar de conrector W. F. van der Wilp bij den knaap den sluimerenden lust voor de studie wist op te wekken, zoodat hij de school verliet met het houden eener redevoering over *de ware dapperheid*, die men het druk-

ken waardig keurde. Hij zette nu zijne studiën aan het Atheneum voort, en meer en meer ontwikkelde zich in hem een bijzondere smaak voor Latijnsche poëzie. Op zijn twintigste jaar werd hij apotheker, doch de regeering zijner vaderstad begrijpende dat iemand met zooveel kennis een werkring moest hebben, meer overeenkomstig met zijn smaak, benoemde hem na den dood van J. Wagenaar in 1773 tot Eersten Klerk ter stedelijke Secretarie. Deze betrekking nam hij nagenoeg veertig jaar waar. Hij stierf algemeen geacht 1 Juni 1811. J. de Bosch heeft zich een grooten naam gemaakt als Latijnsche dichter. Zijne werken in 't Nederlandsch zijn de volgende: *De gelijheid der menschen en de pligten daaruit voortvloeiende*, dichtst., Amst. 1794. (Het oorsp. is door de B. in 't Latijn gedicht: de vertaler heet J. G. Doornik). In 1777 bekroonde de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde zijne verhandeling *Over de vereischten van een lofrede* (vertaald door L. van den Bosch) in de werken der maatschappij opgenomen. Zoo won hij insgelijks het eeremetaal bij Teylers godgeleerd genootschap met zijn verhandeling over de vraag: *Hoedanig was het gevoelen der oude Wijsgeeren van Thales en Pythagoras af tot op Seneca toe, wegens het leven en den staat der zielen na den dood des lichaams* (in de werken des genootschaps opgenomen). Nogmaals bekroonde Teylers tweede genootschap zijn antwoord op de vraag: *Welke zijn de beste en duidelijkste kenmerken van zoodanige regelen, die, omdat zij in den aard van 't onderwerp te vinden of met den vorm van 't gekozen dichtstuk verknocht zijn, niet mogen noch kunnen veronachtzaamd of te buiten gaan worden en Welken invloed heeft de Dichtkunst, voornamelijk in de vroegere eeuwen op de beschaving van het menschelijk verstand gehad*, door 't genootschap in 't licht gegeven in 1783 en 1804. Nogmaals bekroonde dit genootschap zijne verhandeling over de *Inhoud van de Ilias van Homerus*, als een voorbeeld van Dichterlijke navolging aangeprezen, 1788. Voorts gaf hij uit de lofreden in het genootschap *Concordia et Libertate* uitgesproken op H. G. Oosterdijk, Amst. 1795 en op J. R. Deiman, Amst. 1808. Voorts verscheidene redevoeringen en verhandelingen in het *Nieuw Algemeen Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak*. Het hoofdwerk van de Bosch waarmede hij zich 25 jaar onledig hield is zijn *Anthologia Graeca cum versione latina H. Grotii*, 4 dln., 1795—1813. Het 5de dl. is door D. J. van Lennep bezorgd.

Bosch Kemper (J. de). Zie **Kemper** (J. de Bosch).

Bosch (Cornelis) of van den Bosch, ook

wel *Sylvius* genaamd, werd in 1615 hoogleeraar in de rechten aan de hoogeschool te Leiden, doch de Remonstrantsche gevoelens toegedaan zijnde was hij in 1619 genoodzaakt zijn ontslag te nemen. Hij vestigde zich nu metterwoon te 's Gravenhage en oefende de rechtsgeleerde praktijk uit. Hij gaat door voor den schrijver van *Historie van het Leven en Sterven van heer Johan van Oldenbarnevelt, Ridder, Heer van den Tempel, Berkel, Rodenrijs, Advocaat en Groot Zegel-Bewaarder van Holland enz.*, 1648, (zonder naam van plaats).

Bosch of Bos (Lambert van den) (1610—98) geb. te Dordrecht en rector der Latijnsche scholen aldaar, werd wegens misbruik van sterken drank door den Ruwaard Cornelis de Witt afgezet, op wien hij in zijn *Reijzende Mercur* hevige gescholten heeft. Hij schreef en vertaalde veel, ook onder den naam van Sylvius. Van hem zijn bekend: *Poetische Betragttingen, zijnde de Thebaidos, Belgiados en Mauritates*, Amst. 1640; *Batavias of Batavische Aeneas sprekende van de Hollandsche beginselen*, Amst. 1648; *Der Poeten Lustpriël of Dichtkunst*, Amst. 1649; *Het Vorstelijk treurtonel*, 2 dln., Amst. 1660; *Homeri Batrichomyomachia, ofte Nêd. oorlogen uitgebeeld door den Seltsamen strijd der kikvorschen en muysen*. Vert. door L. J. 2e dr. Dordr. 1660; *Historie van Z. M. koning Karel II*, Dordr. 1660; *Britannias of Herstelde Majesteyt*, heidend., Dordr. 1661; *Goddelijke Voorzienigheid en Rijk-Atlas of Sphaera mundi*, Dordr. 1662; *Wilhem of gequeste Vrijheijt*, treursp. met pl., Dordr. 1662; *Gillis Neering*, 1662; *Kerkgeheimenis in rijn*, Dordr. 1662; *Dordrechtsche Arcadia*, bevattende oude en nieuwe zoo binnen- als buytenlantsche geschiedenissen, verschiert van verhandelingen staet en wijskunde, minnery en poësy, vermaek en nut, Amst. 1663; *Oude nieuws der ontdeekte weereldt* door L. v. B. Amst. 1667 12o; *De Reyzende Mercur*, Amst. 1674; *De Spaansche Mercurius*, 2 dln., Amst. 1674; *Toneel des Oorlogs opgerecht in de Vereenigde Nederlanden, door de wapenen van de koningen van Frankrijk en Engeland, Keulse en Munstersche bisschoppen enz. tegen de Staten der Vereenigde Nederlanden enz. sedert 1669*, 4 dln., Amst. 1665; *Leven en Daden der doorluchtigste Zeelhelden, en ontdekkers van landen dezer eeuwen, beginnende met Chr. Columbus en eyndigende met M. A. de Ruyter*, Amst. 1676; *Treurstof dezes tijds*, Amst. 1676; *Krachtige antwoordt op de flaemsche t'samenspraek tuss. de Duyvel en de eerste Paus van Roومن* [Get. L. v. B.], Antw. 1683; *Leven en daden der doorluchtigste zeelhelden, beginnende met de tocht na Damiaten in 1217, en eindigende met M. A. de Ruyter, vertoonende alle de*

voornaamste zeehelden der Hollanders en Zee-landers, door L. V. D. B., Amst. 1683; *Korte doch noodige regels der Engelsche taal*, door V. D. B., Rotterdam, z. p.; *Historiën onzes tijds* (een vervolg op Aitzema), 3 deelen. met pl. in fol., Amst. 1685—99 waarvan het 3e dl. na zijn dood het licht zag; *Praaltooneel der Doorlugtige Mannen*, 3 dln., Amst. 1691; *Toneel der ongevallen*, met pl., Amst. 1692; *Leven en bedrijf van Willem III*, 2 dln., Amst. 1694; *Leven van Maria Stuart koningin van Schotland*; *Treurtoneel van Doorlugtige Mannen*, Amst. 1698 en verscheiden vertalingen uit het Engelsch, Spaansch en Italiaansch. Hij teekende zijne werken dikwijls met de initialen L. S. (*Lambertus Sylveius*.)

Bosch (*Johannes van den*) of **van den Bos**, directeur van den Lombard en koopman te Leeuwarden, schreef: *De heeren stadhouderen van Vriesland*, zedert den jare 800 volgens Hoogstderzeleer Successen, kortelijk beschreven, Leeuw. 1770, f°.; *Naauwkeurige Beschrijving der Doorlugtige Heeren Graven en Prinsen van Oranje-Nassau*, beginnende met den jare 682 tot 1779, Leeuw. 1780.

Bosch (*Pieter van den*), geboren te Amsterdam, was achtereenvolgens Remonstrantsch predikant te Zegwaard en Soetermeer, te Oude Wetering, te Zwammerdam en te Leiden. Hij was een ijverig medearbeider aan de *Algemeene Oefenschool* en maakte zich eenigen naam als dichter. In 1783 zijn emeritaat verkregen hebbende, vestigde hij zich metterwoon te Soetermeer, zijn eerste standplaats, doch vond er vier jaar later jammerlijk zijn dood op de volgende wijze. Hij stond bekend als een warm Patriot; toen nu in September 1787 de Pruisen kwamen, mishandelde het verbitterde gemeen den man zoozeer dat hij om aan de handen zijner moordenaars te ontkomen zich eerst met zijn vrouw verborg in de snijding tusschen twee huizen, blootgesteld aan een zware regenbui met donder. Op het gezicht echter der voorbijtrekkende Pruisen sprong hij, door angst gedreven, in het water en verdronk. Zijn lijk, door 't gepeupel schandelijk mishandeld, bleef vijf dagen lang in 't water liggen, aan een schuit gebonden en werd eindelijk ongekist begraven. En om de maat vol te meten eischte de Baljuw van de ongelukkige weduwe dat zij den bode een som van vijftig dukaten betaalde. In de werken der maatschappij der Nederlandsche Letterk. komen van hem voor de *Twaalfde der Olympische lierzangen van Pindarus* (in dichtmaat) nagevolgd; *De ware dichtkunst altijd eenvoudig* (in dichtmaat). Voorts schreef hij *Beschrijving der*

plegtigheden bij het Tweede Eeuwfeest van de Leydsche Academie, Leyd. 1775, en heeft hij vertalingen en enkele losse gedichten gemaakt.

Bosch (*Jan Graaf van den*) geb. te Herwijnen 2 Febr. 1780, vertrok in 1801 als genie-officier naar de Oost en klom tot kolonel op, toen hij in 1808, wegens oneenigheden met den generaal Daendels zijn eervol ontslag nam. Na het herstel onzer onafhankelijkheid kwam v. d. B. weer in dienst, en in 1829 benoemde koning Willem I hem tot gouverneur-generaal van Neerl. Indië. Na zijne terugkomst in 1834 werd v. d. B. minister van koloniën, welke betrekking hij in 1839 neerlegde. Drie jaar later nam hij zitting in de Tweede Kamer. Hij stierf den 28 Januari 1844 aan een hevige ziekte. Van zijne geschriften noemen wij: *Nederl. bezittingen in Azië, Amerika en Afrika*, in derzelver toestand en aangelegenheid voor dat rijk, wijsgeerig, staatkundig en geographisch beschouwd, 's Grav. en Amst. 1818; *Verhandeling over de mogelijkheid, de beste wijze van invoering en de belangrijke voordeelen eener algemeene armeninrigting in het rijk der Nederlanden door het vestigen eener landbouwende kolonie in deszelfs noordelijk gedeelte*, Amst. 1818 (Aan dit werk heeft de Maatschappij van Weldadigheid haar oorsprong te danken). Voorts nog eenige brochures van staathuishoudkundigen aard. In 1864 verscheen te Amst. een werk getiteld: *J. van den Bosch, Mijne verrigtingen in Indië* (zijnde een rapport van v. d. Bosch aan zijn opvolger in Indië, den gouv. gener. J. C. Baud, en loopende over de jaren 1830—33.)

Bosch (*Hendrik van den*) te Antwerpen geboren 24 October 1848, ontving zijn onderricht aan het atheneum zijner geboortestad, waar hij thans handelaar in granen is. De volksvoordrachten door hem in het Antwerpsche Willemsfonds gehouden en uitgegeven zijn: *De geschiedenis van het Vlaamsche volk*, 1872; *Robrecht de Fries*, 1874; *Canossa*, 1878. Onder het pseudoniem *Volkman* gaf hij afzonderlijk uit: *Marnix van Sint Aldegonde, door de Rederijkkamer De Olijftak met den tweeden prijs bekroond, met voorrede door Dr. J. van Vloten, en portret op hout gesneden door een onzer beste kunstenaars*, Antwerpen 1875.

Boschman, een predikheer te Gent, die in de laatste helft der 15de eeuw leefde, schreef eene *Historie van Vlaenderen*, loopende tot 1468.

Bosdijk (*Jacques François*) geb. te Goes 29 Nov. 1812, was touwfabrikant te Schoonhoven, ging in 1846 naar Amsterdam wonen

en hield zich daar uitsluitend bezig met het schrijven voor de pers. Hij overleed aan de gevolgen van zijn overspannen werken, 26 Febr. 1850. Hij schreef: *Nederland gedurende den opstand der Belgen*, Goes 1833; *Honderd en een Raadsels*, Winterswijk en Kampen 1835; *Dichterlijke Boogontspanning*, Schoonh. 1837; *Lierzang*, den schrijver van den Pleegzoon en de Roos van Dekema toegewijd, Schoonh. 1837; *Tweede en derde honderdtal Raadsels*, 2 st. Schoonh. 1839; *C. Fabricius van Rome met den Nederl. Fabricius der 13e eeuw en C. en H. Fabricius der 19e eeuw vergeleken* 1839; *Agusta van Kruijningen*, geschiedkundig romantisch tafereel uit den tijd van graaf Floris V, Amst. 1839; *De Waardin*, Een verhaal uit het midden der 17e eeuw, 4 dln., met vignetten, Amst. 1839-40; *De Koning heerscht niet meer! De Koning heerscht! Harptoonen voor Oranje en Nederland*, na den overgang der kroon, Schoonh. 1840; *Het jaar der dwaasheid*. Een geschiedkundig verhaal uit de 17e eeuw, Gorinchem 1840; *Het Paaschfeest*. Bespiegeling 1840; *De spiegel der natuur of daguerotypen*, 1840; *De Zeeuwsche Balling*. Een geschiedkundig verhaal uit de grafelijke regeering, met pl., Gor. en Amst. 1841; *De intriganten* (psd. L. M. Ernst Koning), 1841; *De stem des bloeds of de natuurlijke zoon*, 1841; *Brieven over 't Noorden*, 1841; *De Kaleidoskoop* (psd. L. M. Ernst Koning) 1841; *Ignatius*, Geschiedkundig Romantisch verhaal uit het tweede tweede tijdperk van het Christendom, 2 dln., Amst. 1841; *Vierde honderdtal Raadsels*, Zier. 1842; *Mijne reisontmoetingen op den Grooten Oceaan*, Amst. 1843; *Het beleg en de verdediging van Haarlem in 1572 en '73*, 3 dln., met pl., Schoonh. 1843 en 44; *Belangrijke stukken voor Geschied- en Oudheidkunde*, zijnde bijlagen en aantekeningen betreffende het beleg en de verdediging van Haarlem in 1572-73; Schoonh. 1844; (deze beide werken verschenen onder het pseudoniem van J. van de Capelle); *Bloemen en Vruchten*, Haarlem 1846; *De Amsterdamsche plantaadje*, Amst. 1846; *De Bruid van den doode*. Een familietafereel uit den tijd van Lodewijk XV, Amst. 1846; *Klaverblad van vieren*, Zier. 1846 (beide laatste onder het psd. van C. F. van de Velde); *De zeeslag van Reimerswaal* (28 Jan. 1574), Amst. 1847; *Het beleg en de moord van Oudewater in 1575*, 2 dln., Amst. 1847, (psd. J. v. d. Capelle); *Hoe men het verst komt*. Een blik op het leven en de maatschappij in onzen tijd, Utr. 1848; *Schout Foppens en Acht Jafjes*. Historisch-Romantisch tafereel uit den tachtigjarigen oorlog, Amst. 1848; (psd. J. v. d. Capelle); *De Amsterdamsche plantatie*, Amst. 1848; *Negen brochures uit één pen*, Amst. 1848; *De goude eeuw*, Amst. 1848; *Gewichtigst tijdperk uit het leven van een groot man*,

1848; *Gedenkschrift der inhuldiging van Z. M. Koning Willem III in de Nieuwe Kerk te Amsterdam*, 12 Mei 1840; Haarlem en Amst. 1849; *Achter de schermen*. Een verhaal uit den laatsten tijd, Utr. 1849; *Een laatste koning en een eerste wereldontdekker*, 2 dln., Amst. 1849, (onder het pseudoniem (J. van de Capelle); *Mijne oude vrienden uit verschillende standen in onzen tijd*. Bijeenverzamelde verhalen en schetsen, Maarssen 1850; Voorts vertaalde B. veel werken en leverde hij dichterlijke bijdragen in onderscheiden jaarboekjes.

Bosman (Willem) geb. te Utrecht 12 Jan. 1672, trad zeer jong in dienst van de W. I. Comp. eerst als opperkoopman van Axim en later als zoodanig op het kasteel St. George d'Elmina. Gedurende zijn veertienjarig verblijf aan die kust, bezocht B. alle merkwaardige plaatsen en gaf daarvan na zijn terugkeer in 't vaderland eene beschrijving, getiteld: *Naaukeurige Beschrijving van de Guinese, Goud-, Tand- en Slavenkust enz.*, Amst. 1704 (2e dr. 1709).

Bosman (Johannes Machiel Hendrikus), geb. te Zutphen 10 Oct. 1822, werd voor het onderwijs opgeleid en is sedert 1846 hoofd der openbare school te Druten. Hij schreef: *Nederland en zijne bewoners*, Schoonhoven, 1868; (in samenwerking met Eshatz); *Ons verleden*, Schoonhoven 1869; *De mensch in omgang met de dieren*, Tiel 1869; *De voortijd*, Meppel 1872; *Historische kijkkast*, Meppel 1873; verder een aantal schoolwerkjes meestal leerboekjes voor de lagere school, als: *Leerboek voor de Volksschool* 8 stukjes, Breda 1860; *In huis en buiten* 3 stukjes, Roermond 1868; *Rood, wit en blauw* 4 stukjes, Tiel 1873; *Veelkleurige bloemen* 4 stukjes, Tiel 1876; *De Kaleidoskoop*, Meppel 1878; *Zaadkorreltjes* 4 stukjes, Tiel 1880; en *De eerste stap* 8 stukjes, Tiel 1885.

Bosmans (Theodoor Lodewijk) 11 November 1815 geb. te Rijmenam, studeerde als geestelijke en werd leeraar van godsdienst aan het Atheneum van Antwerpen, alwaar hij overleed op 15 Juli 1874. Hij gaf uit: *Praktische leerwijze om de kinderen te onderrichten in den kleinen en grooten Mechelschen catechismus*, Brussel, 1863; *Bybelsche lezingen ten gebuiken van lagere scholen met oefeningen voor den onderwijzer*. Oud-Testament. Handboek des meesters, Lier, 1872.

Bosscha (Herman) geb. te Leeuwarden 18 Maart 1755, ontving eene geleerde opvoeding en was achtereenvolgens rector der Latijnsche scholen te Franeker en te Deventer. In 1787 om zijn politieke gevoelens ontslagen, werd hij in 1795 hoogleeraar aan

de Harderwijksche hoogeschool in Geschiedenis, Grieksche taal en Welsprekendheid, en in 1804 vertrok hij als hoogleeraar naar Groningen; twee jaar later verwisselde hij zijn ambt met dat van rector der Latijnsche scholen te Amsterdam, werd nog in datzelfde jaar hoogleeraar aan het Atheneum aldaar en stierf 12 Aug. 1819. Hij schreef eene *Geschiedenis der Nederlandsche Staatsomwenteling in 1813*, 2 dln., in 4 st. met portr., Amst. 1814—17 en vertaalde uit het Grieksch *Plutarchus' levens van doorluchtige Grieken en Romeinen, onderling vergeleken*, 13 dln. met pl., Amst. 1789—1809 en uit het Engelsch *Blair, Lessen oer de redekunst en fraaije letteren*, 3 dln., Amst. 1788. Met Mr. J. M. Kemper en prof. J. ten Brink gaf hij te Amst. 1804—8: *Bibliotheek van oude letterkunde* 1e deel (Naamloos). Aan het volgende deel werkte hij niet meer mede. Voorts schreef hij Latijnsche werken en gedichten.

Bosscha (Petrus), zoon van den voorgaande, geb. te Deventer 21 Oct. 1789, studeerde aan het Atheneum te Amsterdam, en promoveerde in 1810 aan de Academie te Harderwijk in de rechten. Hij werd wel als advocaat bij het Keizerlijk gerechtshof te 's Hage ingeschreven, doch geen praktijk hebbende nam hij de opvoeding van twee zonen van aanzienlijken huize op zich. In 1815 werd hij beroepen als rector te Dordrecht maar in 't zelfde jaar benoemd tot hoogleeraar in oude letteren en geschiedenis te Deventer; in 1854 werd hij honorair hoogleeraar, en bleef van dien tijd af privaatesen geven. Hij overleed in zijn geboortestad 6 Jan. 1871. B beoefende vooral de klassieke talen, waarvan zijne talrijke redevoeringen, Latijnsche verzen, uitgaven van Lat. schrijvers en der nieuwere Lat. dichters de bewijzen dragen. In het Nederlandsch schreef hij: *Aan Nederlands dappere jongelingschap bij haren zegevierenden terugtocht uit het leger naar de onderscheiden hoogeschoolen*, Dev. 1831; *Lierzang bij de intijding van 1810*; *Feestzang bij den intogt van Napoleon te Amsterdam*; *Vaderlandsche zegepraal*, 1815; *Het tweede Eeuwgetijde van het Athenaeum illustre te Deventer*, gedicht voorkomende achter het door hem en prof. G. Fransen van Eck onder denzelfden titel uitgekomen boekje, Dev. 1833; *Dichterlijke inwijding van de gehoorzaal in het nieuwe gebouw ten dienste van het Athenaeum illustre te Deventer op 2 Oct. 1838*; *Vijftigjarig jubilé van het Dep. Deventer der M. t. N. v. 't A. 1847*; *Dank van Nederland aan Z. M. den Koning in Maart 1848*, Dev. 1848. Al deze gedichten zijn nimmer tot een geheel verzameld. Behalve ook bijdragen in den *Overijs. Almanak* en in de geschriften der Vereeniging tot beoef. van Overijs.

regt en geschied. schreef hij: *Geschiedenis van oostelijk en noordelijk Europa gedurende het merkwaardige tijdvak van 1687—1716*; *opghelderd uit onuitgegevene brieven en andere oorkonden van nederl. staatsmannen*, Zalt-Bommel 1860.

Bosscha (Johannes), broeder van den voorgaande, geb. te Harderwijk 19 Maart 1797, studeerde te Amsterdam en promoveerde te Utrecht in de letteren. Na eerst praeceptor aan de Latijnsche scholen te Amsterdam en te 's Hage geweest te zijn, benoemde de koning hem in 1828 tot hoogleeraar aan de Milit. Academie te Breda, van waar hij in 1839 als hoogleeraar aan het Atheneum te Amsterdam beroepen werd. Van 1853—1858 was hij lid van de 2e Kamer der St.-Generaal en van 1858—61 minister van Hervormden Eeredienst; na dien tijd leefde hij ambteloos te 's-Hage, waar hij 9 Dec. 1874 overleed. Hij schreef: *Neêrlands heldendaden te land van de vroegste tijden tot in onze dagen met een algemeen register en met kaarten*, 8 dln., Leeuw. 1836—56. Van dit werk verscheen een 2de druk; *Het leven van Willem II, Koning der Nederlanden en Groothertog van Luxemburg met plannen en kaarten*, Amst. 1852, 3e druk 1865; *De Belgische Revolutie*, uit des schrijvers werk getiteld: *Neêrlands heldendaden*, enz., Leeuw. 1856. Voorts schreef B. een: *Schets der algemeene geschiedenis en die des vaderlands*, die 18 drukken beleefde, en de politieke brochures: *Kroon en ministers*, Amst. 1863; *Het grondwettig verbond*, Amst. 1864; *Pruissen en Nederland*, Amst. 1866, en *Willem de Clercq herdacht*, 's-Hage, 1834 (niet in den handel). Naamloos schreef hij: *Wolferd van Borssele*, *Treurspel*, Amst. 1865.

Bosscha (Maria Gesina) dochter van P. Bosscha, geb. te Deventer 17 Juni 1826, schreef onder het pseudnm *Anna Marie*: *Een Kerstspreekje*, Tiel 1873.

Bosscha (Henriette Frederika) zuster der vorige, geb. te Deventer 20 Jan. 1831, waar zij met hare zuster woont, schreef onder het pseudnm *Herfrida* de volgende werkjes: *Een teedere snaar. Open brief aan alle beschaafde vrouwen in Nederland*, Dev. 1869; *De zendeling en de Kastanjeboom*, Tiel 1893; *Margaretha en Evert met de bloemen*, Tiel 1873; *Een ongeluk, wat toch een geluk was*, Tiel, 1873; *De liefde eener vrouw*, Dev. 1878, en verder bijdragen en novellen in tijdschriften.

Bosscha Jr. (Johannes) zoon van den hoogleeraar Joh. Bosscha, geboren te Breda 18 Nov. 1831, studeerde te Leiden in de filosofie en promoveerde in 1854; in dat

jaar werd hij assistent aan het natuurkundig kabinet der Leidsche Hoogeschool, in 1860 Hoogleraar en Directeur van het wiskundig onderwijs aan de Milit. academie te Breda, in 1865 Inspecteur van het Middelbaar onderwijs, en in 1873 hoogleraar-directeur aan de Polytechnische school te Delft, en secretaris der internationale Metercommissie te Parijs. In 1885 bij zijne benoeming tot Secretaris der Hollandsche Maatsch. van wetenschappen te Haarl. legde hij de laatste betrekking neder. Hij bleef evenwel te 's-Hage wonen. Hij schreef: *Blikken in het leven der natuur, Populair tijdschrift ter bevordering van natuurkennis, onder redactie van J. Bosscha Jr., R. S. Tjaden Modderman en W. F. R. Suringer*, Leeuw. 1855—62, 8 jaargangen; *Het behoud van arbeidsvermogen in den galvanischen stroom. Voorlezing*, Leid. 1858; *Voorrede voor het Boek der uitvindingen*, Leid. 1857—62; 3e dr. Leid. 1864—69; Een vrije bewerking van het *Leerboek der natuurkunde en hare voornaamste toepassingen door A. Boutan en J. Chr. d'Almeida*, Leiden, 1865—74. Verder bijdragen in proza en poëzie in den *Leidschen Studenten Almanak*, en in onderscheiden tijdschriften.

Bossche (F. J. van den) geb. 1793, gest. 24 Juni 1858, was advocaat te Aalst in Oost-Vlaanderen en schreef eene *Verhandeling over de Vlaemsche taal in vergelyking met de Hollandsche*, Aalst, 1845.

Bosson (Abraham de) doctor in de medicijnen, schreef: *Dichtkundige Akademische uitspanningen*, 2 st., Leid. 1771 en 1780; *De nationale opvoeding der jeugd, beschouwd in drie zangen*, Amst. 1780.

Bosson (Paulus Josephus de) geboren te Dordrecht 24 Jan. 1793, was apotheker en chemist aldaar en stierf in zijn geboortestad 1 Juli 1866. Van hem verschenen: *De Hel-dendood van Reinier Claaszoon*, Dordr. 1831; *De Kersnacht*; *De Mensch*; *Petrus' uitred-ding uit de gevangenis*, en meer losse verzen. Voorts *Rede en Openbaring* in twee zangen, Dordr. 1861; *Een woord van hulde aan de nagedachtenis van Johannes Tant*, 1861; *Een bezoek aan de cellulaire gevangenis te Dordrecht*, 1864; *De laatste dag van een ter dood veroordeelde*, 1865; *Het 200-jarig bestaan van het gezelschap Pharmacia et Concordia te Dordrecht*, 1866.

Boswel (George Henry John Elliot), geb. te Amsterdam 17 Febr. 1830; sedert 1865 was hij referendaris bij het Dep. van Koloniën en overleed 18 Juni 1874 op den huize Visch-vliet bij Voorburg. Zijn eerste verspreide *Gedichten* zijn later door hem in één bandje uitgegeven, 's Hage 1863, 2e druk 1866.

Later verscheen te Leiden in 1876 nog een uitgave onder den titel van *Gezamenlijke gedichten*.

Both Nicolaasz (Johannes de) gaf in 1703 een staats-spel in 't licht getiteld: *Het Huwelijk van Mars met de Vrede*.

Both Jan Jacobszn. (Jacob) geboren den 21 Oct 1819 te Vreeswijk (Utrecht), was vroeger commissionair, doch schreef of vertaalde in later tijd bloot voor het tooneel. Hij schreef: *Altijd hooger*, 1869; *Nooit te vreden*, 1871; *Oom Bankman of de nicht van den menschenhater*, 1872; *Een toornig oogenblik*, 1873, oorspronkelijke tooneelspe-len, allen te Amsterdam gedrukt. Verder gaf hij naar het Fransch gevolgd één opera, één opera comique, 9 operettes, 8 kleinere dito, en meer dan 70 drama's, tooneel- en kluchtspelen. Hij overleed te Amsterdam 25 Oct. 1875.

Bots (Petrus Martinus) geb. 21 Nov. 1852 te Nieuwkoop bij Alfen a/d Rijn, werd tot R. K. Pr. gewijd en was achtereenvolgens kapelaan te Voorburg, den Helder, Alfen a/d R. en Rotterdam waar hij nog is. Sedert Nov. 1885 is hij medewerker aan het dagblad de *Maasbode*. Hij schreef: *De oude kloosters en abdijen van het tegenwoordige bisdom van Haarlem. In alphab. volgorde met korte toelichtingen*, Rijsenburg 1883. In de *Bijdragen voor de geschied. van het bisd. Haarlem* schreef hij: *De parochie Voorburg geschiedk. verhandeling*, 1880, en *De parochie Nieuwkoop, geschiedk. schets*, 1884. In de *Katholiek* gaf hij *David en zijn tijd*, 1881; *Goethes Faust in zijn ongelooft*, 1883, en *De zoon van Vondel*, 1884. In het *Zondagsblad der H. Familie* schreef hij in 1885 én volgende jaren *Godsdienstleer*.

Bottinga geb. **Geveke** (Isabella Anna Maria) geb. te Velzen 6 Febr. 1841, hoofd-onderwijzeres aan een school voor voorbe-reidend onderwijs en handwerken, eerst te Hallum, thans te Amsterdam, schreef *Vrije uren, Gedichten*, Dokkum 1867. Zij heeft een nieuwen bundel gedichten voor de pers ge-reed, waaraan zij den titel zal geven van *Stille uren door Maria*.

Bouberg Wilson-Giese (Josephine Mar-garetha) geb. te 's Hage 5 Sept. 1856, schreef: *Licht en schaduw*, 's Hage 1878; *Lentestor-men*, Amst. 1880; *In het strijdperk*, Sneek 1882; *De kring der van Duyenstein's*, Sneek 1886; *De dochters van den Componist*, 's Hage 1886.

Boubereel (Cornelis) was priester te Antwerpen en schreef onder de letters C. B. b.l. het volgende werk: *De kristelijken vader*

brekende het geestelijk brood om de kinderen ofte uytleggingen van alle de Evangelien, die door het geheel jaar in de kerke aan de geloovige voorgelezen worden. Getrokken uit H.H. Vaders en Kerkelijke schrijvers en gesteld op vragen en antwoorden in vier deelen, Amst., 1744, 3 dln.

Bouchaute (Lieven Frans van) geb. 6 April 1668 te Gent, en aldaar overl. 14 Nov. 1739. In 1734, toen hij zijn werk: *Tafereel der Penitentie, historieys opgehaelt*, te Gent uitgaf, noemde hij zich op den titel: *Canonink regulier der abdye van Drongen en Pastor in Baerle*. Het bovengenoemde werk, dat zeer lijvig is, bevat onder anderen een *Treurspel van Joseph*. De geheele titel er van is: *Tafereel der Penitentie, historieys opgehaelt, in het welke getoont worden verscheydene sondaren, hun verschillig leven en eynde, naer den zin van het geschreven woord Gods, in gedichten en zedestoffen gebracht door L. Fr. Bouchautius Gandavensis*, Gent, 1734.

Bouchery (Jan) geboren te Gent 16 Nov. 1846, was eerst gediplomeerd onderwijzer te Gent, in 1871 werd hij eerste onderwijzer te Halle bij Brussel en sedert 1883 is hij leeraar te Antwerpen, waar hij ook boekhandelaar is. Hij schreef: *Vergeet-mij-niet, Dichtbloempje voor mijne vrienden Pieter Bosch en Theofil van Hoecke, in leven onderwijzers te Gent*, Gent, 1870; *Nalatenschap van Pieter Bosch, vergezeld van een dichtstuk*, Gent, 1872; *Geld! waarheden uit onzen tijd, een verhaal*, Gent en Halle, 1872; *Philips van Artevelde, cantate*, Gent, 1872; *Geschiedenis der stad Halle* (met medewerking van Leop. Everaert, hoofdonderwijzer te Halle), Gent en Halle, 1873; *De Zee, cantate*, 1873; *De Roos uit de Duinen*, novelle, in het *Jaarboekje van den Zetternamskring*, 1873; *Geschiedenis der oude Vrijheid Lembeck*, (in samenwerking met L. Everaerts) Antw., 1874; *Geschiedenis der gemeente Dwarf* (id.) Antw., 1875; *Geschiedenis van Klein-Waalsch Brabant* (id.) Antw., 1876; *Levensschets van Jan Frans Willems*, Antw., 1876; *Levensschets van F. A. Snelaert*, Antw., 1877; *Willem. — De Naamlooze Brief, twee nocellen*, Antw., 1880; *De gebroken Kruik, vertelling*, Antw., 1881; *Een zonderling Huisgezin, humoristische schets*, Antw., 1884; *Broederliefde, cantate*, Antw., 1886. Verder bijdragen in poëzie en proza voor letterkunde, enz. in de tijdschriften: *Nederduitsch letterkundig Jaarboekje van J. Rens*, in *Meiloorer* (gedicht onder het pseudoniem slachthalle), in het *Jaarboekje van het Kersouweken*, in het *Jaarboek*, en den *Volksalmanak van het Willemsfonds*, in de *Vlaamsche School*, de *Vlaamsche Kunstbode* en de *Toekomst*. Vroeger was hij hoofdsteller van het thans niet meer verschijnend week-

blad *Het Vlaamsche Volk*. Thans is hij opsteller-uitgever van de *Vlaamsche Kunstbode* en van het dagblad: *Allemaansblad*. Op onderwijskundig gebied leverde hij zes *Leesboeken*, welke van 1875 tot 1886 herhaaldemalen te Lier en te Antw. werden uitgegeven, benevens *Oefeningen op de Nederlandsche spraakleer* en *Zinbouw en stijlleer*, te Mechelen en Antwerpen van 1883 tot 1886 uitgegeven.

Bouckart (Jan) geboren omstreeks 1620, schreef: *De nederlaag van Hannibal*, treursp., Amst., 1653; *De ballingschap van Scipio Afrikanus*, Amst., 1658; *Thomas à Kempis' Navolging Christi berijmd*, Amst., 1663.

Bouquillon (Bruno Jozef) geb. te Kortrijk 2 April 1816, studeerde ter Academie van Antwerpen, waar hij zich als schilder vestigde en overleed op 27 April 1878. Een groot aantal zijner gedichten zijn in tijdschriften en jaarboekjes opgenomen, zelfs eenige daarvan op muziek gezet; als; *Ik noem haar niet*; *De Ridder en het Meisje*; *De Vaandrig van Naarven*; *Belgie's heil*; *De Scheiding*; *Haar alleen! God bescherm den Koning*, enz. Een boekdeel zijner werken verscheen onder den titel: *Westelaamsche Gedichten en Legendes*, Antwerpen, 1877.

Boudewijn, Zie **Vliet** (J. L. van der).

Boudewijns (Michiel), op 16 October 1591 geb. te Antwerpen, waar hij als geneesheer eene Europeesche vermaardheid verwierf en aan eene heroerte overleed op 29 October 1681. In zijne vrije uren beoefende hij de Latijnsche en de Nederlandsche poëzie. Over zijn vak schreef hij verscheidene Latijnsche werken en in het Nederlandsch gaf hij uit: *Dienstigh en ghenuchelyck tydverdryf voor siecken om ghesont te worden en voor ghesonden om niet sieck te zyn; handelende van alle die menschen de welke in een sieckhuys van noode zyn, namentlyck de sieckmaerten, of die hun dienen en bystaen. Tot troost en onderweys van den krancken beschreven in vloeyjende redenen, en tot lichter onthouden, en vermaeck van de selve met veel fraeye kortbondighe spreken, geschiedenissen en dichtiens doorelochten*, Antw., 1654.

Boudewijns (Catharina) leefde te Brussel op het einde der XVIe en het begin der XVIIe eeuw. Zij was de gade van Nicolaas de Zoete, advocaat en geheimschrijver van den Raad van Brabant, doch werd al vroeg weduwe met onderscheiden kinderen, waardoor zij in nood schijnt gekomen te zijn. De gravin van Arenberg werd hare beschermster, waarom zij deze in 1587 haar

werk opdroeg, getiteld: *Het Prieelken der gheestelyker Wellusten*, inhoudende veel schoone en gheestelycke Liedekens, Laysenen, Refereynkens, ende andere gheestelycke spelen, Brussel, 1587. Dit boek werd herdrukt in 1603. In 1567 vertaalde zij ook een Spaansch werk onder den titel: *Een schoon tractaet, sprekende van der excellenter Deucht der Discretien*, zeer nootelyck en profytelyc voor alle menschen die begeren te comen oft te geraken totter Christelycker perfectien ofte volmaectheyt. Gemaect by den Eerw. vader in Gode heer Seraphin de Fermo, in synder tyt een excellent gheleert Predicant, enz. Brussel, 1588.

Boudier (Hendrik Petrus) geb. te Waalwijk 3 Sept 1850, is handelsreiziger en agent van binnen- en buitenlandsche handelshuizen te Amsterdam. Hij schreef: *Een gedwongen huwelijk*, toneelsp. in 3 bedr., Amst. 1883. *Antonia*, toneelsp. in 4 bedr. (in de Arnhemse Courant van 1883.) Hij vertaalde tal van stukken uit het Fransch en Hoogduitsch, o. a. Daniel Bochat, *Le monde où l'on s'ennuie*, enz.

Bouman (Klaas Harms), geb. te Kropswolde 2 Maart 1785, begon reeds als boerenknecht te Noorddijk de poëzie te beoefenen. Aangemoedigd door Driessen, Spandaw, Sannes en Modderman, vormde hij zich geheel door eigen oefening tot dichter. Sedert 1821 was hij te Groningen kruidenier, later deurwaarder van de Dir. belastingen, en na 1854 leefde B. ambteloos te Beerta, waar hij 7 Maart 1870 overleed. Zijne bundels zijn: *Heidespruitjes*, Gron. 1820; *Verstrepde gedichten of eruchten van ledige avonden*, Gron. 1834; *Herfsteruchten*. Gron. 1855.

Bouman (Hermannus), geb. te Ydaard in Friesland 11 Febr. 1789, waar zijn vader predikant was. Deze, in 1789 naar Harderwijk beroepen, deed zijn zoon aldaar de lessen aan de Hoogeschool volgen, waarop de jonge B. weldra tot predikant te Oostmeer en Eestrum beroepen werd (1812). Van hier vertrok hij in 1814 naar Finsterwolde en in 1823 als hoogleeraar in de godgeleerdheid naar Utrecht, welk ambt hij tot 1859 waarnam. Hij overleed 14 Mei 1864. Hij gaf de volgende geschriften uit: *Tweetal redevoeringen ter aanbeveling van het Bijbelgenootschap door H. B. en M. Corstius*, Gron. 1819; *Nu of nooit, Vaderl. Ontboezeming na het ontstaan van het oproer in een gedeelte van België*, Utr. 1820; *Thans meer dan ooit, Moed en kracht met vertrouwen op God alleen*, Utr. 1830; *Jodocus Heringa als voorstander van het Vaderland*, enz. geschetst, Utr. 1840; *Geschiedenis van de voormalige Geldersche Hoogeschool en hare hoogleeraren*,

2 dln., Utr. 1844 en 47; *De godgeleerdheid en hare beoefenaars in Nederland, gedurende het laatste gedeelte der vorige en den loop der tegenwoordige eeuw* (Gemengde hist. herinneringen), Utr. 1862. Voorts vele Latijnsche Oratien en Geschriften, boekbeoordeelingen in verschillende tijdschriften, enz.

Bouman (Jacobus) geb. te Beemster, 20 Jan. 1799, was veehouder en veefokker, kaas- en botermaker (boer) aldaar, en overleed 6 Jan. 1877. Hij schreef: *Bijdragen tot de Vaderl. Staatshuishoudkunde*, 4 st. in één band, Purm. 1818; *Bedijking, opkomst en bloei van den Beemster, voorafgegaan door een beschouwing van den vroegeren toestand van Noord-Holland*, Purm. 1857; *Grootvaders Memorieboek, Schetsen uit den tijd der Fransche overheersching in Noord-Holland*, Purm. 1863; *De Volkstaal in Noord-Holland* (Een woordenboek met voorwoord van P. Leendertsz). Purm. 1871. Voorts vele bijdragen in tijdschriften. Zijne *Dichterlijke Uitspanningen op het land* zijn nog in handschrift.

Bouman (Hermannus) geboren 19 April 1822 te Groningen, werd voor onderwijzer opgeleid en werd in 1845 hoofdonderwijzer te Sellingen (Westerwolde). In 1846 ging hij in dezelfde betrekking naar Beerta, van waar hij in 1876 benoemd werd tot Directeur van de gemeente-kweekschool voor onderwijzers en onderwijzeressen te Amst., waar hij nog werkzaam is. Hij schreef: *De vormleer in de lagere school*, 1858; *De vormleer in geregeld opeenvolgende opgaven en oefeningen*, 1864; *De eerste trap van het leesonderwijs*, met handleiding bij 't gebruik van 12 platen voor aanschouwelijke oefeningen in drie leesboekjes, 1866; *Het schoolverband en de arbeidersvraag*, 1872; *Oproeding en onderwijs gegrond op der menschen lichamelijke en geestelijke ontwikkeling*, 1873; *Gulden Kinderboek. Eerste leesboek voor huisgezin en school*, 1876; *Handleiding tot de kennis van opvoeding en onderwijs*, 1877; *De eerste schooljaren*, 1880; al deze werken zijn te Groningen uitgegeven. Met Dr. M. Salverda was hij de oprichter van het tijdschrift *de Schoolbode*.

Bourgoingne (Antoon van) een Vlaamsch edelman, schijnt tot den geestelijken stand behoord te hebben en gaf in 1631 te Antwerpen een boekje met verzen en plaatjes in het licht, getiteld: *Ghebreken der tonghe ende de middelen om die te verbeteren*, uitgebeeldt door Ant. van Bourgoingne, Antw., 1631.

Bournouill (Mr. J. baron d'Aulnis de) zie **Aulnis de Bournouill** (Mr. J. baron d').

Bousquet (*Jan Carel*), geb. te Amsterdam 12 Maart 1782, vestigde zich als advocaat te 's Gravenhage en twee jaar later (1808) te Amsterdam, waar hij 5 Aug. 1828 overleed. Veel van zijn letterkundigen arbeid is niet in druk verschenen. Van hem zien het licht: *Over de vraag in welke opzigten de Welsprekendheid en de Poëzy onderling verschillen*, Amst. 1826; *Amsterdam in 1672, oorspronkelijk vaderlandsch treurspel*, Amst. 1822; *de Ruiter te Syracuse, treursp.*, Amst. 1828. Voorts nog eenige verspreide gedichten.

Bout (*Joost*) zie **Bracht** (*T. J. van*).

Bouvaert (*Jan Balthazar*) in godsdienst en als dichter bekend onder de namen Godefridus Bouvaert, werd 7 October 1685 te Antwerpen geboren. Zijne bemiddelde ouders lieten hem voor den geestelijken stand studeeren. In 1705 trok hij de monnikspij aan, in 1709 werd hij priester gewijd en na lange dienstjaren werd hij Prelaat der vermaarde abdij van Sint Bernaards bij Antwerpen. Op 11 Mei 1755 vierde hij zijn vijftig-jarig jubelfeest als kloosterling en hij schijnt nadien nog ettelijke jaren te hebben geleefd. Bouvaert was een luimig en vruchtbaar dichter. Zijne meeste pennevruchten zijn echter in handschrift bewaard gebleven onder den titel: *Verschyde Gedigten, bestaende in historïën, beschryvingen, bruyloft-digten, liedekens, invallende gedagten, enz. door Mynheer Godefridus Bouvaert, Religieus van Sint Bernard*, 5 dln. Niettemin verscheen van hem in druk: *Oprechte beschryving der vermaetsten toren t'Antwerpen*, door G. Bouvaert der Abtde van S. Bernards, Antwerpen, 1723; *Aenspraak van eenen Boer uyt Duytsland gedaen binnen Roomen voor ontrent 300 Raets-Heeren*, in 't Jaer Christi 140, *Overgezet uyt Antonii de Guevara* 1614, Antwerpen; *Jouffrouwen van den Zwier*, Antwerpen; *Geloonde Diceray*, In Nederduitsche Rymen overgeset door Godefridus Bouvaert, Priester der Abde van S. Bernaerts by de Schelde; *Diogenes van desen tyd*; *Den Horlogie-maker in de Kist*; *De wyze Antwoord van Daniël den Gek binnen Keulen*; *Tafel-Dichtjen op de Jubil-Feest van den klugtigen Signor Joannes Balthazar van Antwerpen in de abde van Sinte Bernards*, genoemd Godefridus Bouvaert in het 70. jaer van syne geboorte, het 50. van syn kloosterlyk leven, het 46. van syn Priesterdom, het 36. van syn uytteiringe, en het 33. van syn Boekzaal-bewaerderschap, 11 Mey 1755. *Gerymt voor 't grootste deel van over twintig jaeren door suster Theresia Bouvaert Beggynste saliger*, Antwerpen, 1755; *Historie, regels ende bemerkingen wegens de Nederduitsche Rymkonst. Door eenen Liefhebber der zelve Konst*, Antwerpen, 1773.

Een zijner laatste gewrochten: *Den Lof van den Ezel*, werd opgenomen in den: *Comp-toir-Almanach voor 't schrickeljaer van ons Heere Jesu-Christi*, Antwerpen, 1776.

Bouwens (*Reijnier Leendert*), geboren te Amsterdam in 1755, was Raad en Vroedschap aldaar. Na het herstel van den stadhouder in 1787 werd hij uit Holland en West-Friesland verbannen, omdat hij bij de nadering der Pruisen in dat jaar, bevoelen had dat men de schutdeuren in den Westerbeer buiten de Haarlemmerpoort zoude openzetten. In 1795 keerde B. terug en werd benoemd tot lid van het Comité van Justitie en een der 29 leden van de commissie tot onderzoek naar het politiek en financieel gedrag der ministers van het vorige bewind in Holland. Deze commissie werd 21 Jan. 1796 ontslagen en B. zich met dit ontslag niet kunnende vereenigen, schreef een werk getiteld: *R. L. Bouwens aan zijne commitenten*, inzonderheid gericht tot de burgers van Amsterdam. Hij overleed in 1798.

Bouwmeester (*Johannes Cornelis*) geb. te Edam 14 Jan. 1845, werd voor 't onderwijs opgeleid, en is sedert 1872 hoofd der openbare school te Zelhem. Hij schreef *Mijn leeren is spelen*, 5 dln. proza en poëzie, leesboek voor de lagere school. Zwolle 1880—1, verscheidene malen herdrukt. *Piet Draaiers en andere verhalen* Zwolle 1884. Vele bijdragen in het tijdschrift „ons Genoegen”.

Bowens (*Jacob*) werd op 5 Juni 1729 geboren te Ostende, in welke stad hij ongehuwd stierf in Dec. 1787. Hij bekleedde het ambt van schepen zijner stad en werd ook raadsheer van den prins van Thurn en Taxis. Grooten roem verwierf hij nochtans enkel door zijne geschiedkundige opsporingen, waaruit hij zijn werk opstelde: *Nauwkeurige beschryving der oude en beroemde zeeestad Oostende, gelegen in Oostenryksch Vlaenderen, van haeren oorsprong, gelegetheyd, haven, kom, veranderingen, zeevaard, voorregten, opregtingen, koophandel-genootschappen, assurantie-kamer, wissel-bank, visch-cangst, belegeringen en andere merkwuerdige gebeurtenissen van de vroegste tyden af tot het jaer 1787, op de wyze van jaerboeken*, 2 dln.

Boxhorn (*Marcus Zuërius van*) geb. in 1612 te Bergen op Zoom, waar zijn vader predikant was, onderscheidde zich weldra door zijne bedrevenheid in Grieksch en Latijn, en werd in 1633 hoogleraar in de welsprekendheid te Leiden. Te vergeefs trachtte hem de toenmalige Zweedsche gezant Oxenstierna naar Stokholm te lokken; hij bleef te Lei-

den, werd in 1645 met het onderwijs in de geschiedenis en staatkunde belast, en overl. ald. 3 Oct. 1653. B. heeft veel geschreven; meer dan zestig zijner werken, kleine en groote, (vele in 't Latijn) zagen het licht, waaronder: *Chroniick van Zeelandt, eertijds beschreven door d'Heer Johan Reygersbergen, nu verbeterd ende vermeerderd door M. Z. van Boxhorn*, 2 dln., Middelb. 1644; *Ned. Historiën, 1ste boeck, behelzende de eerste veranderingen in den godsdienst en de leere, nevens de harde vervolgingen daerdoor ontstaan in de Nederlanden voor ende tot de tyden van Keizer Karel V*, Leid. 1644 (driemaal herdrukt en vermeerderd, 't laatst in 1753); *Bedieninge van de tot noch toe onbekende afgodinne Nehalennia over ettelike honderd jaren onder 't sandt begraven ende onlangs ontdeekt op het strandt van Walcheren*, met pl., Leid. 1647; *Antwoordt op de vrage, voorgesteld over de bedieninge van de Afgodinne Nehalennia, in welke de gemeyne herkomst van de Grieken, Romeynen, ende Duytsche tale uyt de Schythen duydelick bewesen ende verscheyden outheden ontdeekt ende verklaert worden*, Leid. 1648; *Chroniick van Holland, Zeeland en Westfriesland door Veldenaar, voor omtrent 200 jaren geschreven, uitgegeven ende met Aanmerkingen als ook verscheide Graetijke Brieren, rakende de outheden ende saken van de gedagte Landen*, Leid. 1650.

Boxman (Abraham), geb. te Gorinchem 17 Oct. 1796, promoveerde in de rechten te Leiden (1816), en werd achtereenvolgens wethouder, burgemeester van zijn geboortestad, lid der Provinciale Staten, lid der 2e, later der 1e Kamer, en stierf 26 Maart 1856. Behalve een menigte gedichten in versch. alman., in het *Alg. Letterl. maand-schrift* en in de *Letteroef.* geplaatst (soms onder het pseudoniem *Braccander*), verscheen er een bundel *Gedichten* van hem in 1823. Zijn *Dichterl. Nalatenschap*, 2 dln., is uitgegeven in 1862 te Middelburg door Ds. J. J. L. ten Kate.

Boxtel (Jozef van) Brusselsche dichter der 17e eeuw, schreef: *Beklagh en troostghedicht van sekeren Persoon over syne be-minde huysvrouwe*, Brussel, 1675.

Boymans (Johannes Andreas baron) zoon van den bekenden stichter van het Museum Boymans te Rotterdam, geb. te Utrecht in 1788, studeerde en promoveerde in de rechten en overleed op een buiten bij Venlo 4 Mei 1832. Hij schreef de twee volgende werkjes: *Bijzonderheden op eene reize van Brussel naar Parijs van April—Juni 1823*, Dordr. 1823; *De Garde d'Hon-*

neur of de Episode der regering van Napoleon Buonaparte, Zutph. 1823.

Bozon (Jan Hendrik) geb. te Maastricht 14 Maart 1812, was, na in België genaturaliseerd te zijn, onderwijzer te Canne in Limburg, alwaar hij 8 Dec. 1840 overleed. Behalve handleidingen voor schrijf- en leesmethode, schreef hij: *Rijmboekje of vermakelijke aardrijkskunde van België voor kinderen, te huis en op school*, Tongeren, 1870.

Braake (Henricus Hermannus te) geb. 21 Juni 1829 te Groenlo, studeerde aan het Seminarium te Kuilenburg en werd in 1861 te Leuven tot priester gewijd. Eerst was hij leeraar aan het seminarium te Kuilenburg en aan het collegie te Sittard, later hoogleeraar in de wijsbegeerte eerst aan genoemd seminarium, later in dezelfde betrekking aan eene bijzondere inrichting van hooger onderwijs te Velp bij Grave en thans te Oudenbosch. Hij schreef in de *Studiën op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied*, die te 's Bosch worden uitgegeven, de volgende schetsen: in 1871 *Natuurkunde en godsdienstige begrippen*, in 1872 *De levensbeginselen der planten*, in 1873 *De zinnelijke kennissen als organische verrichtingen*, in 1874 *Dierenverstand*, in 1875 *De levensbeginselen der redelooze dieren*, in 1876 *De wijsbegeerte der ervaring op de leerstoelen der wijsbegeerte te Utrecht en te Groningen*, in 1877 *De Eindoorzaken*, in 1878 *De vrijheid van den menschelijken wil*, in 1879 *De zedelijkheid naar Dr. Cannegieter*, in 1881 *Onze natuurlijke kennis Gods*, in 1882 *Een verderfelijk boek*, (Dittes-Wendels, Schets der opvoed- en onderwijskunde), in 1883 *Geestelijk of stoffelijk?*, in 1884 *De groote wereldraadsels, Een syllogisme van den H. Thomas*, en in 1886 *Philosophia Lacensis, onze zintjke neigingen*.

Braum (Pieter van), geb. te Vianen 22 Dec. 1740, was eerst voor de studie bestemd doch door het ontijdig overlijden van zijn oom Willem van Braam, die zijn vaders boekwinkel waarnam, genoodzaakt in den boekhandel te gaan, dien hij te Dordrecht tot aan zijn dood (28 Sept. 1817) toe dreef. Behalve zijne Latijnsche gedichten bestaat er van hem een gedicht getiteld: *De opvoeding der jeugd ten nutte van dit gemeenebest*, bekroond bij *Kunstliefe spaart geen rijk*, 1755. Voorts nog eenige vertalingen waaronder *Voltaire's Marianne*, treurspel, Dordr. 1774. Met Immerzeel gaf hij uit: *Eeuwzangen bij den aanvang der 19de eeuw*, Dordr. 1801. In Ewald Kist's *Lofrede op Pieter van Braam* vindt men ook eenige van zijne gedichten. In 't laatst van zijn leven schreef hij nog: *Societeitsfeest 18 Juni 1816, ter inwij-*

ding van het verbeterd lokaal, en *Gedachtenis van den slag bij Waterloo*. Een schoone vertaling van het *Stabat mater* van zijne hand komt voor in de *Mnemosyne* van Mr. H. W. Tydeman, 3e stuk 1817.

Braam Houckgeest (*Andreas Everard van*) geb. te Westhoven 1 Nov. 1739, werd voor den zeedienst opgeleid en deed examen als officier, maar verliet den dienst en wijdde zich aan den handel. In 1788 werd hij opperhoofd van den Chineesch handel te Canton. In 1794 was hij in 't gevolg eener ambassade naar Peking. Hij overleed 8 Juli 1861 te Amsterdam. Hij schreef: *Reizen van het gezantschap der Hollandsche O.-I. Compagnie naar den keizer van China in 1794 en 1795*, 2 dln., Amst. 1856.

Braambeek (*Johannes van*) geb. te Heukelom 3 Oct. 1816, was hoofdonderwijzer te Puttershoek, vervolgens kostschoolhouder te Geertruidenberg en later te Elburg. Daarna leefde hij ambtelos te Amsterdam, waar hij 4 Oct 1878 overleed. Hij gaf uit: *Werkelijkheidsdichten*, Amst. 1869.

Brabant (*Jan van*) zie **Heuff Azn.** (*J. A.*)

Brabants (*Frans Emmanuel*) te Berlaar, in de provincie Antwerpen, geboren op 3 Februari 1828, studeerde voor notaris en werd als zoodanig aangesteld te Berchem in 1869. Den 5 Maart 1877 werd hij tot notaris benoemd te Antwerpen, alwaar hij 7 Januari 1885 overleed. In de Antwerpsche Rederijkerskamer de Olijftak las hij eenige romantische werken, waarvan alleen verscheen: *Emma, roman*, Antw., 1857.

Braccander, zie **Boxman A**)

Bracht (*Tieleman van*) schreef: *Christus in het Vleesch*, *Uytbreiding van het Hooglied Salomons en Psalm XLV berijmt*, Delft, 1749, *Tuingedachten in zes zangen*, Dordr. 1754.

Bracht (*Hendrik van*) heeft zich als tooneeldichter bekend gemaakt. Hij schreef: *Fedra en Hippolytus*, treursp. (naar Racine), Amst. 1715; *Valentiniën*, treursp., Amst. 1716; *Herstelde Vrijheid*, zinnesp., Amst. 1718.

Bracht (*Tieleman Jansz. van*) geb. te Dordrecht 20 Jan. 1625, studeerde in letteren en godgeleerdheid, en werd in 1648 in zijn geboortestad tot Doopsgezind predikant be-roepen; hij overleed 7 Oct. 1664 bij Moor-drecht. Hij schreef: *Schole der zedelijke deugd, geopent voor de Christen jeugd*, Dordr. 1657 (meer dan 25 malen herdrukt); *Het bloedigh tooneel der Doopsgezinde en wereloose Christenen die om de getuygenisse Jesu haeres*

Salighmakers geleden hebben en gedooft syn, van Christi tijd af, tot dese onse laatste tyden toe: Begrepen in twee Boeken synde eene vergrooting van de voorgaende Martelaers-spieghel, uyt vele geloofsaerdige Chronycken, Memoriën, Getuyghenissen, enz., Dordr. 1660, (2e dr. 1665 2 dln.); **Joost Bont** gaf er een uittreksel van onder den titel van *'t Merg van de historie der martelaren. Alles in het kort bijeengetrokken uyt de Grootte Martelaars spieghel der Doopsgezinden van T. J. v. Braght*, Haarl. 1671 (4 malen herdrukt). Bracht schreef ook nog een gedicht *Gewichts kruicagen tot opvoering der stad Dordrecht*. Na zijn dood werden in 1669 nog een vijftigtal preken van hem uitgegeven.

Braeckman (*Peter*) in het begin der XVIIIe eeuw geb. te Erembodegem bij Aalst, schreef: *Zegen-prael van den H. Petrus, Prince der Apostelen ende zyne doot onder Domitius Nero, in rym gebragt door P. Braeckman*, Gent, 1761.

Braens (*Gustaaf*) geb. te Gent, 8 Juni 1839, was in eene handelszaak werkzaam, en overleed in zijne geboortestad 9 Mei 1872. Behalve een paar Fransche stukken schreef hij het blijspel *De broek van mijnheer*, Gent, 1860.

Bract (*P.*) bestuurder eener kostschool, gaf in het licht: *De wonderbare dag. Verhalen uit het maatschappelyk leven*, Eecloo, 1860, en *Na lyden komt verbyden. Een tafereel uit de belgische omwenteling van 1830*, Brugge, 1862.

Brakonier—de Wilde (*Catharina*), geb. te Woudrichem 17 Sept. 1688, trad in 1708 in 't huwelijk met Abraham Josua Brakonier, predikant te Utrecht. Zij gaf uit: *Eerzame overdenkingen geschikt na tijds en lands omstandigheden*, door C. P. „eene liefhebberesse der dichtkunst” dr., Amst. 1747. *Bespiegelingen over Gods kerk- en wereldbestier betrekkelijk op het beloofde vrouwenzaad in zeven zangen nevens zielsverlustiging in het Beschouwen van Aarde, Lucht en Sterrenhemel*, Amst. 1751 (2e druk ald. 1756); *Opwekkelijke Nasporingen bij het genot van 't eenzaam Buitenleven; Lettervruchten en Stille dagen en andere stichtelijke gedichten*, Amst. 1754, (2e dr. 1760). *Ernstige nagedachten oer de algemeene waterschuddinge en aardbevingen alomme bespeurd in den jare 1755*, Amst. 1756 (2e dr. 1760); *Vervolg van stichtelijke gedichten op verscheiden onderwerpen*, ald. 1757. (2e dr. 1773). De drie laatste werken gaf zij uit onder de letters *lrouce C. P.*

Brals (*Jan*) geb. 27 Febr. 1838, werd voor het onderwijs opgeleid en in 1864 onder-

wijzer aan de normaallesen te Assen, kort daarop aan de Twentsche industrijschool, in 1869 aan de Handelsschool te Amsterdam en in 1877 aan de Rijks Hogere Burgerschool te Assen, waar hij nog is. Hij schreef: *Handboek der Algemeene geschiedenis*, 's Hage, 1882; *Beknopte handleiding bij 't onderwijs in de alg. gesch.*, 's Hage, 1886, en verder sedert 1877 tal van hoofdartikelen in *Handelsblad* en *Nieuws v. d. Dag*.

Brand (*Johan Arnold*), geb. te 's Hage in 1786, was aldaar advocaat in zijne geboortestad, daarna in 1828 officier bij de voormalige rechtbank van eersten aanleg te Leiden, en later president van het Prov. Hof van Zuid-Holland. Zijne bezigheden hielden hem niet terug van de studie der letteren, getuige zijne door het Nut bekreonde verhandeling *Over de voortreffelijkheid van den mensch*, 1813, en zijne *Hulde aan M. A. de Ruiter*, 's Gravenh. en Amst. 1827. Hij stierf 19 Aug. 1849 op zijn buitenverblijf Hoogwerf onder Loosduinen.

Brande (*F. van den*) pastoor te Vilvoorde schreef: *Korte beschrijving der kerk van Vilvorden, volgens de bestaende schriften, bezorgd door den eerv. heer F. V. D. B.*, Mechelen, 1856.

Brandeler (*Martinus van den*), Med. Doctor, geboren te Dordrecht den 13 Dec. 1790 en aldaar overleden den 48 October 1869. Hij werd te Leiden in 1814 tot Medicinae Doctor bevorderd en vestigde zich te Dordrecht, waar hij de geneeskundige praktijk van 1824 tot 1855 uitoefende. Hij was lid van den Raad van Dordrecht van 1837 tot 1851, Curator der Latijnsche Scholen aldaar van 1824 tot 1839 en van het Gymnasium van 1838 tot 1856, enz. Als lid van het Medisch-Physisch Genootschap te Hoorn: *Vis unita fortior*, leverde hij in de werken van dit genootschap eenige bijdragen. Ondanks zijne uitgebreide praktijk wist hij nog menig uur aan de studiën der klassieke Grieksche en Latijnsche schrijvers te wijden en was niet alleen vertrouwd met de moderne talen, maar had zich zelfs op rijperen leeftijd het Hebreeuwsch eigen gemaakt. In de Godgeleerde Bijdragen van 1846 tot 1850 treft men verscheiden exegetische opstellen van zijne hand aan, onder de pseudoniemen van *Alethophilus* en *Philalethes*. Van de door hem vervaardigde gedichten en gelegenheidsverzen zagen slechts twee het licht, als een: *πρὸς τὸν Πηγον*, in 1838, zijnde eene Grieksche vertaling van het bekende gedicht van E. Borger, en een Latijnsch op den dood van zijn vriend, den Heer mr. H. M. Vockestaert, in 1840.

Brandeler (*Johan Jacob van den*), broe-

der van den vorige geb. te Dordrecht 6 Dec. 1791, was advocaat en later rechter in de rechtbank van eersten aanleg aldaar. Hij beoefende de Latijnsche en Nederlandsche poëzie, ofschoon van de laatste slechts het volgende in druk verscheen: *Uitboezeming bij het afsterven van Ewaldus Kist, in leven predikant te Dordr.*, Dordr. 1822; en *Tranen en Bloemen op het graf van mijnen vriend Mr. Hendrik Melchior Vockestaert, in leven officier bij de Arrond. Regtb. te Dordr.*, Dordr. 1840. Sommige zijner gedichten verschenen onder naamletters in *Daphné*. Hij stierf aan eene beroerte 14 September 1847.

Brandeler (*Pieter van den*), geboren te Dordrecht 27 Februari 1816. Te Leiden in 1839 tot Doctor in de beide rechten bevorderd, vestigde hij zich te Dordrecht als advocaat. Hij was Secretaris van Dordrecht van 1847 tot 1870 en lid van het collegie van Regenten over het Huis van Arrest aldaar van 1849 tot 1870. In de berichten van het Historisch Genootschap te Utrecht (Serie II, Deel II, eerste stuk), leverde hij e. a.: *Eene geschiedkundige bijdrage over het jaar 1490*, en in de kronijk van dat Genootschap (jaargang 1867) eene beschrijving en critische beschouwing van den *Oudsten Voorregtsbrief der stad Dordrecht* van Juli 1220. Het archief der stad Dordrecht werd door hem georderd en geïnventariseerd, welke *Inventaris*, in drie gedeelten uitgegeven, in de jaren 1862—1869 in het licht verscheen.

Branden (*Geeraard van den*) dichter en tooneelschrijver, geb. te Antwerpen waar hij leefde in de eerste helft der XVIIe eeuw. Hij was een der beste Antwerpsche poëten van zijnen tijd en nam een krachtig deel aan de werkzaamheden der Rederijkerskamer de *Olijftak* zijner stad. Hij voerde voor kenspreuk: *Brandt in Liefde*. In 1631 verscheen te Antwerpen van hem *Het leven van den deugdtsamen ende seer goderuchtighen Joannes van den Bosch, in nederduitsche rymen gesteld en opgedragen aan des overledenen zoon, die Prins was der bovengenoemde Kamer*. Dr. Heremans gaf in zijne Nederlandsche Dichterhalle van dezen schrijver een lied getiteld: *Moedige nimfe van vele verkoren*! Verder schreef hij: *Het leven van de H. Maghet Rosalia van Palermo, patronesse van de peste, in dicht ghestelt*, Antw. 1629; *Poemata ofte Ghedichten van G. van den Brande, verrattende sommige Liedekens, Refereynen ende Sonnetten*, Antw. 1631; *Rosalinde, Hertoginne van Savoyen, treurspel, ver-toond door den Olijftak*, Antw. 1641; *Gielen Leepoog, klugtspel*, Antw.; *Dorothea Maget en Martelaresse, speelsels ver-toont enz.* Antw. 1641; *La Gitanilla, ghenaept het Spaens Heidinneken, blyeyndigh treurspel, ver-toont op*

de *Reden-rijcke Camer de Goud-blom*, in rijmconste door v. d. B., Antw. 1649; *Lofdicht aen Mr. Quinten Matsijs over syn hoogheberoemde schilderconste*, Antw. 1648.

Branden (Serafijn van den) geboren te Brugge in 1658 en overl. te Brussel 11 Maart 1728. Hij was een Kapucijner-monnik van het klooster van Tervuren en schreef in verzen: *Geschiedenis van de H. Maeget ende maertelaeresse Maria, genaemt de Ellendighe, patronesse van S. Lambrechts Woluwe*, 1702.

Branden (Frans Jozef Peter van den) geboren te Antwerpen den 14 Juni 1837, vestigde zich van 1851 tot 1855 te Brussel om er de werktuigkunde te leeren, welk vak hij in zijne geboortestad uitoefende tot 1863, toen hij beambte werd bij het stedelijk bestuur. Sedert 1865 is hij adjunct-archivaris der stad Antwerpen en leeraar van Nederlandsche voordracht bij de Muziekschool. Hij schreef: *De Bloedwet, een volksverhaal*, Antw., 1862; *Kunst- en Kladschilder, blijspel met zang in één bedrijf*, Antw., 1863; *Soort bij soort, toneelspel in één bedrijf*, Antw., 1863; *Spiritisme, toneelspel in één bedrijf*, Antw., 1865; *Het Erfdeel van Matant, toneelspel in één bedrijf*, Antw., 1866; *De Jonge Kunstenaar, dramatisch gedicht*, (bekroond), Amst., 1866; *Een Nieuwbakken Rijke, comédie in drie bedrijven*, Antw., 1867; *Tusschen twee Vuren, toneelspel in één bedrijf*, (bekroond), Antw., 1867; *Geschiedenis der Academie van Antwerpen, bekroond in den prijskamp door de Regeering der stad Antwerpen uitgeschreeven, ter gelegenheid van het tweehonderdjarig bestaan der Academie van Beeldende Kunsten*, Antw., 1867; *Huiselijk Wel en Wee, drama in vier bedrijven en vijf tafereelen*, Antw., 1867; *Huiclijks-speculatie, toneelspel in één bedrijf*, Antw. en Amst., 1868; *Bedrogen! toneelspel in één bedrijf*, Antw., 1868; *Baas Gansendonck, toneelspel in drie bedrijven, naar Conscience's zedenschets*, Antw., 1868; *Frans Wouters, Kunstschilder, 1612—1659*, Antw., 1872; *De Val van Antwerpen, geschiedkundig drama in zeven tafereelen*, (bekroond) Gent, 1873; *Eenige bladen uit de geschiedenis van het onderwijs te Antwerpen*, Antw., 1874; *Mijnen vrienden Jan van Beers en Hendrika Mertens op hunne zilveren bruiloft, gedicht*, Antw., 1875; *Willem van Nieuwelandt, Kunstschilder en Dichter, 1584—1635*, Gent, 1875; *Beknopt verslag over het gebruik der hoofdletters in de familienamen, gedurende de zes laatste eeuwen*, Antw., 1875; *Eugeen Zetternam, Volksschrijver, 1826—1855*, Antw., 1876; *Adriaan de Brouwer en Joos van Craesbeeck, Haarlem, 1881 en Antw., 1882; Geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool, bekroond met den eersten prijs in den wedstrijd geopend door*

de Regeering der stad Antwerpen, Antw., 1883; *Toespraak bij de onthulling van het marmeren borstbeeld van Peter Bencit, herstichter der Vlaamsche Muziekschool*, Antw., 1886.

Brandt (C.) schreef *Geschiedk. beschouw. van de waleisch-risscherij*, Amst. 1843.

Brandt (Geeraert), geb. te Amsterdam 25 Juli 1626, werd tot het vaderlijk beroep van horlogiemaker bestemd, doch zijn zucht voor de poëzie en zijn liefde voor Susanna van Baerle (dochter van den Amsterdam-schen hoogleeraar Casper van Baerle), waren oorzaak dat hij zich op de theologie toelegde; hij was achtereenvolgens Remonstrantsch predikant te Nieuwkoop, Hoorn en Amsterdam. In den herfst van 1685 zijne kinderen te Rotterdam bezoekende, werd hij aangetast door buikloop; bijkomende koorts sleet hem te Amsterdam ten grave (12 Oct.) Hij schreef het volgende: *De veinzende Torquatus*, treursp., 1643, 6e dr. 1733. In 1657 begon hij aan zijn *Historie der Reformatie*, waarvan hij eerst een Kort verhaal gaf, dat vijf drukken beleefde. Van zijn groote werk verscheen te Amsterdam het 1e dl. in 1671, het 2e in 1674 en het 3e en 4e in 1704 door de zorg van zijn jongsten zoon; *Stichtelijke Gedichten* waaronder de vreedzame Christen, 1665; *Historie der vermaarde zee- en koopstadt Enkhuysen*, Enkh. 1666; *Leven van P. C. Hooft*, geplaatst voor een nieuwe uitgave van diens *Nederlandsche Historiën*, 1677; *Leven van J. van den Vondel*, geplaatst voor de nieuwe uitgave van diens *Poëzy*, 2 dln., 1682; *Leven en bedrijf van den Heere Michiel de Ruyter, Hertog, Ridder etc., L.-Admiraal-Generaal van Hollandt en Westfrieslandt*, Amst., 1687; *Dagwijzer der Geschiedenissen*, Amst., 1689; *Historie van de rechtspleging gehouden in den jaere 1618 en 1619 omtrent de dry gevangene Heeren Mr. Johan van Oldenbarneveld, Mr. Rombout Hoogerbeets en Mr. Hugo de Groot*, Rott. 1708, 3e dr. Rott. 1723; *Poëzy*, 3 dln., Amst. 1725. De 3e druk van Hugo de Groot's *Bewijs van den waren godsdienst* verscheen te 's Hage z. j. met aantek. van G. Brandt. Men houdt hem ook voor den dichter onder de spreuk „Prudenten.”

Brandt (Kaspar), oudste zoon van den voorgaande, geb. te Nieuwkoop 25 Juni 1653, was achtereenvolgens Remonstr. predikant te Schoonhoven, Hoorn, Warmond, Alkmaar, Rotterdam en Amsterdam, waar hij 5 Oct. 1696 overleed. Behalve vele predikatiën is na zijn dood uitgegeven zijne *Poëzy*, Amst. 1708, later herdrukt met die van zijn broeder Johannes, Amst. 1724, en het *Leven van Huig de Groot, vervolgd door*

A. van Cattenburg, 2 dln., met pl., Amst. 1730. Voorts schreef hij nog in 't Latijn het *Leven van Arminius*, Amst. 1724.

Brandt (Geeraert), broeder van den voorgaande, geb. te Nieuwkoop 6 April 1657, was Remonstr. predikant te Schoonhoven en Rotterdam. Hij stierf aldaar 21 Dec. 1683. Behalve drie bundels predikatiën bezitten wij van hem *Tweejarige geschiedenissen, voorgevallen in de jaren 1674 en 1675*. Amst., 1678.

Brandt (Johannes), broeder van de voorgaanden, geb. te Nieuwkoop 6 Juli 1660, was achtereenvolgens Remonstr. predikant te Warmond, Hoorn, 's Hage en Amsterdam. Hij overleed 13 Jan. 1708. Van hem zien het licht: *Leven en dood van Maria Stuart, koningin van Engeland, met de Lijkreden*, Amst. 1695; *Het leren van den Apostel Paulus*, 's Hage, 1695; *Mengeldichten*, Amst. 1701, herdrukt met die van zijn broeder Kaspar, 2 dln., Amst. 1724; *Brieven en gedichten, gewisseld met A. Moonen*. Voorts verscheiden predikatiën.

Brandt (Kaspar), zie **Winkler Prins (J.)**

Brandt (Jonker Herman Frans van den) licentiaat in de beide rechten, geboren te Antwerpen in de 17e eeuw, noemde zich lid van het kunstgenootschap: *Acta viros probant* en schreef, onder de kenspreuk *doddr Liefde komt Brand*: *Barrabas, de ryke joode van Malta*; *Bela, prins van Hongaryen*, treurspel, 1678; *Verweirde Sothuis van Antwerpen*, 1678; *Blyeindige Belgica*, enz. 1679; *Hellewaert van den Grooten Visier*, klsp. 1684; *Eertyds maer en tegenwoordig*, klsp., 1684; *Godcruchtige zielsgedachten over het bitter lyden en sterven des Zaeligmaeckers, beneffens den Vaeder Onze*, Antw., 1686; *De Herstelling van de Roomsche Religie binnen de stadt Antwerpen* (in 1585), blij-eind. treur-triumphspel, Antw. en Amst. 1685; *Korte beschryvinge van de triumph-arken en alle andere vreugdteekenen die te zien zyn binnen de stadt Antwerpen, opgericht en vertoont ten opzichte van de honderdjarige gedachtenis ter eere van de H. Maegt Maria*, Antw., 1685.

Brandt Maas (G.) schreef: *Gedichten*, 2 st., Amst. 1836—38.

Brans (Jan) geb. te Amsterdam 27 Dec. 1796, was directeur van de middelbare school te Brugge en stierf aldaar 13 Nov. 1862. Hij gaf uit: *Nieuwe bijdragen voor onderwijs en opvoeding, ten dienste der onderwijzers, uitgegeven onder de bescherming van het Gouvernement en het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen*, Brugge, 1852—7; *Nieuw tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, ten dienste der*

lagere scholen met medewerking van verscheidenen persoonen zeer bevoegd in het vak van onderwijs en opvoeding der jeugd, Brugge, 1858 en 1859.

Brans (Jan Matthijs) te Asch, in Limburg geboren den 2n October 1853, ontving zijne opleiding aan de Staatsnormaalschool van Lier. In 1874 ontving hij zijn diploma. Opvolgenlijk was hij onderwijzer te Bree en te Sint-Gillis en sedert 1880 is hij leeraar van Nederlandsche taal bij de stadsmiddelbare school te Brussel. Behalve bijdragen in tijdschriften en bladen gaf hij in het licht: *Limburgsche schetsen*, Roeselare, 1883.

Brants (Karel Gommard) geboren 15 Maart 1856 te Sint Jans-Molenbeek bij Brussel, was student in de medicijnen aan de Hoogeschool van Leuven. Hij gaf bijdragen in bladen en tijdschriften en leverde: *Volksboek uitgegeven door de Volksmaatschappij De Nederduitsche Burgerkring met kenspreuk: Geen Moedertaal, geen Vaderland!* Leuven, 1875 en 1876. Verder hield hij in verschillende steden voordrachten, waarvan eenige gedrukt zijn.

Brassinga (Andreas Jacobus), geb. 8 Jan. 1818 te Fokshol onder Hoogezand, onderwijzer en organist te Saaxumhuizen, schreef: *Dichtproeven*, Winsum 1866.

Brata Yoeda zie **Courier dit Dubicart (A. M.)**

Brauer (Marijn) gaf doopsgezinde liederen uit, t. w.: *De Schalmeye, inhoudende vele geestelijke Liederen*, Haarl. 1611; *Lied-boeckje, genaamd het Otterken*, Haarl. 1616.

Brauwere van Steeland (J. C. H. Nolet de). Zie **Nolet de Brauwere van Steeland (J. C. H.)**

Bray (Salomon de) (1597—1664), schilder te Haarlem, schreef *Minnezuchtjes, uytgedrukt in liedekens, Klinckraersen en andere Rijmen*, daarachter, *Bijgezochte Minnetochten*, Amst., 1627.

Breda (Michiel van) schreef: *Lubbert Lubbertz*, kluchtsp.; *Krispijn, Poet en Officier*, kluchtsp., Amst. 1685; *Themistocles*, treursp., Amst. 1686.

Bredenberg (Jan Fredrik Georgij) geb. 16 Jan. 1834 te Amsterdam, was van 1849 tot 1872 eerst volontair en daarna boekhouder op een handelskantoor. thans handelsagent te Loenen a/d Vecht. Hij schreef *Elize Pover* (Psdniem E. R. B. F. Gubden) in het Leeskabinet van 1877, en in de kunstkro-

nijk van 1880 *Slechts ééne uiterste wilsbeschikking. De Medeplichtige*, Leiden, 1880, en *De familie Paardekooper*, Tiel, 1884.

Brederode (*A. M. van*) Zie **Vries** (*J. de*).

Brederoo (*Gerbrand Adriaensen*), geb. te Amsterdam 16 Maart 1585, legde zich in zijne jeugd op het schilderen toe, doch scheen later meer smaak in de beoefening der letteren te vinden. Zijn stadgenooten benoemden hem tot vaandrig der schutterij. Hij was een werkzaam lid van de kamer *In liefde bloeiende* te Amsterdam. Dientengevolge kwam hij in aanraking met de voornaamste letterkundigen van zijn tijd, onder anderen met Roemer Visscher, wiens schoone dochter Anna Tesselscha hij ten huwelijk vroeg, maar de oude Visscher wees zijn aanzoek af. Een poging om een jonge weduwe tot echtgenoot te krijgen, liep even vruchteloos af en de dichter, om zijn zinnen te verzetten, gaf zich aan allerlei zingenot over. Wel is waar kwam hij spoedig van dit uitspattend leven terug, doch een ziekelijke droefgeestigheid had zich van zijne ziel meester gemaakt; hij sloeg tot een ander uiterste over, schuwde alle genot en verlangde naar het uur van zijn dood, dat reeds den 23 Aug. 1618 voor hem sloeg. Hij schreef: *Roderick ende Alphonsus*, 1611, 1616; *Boerklucht van Teunis de Boer* 1612, 1617, 1633, 1642 en 1663; *Griane* 1612 en 1616; *Klucht van de koe* 1612, 1646; *Het spel van Tijsken van der Schilden* 1613, 1645 en 1642; *Klucht van den Molenaar*, 1613 en 1629; bij dit laatste kluchtspel voegde hij een leerdicht *Lof van den rijkdom* getiteld, en in 1614 volgde een ander leerdicht *Lof der armoede*, welke beide gedichten bij de rederijkers van die dagen zeer gezocht waren; *Lucelle* 1614 en 1616; *Moortje* („waarin hij Terentii Eunuchum heeft nae-ghevolgt”) 1615, 1617 en uitgave van A. C. Oudemans 1859; *Symen sonder soeticheyd* 1615 en 1629; *Jerolimo de Spaensche Brabander* 1617, 1648, 1633, 1662, 1720, 1729 en uitgave van E. Verwijs 1869; *Stommen Ridder* 1618 en 1645; *Angeniet*, hiervan schreef B. slechts de 3 eerste bedrijven, de beide laatste werden door Starter voltooid in 1623. Op Brederoo's naam werden reeds in de oudste uitgave (1622) opgenomen *Klucht van den Hoogduytschen quacksalver* en *Schijn-heyligh*, doch die kluchten zijn niet van hem. Hij schreef zijn stukken allen onder de spreuk: *'t Kan verkeeren*. Verder maakte hij nog een aantal liedjes en gezangen, die na zijn dood uitgegeven zijn onder den titel van *Beertigh amourens en aendachtigh Liedt-boeck*, 1622. Deze liederen zijn in 1880 te Haarlem door prof. Dr. H. E. Moltzer op nieuw uitgegeven onder den titel van *Brederoo's Liedt-boek*. Een uit-

gave van zijn gezamenlijke werken verscheen in 1638, en een andere in 1644 onder den titel van *Alle de Werken, Tooneelspelen, Gedichten, Brieven en Kluchten van den Gheestenrycken Poët Gerbrand Adriaensz. Brederoo*. Al zijn werken zijn te Amsterdam uitgegeven.

Bij gelegenheid van Brederoo's driehonderdjarig geboortefeest werd een *volledige uitgave zijner werken naar de beste oude drukken bezorgd en opgehelderd* door Prof. Dr. J. ten Brink, Prof. Dr. H. E. Moltzer, Dr. G. Kalff, Dr. R. A. Kolléwijn, J. J. W. Unger, en Dr. J. te Winkel, Amst. 1885.

Bredzee (*Simon*), geb. 16 April 1855 te Bolsward, werd voor het onderwijs opgeleid, was ook eerst onderwijzer, doch houdt zich thans slechts met letterkundigen arbeid bezig. Hij schreef *Oerervonnen, kluchtspel*, Zierikzee, 1881; *Een verhaal en een vers*, 1883; *Opgeloste vragen*, 1883; *Voordrachten en gedichten op wetenschappelijk godsdienstig terrein* 1884, alle drie te St. Anna Parochie uitgegeven; *Vijf en twintig zangen*, Gron. 1886; *Het Socialisme*, een *fata morgana*, Amst. 1887.

Brée (*Matthijs Ignatius van*) werd 22 Febr. 1773 geb. te Antwerpen, waar hij schilder werd en als Bestuurder der Academie van Beeldende Kunsten overleed op 15 Dec. 1839. Hij was een warm voorstander der Nederlandsche taal en bleef zich van deze bedienen voor het geven zijner vermaarde lessen van ontleedkunde, ondanks het Fransch dwangbeheer er zich tegen verzette. Was hij beroemd als spreker, ook als schrijver had hij verdiensten en leverde hij: *De dood van Beiling*, treurspel in 5 bedr.; *Alphons van Breuseghem of de Antwerpsche Martelaar*, drama in 5 bedr.; *Het Geldhuwelijck*, tooneelspel in 3 bedr.; *Brouwer's gerangenis op het kasteel van Antwerpen*, blijsp. in 2 bedr., Antw. 1849, uitgegeven door Emm. Rosseels.

Breeman (*J.*) *Liefde zoekt list*, tooneelspel, Kampen, 1885.

Breemen (*Bertus Hendrik van*), geb. 13 April 1852 te Amsterdam, studeerde in de theologie doch volbracht zijn studie niet. Na een tweejarig verblijf in den Oranje-Vrijstaat keerde hij naar het vaderland terug, waar hij optrad als hoofdredacteur van het *Nieuwsblad voor Nederland*; later werd hij redacteur van de *Amsterdamsche Courant* en de *Arondpost*, en is thans uitgever-redacteur van de *Rijm Courant*. Hij schreef: *I-dicht*, *Y-rijm* en andere rijmen, Amst. 1880; *Schetsen en beelden uit Zuid-Afrika*, Amst. 1882; *De Groentjes*, blijsp. Amst. 1882; *Het verdraaide hoofd*, blijsp. Amst.

1883; *Een baddokter*, Zutf. 1883; *De bon van duizend gulden*, Zutf. 1884; *De hoed van den kolonel*, blijsp. Zutf. 1884; verder gedurende een jaar dat hij medewerker aan het *Handelsblad* was voor de Engelsche kroniek, onderscheidene oorspronkelijke en uit het Engelsch vertaalde feuilletons. Hij vertaalde ook eenige Engelsche romans en gaf bijdragen in den *Spectator*, *Nederland*, *Weekblad de Amsterdammer*, *Europa*, enz.

Breen (*Joost van*), was waarschijnlijk onderwijzer in de stuurmanskunst en gaf, behalve werken over zijn vak, de volg. kluchtspelen te Amst. uit: *Galgenschrift voor Olivier Cromwel*, dat raevnaes, weder tyran van de drie koningh-rycken Engelandt, Schotlandt en Yslandt (onder de spreuk „al rollende“), Amst., 1650; *De Bedroge Jalousy*, 1652; *De klucht van 't Kalf*, 1656; *Klucht van Jean de la Roy of d'Ingebeelde Rijke*, 1665; *De Ziende Blindeman en de Swarte Minnaers*.

Brekengeest (*Symon Cornelisz*) schreef de *Chronycke van de geschiedenissen in Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt ende van de Bisschoppen van Utrecht* door S. C. B. Tsaerdaem, Alkmaar, 1648.

Bremer (*Johannes*), was Rem. pred. te Amersfoort, later te Rotterdam, waar hij 17 Juli 1713 overleed; hij vervaardigde een dichtstuk *Amersfoortse Tempe*. Hij maakte ook Lat. verzen.

Brender à Brandis (*Gerrit*), geb. te Leiden 21 Maart 1752, was onderwijzer in de wis- en sterrekunde: voorts examinator van stads maten en gewichten en wijnroerier te Amsterdam. Na 1795 werd hij secretaris der municipaliteit van Amsterdam en lid van het comité van justitie. Boven dien was hij algem. secretaris der Maatschappij tot Nut v. 't Algemeen en lector van de Amsterdamsche Maatschappij Felix Meritis. Hij stierf 23 Juni 1802. Behalve zijne wiskundige werken zagen van hem het licht: *De schilderkunst in III zangen*, Amst. 1780; *Lierzang aan de Britten, bij gelegenheid dat zij op den 1sten Jan. 1780 het Hollands con-vooy onder 't bewind van den Schout bij Nacht Grace van Bylandt aanrandden*, Amst. 1780; *Het ronnis naar wensch. Blijsp. naar het Fransch van Sedaine*; *Verhandeling over de dichtkundige vergelyking*, Amst. 1781; *De ware Heilgezant, den Professor G. J. Nahuys toegezongen*, Amst. 1781; *Abraham op Moria*, godsdienstig zangspel (naar 't hoogd. van A. H. Niemeijer) 1781; *Taal-, Dicht- en Letterkundig Kabinet of verzameling van Verhandelingen de Taal-, Dicht- en Letterkunde betreffende; benevens eenige Dichtstuk-*

ken, ten nutte onzer dichtlievende landgenooten bijeenvergaderd en uitgegeven. 6 dln., Amst. 1781—81; *Jean Calas*, treursp. (naar 't hoogd. van C. F. Weise), Amst. 1782; *Philotas*, treursp. (naar G. E. Lessing), Amst. 1783; *Het Oorlog*, Amst. 1783; *Aan Burgemeester Huyghens*, Amst. 1783; *De rechtschapen Burgerrader*, Amst. 1783; *De vernederde en verheerlijkte Heiland*, Amst. 1783; *Aan Amstels Burgerij*, Amst. 1784; *Taal-, Dicht- en Letterkundig Magazijn*, 2 dln., Amst. 1785—87; *Vaderlandsch Kabinet van Koophandel en Zeeraart*, 3 st. met pl., Amst. 1786; *De Gouden Bruiloft van Kloris en Roosjen*, blijsp. met zang, Amst. 1791; *De Ouderliefde*, zangsp. (naar 't Fransch van C. A. Dumoustier), Amst. 1799, herdrukt in 1813; *Het vernietigd Verdrag*, zangsp. (naar 't Fransch van Marsollier), Amst. 1799; *Proeven van Geschied- en Letterkundige Oefeningen zoowel den Koophandel en de Scheepvaart als de Dicht- en Letterkunde betreffende*, Haarl. 1801; *Het ware doel der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*.

Brendius zie **Bruyn** (*Servaas de*).

Bressers (*Adolf*) geb. te Tilburg 5 Jan. 1835, is kunstschilder en schreef: *Les jeunes Tyroliennes, in het Vlaemsch en Fransch*, blijsp., Gent, 1863; *Pierrot le Wallon, of daags na vastenavond*, blijsp. in 2 bedr., Gent, 1863; *Een vriend voor drie franken daags*, Gent, 1863; *De dronkaard*, treursp. in 3 bedr., Gent, 1863; (met Aug. van Assche): *De Kerken der Middeneeuwen en haar symbolismus*, door A. B., kunstschilder, en A. V. A., bouwkundige, Brugge, 1865.

Brester Az. (*Jan*), geb. 7 Mei 1805 te Amsterdam, koopman en overleden aldaar 4 Nov. 1862. Zijn gedichten zijn verspreid in verschillende jaarboekjes en na zijn dood door de zorg zijner vrienden gezamenlijk uitgegeven onder den titel van *Verspreide en nagelaten gedichten*, Dev. 1863, waarin zijn *IJstukjes* ook opgenomen zijn.

Breugel (*Caspar van*), geb. te 's Hage 11 Maart 1752, werd in 1781 secretaris van 's Hertogenbosch en daarna 's lands ontvanger der gemeene middelen in de kwartieren Oisterwijk en Maasland. In 1794 bevond hij zich te Parijs ter bevordering van de vredesonderhandelingen. In 1795 nam hij zijn ontslag als ontvanger en trad eerst na 1804 in dienst van de Bat. Republiek in verschillende betrekkingen bij de belasting en 't kadaster. Hij stierf te Haarlem 30 Mei 1833, en schreef *Memorie en beschreven staat der vier kwartieren van de Meijerij*; *Het regten eigendom der Herr. gemeente te 's Hertogenbosch op derzelver kerkgebouwen tegen het*

Roomsche genootschap verdedigd uit oorspr. stukken, 's Bosch 1800. Voorts schreef hij een werk in het Fransch over de vredes-onderhandelingen met Frankrijk in 1794 en stelde hij verscheiden rapporten en verslagen over verschillende zaken.

Breugel Douglas (*Robbert van*), zoon van den voorgaande, geb. te 's Hertogenbosch 26 Juli 1791, was lid van den Raad van State en overleed te 's Hage 23 Nov. 1873, schreef *Herinneringen uit 1815. Door een Frieschen vrijwilligen jager*, Leeuw. 1866; *Oer het adelsregt in de Nederl.*, 's Hage 1867.

Breuk (*Hendrik Roelof de*), geb. te Haarlem 25 Sept. 1814, promoveerde in de letteren en vertrok in 1840 naar Zwolle als docent voor de oude talen aan het stedelijk instituut van den heer L. C. Cnopius. Twee jaar later vestigde hij zich te Leiden als boekdrukker. Toen zijne zaken niet vooruitgingen verliet hij Leiden in 1856 en vestigde zich te IJsselstein weer als docent. In 1862 kreeg hij een benoeming als leeraar aan 't gymnasium te Gouda, doch stierf aldaar 24 Sept. van datzelfde jaar. De Br. leverde bijdragen in de *Hand. der Maatsch. der Ned. Letterk.* in de *Kronijk van 't Hist. Genootschap van Utrecht*, in het *Jaarboekje voor Christ. Wel-dadigheid* enz. Hij was oprichter en redacteur van de tijdschrift de *Rederijker*, tokkelde soms de lier en heeft zich eenigen naam gemaakt als improvisator.

Breuseghem (*Prosper van*) zie: **Broeck** (*Prosper van den*).

Brieder (*Frederik Christiaan de*), geb. te Almelo, 11 Oct. 1836. was hoofdredacteur der *Amsterdamsche Courant* en sedert 1 Jan. 1865 redacteur der *Hollandsche Illustratie*. Hij schreef eerst in het *Utrechtsche Dagblad*, daarna artikelen in de *Vad. Letter-oefeningen*, in de *Gids* en de *Amst. Courant*. Afzonderlijk zagen van hem het licht: *Brieven uit Parijs* Utr. 1862. Sedert 1869 schrijft hij wekelijks stukken over het tooneel in de *Amsterdamsche Courant*.

Brikkenaar (*Joannes Baptista*) leefde in de eerste helft der vorige eeuw en was o. a. in 1724 pastoor te Oudorp. Hij had veel bekwaamheid als oogarts. Men hield hem voor den schrijver van het gedicht *Ontwaagtelde val van Heli of wolf in de schaapskooi*, waartegen te Mechelen een stuk verscheen, getiteld: *de vermomde wolf in het schaapsvel*. Brikkenaar schreef tegen dit vuilaardig stuk eene *Verdediging*, die te Alkmaar gedrukt werd, en wederom twist-geschrift uitlokte.

Brill (*Willem Gerard*), geb. te Leiden 10 Oct. 1811, studeerde en promoveerde aldaar in de letteren en was korten tijd leeraar aan het Leidsche gymnasium. Van 1840—1859 bekleedde hij die zelfde betrekking aan het gymn. te Zutphen. Van 1859 tot 1881 was hij Hoogl. in de letteren te Utrecht, waar hij na emeritus te zijn geworden nog woont. Van zijne hand verschenen: *Hollandsche Spraakleer*, Leiden 1846; *Hollandsche Spraakleer ten gebruike bij inrichtingen van hooger onderwijs*, Leiden 1849, (3e dr. 1860), *Israel en Egypte*, Utrecht 1856; *Kritische Aanmerkingen over de Fransche Spraakkunst aan onderwijzers en examinatoren opgedragen*, Leiden 1856; *Opmerkingen op het gebied der Engelsche Spraakkunst*, Leid. 1858; *Voorlezingen over de Geschiedenis der Nederlanden*, 1 dl., Leid. 1861—66, 2e dl., 2 stukk., 1869—71; *Nederl. Spraakleer van den volzin, ten verfolge van de Nederlandsche Spraakleer ten gebruike bij inrichtingen van hooger onderwijs*, Leiden 1863; *Stylleer, (Rhetorica, Letterkundige Encyclopedie en kritiek) ten verfolge van de Nederlandsche Spraakleer ten gebruike bij inrichtingen voor onderwijs*, Leid. 1866. *Voorlezingen over de geschiedenis der Nederlanden* 3 dln., Leid. 1872—4; *Bijbelstudien*, 2 dln., Leiden 1876; *De geschiedenis der volken, in schetsen* 2 dln., 's Hage 1881; *Rijmkronek van Melis Stoke*, 2 dln., Utrecht 1886. Sedert 1854 heeft prof. B. zich voor korten tijd belast met de voortzetting van *Arends Geschiedenis des Vaderlands*. In 1851 bekroonde Teylers genootschap zijne verhandeling over *Rijm en Maat*. Voorts verschenen van hem in 't licht een reeks van toespraken bij de jaarl. opening der Acad. lessen; eene verklaring van *Goeth's Faust*, tweede ged., artikelen in de *Gids* en andere tijdschr. en brochures.

Brink (*Wilhelmina Louisa*) geboren te Amsterdam 8 Juni 1861, woont zonder betrekking in haar geboorteplaats; zij schreef *Meta*, roman, Arnhem 1885.

Brink (*Jan ten*), geb. te Amsterdam 8 Sept. 1771, studeerde in de letteren te Leiden en promoveerde in 1794. IJverig patriot zijnde nam hij een werkzaam deel aan de bevordering van den intocht der Franschen. Nog vóór het einde echter van 't jaar 1796 vinden wij hem als praeceptor der Latijnsche scholen te Harderwijk, in 1799 als rector en in 1804 als hoogleeraar aldaar in historie, welsprekendheid en Grieksche letterkunde. Na de opheffing der Geldersche academie in 1812, werd hij rector der Latijnsche scholen te Haarlem en in 1815 hoogleeraar der oude letterkunde te Groningen, alwaar hij 2 Oct. 1839 overleed. Ten Brink is vooral bekend om zijne vertalingen uit

het Grieksch en Latijn: onder andere de *Medea* van Euripides, de *Krito* van Plato, de *Apologie* van Socrates, de *Gedenkwaardigheden* van Xenophon, *Leren van den ouden en Veldtochten van den jongeren Cyrus*, de *Catilinaria* van Cicero, enz. Ook in de Bibliotheek van *Oude Letterk.* vindt men vertalingen van zijne hand. In 1824 gaf hij te Amst. een bundel *Gedichten* uit; tevens bezorgde hij de uitgave van de *Nagelaten Gedichten* van Helmers, 2 dln., Haarl. 1814 en die van van Heyningen Bosch, Gron. 1824. Naamloos gaf hij te Amst. in 1812 een gedicht uit: *Aan Napoleon Keizer der Franschen*, en onder de letters J. d. R. S. (*Jan de Regt Secundus*) een vers getiteld: *Een Noord-Nederlander aan de oproerige Zuid-Nederlanders*, z. pl. 1830. Wijders leverde hij bijdragen in het *Vaderlandsche Magazijn van wetenschap, kunst en smaak*, waarvan hij zelf langen tijd redacteur was, in de *Recensent* ook der *Recensenten* en in het *Tijdschrift van Kunsten en Wetenschappen*.

Brink (*Barend ten*), zoon van den voorgaande, geb. te Harderwijk 1 Nov. 1803, was van 1828—54 rector te Appingadam, vervolgens praecceptor aan het gymnasium te Utrecht tot 1868, toen hij zijn ontslag nam, en er als privaat docent bleef wonen. In 1874 vestigde hij zich metterwoon te 's Gravenhage, waar hij 21 Jan. 1875 overleed. Behalve vele philologische stukken, schreef hij een *Levensbeschrijving van Rijklof Michael van Goens* (Werk. van 't Prov. Utr. Gen.) 1869 en leverde hij vele bijdragen in de *Gron. Stud. Alm.*, *Gron. Volksalmanak*, *Mnemosyne*, *Letterbode*, *Kunstkronijk*, *Nederland*, *Utr. Dagblad*, enz.

Brink (*Jan ten*), zoon van den voorgaande, geb. te Appingadam 15 Juni 1834, promoveerde in 1860 te Utrecht in de godgeleerdheid, vertrok in datzelfde jaar naar Batavia om de opvoeding van eenige jonge lieden op zich te nemen, keerde met hen in 't begin van 1862 naar 't vaderland terug en werd kort daarop tot leeraar voor het Nederl., de Geschied. en Aardr. aan 't Haagsche gymnasium benoemd, welke betrekking hij drie jaar later verwisselde met die van leeraar in Staatswetensch., Vad. Gesch. en Nederl. aan de H. B. S. ald. In 1884 werd hij benoemd tot Hoogleeraar in de Ned. letterkunde aan de Universiteit te Leiden, welke betrekking hij thans nog bekleedt. Hij schreef: *Gerbrand Adriaensen Brederoo, Hist. aesthetische studie van het Nederl. blijspel der 17e eeuw*, Utr. 1859; *Dirck Volekertsen Coornhert en zijn Wellevenskunst*, Amst. 1860; *Op de Grenzen der Preanger, Reisschetsen en Mijmeringen*, Amst. 1861; *Driedagen in Egypte, herinneringen uit een mail-*

reize in Juni-Aug., Rott. 1862; *Brandts leven van de Ruyter*, Bloemlezing, Arnh. 1864; *Oost-Ind. Dames en Heeren, vier bijdragen tot de kennis van de zeden en usantiën der Europeesche maatschappij in Neêrlands Indië*, Arnh. 1866; *Schets eener geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde*, 3 afl., loopende tot het midden der 17e eeuw., Leeuw. 1867—69; *Vier blad zijden uit de Geschiedenis der Fransche Revolutie*, Utr. 1868; *Vondel bekroond door het dankbaar nageslacht, Eene herinnering aan de oprichting van het standbeeld en de Vondelsfeesten in de hoofdstad*, Arnh. 1868; *Het Vuur dat niet wordt uitgebluscht, een Novelle uit het provincieleven*, Arnh. 1868; *De Man van Brumaire en de Man van December*, Nijm. 1871; *Haagsche Bespiegelingen, Echo's uit den Oorlogstijd*, Arnh. 1871; *De Schoonzoon van Mevrouw de Roggeveen*, 2 dl. 1872—71 (2e dr. 1875); *Nederlandsche Dames en Heeren, Novellen*, Leiden 1873; *Eene geschiedenis uit eene dorpschool*, Leid. 1873; *Bulwer Lytton. Biografie en kritiek*, Haarl. 1873; (in medewerking met anderen) *Leerzame verhalen*, Leiden 1873; *De eerste liefde van Gerbrand Adriaensen Brederoo*, te zamen met verhalen en gedichten van anderen gedrukt, Utr. 1874; *Letterkundige schetsen*, 1e dl. 1874, 2e dl. 1875, Haarlem; *Drie volksliederen*, Leiden 1874; *Voorrede voor W. Chambers' geschiedenis van Frankrijk door M. D. van Lessen*, Amst. 1874; *Dietsche gedachten, Nieuwe Haagsche bespiegelingen* 3 bundls. 1872—6, Leid. 1875—8; *Slachtoffers en helden der Fransche revolutie*, Leiden 1875; (in vereeniging met anderen) *Schetsen bij etsen van het Rijksmuseum te Amsterdam door J. A. Boland*, Haarl. 1875; *De opstand der Proletariërs, geschiedenis der omwenteling van 18 Maart 1871*, Amst. 1876; *Bloemlezing uit Ned. Dichters*, 6 stukken, Amst. 1876—82, (2de druk 1886); *Jeannette en Juanito*, Leid. 1877; (met anderen) *Fantasia, nieuwe bundel proza en poëzie*, Amst. 1878; *De ongelukken van den Heer Montaland*, novelle in den 3den bundel van *Landjuweel*, verzameld door A. J. Berman, Amst. 1878; *Emile Zola, Letterkundige Studie*, Nijmegen 1879; *Het verloren kind*, Leid. 1879; *Van den Haag naar Parijs, Reisgeheugenissen*, 's-Hage 1879; *De familie Muller-Beimonte*, Leid. 1880; *Een schitterende „Carrière“*, Leid. 1881; *Prins Frederik der Nederlanden*, 's-Hage 1881; *De eerste jaren der Nederlandsche Revolutie (1555—1568)*, Rotterdam. 1882; *Onze hedendaagsche letterkundigen in aflev.*, 's Hage 1882; *Kleine Geschiedenis der Ned. Letteren*, Haarl. 1882; *Litterarische Schetsen en Kritieken*, Leid. 1882; *Nieuwe Romans, Alphonse Daudet, George Ebers, Emile Zola, H. J. Schimmel en Ferd. Fabre*, Haarl. 1883; *De geschiedenis der Ned. Letterkunde en hare leerwijze*,

(rede bij het aanvaarden van het Hoogleeraarsambt, 11 Juni 1884); 's Hage 1884; *Causariën over moderne romans*, Leid. 1884; *Dr. Nicolaas Heinsius Jr. Eene studie over den Hollandschen schelmenroman der 17e eeuw*, Rotterdam. 1885; *Merrouw A. L. G. Bosboom-Toussaint*, volksuitgave, Amst. 1886. Van zijne romantische werken verschijnt sedert 1885 eene eerste volledige uitgave in 30 afl., Leid. 1885 vlgg. Voorts komen er stukken voor van zijne hand in de *Gids*, *Nederlandsche Spectator*, *Vaderlandsche Letteroefeningen*, het weekblad *de Amsterdammer* en in het tijdschrift *Nederland*.

Brink (*Albert Jan ten*), broeder van den voorgaande, geb. te Appingadam 30 Jan. 1836, was vóór 1868 eenige jaren gouverneur bij verschillende familiën, doch werd in dat jaar rector te Ootmarsum, en is sedert 1870 rector en directeur der Hoogere Burgerschool te Enkhuizen. Hij schreef: *Sophocles' treurspel Antigone*, in Nederl. verzen vertaald, Haarl. 1861; *Twaalf gedichten*, Utrecht 1861; *Een ziel na den dood*, komedie van Heiberg, in Nederl. verzen vertaald, Utrecht 1865; *De Noordsche Don Juan of heer Kregels liefdes-avonturen* (onder het pseudoniem *de literator Epimetheus*) *Ironisch-episch gedicht in 6 zangen*, Leiden 1868; *Willem van Harpens' leere-jaren*, novelle, Enkhuizen 1871; *H. W. Longfellow. Eene bloemlezing en waardeering*, Beverwijk 1873; *Eerzucht en Liefde*, blijsp. in 2 bedr., Purmerend 1874; en verder vele stukken in onderscheiden tijdschriften.

Brinkman (*N. C.*) zie **Streek-Brinkman** (*N. C. van*).

Brit (*Gesina*), geb. te Blokzijl in Overijssel, was een dichteres, die behalve eenige verspreide verzen, afzonderlijk heeft uitgegeven: *Uiterste wil van een moder aan haar kind*, 1698.

Brocquy (*Jan Hendrik le*) in 1790 geb. te Gent, waar hij gedurende vijftien jaar professor was van het Atheneum. Nog voor 1830 werd hij advocaat, later rechter, hetgeen hij bleef tot kort voor zijn dood. Hij overleed te Gent 2 Mei 1858. In het Fransch vertaalde hij *Siegenbeeks Geschiedenis der Nederduitsche Letterkunde*. In 1820 stichtte hij het *Letter- en Staatkundige Dagblad*, dat evenwel slechts zes maanden bestond.

Brocquy (*Peter le*) broeder van den voorgaande, geb. te Gent 1 Februari 1799 en overleden te Nijvel 4 Februari 1864. In zijne jeugd legde hij zich toe op de rechtsgeleerdheid en werd later dagbladschrijver, om in 1830 de omwenteling hardnekkig te kunnen bestrijden. In 1839 werd hij hoog-

leeraar in de Germaansche talen te Gent, en van 1852-54 leeraar in de Latijnsche rhetorica bij het college van Nijvel. Hij schreef een groot aantal Fransche werken, waaronder vooral uitmunt *Analogies linguistiques. Du flamand dans ses rapports avec les autres idiomes d'origine teutonique*, Bruxelles, 1845. In het Nederlandsch verscheen van hem: *De dulle Griet*, *Vlaemsche liedkens op den tyd*, door eenen waren volksvriend, Gent, 1840.

Broeck (*Peter van den*) te Antwerpen geboren omstreeks 1584 verliet reeds in het volgende jaar zijne geboortestad, daar zijne ouders, na de overgaaf van Antwerpen aan Parma, naar Noord-Nederland weken en zich te Amsterdam vestigden. Peter v. d. B. bestemde zich voor de zeevaart en deed verre en gewichtige reizen. Na gedurende 17 jaren in Oost-Indië een aanzienlijk ambt te hebben bekleed, keerde hij naar Holland terug. Den 8 Juli 1630 kwam hij aan te Amsterdam en de toenmalige stadhouder Frederik Hendrik schonk hem namens de Oost-Indische Maatschappij eene gouden ketting van 200 gulden voor diensten den lande bewezen. Ten jare 1640 liet van den Broecke zich overhalen om terug te keeren naar Indië, alwaar hij het volgende jaar bezweek bij het belegeren van Malakka. Als schrijver is hij bekend door zijn werk: *Journaelsche aentyekening van hetgeen mij op mijne reizen zoo van Caboverde, Angolo, Guinea en Oost-Indië overgevallen is*, Amsterdam; en: *Curieuse beschrijving van de zeden en ommegang van verscheyden Oost-Indische gewesten, inzonderheid van Golkonda en Pegu*, Rotterdam, 1677.

Broeck (*Judo van den*) den 24 Januari 1834 geb. te Antwerpen, waar hij goudsmid is. Hij leverde vele volksliedjes in het tijdschrift *Noord en Zuid*, in de *Vriendschap* en in het weekblad *De Werker*, terwijl hij van 1869 tot 1870 het bladje *Lucifer* uitgaf. Eenige zijner schriften verschenen onder den titel: *Van alles Wat, luimige dichtstukjes door Judo*, Antw., 1869. Eveneens gaf hij uit: *De Zondvloed, hekeldicht op onze tijden toegepast*, door Judo, Antw., 1870.

Broeck (*Prosper van den*) zoon van den voorgaande, den 1 Maart 1869 geboren te Antwerpen, waar hij evenals zijn vader goudsmid is. Hij schreef: *De Schat van den Uitwijing, geschiedkundig roman*, door Prosper van Breuseghem, Antw. 1887.

Broeckaert (*Karel*) geb. te Gent in 1767 en overl. 11 Aug. 1826 te Aalst, waar

hij griffier van het vrederecht was. Bij den eersten inval der Franschen gaf hij het dagbladje uit: *Dagelyks Nieuws van Vader Roeland*, Gent, 1792-93. Van 1799-1800 gaf hij uit: *De Sijssespanne ofte den estaminet der ouderlingen*, Gent. Met den aanvang der 19e eeuw werd zijn gedicht *Over den laster te Brugge* bekroond en in 1806 bezong hij 's Menschdoms Val en Verlossing. Bij den ondergang van het eerste Fransche keizerrijk gaf hij zijn harte lucht in vaderlandsche poëzie. Voorts schreef hij: *Wederkomst van het ontstolea tafereel St. Rochus van P. P. Rubens*, aan de stad Aalst teruggeschonken in 1816; *Gedicht ter gelegenheid der Jubelfeest van den heer C. J. de Buddere, Jubilerende koning der Catharinisten in Aalst ten jare 1821*; *Minst moeit best*, gezelschaplied 1828. In proza schreef hij in *de Dobbele Schapens Almanakken* van de jaren 1815-17 kleine stukken, waaronder de vermaarde volksromans *Jellen en Mietje*, *Geentsche vrijage* en *Het avondpartijtjen, of die niet verliezen wilt, mag niet meê spelen*; en *Meester Naeyer, of men moet het nazien*, alle na zijn dood te Gent in 1841 uitgegeven.

Broeckaert (Jan) geboren te Wetteren (Oost-Vlaanderen) 13 Febr. 1837. Hij was eerst gemeentesecretaris en ontvanger van het bureau van weldadigheid en der godshuizen in zijne geboorteplaats; tegenwoordig is hij aldaar griffier van het vrederecht. Hij schreef: *De volkstal*, dichtstuk, (bekroond), Ieperen, 1858; *Geschiedenis van Wetteren, gevolgd van eene historische schets der omliggende gemeenten*, Gent, 1862; *Historische schets der gemeenten Overmeire en Uitbergen*, Brussel, 1862; *Beknopte Geschiedenis der Toonkundige maatschappij van Wetteren*, Wetteren, 1863; *Over de namen der gemeenten van het arrondissement Dendermonde*, Denderm. 1863; *Eene bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs*, Antw., 1870; *Burggraaf Hipp. Vilain XIV*, Wetteren, 1872; *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, (met medewerking van Frans de Potter), Gent, 1862-86. Dit werk wordt nog voortgezet en bestaat reeds uit 32 deelen. *Statistische verhandeling over de gemeente Nazareth* (met denzelfden), bekroond door de Kon. Acad. van Brussel, Brussel, 1869; *Antoon van Dijck*, door Fr. de Potter en J. Broeckaert, bekroond door de Kon. Acad. te Brussel, Brussel, 1873; *Geschiedenis van den Belgischen Boerenstand* (met F. de Potter) bekroond door de Academie, Brussel, 1880; *Oer de letterkundige beweging in Vlaanderen tijdens de verledene eeuw*, Gent, 1880; *Koninklijke Gilde van St.-Sebastiaan te Wetteren*, Wetteren, 1881; *Redevoering, uitgesproken ter gelegenheid der prijsuitreiking aan de bekroonde maatschap-*

pijen en tooneelsten in den wedstrijd, uitgeschreven door den tooneelkring: Voor Taal en Vaderland, te Wetteren den 26 Maart 1883, Wetteren, 1883; *De Brug over de Schelde te Wetteren*, Wetteren, 1886.

Broeckhoff (Johan Pieter), geb. te Keken tusschen Zevenaar en Kleef, leerde den handel te Amsterdam en vestigde zich als koopman te Emmerik. Hij schreef: *Dichten en Zedekundige Zinnebeelden en Bespiegelingen*, met pl., Amst. 1770 en behaalde bij *Kunstliefde spaart geen tijd* een zilveren medaille met zijn gedicht *Lof der Dankbaarheid* (1773).

Broeckx (Cornelis) geb. te Antwerpen 1 Juni 1807 en aldaar 3 Nov. 1869 overleden. Hij studeerde te Leuven en vestigde zich als geneesheer in zijne geboorteplaats. Behalve talrijke Latijnsche en Fransche werken, schreef hij ook in het Nederlandsch: *Levensschets van doctor Lazarus Marcquis, geneesheer en vriend van P. P. Rubens*, Antwerpen, 1854; *Levensschets van doctor Willem Marcquis, gezuoren geneesheer der stad Antwerpen, geneesheer van St. Elisabethsgasthuis*, enz., Antwerpen, 1856; *Levensschets van Michiel Boudewyns, doctor in de wysbegeerte en geneeskunde*, leeraar, enz., Antw. 1856; *Levensschets van Willem Jan Stevens, doctor*, enz., Antwerpen, 1857; *Geschiedenis van het collegium medicum van Antwerpen*, Antw. 1858; *Johan Ferreuli, boekbeminneend geneesheer in de XVIIe eeuw*, Antw. 1862. Het was op Broeckx' aandrigen dat de Koninklijke Academie van België het besluit nam om in de letterkundige wedstrijden naast het Fransch en Latijn ook het Nederlandsch toe te laten.

Broedelet (Jacobus Salomon), geb. te Voorburg 15 Januari 1844, werd kadet aan de Militaire Academie en in 1864 2e Luit. bij de genie in O.-Indië; in 1870 werd hij 1ste Luit. en in 1874 kapitein. Weinige jaren daarna gepensioneerd zijnde, vestigde hij zich als wijnhandelaar te 's Hage, waar hij nog is. Hij gaf een metrische vertaling van *Körners Rosamunda*. Met een woord tot inleiding van J. A. Alberdingk Thijm, 's Hage 1876.

Broek (Johan Jacob Le Sage ten), geb. te 's Hage in 1742, promoveerde in de Wijsbegeerte aan de hoogeschool te Groningen, werd predikant eerst te Lippenhuizen, later te Werkendam en de Werken, en in 1769 hoogleeraar in de filosofie aan de Groninger hoogeschool. Acht jaren later beriep de Rotterdamse gemeente hem als herder en leeraar, welk beroep hij aannam. Om zijn patriotsche gevoelens in 1787 van zijn

ambt ontzet zijnde, leefde hij ambteloos tot 1795, toen de revolutie hem in zijne bediening herstelde. Le Sage ten Broek overleed te Rotterdam 20 Jan. 1823, na het jaar te voren emeritus te zijn geworden. Behalve zijne godgeleerde twistschriften en kerkelijke redevoeringen, schreef hij: *Redevoering oer de verdraagzaamheid*, Rott. 1797; *Redevoering over de Philosophie*, Rott. en gaf hij eene vertaling met aanmerkingen van D. van de Wijperse, *Onderwijs in de redekunde met aanmerkingen van J. J. Le Sage ten Broek*, 2 dln., Rott 1780.

Broek (Joachim George Le Sage ten), zoon van den voorgaande, geb. te Groningen in 1775, was notaris te Naaldwijk. Hij ging in 1816 tot het Katholieke geloof over, en schreef daarop een boekje, getiteld: *De voortreffelijkheid van de leer der Roomsche Katholieke kerk geschetst*, Amst. 1816, dat eenige drukken beleefde en tot veel twist-geschrift aanleiding gaf. Hij legde in 1829 zijn betrekking neer wegens steeds toenemende blindheid en stierf te Grave 11 Juli 1847. Van zijne werken noemen wij: *Dichtproeven*, Rott. 1808. Hij was redacteur van het tijdschrift *de Godsdienstvriend* en van het weekblad *de Catholieke Stemmen*.

Broek (Lambertus van den), schreef in 't einde der 17e en in 't begin der 18e eeuw onder het psd. *Paludanus: Min-date* Amst. 1682 en *Beleg en ontzet van Weenen*, Amst. 1684 (beide blijend-trsp.); *Bijbelstoffen en Zangen* 1709; *Lombardyn, of de bedriegelijke Procureur* (naar 't Fr.), blijsp., 1714; *De verraderse Medeminnaar, of 't gelukte huwelijk door bedrog*, blijspel, 1715; *De Vrijer Kamenier en de knecht Minnemoer of de gelukte liefdelist*, kluchtsp., Amst. 1720; *De triumpheerende Liefde* (naar 't Fr. van de la Font), Amst. 1740; *Milton's Paradijs verloren* (naar 't Eng.) Amst. 1740; *De huwelijken bij geval of het vermogen der liefde*, blijsp. Amst. 1742; *De nieuwsgierige reizigers naar het campement*, kluchtsp. naar 't Fr. van Dancourt, Amst. 1742; *De dood des Admiraals de Coligny*, trsp. (naar 't Fr. van Voltaire), 1743.

Broek (Lambrecht van den) te Rotterdam 31 Aug. 1805 uit geringe ouders geboren, kreeg hij in zijne jeugd weinig en slecht onderwijs. Door zelfopoffering zich ontwikkeld hebbende, werd hij op voorspraak van zijn begunstiger, den predikant Cox, op een handelskantoor geplaatst. In 1824 plaatste v. d. Br. zijn eerste vers in den Muzenalmak, welks uitgever, Immerzeel, sedert dien tijd de leidsman van onzen dichter werd op zijne letterkundige loopbaan. B. overleed

16 Dec. 1863. Van zijne hand verschenen: *De reis naar Java, dichterlijk taferel*, Rott. 1832; *De Batavieren*, in 4 zangen, Leeuw. 1833; *Vaderlandsche Poezy*, Amst. 1834; *Nieuwe Gedichten*, Rott. 1834; *Ernst en Luim, Poetische Verscheidenheden*, Rott. 1836; *De ondergang van Jeruzalem, Dichtstuk*, Rott. 1836; *Nederlands Verlossing in 1813 herdacht, feestzang*, Amst. 1838; *Feestzang ter inwijding der nieuwe beurs van Amsterdam*, Amst. 1845; *Het Coelibaat, Een schets naar het leven*, Amst. 1846; *Lied in de lente van 1846*, Amst. 1846; *De bededag, 2 Mei 1847, dichtst.*, Rott. 1847; *Herinneringen aan Nederlands verlossing in 1813, dichtstuk*, Rott. 1847; *Proere van gedichtjes voor kinderen van alle standen*, Amst. 1847; *De schipbreuk, dichterlijk taferel*, Rott. 1847; *Bloemen*, Leid., *Olijfbladeren, Evangelische dichtstukjes voor de jeugd*, Rott. 1850; *De jaargetijden, Luim en Ernst*, Haarl. 1851; *Schetsen en Omtrekken, Luimige (Humoristische) dichtstukken*, Rott. 1852; *OostWest, thuis best, poezie en proza voor de jeugd*, Warmond en Amst. 1853; *Veertien Photographiën*, Wijk bij Duurst. 1854; *Kleine gedichtjes voor jonge kinderen* (5 tientallen), Rott. 1854—55; *Een schipbreuk, de loods en de visscher, drie zeetafer.*, Tiel 1855; *Dichterlijk Mozaïk*, Alkm. 1856; *Geïllustreerd Album voor de jeugd, Dichtstukjes en Gezangen*, Rott. 1856; *Gedichten*, Amst. 1857; *Vaderlandsche Muze, Nieuwe Gedichten*, Rott. 1857; *Kindergedichtjes*, (3 stukjes) Leid. 1858; *Kleine gedichtjes*, Leid. 1858; *Stoute jongens en meisjes, een prentboek*, Leid. 1859; *Versjes en vertelsels voor jongens en meisjes*, Arnh. 1859; *Proza en poezy voor jongens en meisjes*, Arnh. 1859; *Nacht en Dageraad of Nederland en Spanje, dram.-allegor. voorstelling*, Amst. 1861; *Bloemen en bladeren geplukt en geschikt*, Amst. 1861; *Souvenir, Poezy voor Hollands Schoonen*, Leid. 1862; *Zomergroen, Gedichtjes voor de jeugd*, Leid. 1862; *Buitenlust, kleine landelijke vertellingen*, Haarl., 1862. Voorts nog vele losse verzen en kinderboekjes. Zijn *Nagelaten en Verspreide Gedichten* met eene aanprijzende voorrede van A. Bogaers en een schets van 's dichters leven door H. Maronier zijn uitgegeven te Rott. 1864. V. d. Broek was ook medewerker aan het *Humoristisch Album* onder het psd. *Celibatarius*. Anoniem gaf hij uit: *Grootvader Peter Kras, Praatjes van een ouden Zeeman*, Rott. 1859 en *Prof. Celibataris, zijne redevoeringen, kamergedachten*, enz., Rott., 1862.

Broekhoff Bz. (Jacobus) geb. te Enkhuizen 25 Dec. 1839, was eerst kantoorbediende, later verificateur bij 's Rijks belastingen te Schiedam en te Amsterdam en thans ontvanger der directe belastingen te Cuyk.

Hij schreef anoniem of onder het psdnieem van *Jaco*, meest voor rederijkers: *De schuldbe-kentenis*, trsp. (vrij naar het Fr.), Zaandijk 1868; *De vloek van Galilei*, trsp., Zaandijk 1860; *Ontoerd*, oorspr. trsp., Zaand. 1870; *Wie ben ik*, blijsp. (naar 't Hoogd.), Zaand. 1870; *Een stoute daad*, hist. trsp. (1573), Gor. 1870; *Naar Parijs*, blijsp. Gor. 1871, 1672; *Geschiedk. dram. episode*, Gor. 1871; *Het Godsgericht* (dit en de volgende onder zijn eigen naam), trsp., Hoorn. 1871; *Wie is de vader*, blsp., Hoorn 1871; *Een les voor jonggehuwenen*, blijsp., Hoorn 1871; *Zoo als het meer gaat*, blijsp., Zaand. 1871; *Schoonmaker, houd u bij uw leest*, blijsp., Zaand. 1871; *Een oude vrijer bedrogen*, blijsp., Gor. 1872; *De man met het doodshoofd*, hist. dram. schets, Kampen 1872; *Geld of het testament eens gierigaards*, oorspr. trsp., Hoorn 1872; *Twee broeders*, dram. schets (vrij naar het Eng.), Purm. 1872; *Joost Uilenspiegel*, blijsp., Zaandam, 1872; *De giftmenger of het offer eens vaders*, dram. schets, Zaand. 1872; *Inkwartiering*, blijsp. Purm. 1873; *Twee broeders*, dram. schets, id. Voorts nog *De instrumentmaker van Rotterdam*, novell., Hoorn, en *De Schout Papegaai*, vertell., Hoorn; *De eer eens vaders*, oorspronkelijk drama, schets in 4 bedr. Zaandijk, 1875; *De drie werkstakers of de raven brengen geen brood*, blijsp. id.; *De onbekende schoone*, blijsp., id.; *Eene huwelijksadvertentie of de geplaagde schoolmeester*, blijsp., Hoorn, 1875; *Speculeeren of misdadig uit kinderliefde*, tooneelsp. in 4 bedr. id.; *Twee zusters*, tooneelsp. in 5 bedr. Zaand., 1878; *Jochem Uilenspiegel*, oorspr. blijsp., Zaandijk, 1883; *De verstrooide Notaris*, oorspr. blijsp., Zaandijk, 1885.

Broekhuizen (Johan van) zag het levenslicht te Amsterdam 20 Nov. 1649, was eerst leerling in een apotheek, ging later in den krijgsveldtocht van 1672 bij, maakte met zijn regiment den zeetocht van de Ruyter naar Amerika in 1674 mede, kwam na den vrede van Nijmegen in 1678 te Utrecht in bezetting, alwaar hij zich de vriendschap verwierf van den hoogleeraar J. G. Graevius. Tijdens zijn verblijf aldaar was hij als secondant bij een tweegevecht tegenwoordig, dat noodlottig afliep en hem als medeplichtige insgelijks het leven zou gekost hebben, ware niet zijn vriend Graevius voor hem in de bres gesprongen; door zijn invloed verkreeg B. gratie van den stadhouder. Naar Amsterdam verplaatst zijnde, werd hij aldaar lid van een dichtgenootschap. Na 1697 werd hij gepensionneerd en vestigde hij zich metterwoon onder Amstelveen, zich geheel aan de beoefening der Latijnsche en Nederduitsche poëzie wijdende. Hij over-

leed ald. 15 Dec. 1707. Zestig jaar later liet Mr. A. Calkoen te zijner eer in de kerk te Amstelveen een gedenkteeken plaatsen. Zijn Nederduitsche *Gedichten* zijn te Amst. in 1712 door D. van Hoogstraten uitgegeven. Zijn *gedichten* zijn het laatst uitgegeven door Dr. R. A. Kollewijn, Amerfoort, 1883.

Broere (Cornelis), geb. te Amsterdam 18 Nov. 1803, was eere-kamerheer van Z. H. Paus Pius IX, kanunnik van de Kathedrale kerk te Haarlem en hoogleeraar aan het Seminarium te Warmond, alwaar hij overleed 28 Dec. 1860. Hij schreef: *De terugkeer van Hugo de Groot tot het Katholiek geloof*, 's Hage, 1856. Verder vele hoofd-artikelen in het tijdschrift *de Katholiek* van 1842 tot aan zijn dood; van een onafgewerkt heldendicht, getiteld *Constanstijn*, zijn drie zangen in genoemd tijdschrift geplaatst. Voorts nog eenige vlugschriften.

Broers (Hendrik Jan), geb. te Utrecht 9 Oct. 1815, was geneesheer in zijn vaderstad van 1839—1872. Wegens toenemende zwakheid van gezicht, welke met blindheid eindigde, legde hij zijn praktijk neer en ging als particulier te Putten wonen. Hij overleed 20 Januari 1876. Behalve vele genees- en verloskundige werken en bijdragen in tijdschriften, schreef hij: *Twee causerien*, Utr. 1857; *Losse volksblaadjes over vaderlandsche geschiedenis*, 2 seriën, Utr. 1855—68. *Bijdragen tot de geschied. van het Ned. zee-wezen*, 4 st. Utr. 1867—69, *Utr. Historische wandelingen*, Utr. 1874; *De vogels. Iets uit de natuurl. historie aan mijne kinderen verteld*, Middelb. 1875. Voorts schreef hij vele bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes, zoo als in *Nederland*, *de Bibliotheek van het Huisgezin*, *de Schat der gezondheid*, *Almanak van het schoone en goede* en was verscheiden jaar een der redacteurs van de *Tijdstroom*.

Broes (Petrus), geb. te Amsterdam 9 Juli 1726, was achtereenvolgens predikant te Velp, te Nieuw-Loosdrecht, te Vlissingen, te Haarlem en te Amsterdam, en stierf aldaar 26 Oct. 1796. Hij is de schrijver van een stichtelijk werk: *De peinzende Christen of bundel van stichtelijke gedachten voor de eenzaamheid*, 4 st., Amst. 1784, dat in 1863 een 8sten druk beleefde.

Broes (Brouërius), zoon van den voor-gaande, geb. te Velp in 1757, was eerst predikant te Vuren en Dalem, daarna te Vlissingen en toen hoogleeraar in de theologie te Leiden, schreef een gedicht *Over den heilzamen invloed der dichtkunst op den Godsdienst*, door 't Haagsch Genootschap met zilver bekroond, alsmede een ander: *Over de liefde tot de vijanden*, te vinden

in de derde proeve over 't Evangelie van Mattheus. Voorts *Eeuwzang op het 200-jarig feest der Leidsche Hoogeschool, gevierd den 8sten van Sprokkelmaand 1775*. Hij stierf te Leiden 24 Febr. 1799.

Broes (Wilhelm), broeder van den voorgaande, geb. te Amsterdam 19 Oct. 1766, stond achtereenvolgens als predikant te Voorschoten, Zutphen, Leiden en Amsterdam (1804). In laatstgenoemde stad was hij 33 jaar werkzaam, toen legde hij wegens lichaamsverzwakking het predikants-ambt neer en sleet nog 20 jaar in werkzame rust. Zijn dood viel voor 7 Jan. 1858. Onder zijn werken noemen wij: *Geschiedk. onderzoekingen oer de vereeniging der Protestanten in de Nederlanden, door een leenaar bij de afd. der Hervormden*, 's Hage 1822; *De Kerk en Staat in wederzijdsche betrekking volgens de geschiedenis*, 4 dln., 5 stukken, Amst. 1832; *Philips van Marnix, Heer van St. Aldegonde, bijzonder aan de hand van Willem I*, 3 dln., Amst. 1838—40; *De eerste kerkvergadering te Jeruzalem gehouden voor Christelijke vrijheid. Een voorbeeld voor elke latere kerkvergadering*, (zonder naam) Zutphen 1843; *Charlotte de Bourbon, aan het ziekbed van Willem I, Prins van Oranje*, 1850. Voorts verschenen van hem *Leerredenen, de Bijbel uit God, de Textenrol* en andere godsdienstige werken.

Brom (Eduardus Theodorus Joannes), geb. 20 Juli 1862 te Amsterdam, is werkzaam op het Assuradeurskantoor van zijn vader. Hij schreef: *Een bundel Gedichten*, met een voorrede van prof. Alberdingh Thijm, Amst. 1886.

Brommink (Joris). Zie **Lespinasse (A. F. H. de)**.

Broms (Carl Edward), geb. 17 Maart 1841 te Amsterdam, waar hij hoofd is eener handelsfirma. Hij schreef: *Daniël Hjort*, trsp. uit het Zweedsch, Amst. 1877; *'t Kan niet*, blijsp. uit 't Zw., Amst. 1884; *Een Liederkrans, Poëzie*, Haarl. 1884. Hij plaatste vele bijdragen in het tijdschrift „Nederland”, waarvan hij sedert 1885 mede-redacteur is.

Brongersma (Titia), geb. te Dokkum in de eerste helft der 17de eeuw, woonde waarschijnlijk te Groningen. Zij schreef: *De Bronzwaan of Mengelgedichten, bestaande in lof-gedichten, geestelijke stoffen, gezangen, afbeeldingen, verjaar-gedichten, lijk-klachten, bruylofts-zangen, enz.*, Gron. 1686. In dezen bundel komt onder anderen een gedicht voor, getiteld: *Lof op 't hunebed, of de ongemeene opgestapelde steenhoop te Borgeer in Drenthe*.

Bronsveld (Andries Willem), geb. te Harderwijk 16 Jan. 1839, predikant eerst te Ophemert (1862), daarna te Charlois (1866), te Haarlem (1868), en thans te Utrecht. Hij schreef: *Rijmpjes*, 1864; *Bloemlezing uit de gedichten van Jod. Lodenstein*, met inleiding en woordenlijst, Rott. 1867; *Voor hart en huis, Verscheidenheden uit de werken van Dr. F. L. Mallet*, Harderw. 1869; *One middelbaar onderwijs. Wenken en wenschen*, Amst. 1873; *Schetsen uit het Gods. en Kerkelijk Leven in de vorige Eeuw*, Amst. 1873; *Enkhuizen's bevrijding*, Wagen. 1873; *Leiden in 1574*, Utr. 1874; *Jan Arentszoon*, Utr. 1874; *Toespraak bij de opening der Christelijke school te Haarlem voor den werkenden stand op 15 Sept. 1875*, Amst. 1875; *Gedichten, oude en nieuwe*, Amst. 1876; *Het lied der gemeente*, Utr. 1885; *Reisfantazien*, Utr. 1885. Voorts opstellen en recensies in het maandschrift *Stemmen voor waarheid en vrede*, Amsterdam 1864—73.

Brooman (Lodewijk) Vlaamsch en Latijnsch dichter, geb. te Brussel, naar allen schijn in 1591, en aldaar overleden ten jare 1667. Hij bekwam den graad van doctor in de rechten en was gunstig bekend als dichter en taalkundige. Van hem verscheen: *De Brieven van P. Ovidius Naso, Ghenaemt in 't Latijn epistolae heroïdum, Overgheset in onse Nederduytsche Taale*, door L. B., Brussel, 1659, Antw. 1662.

Brooshooft (Pieter), geb. te Giessendam bij Gorinchem, 18 Oct. 1845, promoveerde in 1874 in de rechten te Leiden, was als student twee jaar medewerker aan het *Leidsche Dagblad*, van 1874 tot Dec. 1875 hoofdredacteur van het Letterkundig Tijdschrift *Onze Tolk*, sedert Juli 1876 hoofdredacteur van het weekblad: *de Liberaal* en een tijd lang hoofdredacteur van een Indisch blad te Batavia. Na eenigen tijd hier te lande te hebben doorgebracht is hij thans weder als redacteur in Indië werkzaam. Hij schreef: *Beschouwingen over Thorbecke, naar aanleiding van zes volksgesprekken op 5 Juni 1872 onder het pseudoniem van Pêbé (P. B.)*, Leid. 1872; *Multatuli, de Natie en Thorbecke*, brochure (omstreeks 1873 het eerst verschenen in de *Vox Studiosorum*); *Academische Dissolving Views* (waarvan drie afleveringen verschenen), Leid. 1875; *Herinneringen in proza en poëzie aan het 300-jarig gedenksteek van de stichting der Leidsche Academie*, Arnh. 1875; *Geef Indië wat Indië's is. De „bijdrage” als sluitpost verdwijne van de Indische begroting Het Indisch „batig slot” uit de Nederlandsche schatkist. Koloniaal-staatkundige beschouwingen*, Samarang 1878; *De kinderen van baron van Batenberg*, roman in 2 dln., Arnh. 1830; *Zijn meisje komt uit*,

oorspr. Indisch blijspel in 3 bedr., 's-Hage 1883; *Gedenkt te sterven. Tafereel uit den Indischen Cholera-tijd*, Utr. 1884; *Plicht*, roman, Amst. 1886 Voorts losse gedichten en stukken als bijdragen in verschillende tijdschriften, dagbladen enz.

Broucke (Jan van den) geb. te Ostende 24 Maart 1783, verloor vroegtijdig zijnen vader en moest een ambacht leeren; zoo werd hij kleermaker te Brugge, waar hij op 4 April 1855 overleed. In 1842 werd hij bekroond voor eene verhandeling over *Het voordeel hetwelk een geschikt redenaar uit de moedertaal trekken kan*. Verder schreef hij: *Het wonderbeeld of het geesteneiland, toneelspel met zang in dry bedr.*, in 1845 bekroond; *De doortocht naar Vlissinge, of de Saure qui peut*, in het jaar 1809 aan de Dampoort te Brugge, *blyspel met zang in een bedryf*, 1845; *De verwarde schaking, of de tweeling-zusters en de tweeling-broeders, blyspel met zang in twee bedryven en drie tafereelen*, Brugge, 1848.

Broucke (Karel van den), zoon van den voorgaande, geb. te Brugge 8 Mei 1824, was aldaar kleermaker evenals zijn vader. Hij won onderscheidene prijzen, en schreef onder anderen: *Bertha, of nood en heldendaed* (1877) *vaderlandsch zangspel in twee bedryven*, (met Jan Godefroy), Brugge, 1854; *De wraek te middernacht, of 15 jaren later, toneelspel met zang in vier bedryven*, Brugge, 1856.

Brouerius van Niedek. Zie Niedek.

Brouwnaar (Jan Frans), geb. te Vlissingen 15 Juli 1815, legde zich te Brussel, bij Geefs, op de beeldhouwkunst toe, en trok later naar Amsterdam, om naar een prijs te dingen. Hij spande zich daarvoor zóó in, dat zijne geestvermogens eenigszins gekrenkt werden; hij stelde zich voor dat hij geen prijs winnen kon, en wilde zich meermalen het leven benemen. Toen hem de eerste prijs toch toegewezen werd, stierf hij, 24 Sept. 1849, te Amsterdam. Van zijne gedichten zijn de meest bekende: *Het klokkenlied*, opgenomen in het *Vaderland*, 1845; *Lodewyk XIV in de Nederlanden en Michael Angelo, naer Chénedolle*, beiden in de *Vlaamsche stem* 1847—1849; *Manfred, naer Byron* en *Het oprukken van het Vereenigde Kruisleger onder Godfrieds opperbevel naer Jerusalem. Slot des 1en zangs van Tasso's „Gerusalemme liberata”*, beiden in het *Taaleverbond* van 1848 en 1850. In 1855 verscheen zijn *Dichterlijke Nalatenschap* te Middelburg.

Brouwer (Hendrik), achtste Gouv.-Gen. van Neêrlands Indië van 1632—35. Zijn bestuur leverde weinig merkwaardigs op.

In 1644 zond de W. I. Compagnie hem naar Z.-Amerika om de inboorlingen van Chili tot opstand tegen de Spanjaarden aan te zetten, doch hij stierf in 1643, zonder zijn last volbracht te hebben. Het *Journal van* (zijn) *reyse* is in 1646 uitgegeven.

Brouwer (H.), schreef: *Het beleg van Leyden*, trsp., en *Het ontzet van Leyden*, blijendend trsp., Amst. 1683.

Brouwer Az. (Kornelis), geb. te Rotterdam (?), maakte door den druk gemeen: *Dichtlievende Oefeningen*, Amst. 1782, en *Gods Wijsheid in de Werken der Natuur en andere Zede- en Mengedichten*, Amst. 1791; *Neêrlands wekker en toestand dezes tegenw. tijds*, door K. A. B. 17 Aug. 1793.

Brouwer Pz. (Petrus), geb. te Tjallebert in 1749, was predikant te Bleia en Hoogebeintum en overleden te Ternaart 19 Mei 1830, schreef met W. Eekhoff: *Nasporingen betreffende de geschiedenis der voormalige Middellzee in Friesland*, Leeuw. 1831.

Brouwer (Paulus Wilhelmus), geb. te Arnhem in 1760, was achtereenvolgens predikant te Sleeuwijk, Dreischor en Maassluis, waar hij 28 Febr. 1834 overleed. Van zijn pennevruchten noemen wij: *Feestzangen op het Hervormingsfeest* en gedrukt bij zijne *Korte schets van de Geschiedenis der Hervorming, voorgedragen in eene godsdienstige redevoering den 2 Nov. 1807*. Voorts nog eenige leerredenen en godsdienstige werken.

Brouwer (Petrus van Limburg), geb. te Dordrecht 30 Sept. 1795, werd voor geneesheer opgeleid, en vestigde zich, na zijne promotie tot doctor in de medicijnen te Tiel en toen te Rotterdam. Doch B. gevoelde alras dat hij veel meer hart voor de oude letteren dan voor de medicijnen bezat. In 1820 doceerde hij in de letteren en werd, na vijf jaar conrector, eerst te Alkmaar en daarna te Rotterdam te zijn geweest, in 1825 bevorderd tot hoogleraar in de Oude Letteren te Luik. Na de Belgische omwenteling werd hij in diezelfde betrekking overgeplaatst naar Groningen, waar de dood hem 21 Juni 1847 wegrukte. Zijn werken zijn de volgende: *Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Homerus, en den invloed der denkbeelden aangaande God en Gods bestuur op dezelve*, Leid. 1825; *Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Pindarus*, Amst. 1826; *Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Eschylus*, Amst. 1827; *Gedachten over het verband tusschen de zedelijke en Godsdienstige beschaving der Egyptenaren*, Amst. 1828 (met een aanhangsel); *Charicles en Euphorion, een verhaal van*

Clearchus den Cypriër, Gron. 1831; *Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Sophocles*, Gron. 1832; *idem over Euripides*, Gron. 1833; *Verhandelingen en losse geschriften*, Gron. 1836; *Diophanes*, 2 dln., Gron. 1838; *Gesprekken der dooden*, Gron. 1839; *Handboek der Grieksche Mythologie*, Gron. 1841; *De Concordaten, een uitloeijsel van de genadige goedertierenheid des H. Vaders* Een klooster gesprek aan gene zijde der bergen gehouden, Gron. 1841; *Een Ezel en eenig sprekgoed*, Gron. 1842; *Overzicht van de geschiedenis der allegorische uitlegging van de Grieksche mythologie*, Amst. 1843; *Cesar en zijne tijdgenooten*, 4 dln., Gron. 1844—46; *Schoonheden uit de Griekschereuspeeldichters*, Gron. 1845; *Het leven van Mr. S. I. Wiselius* (zijn schoonvader), Gron. 1846; *Brief over de nieuwe filosofie aan een orthodoxen Hagenaar door een regtgeloovigen Amsterdammer*, Gron. 1846; *Het Leesgezelschap te Diepenbeek*, Gron. 1847, 2e dr. 1848, 15e dr. 1879. Voorts nog eenige redevoeringen en vertalingen, onder welke laatste *De Verloofden* (een roman van Manzoni), 3 dln., Gron. 1835 en *Het leven van Benvenuto Cellini, Florentijnsche goudsmid en beeldhouwer*, door hem zelven beschreven (beiden uit het Ital. vertaald). Zijne *Romantische Werken* werden in 1871 uitgegeven bij A. W. Sijthoff te Leiden. Voorts een paar Fransche Werken.

Brouwer (Petrus Abraham Samuel van Limburg), zoon van den voorgaande, geb. te Luik 15 Nov. 1829, studeerde in de rechten te Groningen en werd in 1856 bij het rijksarchief aangesteld. Van 1861—66 was hij lid van de Tweede Kamer. Een teringziekte, die vier jaar lang zijn krachten sloopte, maakte een einde aan zijn werkzaam leven. Hij stierf te 's Hage 13 Febr. 1873. Historie, letteren en wijsbegeerte waren zijn geliefkoosde studiën. Vele van zijn beoordeelingen en beschouwingen vindt men in de *Gids* (van welk tijdschrift hij geruimen tijd mede-redacteur was, evenals van de *Spectator*), over *Savonarola*, *Frans I en Karel V*, over de *anti-revolutionaire school*, en over *Spinoza*. Zijne studiën strekten zich uit over het Sanskrit, Hebreeuwsch, Arabisch en Chineesch, en de bewijzen van zijne bedrevenheid in alle deelen der Sanskrit-letterkunde heeft hij neergelegd in de XV laatste jaargangen van de *Gids* en in zijn *Akbar, een Oostersche roman*, 's Hage, 1872, 2e dr. 1873.

Brouwers (Jan Willelm), geb. te Margraten bij Maastricht 1 Jan. 1831, was van 1854 tot 1863 professor te Roermond, daarna tot 1870 rector van het St. Bernardsgesticht te Amsterdam en mede-hoofdredacteur van de *Tijd*, en is thans R. K. pastoor van de

Bovenkerk te Nieuwer-Amstel. Hij schreef: *J. van den Vondel, dichtwerk met letterkundige en orographische aantekeningen*; *Een groot Nederlander, Hooggeleeraar en stichter van Hoogescholen, groot schrijver en groot redenaar in Duitschland, in Italië, in Polen, en groot burger, Canisius, Redevoering, Gent*; *Voor Vondels standbeeld; Redevoering gehouden bij het Vondelsfeest te Roermond*, met pl., Roermond, 1862; *Neêrlands keizerlijk kapittel, Neêrlands eerste Christenkerk, Neêrlands oudste kathedraal met haar XIXe eeuwse muurschilderingen*, Amst., 1863; *Nederland en Pius IX*, 1865—66; *Punten van aanraking tusschen de wetenschap en de schoone kunsten*; *Wetenschap en schilderkunst* (1813—1863); *Antwoord aan de 63*; *De twee bekroonde ontwerpen, binnen- en buitenslands beoordeeld door zeventien hoogleeraren van Nederland in de kwestie van den dag*, Amst., 1868; *De Nederlanden en de gevierden te Heiligerlee*, Amst., 1868; *Antwoord aan den heer Groen van Prinsterer, No. I en II*; *Weder-antwoord aanden heer B. ter Haar Bzn. in „Nieuw en Oud“*; *Wat nu te doen? Een broederlijk woord aan mijne synodale en anti-synodale medeburgers met een apostolischen brief van Z. H. Paus Pius IX aan alle protestanten en niet-katholieken*; *Eruin in de Gids, Jonckbloet in de Tweede Kamer en Groen in zijne derde brochure over Heiligerlee*; *Mengelingen op staat- en letterkundig gebied*, 1ste deel; *Nederland aan Pius IX op 11 April 1869*; *De oorlog (koning, veldheer, soldaat), redevoering*, 1870; *Neêrlands Katholieken aan Pius IX bij zijn XXV jarig opper-priesterschap*; *Konstitutioneele Nederlandsche wedstrijd op 1 April 1872*; *Marnix van St. Aldegonde te Breda, Verdediging mijner spreekbeurt tegen de Bredasche Courant*, Amst., 1877; *Staatkundige harmonieën van Neêrlands grondwet*, Amst., 1878; *Iets nieuws over Vondel*, Amst., 1879; *Te Delft. Een woord van hulde aan Prins Hendrik, Haarlem*, 1879.

Brouwers (Peter Jan Huibrecht), geb. 6 Aug. 1831 te Stokheim, aan de Maas, in Belgisch Limburg. Hij was vroeger onderwijzer aan de lagere school, daarna leeraar aan het stedelijk college te Tienen, en dan opziener van het lager onderwijs te Leuven. Thans is hij hoofdopziener van het lager onderwijs in West-Vlaanderen. Hij schreef: *Lentebloempjes, gedichten*, Tienen, 1852; *Een winteravond te Stockheim, twee berijmde volksagen*, Tienen, 1853; *Arme Trienken, een ware geschiedenis*, Tienen, 1853; *Heer Laurens Stark, eene karakterschildering naar het Hoogduitsch van Engel*, Gent, 1854; *Schoone Geertrui, zedenverhaal*, Tienen, 1855; *XXVste Verjaardag der inhuldiging van Z. M. Leopold, Koning der Belgen, dicht-*

stuk, Tienen, 1860; *Jacob van Maerlant, lierdicht*, Tienen, 1860; *Blik in de bewaarschool, dichterlijke bespiegeling*, Tienen, 1861; *Meiloorer, een bundel gedichten*, Tienen, 1862; *Lijkkrans voor Mejsierrouw van Heteren*, enz., Tienen, 1868; *Rosa, eene berijmde vertelling*, Leuven, 1869; *Zomerbloei, gedichten*, Leuven, 1869; *Germania, broederzang*, Leuven, 1871; *Schiller's lied van de klok*, Leuven, 1873. Onder het pseudoniem *Diet-scherdal* gaf hij met D. Claes (pseudoniem *Diederik*) uit: *De Vlaamsche volkszanger, nieuwjaarsboekje voor 1863*, en evenzoo voor 1864, beiden te Tienen gedrukt. Onder het pseudoniem *J. Hubertz*, schreef hij met denzelfden: *Nieuw leesboek voor volksscholen*, voor verschillende klassen, in vier deeltjes, Tienen, Hasselt en Leuven, 1866—73. Verder eene *Beknopte Belgische geschiedenis*, Tienen en Leuven, 1866—73; *Trapswijze ontworpen stijloefening*, Tienen, 1866; *Nederlandsche Taaloefeningen*, Tienen, 1872; *Hartelust, gedichten*, Leuven, 1874; *Verslag over de werkzaamheden des hoofdbestuur van het Davids-Fonds, gedurende het jaar 1875*, Leuven, 1876.

Brucherus (*Heino Hermannus*), geboren te Tjamsweer in de Ommelanden 9 Febr. 1724, pred. te Lettelbert, later te Appingadam waar hij 30 Mei 1797 overleed, schreef: *Gedenckboek van Stad en Lande, in zig behelzende een naamlijst van predikanten dezer provincie, met aantekeningen en kerk-bijzonderheden*, enz., Gron., 1792; *Geschiedenis van de kerkhervorming in de prov. Groningen tot aan het jaar 1594, gevolgd door de geschied. van de vestiging der herkherr. in dezelfde prov. tot aan de synode van Dordrecht*, Gron., 1821.

Bruel (*Jan Baptist van den*) geboren 23 Jan. 1797 te Heist-ten-Berge en overl. 12 Aug. 1863 te Haecht, waar hij pastoor was. Van hem verscheen: *Beschryf der dorpen van het kanton Haecht, over hunne oudheden, kerken, kapellen, kasteelen, geestelyke en wereldlyke besturen*, Leuven, 1861.

Bruggemans (*Adrianus*), geboren te Rijswijk bij 's Hage, 13 Oct. 1763, sleet het grootste gedeelte van zijn leven op een kantoor te Dordrecht en besteedde zijn ledige uren aan de beoefening van taal- en letterkunde. Hij overl. te Dordrecht 6 Oct. 1841 en schreef: *Montoni of het kasteel van Udolpho*, tooneesp. n. h. Fr. Amst., 1799; *Peter Alexowicz, czaar van Rusland of de samenzwering in Moscov*, tooneesp. n. h. Hoogduitsch. Dord., 1800; *De beproefing of de jonge echtgenooten*, blijsp. Amst., 1801; *Tafereelen uit het menschelyk leven*, 4 dln., Dord. 1805; *Lektuur voor zwaarmoedigen*,

of *keur van luimige en verlustigende verhalen*; Dord. 1816; *Keur van belangrijke en onderhoudende verhalen*, 2 dln., 1817; *Afzisselende lektuur of gemengde verhalen*, Dordr. 1820; *Victor en Julien, of vriendschap en argwaan, een tafereel van de vervolgzucht uit de tijden der Fransche omwenteling*, 2 dln., Dordr. 1821; *Belangrijke verhalen*, Dordr. 1829; *Merkwaardige levensschetsen*, Dordr. 1830; *Levenstaferelen*, Dordr. 1838. Voorts heeft deze schrijver veel romans en tooneelstukjes vertaald, waarvan de *Kluizenaar op het eiland Formentera* het bekendst gebleven is.

Bruggen (*J. van*), schreef *Willem van Oranje, geschetst voor het Nederland der 19eeuw*, (10 Juli 1584—10 Juli 1884), Heusden 1884.

Bruggen (*Jan Abraham ter*) 2 Oct. 1755 geb. te Utrecht, werd op 13 Juni 1787 poorter van Antwerpen, waar hij zich voor goed vestigde als schoolmeester en overleed 12 Sept. 1819. Men beweert dat hij mede-arbeider was aan het *Woordenboek van Jan Des Roches*. Ter Bruggen gaf in het licht: *Nederduitsche spraakkunst ten gebruyke der scholen*, 2 dln., Antw. 1815; en *Nieuw spel-boekken tot nutte en vermakelyke onderwyzing in de gebruykste woorden van vier en vyf letteren*, Antwerp. Verder gaf hij verscheidene dicht- en prozabijdragen in den *Antwerpschen almanach van Nut en Vermaak voor het jaer*, 1815, 1816, 1817, 1818 en 1819, uitgegeven door het *Tael- en Dichtlievend Genootschap, onder zinspreuk Tot nut der Jeugd*, waarvan hij lid was.

Bruggen (*Edward Geeraard Antoon ter*) kleinzoon van den voorgaande, geb. 29 Febr. 1820 te Antwerpen, waar hij op 15 Maart 1876 overleed als griffier van het vrederecht. Hij schreef: *Herinnering aan den Gentschen Pryskamp, berattende Alra's Geheimschryver of de Burger van Gent, de Bekroonde Verwachtingen, gelegenheidsblyspel, en een Verslag van den tooneelkundigen Wedstryd, geopend te Gent in 1841, door de maetschappij van Rhetorica, gezegd de Fonteinisten*, Antw. 1842.

Bruggencate Hermz. (*Gerrit ten*), geb. 23 Maart 1803, gest. 6 Maart 1853 te Almelo, waar hij handelaar in kruideniers- en koloniale waren was. Zijn gedichten, verspreid in jaarboekjes en maandschriften, zijn later in één bundel *Gedichten*, 's Hage 1838 verzameld.

Bruggen (*Guillaume Anne van der*), geboren te Ubbergen 3 Febr. 1848 studeerde

in de godgeleerdheid te Groningen, waar hij in 1872 candidaat werd; hij was eerst predikant te Elst, daarna (1879) te Boxmeer en Sambeek, waar hij nog staat. Hij schreef: *Homiliën, uitgesproken te Elst in de Tiderwaard*, Amst. 1876.

Brugghen van Lauwenrecht (Jhr. Carel Theodorus van der), geboren 19 April 1812, te Utrecht, studeerde aldaar in de rechten, in welke faculteit hij promoveerde. Na 25 jarigen dienst als kantonrechter vroeg hij zijn pensioen en vestigde zich te Amsterdam, waar hij op verzoek van den stadsschouwburg stukken van Benedix, J. Rosen, Mevr. Birch-Pfeiffer en Alfred Touroude voor het Nederlandsche tooneel bewerkte, waarvan de voornaamste zijn: *Lief onder elkaâr* (van Benedix), *Fijne politiek* (van Rosen), *Wie is zij?* (van Birch-Pfeiffer), *de Bastaard* (van Touroude), enz. Voor het overbrengen dezer stukken in onze taal, kreeg hij van genoemde schrijvers de toestemming. Behalve een Fransch rechtskundig werk en bijdragen in Nederlandsche en Fransche tijdschriften schreef hij nog: *Geschiedenis der St. Pieterskerk (Walekerk) te Utrecht*, Utr. 1848; *Papa gaf permissie*, blijspel, Amst. 1874. Verder was hij jaren lang mede-redacteur van het *Tijdschrift voor geschiedenis, Oudheden en Statistiek van Utrecht*, dat in 1838 werd opgericht.

Brugman (Jan), geboren te Kempen bij Keulen, in 't laatst der 14e eeuw, was een Franciskaner monnik, die in 1461 te Amsterdam kwam en daar, in spijt van de regeering en 'de geestelijkheid, onder een grooten toeloop van volk predikte. Van hem is 't spreekwoord afkomstig „Al kun je kallen als Brugman“. Hij was ook dichter, getuigen de twee overgebleven liederen, het eene met het bekende referein *Och ewich is so lanc*, later opgenomen in enkele verzamelingen van gezangen, en: *Je heb gejaecht miin leven lanc*, geplaatst in de *Horæ Belgicæ* van Hoffmann von Fallersleben. Brugman stierf te Nijmegen in 1473.

Brugman (P. J. V.) schreef: *Christelike bedenkinghe over het wel-gereformeerde Christel. geloof te samen ghevoeght vylt het O. en N. Test., ende poëtischer wyse voorgesteld door Mr. P. J. V. B. jur. v. d. Harderwijk 1657.*

Brugsma (Berend), geb. te Groningen 16 Sept. 1797, was eerst hoofdonderwijzer en later, sedert 1861, directeur van 's Rijks Kweekschool voor onderwijzers; gestorven 8 Sept. 1868. Hij schreef: *Kort overzicht der leer van de opvoeding en het onderwijs*, Gron. 1835, (7e dr. 1863); *Brieven over een reis naar Oldenburg, Bremen, Hannover en Osnab-*

bruck, met opmerk., bijzonder ten aanzien van het L. Onderwijs, Gron. 1836; *Oproeden en onderwijskunde, opmerkingen gemaakt op een reis in de Pruis. Rijn-provincie, in Nassau en Frankfort*, Leid. 1839; *Opmerk. en wenken betrekkelijk onderwijs en tucht*, 2 st., Gron. 1846. Voorts was hij medewerker aan het *Ned. Tijdschrift voor onderwijs en opvoeding*, en verschenen van zijne hand eenige schoolboeken en vertalingen.

Bruijn (D. J. L. de) schreef: *Handwoordenboek voor de spelling der Nederduitse taal. Meer bijzonder, ingericht ten dienste van het leger*, Arnh. 1875.

Bruin (Pieter), geb. te Amsterdam 24 Mei 1828, studeerde aan het Doopsgezind Seminarium te Amsterdam en later te Leiden, werd in 1854 predikant te Rottevalle en Witveen in Friesland, en in 1855 te Alkmaar. Zeven jaar later legde hij zijn ambt neer, vestigde zich metterwoon eerst te Leiden, toen te Velp en verbond zich in 1869 als redacteur aan de Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant. Eenige jaren later vestigde hij zich te Amsterdam metterwoon. Sinds 1862 is hij medewerker aan de *Tijdspiegel, Ned. Spectator, Gids* en het modern-theologisch tijdschrift *Oud en Nieuw*. Van 1866—68 leverde hij geregeld maandelijks letterkundige artikelen over levende buitenlandsche schrijvers onder de rubriek *Losse schetsen in de Vad. Letteroefening*. In 1869 verscheen er te Zalt-Bommel van hem een bloemlezing uit deze en andere artikelen onder den titel van *Letterkundige schetsen*, die in 1871 te Rotterd. onder den gewijzigden titel van *Letterk. Silhouetten* zijn verschenen. Dit is echter geen herdruk maar een nieuwe titeluitgave. Hij was eenige jaren mederedacteur van het tijdschrift *Nederland* en schrijft thans nog jaren lang reeds de *Amsterdamsche kroniek* en *Onze leestafel* in de Zwolsche Courant.

Bruin (Claas), geb. te Amsterdam 20 Febr. 1671, was tot aan zijn dood (28 Dec. 1731) boekhouder op een kantoor aldaar. Hij legde zich op taal- en dichtkunde toe en schreef de volgende werken die allen te Amsterdam zijn uitgegeven: *David en Jonathan*, treursp. 1713, herdr. in 1737 onder den titel van: *Spiegel van edelmooide vriendschap*; *De grondlegging der Roomsche vrijheid*, treursp., 1713; *Lucius Junius Brutus, Grondlegger der Roomsche vrijheid*, 1713; *De dood van Johan en Garcias of de onzijdige Regtpleeging van Cosmos de Medicis*, treursp., 1715; *Aarnout en Adolf van Egmond, Herten van Gelderland*, treursp., 1716, 2e dr. 1736; *De deugdzame Horeling*, treursp. 1720, 2e dr. 1742; *De verhinderde wraak van Cajus*

Martius Coriolanus, treursp., 1720, 2e dr. 1766; *De dood van Willem I, prins van Oranje*, treursp., 1721, herdr. in 1726. 1746 en 1781, *De grootmoedigheid van Epaminondas*, treursp., 1722. Behalve al die treurspelen schreef Bruin nog het volgende: *Kleefsche en Zuid-Hollandsche Arcadia of dagverhaal van twee reizen in en omtrent die gewesten gedaan, in dichtmaat uitgebreid en verrijkt met aanteekeningen van den Heere L. Smids*, 1714, 2e dr. 1730; *Noord-Hollandsche Arcadia, verrijkt met aanteekeningen van den Heere G. Schoenmaker en verciert met printverbeeldingen*, 1732; *Digitmatige uitbreiding van het Onze Vader*, herdr. in 1765; *Zededigten*, 2 dln., 1713, 3e dr. 1742; *De zegepralende Veget of de berijming van honderd van deszelfs fraaiste gezigten*, 1719; *Korte schets van het leven en sterren der Martelaren*, met 152 platen, 1720, 2e dr. 1730; *Honderd leerzame Zinnebeelden*, 1722; *De Lustplaats Zoelen berijmt*, 1723; *Bijbelsche toneelpoezy*, bevattende: *De vlucht van Mozes uit Egypte*, *De dood van koning Saül*, *Abraham's offerhande*, *De edelmoedigheid van David aan Saül*, *De gestrafte hoogmoed van koning David*, *De verlossing van Sadrach*, *Mesach en Abednego*, allen toneelspelen, 1724, 3e dr. 1741; *Aanmerkingen op Otto van Veen*; *Zinnebeelden der goddelijke liefde*, met 60 pl., 1726; *Stigtelijke aanmerkingen oer de Siektens*, 1727; *Minnespiegel der deugden*, 1728; *XL Saamen- en alleenspraken uit het N. Verbond*, met pl. van J. Luiken, 1729; *Het leven van den Apostel Paulus in dichtmaat afgebeeld*, bevattende de volgende toneelspelen: *De bekeering van Saulus*, *het lijden van Paulus en Silas*, *Paulus voor Felix en Drusilla*, *Het bloedorstig voornemen van Saulus*, 1734, 3e dr. 1743; *Bijbelsche Historie*, met pl., 1740; *Digitmatige gedagten oer CLVI Bijbelsche Printverbeeldingen*, met pl., 1740; *Verzameling der oergeblevene Bijbel-, Zeden- en Mengelpoezy*, 1741; *Historie der vrome Martelaren, die om de Getuigenis der Evangelische Waarheid ter Dood gebracht zijn, vermeerderd onder ydere Printverbeelding met een korte uitlegging in Rytm*, Leid. 1747. Met P. Langendijk gaf hij uit: *Tafereel der eerste Christenen*, Amst. 1721; 2e dr. 1741.

Bruin (Cornelis de), geb. te 's Hage omstreeks 1624, had van zijne jeugd af een onverzadelijken lust tot het bezoeken van vreemde landen, en om met vrucht te kunnen reizen legde hij zich op teeken- en schilderkunst toe. De Amsterd. Burgemeester, Nicolaas Witsen, bood hem de behulpzame hand ter volvoering van zijne reisplannen. Van zijne reizen teruggekeerd sleet hij den avond van zijn leven te Utrecht, waar de dood hem omstreeks 1714 overviel. De beschrijving van zijne reizen vindt men in de

volgende boeken: *Reizen door de vermaardste deelen van Klein-Azië, de eilanden Rhodus, Cyprus, Metilino, Stancho, enz.*, Mitsgaders de voornaamste steden van Egypte, Syrië en Palestina, verrijkt met meer als 200 kopere kunstpl., enz., Delft 1698; *Reizen over Moskovië door Persië en Indië, verrijkt met 300 kunstpl.*, Amst. 1711 (2e dr. 1714); *Aanmerkingen over de print-verbeeldingen van de oerblijfselen van het oude Persepolis*, uitgegeven door de Heeren Chardin en Kaempfer.

Bruin (Serraas de), geb. te Schoonhoven 11 Febr. 1821, letterkundige te 's Hage, schreef behalve een *Eng.-Holl. woordenboek* en tal van *Leercursussen tot eigen oefening* om zonder meester Fransch, Engelsch, Duitsch, Zweedsch, Italiaansch, Spaansch enz. te leeren, een *Historisch Geographisch woordenboek*, Leid. 1862 en vervolg. Voorts schreef hij (pseudoniem, anoniem of onder eigen naam) omstreeks ander-half honderd boekdeelen van verschillenden inhoud, waaronder een dozijn oorspronkelijke en drie à vier dozijn vertaalde romans. Wij noemen: *Groote lotgerallen eener kleine familie*, Amst. 1846; *Een rooijnd en twee pupillen*, Tiel 1847; *Kraakamandelen voor lagchers en denkers of variatiën op het alphabet*, Amst. 1864; *List van vrouwen*, oorspr. blijsp., Gor. 1865; *Onze vriend uit Friesland*, Harl. 1868; *De Huicelyks-advertentie*, blijsp. idem; *De Notaris-klerk*, Kamp. 1899, 2e dr. 1871, 3e dr. 1878; *Wat is verkieslijk, conservatief of liberaal, en waarom?* Zalt-Bommel 1869; *Geldweinnen zonder werken of de natuurlijke gevolgen eener gebrekkige beschaving*, Amst. 1871; *Een lieve jongen, een boek om te lachen* (zeer vrij naar het Hoogd.), Amst. 1871; *Geen schoondochter of zij moet van adel zijn*, (pseudoniem Brendius) 's Hage 1871; *Nieuwe Amsterdamsche Mercurius of maandboekje voor de hoofdstad*. Redacteur Brendius 2 dln. Amst. 1847 8; 26 *Satiren op de beteekenis van werkwoorden*, Sliedr. 1876; 26 *nieuwe Satiren* (vooral ook bestemd ter mondelinge voordracht) Lemmer 1876; *De huicelyks-advertentie*, oorspronkelijk kluchtsp., Noordbroek 1877. Voorts schreef hij onder het psd. *Justus Argus* het tijdschrift *de Criticus*, 2 dln., Amst. 1847, en 1—3 afl. 1848.

Bruin Jr. (Dirk de), geb. te Dedemsvaart, 29 Aug. 1852, werd voor het onderwijs opgeleid, was vroeger hoofd der school te Kommerzijl en leeraar aan de Rijksnormaalschool te Grijpskerk; thans is hij hoofd der school voor uitgebreid lager onderwijs te Hattem. Hij schreef: *Groeien en bloeien, gedichtjes voor huis en school*, Kampen 1880 en *Ik heb u lief, gedichtjes voor huis en school*, Kampen 1883.

Bruine (J. de), schreef: *De Joodsche geschiedenis en die van Abraham in 't bijzonder beschouwd*, Amst. 1791; *Rome onder verscheidene regeeringsvormen beschouwd*, Amst. 1794.

Bruining (Hermanus Adrianus), geb. te Rotterdam 15 Nov. 1738, was achtereenvolgens predikant te Kolhorn, Workum, Bolsward en Veere. Hij was met M. Tydeman, Z. H. Alewijn en A. Kluit oprichter van het dichtgenootschap te Utrecht *Dulces ante Omnia Musae*. Hij overleed te Veere 7 Jan. 1811. Behalve zijne theologische werken schreef hij: *Proeve van Bijbel- en Mengelpoezy*, Veere 1792; voorts leverde hij bijdragen in de *Taal- en Dichtkundige Bijdragen*, 1758—62, in de *Proeve van Oudheid, Taal- en Dichtkunde*, uitgegeven door bovengenoemd genootschap en was medewerker aan de *Vad. Bibliotheek van wetenschap, kunst en smaak*. In den bundel der *Erang. Gez.* vindt men zes liederen door hem gedicht. Ook heeft B. nog een tweetal leerredenen uitgegeven.

Bruining (Gerbrand), geb. te Gorredijk 28 Juli 1764, werd in 1785 rector te Joure, doch een ijverig patriot zijnde, week hij bij de komst der Pruisen naar St. Omer in Frankrijk. In 1789 keerde hij naar Amsterdam terug, schreef voor de pers en studeerde aan het seminarium der Remonstranten. Een jaar later werd hij Remonstrantsch predikant te Bleiswijk, daarna te Berkel en eindelijk te Nieuwkoop en Zevenhuizen. In 1811 legde B. het predikwerk neer en vestigde zich metterwoon te Leiden, waar hij zich met werken voor de drukpers onledig hield en sedert Mei 1817 Bibliothecaris der boekery van Thysius was, toen hij in 1833 aldaar overleed. Hij schreef onder anderen: *Een nieuw gevoelen aangaande de grondvestiging der Assyrische heerschappij*, Rott. 1794; *Dichterlijke uitweiding over den waterloed*, Leid. 1798; *De geschiedenis der oude godsdienstleer uit de ruïnen, waarin Volney haar misvormd heeft, herbouwd*, Rott. 1802; *Ontwerp van eene volledige geschiedenis der oude Oostersche wereld*, Leid. 1807; *Beschrijving en geschiedenis van het Prinsdom Oranje en de Oranje-vorsten*, Leid. 1814; *Hereeniging van het Belgische en reeds vereende Nederland onder het glorierijke Oranjenhuis in Februarij 1814*, Leid. 1814; *Oud-Nederlandsch heugelijk herleven*, Rott. 1814; *Bonaparte's laatste ondernemingen en derzelver naaste gevolgen* 6 st., Rott. 1815; *België, het Luxemburgsche, Luik en andere bezittingen beschreven, met een kaart*, Breda 1815; *Geschiedenis der Nederlanden van de vroegste tijden nopens het Zuiderdeel des rijks even volledig als ten opzichte van deszelfs*

noorderdeel, onpartijdig en veelal uit de bronnen, 2 dln., Amst. 1815; *Het verheugde Nederland bij de aankomst van het jeugdige vorstenpaar in de Noord. en Zuid. prov.*, Leid. 1817; *Bijbelgenootschappen en Jezuïtenorde, in beider nut en schadelijke strekking*, Amst. 1817; *De Nederduitsche synoniemen, of woorden die elkanderen somwijlen vervangen kunnen, doch somwijlen niet; taalkundig en ten deele ook etymologisch behandeld*, 2 dln., Rott. 1820; *Algemeen aardrijkskundig woordenboek, naar de nieuwste berigten en landverdeelingen*, 2 dln., 4 st., en supplement met eene kaart, 2 dln., 4 st., Rott. 1821; *De Wijsheid van Pruisen in het navolgen van den Kardinaal Richelieu aan het einde van 1829, Delft 1829*; eindelijk gaf hij zijn eigen levensbeschrijving onder den titel van *Herinneringen, met betrekking tot de omwenteling in staat en kerk, gedurende mijn levensloop*, Dordr. 1830. Voorts heeft B. verscheidene schoolboeken en theologische werken geschreven en was hij medewerker aan *Weiland's Nederduitsch Taalkundig woordenboek*, 11 st., Dordr. 1814, dat van de letter O af bijna geheel alleen door hem bewerkt is.

Bruinne (François de), schreef eene berijmde kronijk, getiteld: *Opkomst, voortgang en einde van 't Wijd-beroemde en Hoogloffelijk Huis van Oranje, mitsgaders der Princelijke en Koninklijke daden van Willem den Derde, Koning van Engeland, Schotland, Frankrijk en Ierland, Hersteller en beschermer des Geloofs*, Utr. 1702.

Bruins (Frederik), geb. 20 Sept. 1836 te Bellingwolde, werd voor het onderwijs opgeleid en was van 1851 tot 1861 hoofdonderwijzer te Drouwenervmond (gem. Borger), daarna hoofd van verschillende scholen voor gewoon en voortgezet lager onderwijs te Groningen, en sedert 1871 leeraar aan de Rijks kweekschool voor onderwijzers aldaar. Hij schreef: *Driemaal den aardbol om*, 1873; *Het wereldrond, leesboek der aardrijksbeschrijving voor schoolgebruik en eigen studie*, 3 dln., 1878—80; *Wij en de wereld*, 1883; *Onze moederaarde*, 2 dln., 1881; *De praktische taalmeester* 4 stukjes, 1873. Verder is hij mederedacteur van *Schoolbode* en *Gids voor den onderwijzer*, schreef stukken in *Pestalozzi*, eenige kleine schoolboekjes, eene vertaling van Millers werk: *Alcohol zijne plaats en zijn vermogen*, en gaf bovendien nog een schoolatlas uit. Al zijn werken zijn te Groningen gedrukt.

Bruinses (A. G.). Zie **Beckering** (J. J.)

Bruinvis (Cornelis Pieter), geboren 5 Juli 1799 te Alkmaar, waar hij apotheker was. Hij overleed in zijne geboortestad 16 Mei

1873, en schreef: *Beschrijving der schilderingen, enz. in het Burgerweeshuis te Alkmaar, met toegevoegde geschiedkundige bijzonderheden*, Alkm. 1870.

Bruinvis (Cornelis Willem), zoon van den vorige, geboren te Alkmaar 26 Juni 1829, is evenzeer apotheker in zijne geboortestad, waar hij van 1859 tot 1865 lector aan de Geneeskundige school was. Sedert 1865 is hij lid van den geneeskundigen raad van Noord-Holland, en sedert 1874 lid van den gemeenteraad te Alkmaar. Zonder naam gaf hij in 1854 een *Catalogus van het Penningkabinet van G. van Orden*. Hij schreef: *Inventaris van het Archief te Schagen*, voor een groot deel afgedrukt in de kronijk van het Historisch Genootschap 1857; *Alkmaar in 1560. Volksvoorzetting*, Alkm. 1186; *Catalogus der tentoonstelling van oudheden en gedenkstukken betr. Holland, Zeel. enz.* Alkm. 1861; *Bijschriften op gezichten op Alkmaar*, 1862; verder gaf hij geschiedkundige bijdragen in de jaargangen 1852 en 1853 van *Alkmaars Jaarboekje*, vele stukken in de 17 eerste jaargangen van den *Navorscher*, enkele in de beide eerste jaargangen van den *Ouden Tijd*, sedert 1854 enkele hoofdartikelen en ingezonden stukken in de *Alkmaarsche Courant* en in 1872-4 de meeste hoofdartikelen in de *Heldersche en Nieuwediepsche Courant*.

Brull (A. de) wiens spreuk was: „Je brusle en Dieu” schreef gedichten in 't *Amsteldams Minne-boeckje* 1645, in 't *Utrechts zangprijsel* 1649 en mogelijk ook elders.

Brummeler (Mevrouw ter), *De familie van David Förster*, Leiden 1879.

Brummeler Andriessen (J. C. ter) Zie **Andriessen** (J. C. ter Brummeler).

Brummelkamp (Anthony), geb. te Amsterdam 14 Oct. 1811, was eerst predikant bij de Ned. Herv. Gemeente te Hattum en is thans hoogleeraar te Kampen aan de theol. school ter opleiding van predikanten voor de Christ. Afsch. gezindte (opger. in 1854). Hij schreef, behalve eenige theologische geschriften: *Holland in Amerika of de Holl. kolonisatie in den Staat van Michigan*, Arnh. 1846; *Landerhuizing of waarom berorderen wij de volksverhuizing naar Noord-Amerika en niet naar Java*, Amst. 1846 (4e dr. 1847); 1517 en 1867, *De roeping der theol. school te Kampen*, Kamp. 1867.

Brummelkamp (Johannes), zoon van den voorgaande, geb. te Hattum 24 Oct. 1837, pred. bij de Ned. Herv. gemeente te Veenendaal, thans te Amsterdam, schreef: *Morgenrood, gedichten*, Kamp. 1860; verder nog

enkele gedichten in jaarboekjes, waarvan de voornaamste zijn: *Polycarpus, De Bartholomeüsnacht, Charlotte Corday*, enz.

Brumund (Jan Frederik Gerrit), geb. te Amsterdam 29 Aug. 1814, was predikant te Soerakarta, en overleed te Malang aan eene leverontsteking 12 Maart 1863. Hij schreef: *Berichten omtrent de evangelisatie van Java*, Amst. 1854; *Indiana, verzameling van stukken van onderscheiden aard over landen, volken, oudheden en geschiedenis van den Indischen Archipel*, 2 st., Amst. 1852-54; *Fragmenten mijner reize door Minahassa*, Bat. 1856; *Fragmenten mijner reize door de Molukko's, Makjan en Batjan*, Bat. 1856; *Het volksonderwijs onder de Javanen* (bekroond door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen in Oost-Indië), Bat. 1857; *Schetsen eener mailreize van Batavia naar Maastricht op reis en te huis*, Amst. en Bat. 1862. Voorts vele bijdragen in het *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië*.

Bruna (Hendrik Magdalenus) geb. 8 Juli 1848 te Hasselt (O.), studeerde in de godgeleerdheid en is thans predikant te Purmerende. Hij is sedert 1877 hoofdredacteur van het *Evang. Zondagsblad* en schrijft sedert 1876 de hoofdartikelen in 't *Zaaiandsch Advertentieblad*; verder redigeert hij *Eekhoff's Almanak van Landbouw en den Landbouwscheurkalender*, Gorinch.; behalve onderscheiden vertalingen en stukken in tijdschriften en jaarboekjes schreef hij onder heilpseud. *Paganus: Wolfskampen-Dine Nijm*. 1872.

Brune (Johan de), geb. te Middelburg in 1589, bekleedde verschillende ambten in zijne vaderstad en in de provincie Zeeland en werd in 1649 raadpensionaris van die provincie. Hij stierf in 1658. Behalve zijne godgeleerde werken schreef hij ook dichtelijke, zooals: *Emblemata of Zinne-werck, voorghestelt in Beelden, ghedichten en breeder uytleggingen, tot uytduckinghe en verbeteringhe van verscheydene feylen onser eeuw*, Amst. 1624, 2e dr. 1661; *Nieuwe wijn in oude lederzacken, bewijzende in spreekwoorden het vernuft der menschen ende 't geluck van onze Nederlandsche Taele*, Midd. 1636; *De CL Psalmen Davids, uyt de Hebreuesche in de Nederlandsche tale woord tot woord overgeset (in gemeeten onrijm)*, Midd. 1664; 2e dr. onder den titel *Davids Psalmen, gedicht aan d' eene zyde door P. Dathenum, aan d' andere zyde door J. de Brune, enz.*, nu met de tweede druk, van veers tot veers, geheel verbeterd en op een vloeyende mate naar de oude wijzen gestelt, Amst. 1650.

Brune (Joan de), de Jonge of Janus Brunaeus, een Zeeuw van geboorte in het begin

der 17e eeuw, legde zich op de rechtsgeleerdheid toe, doch stierf op betrekkelijk jeugdigen leeftijd in 1649. Hij schreef: *Veirzjes*, Amst. 1639; *Wetsteen der vernuftten oft Bequaam Middel om van alle voorvalende zaken aerdiglijk te leeren spreken*, 2 dln., Amst. 1644, 2e dr. 1652. In het tweede deel van den laatsten druk is veel geplaatst dat niet door de Brune is geschreven. Wijders *Jok en Ernst*, d. i. *allerley Deftige Hofredenen*, *Quinkslagen*, *Boertergen*, *Raadsels*, *Spreuken*, *Vragen*, *Antwoorden*, *Gelijkenissen*, en al wat dien gelykvormig met den naam van *Apophthegmata* verstaan wort, gevonden en gesproken van Prinssen, Mevrouwen, Geletterden en andere staatspersonen die al 't samen dicht bij onse tijden geleefd hebben of nog tegenwoordig leven, Amst. 1644; *De Honigbye-Kusjes*, Amst. 1644. Zijne gezamenlijke werken zijn uitgegeven onder den titel van *Alle volgeestige werken van Jan de Brune de Jonge*, Harl. 1665, 2 dr. Amst. 1681.

Bruneel (*Domien*) werd geb. te Brugge, waar hij in de XVIIe eeuw geneesheer was. Zijne uitgegevene werken zijn: *Den Raed der Wysheid ofte de noodzakelyke sinspreken van Salomon*, Brugge, 1685; *Den zeghepraelenden Diederick van Elsaten*, XVI Graef van Vlaenderen, Brugge, 1699.

Brunings (*Pieter Frederik*), geboren te Antw. 7 April 1820, werd voor den krijgsveld dienst opgeleid en doorliep alle rangen tot dat hij in 1880 als Luitenant-kolonel gepensioneerd werd, schreef: *'s Krijgsmans lief en leed in vrede*, Kamp. 1857; *Nevel en Zonneschijn*, Kamp. 1858; *'s Krijgsmans lief en leed in oorlog*, Kamp. 1859; *Jonkvrouwe van Sterreburg, een verhaal*, 2 dln., Kamp. 1861; *De gravin, novelle*, Leid. 1864; *De Gouverneur, novelle*, Arnh. 1864; *De twee Broeders, Episode uit het jaar 1600*, tooneelsp., Kamp. 1865; *De verloren Zoon*, hist., nov. Leid. 1865. Naar dezen roman gaf hij in 1873 onder denzelfden titel te Kamp. een tooneelsp. uit; *Een klaverblaadje*, Kamp. 1865; *Een Rendez-vous*, Kamp. 1865; *De Gouvernante*, nov., Arnh. 1865; *De vergelding*, tooneelsp., Zwolle, 1868; *Distels en lauieren, militaire schetsen*, 1869, 3e dr. Arnh. 1873; *Wildrich*, een roman, 2 dln., Amst. 1870. *Twee novellen*, 2 dln., Dordr. 1872; *Een Spelevaart over den Oceaan*, 2 dln. Kamp. 1873; *Een vrouwenhater*, 2 dln. Amst. 1874; *Twee verhalen*, 's-Hage, 1875; *De jagerkoningin*, 's-Hage, 1876; *Bella, een novelle*, 's-Hage, 1877; *De drie vrienden*, Kamp. 1878; *De Valkenburgers*, 2 dln. Amst. 1879; *Oer bergen en door dalen, vluchtige reisindrukken*, Kamp. 1880; *Alice, roman*, Alkm. 1880; *Susanne*, blijsp., 2 bedr. 's-Hage 1881; *De twee oude vrijers en andere novellen*, 's-Hage, 1882; *Mijn vriend*

Parelsman, Haarl. 1884; *Mijn vriendin*, 's-Hage, 1884; *Een Hollandsche jongen*, Haarl. 1884; *Mik en zijn element*, Haarl. 1884; *De schilder, roman*, Haarl. 1885. Voorts leverde hij vele bijdragen in het militaire tijdschrift *Het Vaandel*, in de *Tijdspiegel*, *Castalia*, enz.

Bruno (*Hendrik*), conrector te Hoorn in 't midden der 17e eeuw, beoefende zoowel de Latijnsche als de Nederduitsche poëzie. Van hem verscheen in 't licht: *David's Psalmen*, na de nieuwe oversettingen op even veel versen op deselfde wijsen als van *Dathanus* en geheel op noten gesteld, Amst. 1656; *Publii Virgilii Maronis Eclogae ofte Harderskrouten in Nederduitsche rijm vertaelt*, Hoorn 1658; *Het boek Jobs*, den Prediker, *Spreuken* en *Hooghe Liedt Salomons*, *mitsgaders de Klaeglieden Jeremiae*, Hoorn 1658; *Ovidii Wapen-twist van Ajax en Ulysses in Nederduitsche rijm vertaelt*, Hoorn 1659; *Thomas Morus ofte verwinne van geloof en standvastigheyt*, eerst in 't Fransch buiten rijm gemaect door *Purget de Serres*, naederhandt in 't Nederlandts overset door *W. V. S.* ende nu in rijm gebracht, Hoorn 1660; *Varia poemata of Mengel-moes van verscheijde Gedichten*, Leid. 1660.

Bruno zie **I. A. de Bruyne**.

Brussel (*Felix van*) overleden te Weteren 26 Jan. 1866, in den ouderdom van 55 jaren. Hij was decoratieschilder en beoefende in zijne vrije uren de dichtkunst en de tooneelkunst. Vooral in het luimige muntte hij bijzonder uit met zijne werken: *Legende van St. Marcharius*; — *Jubilé*; — *Ik hou het met de Franken*; — *Mijn Baard*; — *Op het graf mijner ouders*; — *Beschouwing*; — *De Godslasteraar*; en — *De Broosheid van het aardsch geluk*.

Bruylants (*Jan Philip Leopold*) geboren te Antw. 30 Sept. 1834, studeerde aan de Normaalschool van Lier en werd 18 Nov. 1854 benoemd tot onderwijzer der gemeentescholen van Antwerpen, uit welk ambt hij in 1859 zijn ontslag nam. Sedert 1865 was hij opsteller van het Antwerpsche dagblad *De Koophandel*, in welke betrekking hij overleed 24 Nov. 1876. Met Konstantijn Simillion schreef hij: *Burgemeester van Stralen, vaderlandsch geschiedkundig drama in zes bedr.*, Antw. 1858; en afzonderlijk: *De Nederlanden onder Filips den Tweeden*, 1555-1558, Gent 1856; *Het Erfdeel, of het geweten van eenen Advokaat, dramatisch volkstaferel in 5 tijdstippen*, Gent, 1869; *Fredolien, volksdrama in vijf bedr.* Antw. 1855; *De Martelaar der kunst, drama in vijf bedr.*, Antw. 1865; *Een man die de kas houdt*, blijsp. in één bedr. Antw. 1865; *De*

Nieuwejaarsdoos, blijsp. in een bedr., Antw. 1866; *Mina de Zinnelooze, volksdrama in 8 taferelen; Beul en Martelaar, geschiedkundig drama in drij bedr.; Strooikentrek, tooneelsp, in een bedr.; De kostgasten, blijsp. in een bedr.; De Vrijers van Bettiken, blijsp. in een bedr.; De laatste stuiver, blijsp. in een bedr.;* allen gedrukt te Antwerpen.

Bruyn (J.) schreef *Aruntius*, treurspel Amst. 1760.

Bruyn (Caspar Adam Laurens van Troostenburg de) geb. 24 Febr. 1829 te Winterswijk, studeerde in de godgeleerdheid, en was achtereenvolgens in 1856 hulpprediker te Dordrecht, in 1857 predikant te Rembang, in 1861 te Solo, in 1868 te Cheribon, in 1868 te Poerworedjo en Bagelen, in 1873 te Samarang, in 1876 te Salatiga, in 1877 te Poerworedjo, in 1878 te Soerabaja, in 1881 te Batavia en in 1885 te Erichem (Gelderl.) waar hij nog is. Hij schreef: *De Hervormde kerk in O.-Indië onder de O.-Indische compagnie (1602—1795)*, Arnh. 1884; in hs. bestaan er nog een *biographisch woordenboek der O.-I. Predikanten*, en *Een alphabetische naamlijst van O.-I. ziekentroosters of krankbezoekers*.

Bruyn (Gerrit Willem van Oosten de), geb. te Amersf. 17 Oct. 1727, rechtsgeleerde te Haarl., schreef Latijnsche werken en gedichten; voorts *De stad van Haarlem en hare geschiedenissen*, 1e dl., Haarl. 1765. Het tweede deel, schoon reeds tot 1577 voortgezet, is nooit in 't licht verschenen. Hij overleed op zijn buiten Randenbroek bij Amersf., 16 Juli 1797.

Bruyn (Jacob van Oosterwijk) geb. te Amsterdam 28 Febr. 1794, was makelaar aldaar en overleed er 23 Nov. 1874. Hij gaf uit: *Luimige dichtstukjes*, 2 dln., Amst. 1824; *Vaderlandsche zangtoonen bij den veldtocht in België in Aug. 1831*, Amst. 1831; *Boertige Zangster*, Amst. 1837 (6e dr. 1877 te Dev.); Vele zijner dichtproeven zijn ongedrukt gebleven, waaronder eenige treur- en blijspelen zonder vrouwenrollen, bijzonder geschikt voor liefhebberij-tooneelen en rederijkerskamers (*Hannibal, de slotroegd van Calais, het Misverstand, de Speculanten*, enz.) Anoniem gaf hij uit: *Jan Jacob of de Regie-tabak, Treurspel-parodie in 2 bedr.* Amst. z. j.

Bruyn (Willem van Oosterwijk) geb. te Amsterdam 16 Mei 1829, woont zonder betrekking te Zeist schreef: *Isaac da Costa, een goed krijgsknecht van Jezus Christus, voor het Nederlandsche volk geschetst*, 2e dr., Sneek 1876; *Dichtbloemen van hart en leven*, Zeist 1876. Hij is redacteur van de *Jonge-*

lingsbode, die sedert ruim 30 jaar uitgegeven wordt van wege het Nederl. Jongelingsverbond.

Bruyn Kops (Jacob Leonard de) werd geb. te Haarlem 22 December 1822, promoveerde in de rechten en werd in 1850 Lid der Provinciale Staten, in 1851 commies bij het Departement van financiën, daarna hoofdcommies, in 1860 lid van den Raad van toezicht op de spoorwegdiensten, in 1864 hoogleeraar te Delft en vier jaar later lid van de 2e Kamer. Hij schreef: *Aan Mr. J. da Costa na het lezen van zijn dichtstuk 1648 en 1848*, Haarl. 1848; *Beginnels der staathuishoudkunde*, Amst. 1850, (5e dr. 1873); *Stukken der grafelijke tijden uit het archief der stad Haarlem*, Haarl. 1850; *Eenvoudige gezondheidsteer. Een Boekje voor allen*, Amst. 1856. Voorts vele geschriften over armwezen, gemeentebelasting, statistiek, enz. De Bruyn Kops is redacteur van de *Economist*, tijdschrift voor alle standen tot bevordering van volkswelvaart, Amst. 1852 en vlgg. jaren.

Bruyne (Jan Anthony de) geb. 30 April 1856 te Zierikzee, was achtereenvolgens leeraar in Geschiedenis en Aardrijkskunde aan de Hoogere Burgerscholen te Gorinchem (1877) en te Schiedam (1878) en van 1881 tot nu toe leeraar in Gesch. en Staatswetenschappen aan de H. B. S. te Zierikzee. Hij schreef: *Uit het leven der aarde. Geografische studiën en fantasiën* Schied 1881; *Maria Koningin van Schotland. Oorspronk. treurspel in 5 bedr. (psdm Bruno)*, Schied. 1882; *Algemeene Geschiedenis ten gebruike van het Mid. en Gym. onderwijs* 4 dln. Schied 1833—4; *Overzicht der Alg. Gesch. voor H. B. S. met driejarigen cursus*, 2 dln. Schied. 1885.

Brynhilde. Zie **Haighton (Elise A.)**.

Büchner (Adelaide Johanna Anna), geb. **Kannegiesser**, zag het levenslicht te Vlissingen 6 Febr. 1799, huwde met wijlen den zee-officier George Büchner en woonde daarna te St. Anna bij Nijmegen, waar zij 5 Juni 1883 overleed. Zij schreef: *Verhalen*, Kamp. 1851.

Büchner (Frederik Willem), geb. te Amsterdam 22 Jan. 1845, is buitenlandsch commissionair en schreef de volgende tooneelstukjes: *De Huishoudster van twee oude heeren*, 1858; *Een gevechtszaak*, 1868; *Eene verwarring*, 1868; *Een schoonvader*, 1868; *Neen!* 1872; *Een liefdespionier*, 1872; *Het proces*, 1873; *De Grootmoeder*, 1875; *De brieven van Eduard*, 1876; *Een minnaar zonder jas*, 1880; allen te Amsterdam uitgekomen; de 3 eerste stukken verschenen alleen onder zijn naamletters.

Buck (Adriaan de) is de met lof vermelde dichter van Veurne (Vlaanderen), waar hij in XVIIe eeuw leefde en kanunnik Norbertijn was. Hij schreef: *Consolatio Philosophiae ofte troost-medecyne-bouck der sedighe wysheyt, in 't latyne voormaels ghe-maeckt door A. Torquatus Boëtius, en Den Geestelicken Maeghdesanck der christeliche ziele.*

Buck (Victor de) een jezufet-bollandist, die 24 April 1817 te Oudenaarde werd geboren en te Brussel op 28 Mei 1876 is gestorven, liet de volgende werken na: *Gedachtenis der maend van Maria en der krooning van het beeld van O. L. V., moeder der bermhertigheyd, plechtiglijk gevierd in de parochiale kerk van O. L. V. ter Kapellen, te Brussel, in het jaer O. H. 1843*, Brussel, 1843; *Historie van O. L. V. ten Kerselaer, binnen de parochie Edelaer, by Audenaerde, Brussel, 1851*; *O. L. V. ten troost te Vilvoorden, of korte geschiedenis van het klooster en van het beeld, onder dien naem bekend, Brussel, 1853*, *De christene onderricht in zijnen godsdienst*, Brussel, 1854; *Werken en lijden van den wonderdadigen martelaar Andreas Bobola, priester der Societeit Jesu, zalig verklaerd door Z. H. den Paus Pius IX, Brussel, 1854*; *Het christelyk Hooilaert of Hooilaert toegewyd aen God, aen Maria en aen andere Gods lieve Heiligen*, Brussel, 1855; *Geschiedenis der zalige maegd en martelares Maria van Woluwe, gemeenelyk genoemd Lenneke-Mare, en der mirakuleuze kapel van Onze-Lieve-Vrouwe, waerin zij rust, Brussel, 1855*; *Levens der heilige Anna, Clemens, Cornelius, Eligius, Hubertus, Sebastianus, Adrianus, Antonius, Rochus, Barbara, Lucia, Philomena, Adeleidis van Schaerbeek, Maria van Woluwe en Joannes Ruysbroeck, Brussel, 1855*; *De eervoorde Heer Sterckendries, pastoor te Hooilaert, of eenvoudige lykrede uitgesproken gedurende zynen plegtigen zieldienst den 12 September 1864*, Brussel, 1864; *Leven van den H. Jacobus Jacops, geboortig van Oudenaerde, kanonik der orde van Premonstreit en een der negentien martelaren van Gorcum, Brussel, 1868*; *Geschiedenis der marteldood van de H. Ursula en hare elf duizend gezellinnen door J. Hilligeer, Gent 1868*; *Historie van de hertogelyke kerk van Alsberg en van 't wonderbeeld van Onze-Lieve-Vrouwe aldaar bewaard, Brussel, 1869.*

Buddingh (Derk), geb. te Driel 18 Dec. 1800, was eerst bijzonder onderwijzer te 's Gravenhage, later werd hij leeraar en bibliothecaris aan de voormalige Kon. Akademie te Delft. Sedert de opheffing dier inrichting woonde hij te Utrecht, waar hij

16 April 1874 overleed. Van dezen schrijver is het denkbeeld uitgegaan eener vereeniging van onderwijzers tot nut van 't Onderwijs en 't Schoolwezen te stichten. Onder zijn voorzitterschap kwam de zoogenaamde moedervereeniging tot stand en werd de officiële erkenning van het onderwijzersgenootschap bij Koninklijk besluit van 15 Maart 1844 verkregen. Hij schreef: *Aanleiding tot de kennis der letterk. geschiedenis der Nederlanden*, 's Hage 1825; *Verhandeling over den aard der Noordsche godenteer*, Utr. 1837; *Eddaleer of handboek voor de noordsche mythologie*, Utr. 1837; *Over oude en latere drinkplegtigheden, vooral der Scandinaviërs, Germanen en Nederlanders*, 's Hage 1842; *Geschiedenis van opvoeding en onderwijs, met betrekking tot het bijbellesen en godsd. onderricht op de scholen*, 2 st., 's Hage 1843; *Verhandeling over het Westland, ter opheld. der Loo- en Woerden en Horen, benevens de natuurdiensten der Friezen en Batavieren*, Leid. 1844; *Mirakelgeloof en mirakelen in de Nederlanden*, Hist. Letterk. Proeve naar aanleid. van het 5e eeuwfeest van het H. Sacrament van mirakel te Amsterdam 5 Maart 1845, 's Hage 1844; *Geschied- en letterkundig Archief*, 's Hage 1852; *De kerk, school en wetenschap in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika*, 3 st., Utr. 1852-53; *Dietsche taal en poezy met betrekking tot de algemeene, kerkelijke en staatkundige gesteldheid gedurende de middeleeuwen*, Gorinchem 1859; *De Dietscher Jacob van Maerlant*, Arnh. 1869; *Wandelingen door de Betuwe, ter opsporing van Germaansche, Bataafsche en Romeinsche Oudheden (1854-60)*, Tiel 1861; idem, *Nieuwe Wandelingen*, enz. Tiel 1865. Voorts schreef of vertaalde hij vele werken ten behoeve van het onderwijs, de statistiek enz., benevens een werk over het *Boetregt*, bevattende een onderzoek naar den oorsprong en de naambetekenis van het geslacht Buddingh (Delft 1863) en plaatste hij bijdragen van allerlei aard in verschillende tijdschr. en jaarboekjes.

Buddingh (Steven Adriaan), geb. aan de Kaag bij Leiden, 26 Maart 1811, promoveerde in de theologie te Leiden en ging in 1833 naar Oost-Indië als gouverneur bij eene geachte familie, doch werd reeds in 1836 predikant te Batavia. In 1852 maakte hij een inspectie-reis naar de gemeenten in de buitenbezittingen, welke reis vijf jaar duurde, keerde daarop naar Nederland terug en sleet zijne laatste levensjaren te Arnhem. Hij stierf te Katwijk 29 Juli 1869, waar hij was heengereisd tot herstel van gezondheid. Hij schreef onder meer andere werken: *Rijmelarij*, Leid. 1833; *Cantate en gezangen bij de inwijding der Willemkerk te Batavia*, Bat. 1839; *Allerlei, verzameling*

van onderscheiden in het tijdschrift van Nederl. Indië geplaatste stukken, Bat. 1e dl. 1840, 2e dl. 1842, (bevattende proza en poëzie); *Indisch Archief, Tijdschrift voor de Indiën*, 4 dln., Bat. 1849-50; *Nederlandsch Oost-Indië, Reizen over Java, Madura, Makassar, enz.*, 3 dln., met pl., portr. en krtn; Rott. 1859 61. Zijne verzen zijn in verschillende jaarboekjes verspreid, of rusten nog in albums en portefeuille.

Buelens (Jan Baptist) werd te Antw. geb. 3 Nov. 1788 en overl. aldaar op 17 Jan. 1868. Hij werd priester en vestigde zich in zijne geboortestad, waar hij ook opsteller werd van het nieuwsblad *De Antwerpenaar*. Toen Willems getuigde dat de taalstudie in Zuid-Nederland verwaarloosd werd sedert de afscheuring van Noord-Nederland, trok Buelens tegen die bewering te velde en daardoor ontstond de bekende: *Briefwisseling tusschen J. F. Willems, schrijver van het werk: Tael- en letterkundige verhandeling, opzigtelyk de Zuydelyke provincien der Nederlanden, en J. B. Buelens*, Antw. 1821. Buelens was ook een dergenen, die geene eenheid van spelling voor het Hollandsch en het Vlaamsch duldten, meenende dat daardoor het Protestantisme de Katholieke gewesten zou binnendringen. Hij schreef nog: *Saemenspraeken over den Zegepraal van het kruys*, Antw. 1821; *Saemen-spraeken waerin de geloofsstukken der Catholyke kerk gepredikt door den Vic.-Gen. F. C. Verheylewegen en duyster en verward voorgesteld, met klaerheyd worden uytgelegd door J. B. Buelens*, Antw. 1821; *Antwoord op het Sermoon gepredikt in de Kerk van den H. Rumoldus door den Z. E. Hr. F. G. Verheylewegen, den 4den der Lentemaend 1821*, Antw. 1821; *Brief aen den Weledelen en hooggeboren Ridder XXX over den eigendom der kerkgebouwen door B. R. P.*, Antw. 1826; *Brief aen den Weledelen en hooggeboren Ridder XXX waerin bewezen wordt dat het tooneelspeeldersberoep eerloos is, en dat hen, indien zij zonder den theater te hebben afgezworen, sterven, de kerkelyke begraevenis, de gewyde aarde, enz. moeten ontzegd worden*, Antw. 1826; *Brief aen den Weledelen en hooggeboren Ridder XXX, waerin getoond word dat het zonde is de hedendaegsche tooneelstukken by te wonen*, Antw. 1826; *Oer het eerloos Tooneelberoep en het zondige bywonen der hedendaegsche schouwspelen*, Antw. 1827; *Beknoopt onderrigt voór de Deelgenooten van het Broederschap van den H. Nicolaus in Antwerpen*, door J. B. B., Antw. 1836. *Vlaemsche tael- en letterminnende protestant*, Antw. 1842; *De Heilige Dymphna, eerste maegd en martelares der Brabandsche Kempen*, Antw. 1837; *Het leeven van St. Nicolaes*.

Buhon (Jan), een bekend tooneelspeler,

wiens vrouw en dochter in de vorige eeuw ook aan het tooneel te Amst. verbonden waren, en die te Amst. in 1791 overleed, schreef onder de letters J. B.: *De verliefde Arlekijn, of Arlekijn getransformeerd in verscheyde gestalten*, Dordr. 1719 *Ariaas getrokken uit de opera: De Kamenier van Fortuin*, Amst. 1772.

Bührmann (Frans Christiaan), geb. te Amst. 17 Mei 1830, boekhandelaar aldaar, schreef: *De Geschiedenis van ons vaderland, met een voorwoord van W. J. Hofdijk*, 1867 enz. *De jonge Heldin of Haarlem in 1304*, 1868; *De Fransch-Pruisische oorlog*, 2 dln. met pl. 1872; *Parijs onder de Commune*, 1873; *De Geschiedenis der Watergeuzen*, 1873; *Het leven van M. A. de Ruyter, Brandt naverteld*, 1873. *De Russisch-Turksche oorlog van 1877. Naar authentieke bronnen beschreven 1877*. Al zijn werken zijn te Amsterdam uitgegeven.

Buis (F. A.) zie **Fabius** (A. N. J.)

Buljs (M.) schreef: *Overzicht van de geschiedenis der fraaie letteren in Nederland. Naar Hofdijks geschiedenis der Nederlandsche letterkunde bewerkt*. Amst. 1876. Hij bewerkte ook in het Ned. *Samuel Smiles, Beheerschen u zelve*, en de 3 laatste deelen van *Webers Handboek der Alg. Geschiedenis*.

Bull (Abraham Johannes de), geb. te Amst. 11 Dec. 1823, opgeleid voor den handel, wijdde later zijne krachten aan de dagbladpers en was tot voor weinige jaren Redacteur van de Amst. Cour. Hij schreef: *Een beeld der toekomst, Romant. Gedicht*, 's Hage 1849; *De val van Jeruzalem, treursp.* (met J. van Lennep), 's Hage 1850; *Verspreide Gedichten*, 's Hage 1853 (3e dr. 1862); *Novellen, Utr. 1853; Naar de natuur, verspreide novellen en schetsen*, Haarl. 1853; *Binnenhuisjes*, Haarl. 1861; *Velerlei, gedichten, oud en nieuw*, Haarl. 1863. Van zijn gedichten is een goedkoope uitgave verschenen, 2 dln., Schied. 1871. *Velerlei novellen en gedichten*. Komplete uitgave 2 dln. Schied. 1876; *Gedichten met 16 staalgravuren*. Schied. 1882-3. Voorts is of was de B. medewerker aan versch. tijdschr., zooals *Tijdspiegel*, *Gids*, *Kunstkronijk*, enz.

Bultijnck (August Victor) geb. 9 Jan. 1844 te Knesselare (Oost-Vlaanderen). Tot in het jaar 1864 verbleef hij in zijn geboortedorp, waar hij het bakkersbedrijf uitoefende. Daarna ging hij te Gent studeeren, met het doel om later in den handel te gaan. Met hetzelfde doel verbleef hij negen maanden (1864-65) te Antw., van waar hij door zijne ouders werd teruggeroepen. Sinds dien tijd was hij te Knesselare werkzaam als notaris-

klerk; maar in 1874 kwam hij weer naar Antw. om er mede-opsteller van het *Handelsblad* te worden. In 1878 verliet hij deze betrekking, om te Gent opsteller te worden van het *Fondsblad*, welk ambt hij thans nog vervuld. Buiten de bijdragen in tijdschriften uitgegeven, verscheen van hem een bundel: *Liederen en andere Gedichten*, Gent, 1869. Een tweede dichtbundel verscheen van hem onder den titel: *Stemmen des Gevoels, Liederen en Gedichten*, Antw. 1878. *Verslag over de feestelijke betooging ter eere van Frans de Potter en H. Claeys*, op 22 November 1886, door A. Bultjnek, secretaris der Gentsche afdeeling van het *Davidfonds*, Gent, 1887.

Buma (Johannes Aconius van), geb. te Wageningen, was predikant te Loenen en daarna te Beekbergen, waar hij in 1705 is gestorven. Hij dichtte: *Bethlehemsche Mengelingen — eenige Psalmen Davids*, 1681; *Christus in den hof Gethsemane*, schreef in dichtmaat en eenige Lat. verzen en theol. boeken.

Buma (Johannes), geb. te Leeuwarden in 1694, waar zijn vader apotheker was. Hij zelf zou hetzelfde vak gekozen hebben, hadden hem daartoe bij den dood zijns vaders de middelen niet ontbroken; een familiegeschil veroorzaakte een kostbaar proces, zoodat de apotheek moest verkocht worden. Sedert legde B. zich op het schilderen en de letteren toe. Hij stierf 28 Juli 1756. Van hem zijn in 't licht verschenen: *Hofgedachten op de vier getijden des jaars*, Leeuw. 1731; *Nassausche Lauwerkrans*, Leeuw. 1748; *Israel's verdrukking in Egypten*, Leeuw. 1751; *De Leerredenen van Ds. Ph. Lud. Statius Muller* (Lijkrede op Willem IV) in Digtk. Verzen gebragt, Leeuw. 1752; *Reis door de Elizeesche velden, waarin zeer vele zeldzame gevallen van de Heeren van den Degen, Pen en Tabbaart worden gemeld*, Leeuw. 1753; *Boere-Bruidloft op het Huwelijk van Moddeworst en Griet Beerdberg*, met geschiedk. aann. en kop. pl. (met titelvignet), Leeuw. 17, 1; *Schrik niet, te Knollendam, ten dienste der Bruidloftgasten*, Leeuw. 1767.

Buma (Albertus), theol. student en later schooldirecteur te Lippeluizen, gaf uit: *De Heidelbergse Catechismus, of ondervrijzinge in de Christ. Leere, in rijm gesteld door R. Meijer* (pred. te Harbajum van 1629—74) ende nu na netter spellinge geschikt, Leeuw. 1716.

Buma (Anna Elisabeth), geb. te IJsbrechtum 16 Dec. 1750 en overl. te Leeuwarden 23 Aug. 1825; in den Frieschen Volks-Almanak van 1862 vindt men van haar: *Dichtproeven*. Voorts vertaalde zij een Engelsch werk.

Buma (Wiardus Willem) geb. te Leeuwarden 11 Oct. 1802 en aldaar overl. 10 Sept. 1873, promoveerde te Groningen in de rechten en was achtereenvolgens advocaat, lid der Gedeputeerde Staten, raadsheer en eindelijk president van 't Prov. gerechtshof van Friesland. Behalve zijn brochures van kerk-rechterlijken aard, was B. een ijverig medewerker in het tijdschrift de *Frije Fries*, waarin van zijne hand o. a. voorkomen: *Hulptroepen uit Hartlingen naar Zeeveden gezonden in 1609, Geene heerlijkheden in Friesland of Dr. Sikke Dekema en Mammema State te Jellum* (beide zijn mededeelingen uit het journaal of uit de resolutien van Gedeep. Staten, met inleidingen van zijn hand). Voorts *De oude Friesche drinkhoorn van den Patroon van Roordahuizum beschreven en toegelicht; Des Bisschops eerste gerecht of Alef van Alewa en Anne van Deekema*, met inleid. en opm.; *Ephemerides Leovardienses of Leeuwarder aantekeningen van den notaris Anthonius Joostz.*, 1566—68 (uit de letterk. nalatenschap van Gabbema); *Wybe Saecles, schepen van Leeuwarden, door het Hof veroordeeld tot den zwaarde 1516* (uit het sententieboek van het Hof); *Over den oorsprong van de Hervorming; Het moordjaar van het 63e levensjaar; Wandeling langs de Friesche kust, kort na den waterloed van 1825; Schiermonnikoog — de Louwers — de Scholbag*, enz.

Buning (Arnold Werumeus) geb. te Uithuizen (Groningen) 21 Januari 1846, werd in 1861 als adelborst geplaatst op het Instituut voor de Marine te Willemsoord, doch was wegens gezondheidsredenen reeds in 1876 verplicht zijn pensioen als Lt. 2e klasse aan te vragen. Nadat hij dit verkregen had woonde hij eerst in zijne geboorteplaats en daarna te 's-Gravenhage, waar hij Directeur werd van de modelkamer op het Museum van Marine. In 1883 werd hij benoemd tot Directeur van het Museum van land- en volkenkunde te Rotterdam, waar hij thans nog woont. Hij schreef: *De erfenis van den burgemeester. Eene vertelling*, Leid. 1875; (met J. A. Kruyt) *Met de Hollandsche mail naar Indië en terug, Gids voor de reizigers met stoomschepen van de Maatschappij Nederland*, Amst. 1878, 3e dr. 1885; *Marine-schetsen*, 's Hage 1880; *Onze ouwe Kookkert, zijn leven en lotgevallen gedurende zijn verblijf aan den vasten wal*, 's Hage 1882.

Burbure de Wesenbeek (Ridder Leo Philips Mar. de) geb. te Dendermonde, 16 Aug. 1812, begon zijne Latijnsche studiën bij Pater de Vos, oud-religieus der abdij van Affligem, en eindigde zijne humaniteiten in het kon. college van Gent. Later voltrok

hij zijne studiën aan de Gentsche Hoogeschool en werd ten jare 1832 doctor in de rechten. In 1845 kwam hij van Dendermonde naar Antwerpen, waar hij van 1855 tot 1861 administrateur was der Academie. In dit kunstgesticht rangschikte hij de archieven der Sint Lucasgilde, welk gewichtig werk hij ook belangloos verrichtte voor de archieven der O.L.V. kerken van Dendermonde en Antwerpen. Buiten Fransche geschiedkundige werken over kunst en kunstenaars schreef hij in het Nederlandsch: *Toestand der beeldende kunsten te Antwerpen omtrent 1454*, Antw. 1854; *Jan van Ockeghem, zijne geboorteplaats en verblijf in Antwerpen*, Dendermonde, 1858 en 1868; *Beschryvinge ende beginsel van 't clooster Waelwijck, gekend te Antwerpen onder den naam van Spinsters. Naer een handschrift der XVIIIe eeuw*, Antwerpen, 1859; *Chronologische lijst der Anmans van Antwerpen*, Antw. 1871; *Lijst der Schepenen van Antwerpen, voor de XVIe eeuw*, Antw. 1872; *De Antwerpsche ommegangen in de XVIe en XVIIe eeuw, naar gelijktijdige handschriften uitgegeven*, Antw. 1878. Als toondichter verheerlijkte Ridder de Burbure onze taal door het vervaardigen van Vlaamsche cantaten, koren en liederen, als: *Inhuldigingskoor voor het praalgraf van den dichter J. F. Willems*, 1848; *De slag bij Doggersbank*, 1850; *De Hoop van België*, 1853; *Hulde aan de kunst*, 1854; *Lena*, 1855; *Vlaamsch Schilderslied*, 1855; *Het Antwerpsch Meisje*, 1855; enz.

Burchgrave (Peter Jacob de) geb. te Passchendale in 1696 en te Wervick overleden 1 Nov. 1764. Hij was school- en heemeester, en tevens gelegenheids-dichter, doch deze driedubbele betrekking schijnt den man geene fortuin te hebben aangebracht. In den jare 1726 en 1736 gaf hij te Wervick, met zijne schoolkinderen, openbare vertooningen, waar 's mans eigene stukken werden opgevoerd. Hij schreef: *St. Cecilia*, treursp.; *Martial*, *Prins van Majorca*, versiersel; *Clodoveus en St. Clotidis*, eersten coninck en coninginne van Vranckryck; *Albion of Alboin*, fondateur van 't ryck van Lombardien, en Rosamonde syne huysvrouw; *St. Medardus*, Weryckys patroon, schauspiel.

Burchoorn (Isaac) of **Burghoorn**, boekdrukker te Leid., later te 's Hage, beoefende de poëzie. Hij gaf uit: *Witten Engel*, uytuyssende het Hoofsche Mom-Aensicht, Leid. 1635; *Batrachomyomachia*, ofte d'andertycken Veld-slagh tusschen de Muysen, de de Kick-vorschen, Leid. 1636; *Vreu eersangh over de treffelyke overwinninge van de stercke stad Breda*, Leid. 1637; *Sicarten Duyvel*, verthoonende wonderlycke grillen des werelts, 's Hage

1611; *Nieuwe werelt vol gecken op-gepronckt met een selfs-bedriegelyck onverstandt*, enz., 's Hage 1641; *Den verkeerden hemel voor de Deur-waarders, Boere-plagers, Bloet-suypers en andere quade Christenen*, enz., 's Hage 1641; *Klugthoofdige snorre-pypen, quacken en quince-slagen*, enz., 's Hage 1644. Onder zijn initialen J. B. gaf hij uit: *Een staeltjen van d' andere werelt, aenwysende de gevonde schuytplaats der verwoerde geesten*, 's Hage 1640.

Burckhardt (L. S.). Zie **Bilderdijk** (L. S.).

Buren (B. van). Zie **Doedes** (N. D.).

Buren (Marnis van) schreef ook in de letterkunde van B. den roman *Beproefd goud* Arnhem 1876.

Buren Schele (Anne Diederik van), geb. te Amst. 19 Juli 1801, was eerst tabaksfabrikant en landbouwer, doch leefde na 1832 zonder speciaal beroep. Hij woonde in het laatst van zijn leven te Amerongen, waar hij 16 Oct. 1874 overleed. Hij schreef de volgende romans: *Magdalena Moons of het beleg van Leiden*, Amst. 1835; *Het slot te Vollenhove of vrijheidsmin en heldendeugd*, Amst. 1836; *De roovers in de rotsvesting of het meisje aan de Arno*, Amst. 1837; *De Angel-Sacische bruid of de veldslag aan de monden van den Rijn*, Amst. 1838; *De Rinaldo van het Noorden of de Rooverbruid*, Amst. 1840; *Episode uit het leven van M. A. de Ruijter*, 2 dln., Amst. 1840—41; *Adolf van Gelder*, 2 dln., Amst. 1842; *De wilde jager*, 2 dln., Dordr. 1843; *Keur van gedenkwadigheden uit de geschiedenis van Nederlands Oost- en West-Indische bezittingen met pl.*, Amst. 1844; *De Bastaarddochter*, Amst. 1845; *De Keizersdochter of de hut in het Ligurische gebergte*, Amst. 1847; *Het verlovingsfeest of de gevolgen van den burgerkrijg in 1350*, 2 dln., Amst. 1851—52; *Armando Dias of twaalf jaren van misdaad en wraak*, 2 dln., Amst. 1852; *De gemsgader of de grot van Castelluzzo*, Amst. 1854; *Het Vaderland en Oranje*, Oud en Nieuw. *Hulde aan Z. M. Willem III*, Utr. 1854; *De Russische spion of de belegering van Sebastopol*, 2 dln., Amst. 1856; *De Leeuw van de Appenijnen*, Amst. 1857; *De Oude van het duin en de Zeeuwsche vrijbuiters of de grondvesting van Nederl. vrijheid*, Wag. 1857; *De Griek Samos of de val van Sebastopol*, 2 dln., Amst. 1858; *Maria Stuart*, 2 dln., Amst. 1865; *De Rinaldo der 19e eeuw of de roovers in Napels en Sicilië*, Tiel 1866; *Onder het pseudoniem Antonio* schreef hij: *De vrijwilliger in het Pruisische leger. Een verhaal uit den laatsten oorlog*, Dev. 1866; *De erfoom van zes millioen of het*

kt
t.,
de
rs
ge
en
er
en
de
ge

jk

de
ud

eb.
fa-
832
het
aar
de
het
t te
gd,
of
De
de
ldo
mst.
. de
van
ger,
aar-
nds
pl.,
845;
sche
t of
, 2
s of
lnr,
van
l en
M.
vion
mst.
mst.
sche
dert.
f de
aria
der
titië,
Anto-
nisi-
clog,
f het

BERICHT VOOR DEN EERSTEN DRUK.

Bij de verschijning der eerste aflevering een enkel woord, waarmede de ondergeteekenden hun werk bij 't publiek willen inleiden, en dat tevens dienen moet tot *captatio benevolentiae* indien hun verwijten van onvolledigheid of onnauwkeurigheid naar 't hoofd worden gestingerd. Het *habent sua fata libelli* komt hier vooral te pas met het oog op alle lotgevallen, die onze correspondentie te doorloopen had met de H.H. letterkundigen, over hetgeen elk van zich wenschte opgenomen te zien; onvolledig is daarom ons werk zeker, omdat velen niet antwoordden, onnauwkeurig is het ook wijl enkelen niet in genoeg bijzonderheden traden, en wie zal het wraken dat een werk van zulk een omvang nog vele leemten heeft, welke geheel voor onze rekening moeten komen. Wij roepen daarom *beleefd* maar *dringend* nogmaals de hulp in van allen, die een steentje kunnen aandragen om ons het gebouw te helpen voltooien; wij trachten toch een boek te geven dat zooveel mogelijk alles bevatten zal wat in Noord- of Zuid-Nederland op bellettristisch gebied in den *uitgebreidsten* zin geschreven en gewreven is, met enkele bijzonderheden nopens de schrijvers, zoowel vroegere als thans nog levende; en tegen dit laatste vooral meenden wij dat geen bezwaar kon bestaan, omdat wij ons voornamen eene strikte onzijdigheid in acht te nemen en nergens, in welken vorm ook, eenige critiek uit te oefenen.

't Is onze wensch dat ons boek der volledigheid zoo veel mogelijk nabij kome, om als legger te dienen voor elkeen, die belang stelt in onze letterkunde, en 't is dus, hopen wij, geen ijdele wensch, dien wij uiten, dat elkeen, die ons helpen kan, ons zijne meening rond en open, liefst per brief mededeelt. Het *qui cito dat bis dat* is hierbij een behartigenswaardig spreekwoord, opdat we na 't voltooien van het boek geen groot supplement behoeven te geven.

BERICHT VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

Toen de eerste aflevering van den 1sten druk van ons Woordenboek verscheen, deden wij niet te vergeefs een beroep op onze landgenooten in Noord en Zuid om ons het gebouw te helpen voltooien; zeer gewaardeerde bijdragen werden ons van alle zijden toegezonden, gewenschte inlichtingen gegeven en opmerkingen gemaakt; weinig hadden wij durven hopen dat ons werk zóó gewaardeerd zou worden, dat reeds weinige jaren later een tweede druk zou noodig zijn. Bij het verschijnen van de eerste aflevering dier uitgave doen wij opnieuw een beroep op de welwillendheid onzer landgenooten en hopen dat zij ons hunne zeer gewenschte bijdragen niet zullen onthouden, ten einde het werk daardoor aan volledigheid en nauwkeurigheid winne.

Geholpen door bibliographiën, trachtten wij zooveel mogelijk al diegenen op te nemen, die zich op letterkundig gebied in den uitgebreidsten zin bewegen; hartelijk hopen wij dat onze arbeid ondersteuning vinde en men zelfs ongeyraagd ons die opgaven verschaffe, noodig om een werk van grooten omvang zoo goed en degelijk mogelijk tot stand te brengen.

Dr. W. J. A. HUBERTS, { te Zwolle.
W. A. ELBERTS, {
F. Joz. P. VAN DEN BRANDEN, te Antwerpen.

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.

Het werk zal verschijnen in Afleveringen van 4 vel royaal 8° of 64 pag. druks, gelijkstaande met 240 pag. gewonen letterdruk; elke aflevering zal slechts 95 Cent kosten.

Zoodra het werk compleet is zal men beginnen met een Supplement samen te stellen.

Eene Naamlijst van Inteekenaren zal aan het werk worden toegevoegd, waarom men beleefd duidelijke opgaaf van naam en kwaliteit verzoekt.

Het geheel wordt geraamd op ongeveer 15 afleveringen, die elkander, voor zoover dit met eene goede bewerking overeen te brengen is, zoo spoedig mogelijk zullen opvolgen. Mocht het werk de raming van 15 afl. te boven gaan, dan zal het meerdere *gratis* worden geleverd.

Telkens na de uitgave van *drie afleveringen*, wordt over het verschuldigde beschikt.

Voor dit werk zijn daarbij passende **BANDEN** vervaardigd à f 0,85 in geheel linnen en idem in rood marokko rug à f 1,25.

der-
tot
heid
l te
had
en;
urig
ken
nze
de
oen
ten
ten
rs,
lat
in

e,
is
n,
lat
et

n,
m
n
t;
at
n
d
n
e.
p
;
d
n

BE

Bij de versch
geteekenden hun w
captatio benevolent
naar 't hoofd wor
pas met het oog
met de H.H. letter
onvolledig is daaro
is het ook wijl enk
dat een werk van
rekening moeten
hulp in van allen,
voltooien; wij tra
zal wat in Noord
zin geschreven en
zoowel vroegere al
geen bezwaar kon
acht te nemen en

't Is onze wer
om als legger te c
dus, hopen wij, g
ons zijne meening
is hierbij een bel
boek geen groot st

BEI

Toen de eerste
deden wij niet te
ons het gebouw t
alle zijden toegezoi
weinig hadden wij
reeds weinige jaren
de eerste aflevering
onzer landgenooten
onthouden, ten eir

Geholpen doo
te nemen, die zi
hartelijk hopen w
ons die opgaven v
degelijk mogelijk t

VO

Het werk za
druks, gelijkstaar
slechts 95 Cent ko

Zoodra het
samen te stellen.

Eene Naamlij
waarom men bele

Het geheel v
voor zoover dit n
mogelijk zullen c
gaan, dan zal het

Telkens na d
beschikt.

Voor dit we
geheel linnen en i

